

Täysistunto

Keskiviikko 16.12.2020 klo 9.59—20.32

Täysistunto alkoi klo 09.59. Täysistunto päättyi klo 20.32.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (9.59—11.56 ja 15.59—17.59), toinen varapuhemies Juho Eerola (11.56—13.58 ja 17.59—19.42) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.58—15.59 ja 19.42—20.32).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 talousarvioesityksen (HE 146/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 146/2020 vp

Hallituksen esitys HE 227/2020 vp

Talousarvioaloite TAA 1-370/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 36/2020 vp.

Asian käsittely keskeytettiin 15.12.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Siirrytään pääluokkakohtaisiin äänestyksiin. Ehdotan, että esitykset ja kannatukset tehdään eduskuntaryhmä kerrallaan. Ehdotan myös, että mahdolliset pöytäkirjaan otettavat edustajien korjaukset tehdään vasta, kun koko pääluokka on äänestetty.

Asian käsittely keskeytettiin.

2.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Yleiskeskustelu on 15.12.2020 pidetyssä täysistunnossa julistettu päättyneeksi.

Ehdotusten tekemistä varten ryhdytään pääluokan 29 yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tehtiin seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyt menettelytavan mukaisesti keskusteliansa kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset:

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

1. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.10.20: Lisätään 1 500 000 euroa yrittäjyyspainotteisen lukio-opetuksen kehittämiseen ja siihen liittyviin kokeiluhankkeiden menoihin. (TAA 285)
2. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.10.20: Lisätään 22 000 000 euroa erityisopettajien ja pienryhmäopettajien lisäämiseen. (Vastalause 1)
3. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.10.20: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja käynnistää pilotoinnin koulurauha-asiamiesten käyttöön otosta perusopetuksen piirissä.” (Vastalause 1)
4. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.10.51: Lisätään 25 000 euroa Vapaa Kielivalinta ry:lle monipuolisen ja vapaaehtoisuuteen perustuvan kielitarjonnan edistämiseen. (TAA 87)
5. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.10.51: Lisätään 650 000 euroa naisjärjestöille: NJKL, NYTKIS ry ja Monika-naiset liitto. (TAA 293)
6. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.10.: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla varmistetaan opiskelijoille ja opetushenkilökunnalle terveellinen ja sisäilmaongelmista vapaa toimintaympäristö koulutusasteesta riippumatta.” (Vastalause 1)
7. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.20.21: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin erityisesti it-, rakennus- ja sote-alojen aloituspaikkojen lisäämiseksi ammatillisessa koulutuksessa, jotta työvoiman lisääntyvään kysyntään näillä aloilla voitaisiin vastata.” (Vastalause 1)
8. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.20.30: Lisätään 300 000 euroa Kelloseppäkoulun toimintaan. (TAA 47)
9. Sari Essayah kd Peter Östmanin kd kannattamana 29.20.30: Lisätään 10 000 000 euroa oppisopimuskoulutukseen. (Vastalause 3)
10. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.40.20: Lisätään 600 000 euroa uudenlaisen teollisen yhteiskouluttamisen mallin luomiseksi Tampereelle. (TAA 79)
11. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.40.20: Lisätään 3 500 000 euroa puurakentamisen tutkimuskeskuksen kehittämiseen. (TAA 80)
12. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.40.50: Lisätään 5 000 000 euroa ja lisää momentin perusteluihin maininnan, että määrärahaa voi käyttää Helsingin yliopiston dosentti Merja Voutilaisen vetämään neurorestoratiivisen tutkimuksen rahoitukseen. (TAA 5)

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

13. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.04: Lisätään 1 000 000 euroa Museoviraston toiminnan parantamiseen. (TAA 178)
14. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.80.16: Lisätään 1 000 000 euroa taiteilijaeläkkeiden määrän nostamiseksi 51 eläkkeestä sataan eläkkeeseen vuodessa. (TAA 125)
15. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.31: Lisätään 200 000 euroa Suomen maatalousmuseo Sarkan kehittämiseen. (TAA 16)
16. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.31: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää rahoitusta kansallisesti tärkeiden museoiden toimintaan.” (Vastalause 1)
17. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.50: Lisätään 32 000 euroa Suomi—Unkari Seura - Finn-Magyar Tarsasag ry:n toiminnan tukemiseen. (TAA 88)
18. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.50: Lisätään 40 000 euroa Loimaa-Seura ry:n toiminnan tukemiseen. (TAA 89)
19. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.80.50: Lisätään 45 000 euroa Veljesapu-Perinneyhdistys ry:lle tasapuolisen historiatutkimuksen edistämiseen. (TAA 90)
20. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.80.51: Lisätään 5 500 000 euroa taiteilija-allianssin kolmivuotisen kokeilun käynnistämiseen. (TAA 126)
21. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.90.50: Lisätään 100 000 euroa talviurheilun kansainvälisen areenan kehittämiseen. (TAA 168)
22. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.90.50: Lisätään 500 000 euroa Lahden kisapuistohankkeen suunnitteluun ja projektin aloitukseen. (TAA 169)
23. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.90.50: Lisätään 700 000 euroa Kontiolahden ampumahiihtostadionin kestäviin ratkaisuihin. (TAA 6)
24. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 29.90.50: Lisätään 1 500 000 euroa Tammelan Stadionin uudistamiseen. (TAA 283)
25. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.91.50: Lisätään 50 000 euroa Lounais-Suomen Partiopiiri ry:lle paikallisten partiolippukuntien toiminnan tukemiseen Lounais-Suomessa. (TAA 91)
26. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29.91.50: Vähennetään 5 000 000 euroa poliittisten nuorisojärjestöjen tukemiseen osoitetusta määrärahasta. (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

27. Sari Essayah kd Peter Östmanin kd kannattamana 29.91.51: Lisätään 5 000 000 euroa nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukemiseen. (Vastalause 3)

28. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa resursseja koko maassa eri koulutusmuodoille ja kaikilla asteilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen, vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaan koulutukseen ja täydennyskoulutukseen sekä laaja-alaiseen tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan.” (Vastalause 1)

29. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lukutaidon parantamiseksi erityisesti poikien osalta, toisen kotimaisen kielen säätämiseksi valinnaiseksi ja tärkeiden maailmankielten opetuksen lisäämiseksi kouluissa.” (Vastalause 1)

30. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää ammatillista koulutusta lyhentämällä opintoaikoja ja nostamalla tasoa, ottaen nykyistä paremmin huomioon erilaisten yritysten tarpeet.” (Vastalause 1)

31. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää nuorisotakuuta siten, että yhä useampi peruskoulun päättänyt suorittaisi toisen asteen tutkinnon.” (Vastalause 1)

32. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää oppisopimuskoulutusta ja laajentaa sitä useammalle ammattialalle ja edelleen parantaa sen ehtoja.” (Vastalause 1)

33. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 29: Lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus keskittyy perusopetuksessa lopputuloksen tasoon siten, että valmistuvilla oppilailla olisi mahdollisimman korkea osaamistaso omiin henkilökohtaisiin edellytyksiinsä nähden. Samalla on pyrittävä varmistamaan, että kaikilla peruskoulusta valmistuneilla olisi osa-aluekohtainen minimiosaamistaso mm. lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen kaltaisissa perusasioissa.” (Vastalause 1)

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 40, ei 15; poissa 144 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 13, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 45, ei 10; poissa 144 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 10, tyhjiä 1; poissa 146 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 22, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 7 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 8 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 21; poissa 147 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayahin ehdotus 9 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 40, ei 15; poissa 144 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 10 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 21, tyhjiä 2; poissa 144 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 11 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 22, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 12 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 12, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 13 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 14 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 16; poissa 144 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 15 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 15, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 16 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 17 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 10, tyhjiä 1; poissa 146 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 18 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 12, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 19 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 13; poissa 144 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 20 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 13, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 21 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 22 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 40, ei 13; poissa 146 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 23 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 16; poissa 144 (äänestys 23). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 24 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 16, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 24). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 25 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 42, ei 12, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 25). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 26 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 10, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 26). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sari Essayah’n ehdotus 27 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 17; poissa 144 (äänestys 27). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 28 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 28). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 29 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 11; poissa 144 (äänestys 29). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 30 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 30). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 31 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 14, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 31). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 32 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 32). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 33 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 32, ei 23; poissa 144 (äänestys 33). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: Äänestyksessä 20 Jussi Halla-aho /ps tarkoitti äänestää ”jaa”.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.2. Pääluokka 35 Ympäristöministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Yleiskeskustelu on eilen pidetyssä täysistunnossa julistettu päättyneeksi. Ehdotusten tekemistä varten ryhdytään pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tehtiin seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyt menettelytavan mukaisesti keskusteliansa kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset:

2. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.01.65: Lisätään 100 000 euroa Suomen Metsästäjäliitto ry:lle jäsenistön aktiiviseen luonnonhoidon koulutukseen, kehittämiseen ja käytännön toimiin. (TAA 104)
3. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.01.65: Lisätään 200 000 euroa Hälvälän ampumaradan ja harjoitusalueen kehittämiseksi. (TAA 259)
4. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.01: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa työttömien ja avointen työpaikkojen kohtaantoa mm. asuntopolitiikalla ja muuttoavustuksilla." (Vastalause 1)
5. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.01: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ns. asuntojen romutuspalkkiokokeilun mahdollisuutta hankalimpien muuttotappiokuntien osalta." (Vastalause 1)
6. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.21: Lisätään 100 000 euroa Heinolan Lintutarhan toiminnan jatkon varmistamiseen. (TAA 67)
7. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.21: Vähennetään 18 000 000 euroa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta (METSO) sekä elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelmasta (HELMI). (Vastalause 1)
8. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.22: Vähennetään 15 000 000 euroa kaikista Ilmastopaneeliin liittyvistä menoista, ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resursseista, ympäristötehtävien ohjauksesta ja kehittämisestä, ympäristötehtävien palveluiden hankinnasta sekä Itämeren ja vesiensuojelun edistämisestä. (Vastalause 1)

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

9. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.52: Lisätään 100 000 euroa risteilyaluksille soveltuvien laiturien rakentamiseen Päijänteen kansallispuiston nähtävyyshankkeille. (TAA 111)
10. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.52: Lisätään 1 000 000 euroa Metsähallituksen toiminnan parantamiseen. (TAA 182)
11. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.52: Lisätään 1 000 000 euroa Saaristomeren alueella tapahtuvalle järviruokoa koskevalle pilottihankkeelle. (TAA 294)
12. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.52: Lisätään 2 000 000 euroa Evon tiedekansallispuiston perustamiseen. (TAA 68)
13. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.52: Lisätään 3 000 000 euroa Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistojen kehittämiseen. (TAA 69)
14. Timo Heinonen kok Markku Eestilän kok kannattamana 35.10.52: Lisätään 5 000 000 euroa Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin. (TAA 194)
15. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.52: Vähennetään 28 000 000 euroa EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuudesta ja niitä koskevista menoista, muiden luonnonsuojelualueiden ja kohteiden hankinta- ja hoitomenoista (ml. maanhankinta), tietojärjestelmien ylläpidosta ja hankinnasta (ml. luonnonsuojeluhallinnon yhteishankinnat), luonnonsuojelualueiden rakennusten ostoista ja koneiden, laitteiden ja kaluston hankinnasta. (Vastalause 1)
16. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.61: Lisätään 200 000 euroa Vesijärven tilanteen parantamiseen. (TAA 260)
17. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.61: Lisätään 700 000 euroa Simojoen jokisuun ruoppaushankkeen toteuttamiseen. (TAA 106)
18. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.61: Lisätään 2 100 000 euroa Liakanjoen jokisuun ja veneväylän ruoppaukseen. (TAA 107)
19. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.61: Vähennetään 9 000 000 euroa luontohankkeista aiheutuvien vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä Kestävä kaupunki -ohjelmaan, jolla edistetään kestävästä kaupunkikehitystä, aiheutuvien menojen maksamiseen varatusta määrärahasta. (Vastalause 1)
20. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.63: Lisätään 40 000 euroa valkoposkivanhojen viljelyksille ja viheralueille aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen ja ehkäisyyn Varsinais-Suomessa. (TAA 105)

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

21. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.63: Lisätään 200 000 euroa Lauhanvuori-Hämeen kangas -geopuiston kunnostamiseen ja kehittämiseen. (TAA 148)

22. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.63: Vähennetään 22 000 000 euroa maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen varatusta määrärahasta. (Vastalause 1)

23. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.10.63: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää keinoja pitää vaelluskalojen reittejä avoimina." (Vastalause 1)

24. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.20.01: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asuntokaavoituksen merkittäväksi lisäämiseksi erityisesti kasvukeskuksissa sitomalla maankäyttö-, asumis- ja liikennepolitiikka tiiviisti yhteen." (Vastalause 1)

25. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.20.32: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee toimenpiteet suomalaisten asunnottomuuden poistamiseksi samalla nopeudella kuin se järjesti asumisen suurelle turvapaikanhakijain joukolle." (Vastalause 1)

26. Ville Vähämäki ps Ritva Elomaan ps kannattamana 35.20.32: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin rakennusten sisäilmaongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi." (Vastalause 1)

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 15, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 34). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 3 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 35). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 4 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 40, ei 15; poissa 144 (äänestys 36). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 5 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 13, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 37). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Heinosen ehdotus 6 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 16; poissa 145 (äänestys 38). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 7 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 45, ei 10; poissa 144 (äänestys 39). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 8 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 9; poissa 146 (äänestys 40). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 9 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 37, ei 16, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 41). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ville Vähämäen ehdotus 10 ja Timo Heinosen ehdotus 14 koskevat samaa määrärahaa. Ensin äänestetään ehdotuksesta 14 ehdotusta 10 vastaan ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Ville Vähämäen ehdotus 10 ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 14 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 46, ei 9; poissa 144 (äänestys 42). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Ville Vähämäen ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 10 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 34, ei 21; poissa 144 (äänestys 43). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 11 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 37, ei 16, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 44). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 12 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 14, tyhjiä 1; poissa 145 (äänestys 45). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Timo Heinosen ehdotus 13 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 37, ei 16, tyhjiä 2; poissa 144 (äänestys 46). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 15 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 43, ei 11, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 47). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 16 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 14; poissa 144 (äänestys 48). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 17 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 37, ei 13, tyhjiä 2; poissa 147 (äänestys 49). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 18 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 39, ei 16; poissa 144 (äänestys 50). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 19 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 10, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 51). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 20 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 17; poissa 144 (äänestys 52). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 21 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 43, ei 12; poissa 144 (äänestys 53). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 22 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 44, ei 11; poissa 144 (äänestys 54). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 23 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 34, ei 20; poissa 145 (äänestys 55). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 24 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 35, ei 20; poissa 144 (äänestys 56). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 25 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 16, tyhjiä 1; poissa 144 (äänestys 57). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ville Vähämäen ehdotus 26 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 35, ei 19; poissa 145 (äänestys 58). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.3. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa 1,5 tuntia. — Keskustelun aloittaa jaoston puheenjohtaja, edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

10.32 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokuntavaiheessa tehtiin oikeastaan kolme muutosta siihen pohjaan, mikä meillä oli käsittelyssä. Elikkä yksi liittyi järjestöjen rahoitukseen, toinen liittyi vaalimenoihin, ja kolmas liittyi itse asiassa tupakoinninkieltolakiin ja sen seurauksiin. Elikkä valiokuntavaiheessa lisättiin 900 000 euroa järjestöille ja avustuksia suunnattiin muun muassa rauhantyön järjestöille, Ihmisoikeusliitolle, Pakolaisneuvonnan toimintaan ja sen lisäksi lähisuhteisiin liittyvän väkivallan ehkäisyyn, Rikosuhripäivystykselle ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville järjestöille.

Tuomioistuinten määrärahoihin kiinnitimme huomiota. Ne nousevat kuluvaan vuoteen verrattuna 31 miljoonaa euroa, ja siitä on suunnattu pysyvää lisärahoitusta oikeudenkäytien sujuvoittamiseksi, ja sen lisäksi määräaikaisia kohteita ovat muun muassa sakon muuntorangaistuksen uudistamiseen liittyvään työmäärän kasvuun suunnattu raha ja koronaviruspandemiaan liittyvän ruuhkan purkamiseen suunnattu raha, näytön keskittämiseen käräjäoikeuksiin ja turvapaikka-asioiden käsittelyyn, ja myös Vaasan hovioikeudelle on ehdotettu resurssia.

Koronavirus itse asiassa näkyy kaikissa näissä momenteissa. Se on vaikuttanut sekä tuomioistuinlaitoksen, syyttäjien, vankiloiden että monien muiden toimintaan ja tuonut niihin ruuhkaa, koska ymmärrettävistä syistä ei ole voitu toimia niin kuin normaalisti. Ja vaikka itse asiassa tuomioistuinten rahoitusta on pystytty parantamaan, niin selvästi kävi ilmi valiokunnan asiantuntijakuulemisessa, että edelleen on vakava huoli rahoituksen riittämisestä.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

tä sen vuoksi, että meillä taustalla näissä monissa instituutioissa on tuottavuusohjelman isoja leikkauksia, jotka on tehty aiemmin, ja ne näkyvät vielä tämän ja ensi vuodenkin budjeteissa. Sen vuoksi summat ovat vaikeasti toisiinsa verrattavia.

Valiokunta kiinnitti huomiota myös henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin ja ehdotti, että tehtäisiin tällainen selkeä, kunnollinen selvitys työaikaan ja työhyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä sen vuoksi, että itse asiassa varsinaista työajanseurantaa ei ole ja silloin on kysymys siitä, miten resursseja voidaan suunnata sinne, missä ruuhkat ovat kaikkein pahimpia.

Lisäksi valiokunta katsoi, että kun Tuomioistuinvirasto on aloittanut toimintansa tämän vuoden alusta, niin sen rahoituksen läpinäkyvyyttä olisi syytä parantaa. Tällä hetkellä toiminta rahoitetaan momentilta 25.10.03, ja olisi ehkä hyvä olla ihan oma momenttinsa, jotta näkyisi, mikä se summa sillä puolella on.

Myös oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenoihin tuli lisäresursseja. Tässä kiinnitimme huomiota siihen, että väestö ikääntyy, ja silloin on tärkeää, että meillä myös edunvalvonnan resurssit kulkevat sen mukaan kuin meillä tulee enemmän ihmisiä, jotka tätä edunvalvontaa tarvitsevat.

Sitten on ehkä vielä syytä nostaa Syyttäjälaitoksen toimintamenot. Tässä tuli pysyvä tasokorotus ja sen lisäksi kertaluonteisia resursseja. Saadun selvityksen mukaan tämä määrärahan lisäys kyllä helpottaa Syyttäjälaitoksen toimintaa, mutta ei vielä täysin tasapainota sitä taloutta, mikä siellä on, elikkä vielä tarvittaisiin 3 miljoonaa, jotta oltaisiin tasapainoisessa tilanteessa.

Sitten on Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot. Sinne tuli runsaat 15 miljoonaa euroa tätä varsinaista talousarviota enemmän, ja sitä suunnataan muun muassa sakon muuntorangaistuksen uudistamiseen, vankiloiden turvallisuuden parantamiseen, Hämeenlinnan uuden naisvankilan kuluihin ja — tässäkin — koronaepidemiasta johtuvien rangaistusten täytäntöönpanoruuhkan purkamiseen.

Toiminta voidaan säilyttää näillä rahoilla tämän vuoden tasolla, mutta siitä huolimatta nämä voimavarat ja henkilöstöresurssit ovat riittämättömät. Esimerkiksi Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea CPT kiinnitti huomiota Rikosseuraamuslaitoksen liian pieneen henkilöstömäärään syyskuussa 2020. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan täälläkin tuottavuusohjelma on itse asiassa 2006—2016 toteutettujen säästöjen seurauksena vähentänyt henkilöstöä noin 500 henkilötyövuodella, elikkä kyse on aika suuresta vähennyksestä. Samaan aikaan kuitenkin ei ole pystytty sopeuttamaan laitospaketteja, ja ict-hankkeiden ja uusien vankiloiden käyttöönotto on alkuperäistä suuremmin kustannuksin tapahtunut, ja se on vaikuttanut tähän Rikosseuraamuslaitoksen taloudelliseen tilanteeseen. Elikkä on syytä arvioida tätä resursointia ja ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitoksia jaoston puheenjohtajalle. — Sitten totean yleisesti, että olemme hieman aikataulutuksestamme edellä, joten ministeri Henriksson ei ole vielä täällä paikalla. Tehdään niin, että otetaan tähän alkuun muutamia pyydettyjä puheenvuoroja ja sitten ministeri Henriksson, kun hän tulee, ja sen jälkeen debatti.

10.38 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 budjetti tulee vahvistamaan Suomen oikeusjärjestelmää. Hallitus esittää oikeusministeriön hallintoalan määrärahoiksi vuodelle 2021 kaikkiaan noin miljardi euroa. Ehdotettu määrärahataso on lähes 4,6 miljoo-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

naa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Lisäys johtuu muun muassa panostuksesta koko rikosketjun hoitoon eli poliisiin, tuomioistuimiin ja vankiloihin sekä tietohallintoon.

Tulevan vuoden budjetin avulla tullaan sujuvoittamaan oikeudenkäyntiä ja asiointia. Yleisten tuomioistuinten ja Syyttäjälaitoksen sähköisten työtapojen ja asiainnin toteutukseen eli Aipa-tietojärjestelmähankkeeseen ehdotetaan 5 miljoonan euron lisäystä. Tuomioistuimille esitetään 2,7 miljoonan euron lisärahoitusta vuodelle 21 oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen. Vesi- ja ympäristöasioiden ruuhkan purkuun esitetään 1,7 miljoonan euron summaa.

On tärkeää, että rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen osoitetaan lisärahoitusta. Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan 2,6 miljoonan euron lisäystä menoihin, jotka koskevat lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten tiukentamista ja ehdollisen vankeuden valvontaa yli 21-vuotiaille. Hämeenlinnan uuden naisvankilan kuluihin ehdotetaan lisäystä lähes 2 miljoonan euron verran ja vankiloiden turvatekniikan uusimiseen 3,2 miljoonan euron summaa. Tämän lisäksi vankilaturvallisuuden parantamiseksi ja riskitekiäjien pienentämiseksi Turun vankilaan vuoden 21 alussa perustettavasta uudesta varmuusosastosta aiheutuviin menoihin ehdotetaan Rikosseuraamuslaitokselle reilun 0,5 miljoonan euron lisäystä. Rikosasioden käsittelyketjun voimavarojen turvaamiseksi ehdotetaan lähes 2,8 miljoonan euron summaa.

Arvoisa puhemies! Tiedämme, että yleensä yleistä edunvalvontaa tarvitsevien määrä kasvaa vuosittain väestön ikääntyessä. Myös koronaviruspandemia on lisännyt talous- ja velkaneuvonnan tarpeessa olevien määrää. Pidän tärkeänä sitä, että tässä käsiteltävässä budjetissa tämä seikka on huomioitu ja hallitus varaa 0,6 miljoonaa euroa lisärahoitusta oikeusapu- ja edunvalvontapiireille. Myös Ulosottolaitokselle on tulossa lisämäärärahaa 0,5 miljoonaa euroa velallisten neuvonnan tehostamiseen.

Rikosuhripäivystyksen toiminnan turvaaminen on mielestäni ehdottoman tärkeää, ja pidänkin hyvänä, että Rikosuhripäivystyksen turvaamiseksi ehdotetaan tässä budjetissa noin 0,6 miljoonan euron lisäystä.

Puhemies! Meillä Suomessa, oikeusvaltiossa, kansalaisten luottamus toimivaan oikeusjärjestelmään ja oikeudenhoitoon on erittäin tärkeää. Kansalaisten ja yritysten on voitava luottaa siihen, että heidän asiansa käsitellään tuomioistuimissa tehokkaasti ja sujuvasti, ilman aiheutonta viivästystä. Budjetissa tehtävät panostukset vahvistavat toimivaa oikeusjärjestelmää, ja tämä on ensiarvoisen tärkeää myös Suomen kilpailukyvyn kannalta. Onkin välttämätöntä, että hallitusohjelmaa toteutetaan tehokkaasti ja valtioneuvoston lainvalmistelun laatu varmistetaan. Tästä syystä ehdotus oikeusministeriön määrärahan lisäyksestä miljoonalla eurolla on täysin perusteltu.

10.42 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat ovat noin 1 miljardi euroa, joka on todella pieni osa meidän talousarviostamme sen pitkälle yli 50 miljardin koosta, ja ottaen huomioon, kuinka tärkeä se on. Siellä esityksessä on myönteisiä määrärahalisäyksiä: pysyvää rahoitusta tuomioistuimille, Syyttäjälaitokselle, Rikosseuraamuslaitokselle ja myös tietohallinnon määrärahoihin ja talous- ja velkaneuvontaan sekä yleiseen edunvalvontaan huomioiden väestön ikääntyminen. Nämä ovat hyviä asioita.

Näistä talousarvioesitykseen sisältyvistä myönteisistä määrärahalisäyksistä huolimatta oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat ovat, arvoisa puhemies, edelleen liian niukat, ja tähän lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota. Kuten tuossa alussa totesin: erittäin tär-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

keä hallinnonala, ja silti näin pieni panostus sinne. Olemme toistuvasti lakivaliokunnassa muistuttaneet oikeusministeriön hallinnonalan toimijoiden keskeisestä merkityksestä oikeusvaltion toiminnan turvaamisessa ja korostaneet, että oikeusministeriön hallinnonalan toimijat huolehtivat oikeusvaltion ydintehtävistä, joiden tehokkaalla ja luotettavalla toiminnalla on keskeinen merkitys yhteiskunnan vakauden ja turvallisuuden kannalta. Valiokunta on jatkuvasti kiinnittänyt huomiota siihen, että perusrahoitus uupuu.

Kolme keskeistä asiaa, joita itse nostaisin lakivaliokunnan mietinnöstä:

Tämän jatkuvan niin sanotun tuottavuusohjelman säästöt, joista pitäisi päästä jo pikkuhiljaa eroon. Ei ole järkeä siinä, että lisämäärärahoilla paikkaillaan jatkuvaa säästötavoitetta. Siitä tulisi luopua. Tämä on enemmänkin totuuden kieltämistä. Toisesta päästä pitää leikata ja joka vuosi sinne sitten pitää lisätä, ja tämä haittaa muun muassa tuomioistuimissa sitä, ettei pystytä vakinaistamaan virkoja, kun ei tiedetä, onko rahoja. Ja oikeusvaltion oikeusperiaatteiden mukaisten esimerkiksi tuomareiden virkojen pitäisi olla pysyviä. Sitä ihmettelen, että tätä ongelmaa ei saada koskaan kuntoon. Jos ministeri olisi täällä, niin sanoisinkin hänelle, että lopettaisi nyt tämän hallinnonalan pihdeissä pitämisen ja resursoisi sen kunnolla.

Tuomioistuihin laitetaan 2,7 miljoonaa euroa oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen, mutta kuulemisten perusteella tämä ei lyhennä oikeudenkäyntien kokonaiskäsitelyä eikä pystytä palkkaamaan uutta henkilöstöä. Ja kyse on siis keskeisestä oikeusvaltion toimijasta ja siitä, että tästä asiasta valiokunnan pitää muistuttaa vuosittain, mitä pidän erittäin huolestuttavana ja oikeastaan ylimielisenä. Valiokunta on katsonut, että tuomioistuinlaitoksen voimavaratilanne edellyttää sekä välittömiä että perusrahoitusta merkittävästi parantavia lisämäärärahoja. Ministeri Henrikssonille sanoisin, jos hän olisi täällä, että laittaisi viimeinkin tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen säädyllykselle tasolle.

Täällä puhutaan paljon oikeusvaltiosta, ja se on ollut meillä EU:ssakin keskeinen tavoite, mutta meillä oma tuomioistuinlaitos toimii ääri rajoilla tunnollisten ihmisten voimin. Kun heiltä loppuvat voimat, loppuu oikeusturvan antaminen. Ja on hyvä muistaa, että ministeri Henriksson on korostanut tätä ketjuajattelua, että kaikkialla pitää olla riittävästi rahoitusta ja tasaisesti. On näin, että jos yksi ratas yskii, niin tukehtuu koko ketju, ja tämä on koko aika vaarana meillä.

Kolmas seikka, jota haluaisin nostaa, on Rikosseuraamuslaitos. Lakivaliokunta on nostanut erikseen Rikosseuraamuslaitoksen taloudellisen tilanteen, jota pidetään erityisen huolestuttavana, esille. Henkilöstöä on liian vähän suhteessa vankien määrään, laitospäätöksien sekä täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin, mikä heijastuu vankiloiden turvallisuustilanteeseen, josta saamme jatkuvasti lukea. Vaikka vankiluku on alentunut, on samalla intensiivistä valvontaa edellyttävien vankien osuus kasvanut. Erityistä huolta tällä hetkellä aiheuttaa kuitenkin henkilökuntaan kohdistuneiden uhkausten ja aggressioiden lisääntyminen sekä vankiloissa että myös vapaa-ajalla. Aggressioiden taustalla on vahvoja yhteiskunnallisia järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä asioita. Vankien välisen väkivallan taustalla on usein huumausainerikollisuus ja siihen liittyvä painostus ja velkasuhteet. Saamme jatkuvasti lukea näitä huolestuttavia uutisia. Valitettavasti valtiovarainvaliokunta ei edes joululahjarahoissa muistanut tuomioistuinongelmaa, vaikka sitä nostimme, ja harmillisesti siellä oli ideologisia hankkeita, mistä olen todella pahoillani. [Kimmo Kiljunen välihuuto]

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt meille on saapunut ministeri tänne paikalle. Pahoittelen ministerille, että olemme etuajassa, mutta teillä on nytten puheenvuoro ja sen jälkeen siirrytään debattiin.

10.47 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Värderade talman, arvoisa puhemies! Haluan aloittaa kiittämällä valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostoa sekä lakivaliokuntaa oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä koskevasta työstänne.

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan ensi vuodelle määrärahoja hieman yli miljardi euroa, joten hallinnonalan määrärahataso on lähes 60 miljoonaa euroa suurempi kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Suomen kaltaiselle oikeusvaltiolle kansalaisten luottamus toimivaan oikeusjärjestelmään ja oikeudenhoitoon on ratkaisevan tärkeää. On kyse yhdestä demokratiamme peruspilareista. Siksi on hyvin tärkeää, että huolehdimme turvallisuudesta ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta ja kohdennamme riittäviä voimavaroja esimerkiksi oikeuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan.

Rahoitusta esitetään muun muassa oikeudenkäyntien asiointien sujuvoittamiseen ja rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen. Vankiloiden turvallisuuden parantamiseksi ehdotetaan 3,2 miljoonan euron lisäystä turvatekniikan uudistamiseen, ja myös vankiloiden henkilöstön lisäämiseksi esitetään samansuuruisia rahoitusta.

Koronaviruspandemia on aiheuttanut oikeusministeriön hallinnonalalle pitkäkestoisia ruuhkia ja tarvetta lisäresursseihin. Siksi on tärkeää, että koronavirusepidemiaan ja sen jälkihoitoon liittyvät määrärahaehdotukset on nyt sisällytetty talousarvioesitykseen ja otetaan myös ensi vuoden ensimmäisessä lisätalousarvioesityksessä huomioon.

Värderade talman! Fungerande rättsvård och förverkligande av straffrättsligt ansvar förutsätter att alla länkar i kedjan polis, åklagare, rätts hjälp, domstolar, fängvård och utsökning fungerar. Regeringen satsar också därför nu på samtliga dessa verksamhetsområden. Valfungerande rättsvård har också en avgörande roll för vårt lands konkurrenskraft. Fungerande rättsprocesser skapar säkerhet för företagen och ökar deras förtroende för att det lönar sig att investera i Finland.

Arvoisa puhemies! Toimiva oikeudenhoito ja rikosvastuun toteutuminen edellyttävät, että ketjun kaikki osat eli poliisi, syyttäjä, oikeusapu, tuomioistuimet, vankeinhoito ja ulosotto toimivat. Tässä talousarvioesityksessä pyritään siitä huolehtimaan. Hyvin toimiva oikeudenhoito on myös ratkaisevassa asemassa maamme kilpailukyvyn kannalta. Yrityksille toimivat oikeusprosessit luovat varmuutta ja lisäävät luottamusta siihen, että Suomessa kannattaa investoida.

Esityksessä on myös lisäyksiä esimerkiksi talous- ja velkaneuvontaan ja yleiseen edunvalvontaan, joissa asiakasmäärät ovat jatkuvassa kasvussa. Myös uhrien oikeusturvasta ja avunsaannista huolehtiminen on erittäin tärkeää, siksi lisäystä esitetään myös muun muassa avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toiminnan turvaamiseksi. Esimerkiksi Psykoterapiakeskus Vastaamoon kohdistunut tietomurto on hyvin vakava tapaus, jota toimivaltaiset viranomaiset parhaillaan selvittävät. Useat eri toimijat ovat olleet edesauttamassa uhrien nopeaa avunsaantia. Talousarvioesityksessä ehdotetaan myös 0,6 miljoonan euron lisäystä Rikosuhripäivystyksen toiminnan turvaamiseen.

Hyvän oikeusvaltion vahvuutena on vakaus ja varmuus. Kuitenkin oikeusvaltion toimijoiden on uudistuttava vastatakseen paremmin nykypäivän ongelmiin ja uusiin palvelutar-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

peisiin. Talousarvioesityksessä ehdotetaan lisäyksiä muun muassa istuntosalien tekniseen varusteluun, todisteluun ja näytön vastaanottamiseen jatkossa videotallennuksella sekä oikeudenhoidon digitalisaatiota tukevien tietojärjestelmien kehittämiseen. Nämä toimet modernisoivat meidän tuomioistuinlaitostamme, kun ensi vuonna otamme merkittäviä askeleita eteenpäin digitalisaation saralla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi. Nyt tehdyt panostukset oikeudenhoitoon ovat välttämättömiä. Olen oikeusministerinä iloinen siitä, että hallitus nyt selkeästi vahvistaa oikeudenhoitoa. Suomalainen oikeudenhoito on yleisesti ottaen tehokasta ja laadukasta, ja haluamme, että se on sitä jatkossakin. On tärkeää, että vahvistamme oikeudenhoitoa tarvittavilla määrärahoilla. Luottamus oikeusjärjestelmäämme on hyvällä tasolla, ja tämän luottamuksen säilyttäminen on erityisen tärkeää. Ensi vuoden budjettiesitys oikeusministeriön hallinnonalalle on kokonaisuutena katsoen selvästi [Puhemies koputtaa] parempi kuin moneen vuoteen. — Kiitos

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme debattivaiheeseen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta, vastauspuheenvuoronäppäintä. — Keskustelun aloittaa edustaja Tolvanen.

10.53 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Siinä oli paljon hyviä elementtejä.

Mutta olen kyllä erittäin huolissani vankiloiden tilanteesta. Siellä järjestäytynyt rikollisuus valtaa alaa ja koettaa saada vankilat ”hallintaan”, niiden toimintoja hallintaan. Parisen vuotta sitten Rikosseuraamuslaitoksen johto valitettavasti antoi julkisuuteen sellaisia tietoja, joilla pystyttiin yksilöimään tiedustelutoimintaa vankiloissa tekevät vanginvartijat, ja se oli paha virhe. He joutuivat maalittamisen kohteeksi. Nyt tilanne on se, että myös vanginvartijoita pahoinpidellään. Tässä puolentoista vuoden aikana on ollut lähes parikymmentä vanginvartijoihin kohdistuvaa pahoinpitelyä, joiden takana on järjestäytynyt rikollisuus. Tämä on hyvin huolestuttava ilmiö. Toki vanginvartijoitahan pitäisi saada paljon enemmän lisää, niin kuin monen muunkin alan viranomaisia. Tekninen valvonta on tärkeää.

Mutta heitän edelleen vanhan ajatukseni ilmaan: Eikö järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan pitäisi saada omaa [Puhemies koputtaa] tiukkaa erillislainsäädäntöä? Hallitusohjelmassa sanaa ”järjestäytynyt rikollisuus” ei mainita kertaakaan, valitettavasti. [Puhemies koputtaa] Tartutteko tällaiseen täkyyn?

10.54 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut keskustelua siitä, miksi... [Puhujan mikrofonin on suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän mikrofonia päälle, kiitos.

Kiitos, arvon puhemies! — Tässä keskustelussa nousi esiin se, miksi valiokuntavaiheessa ei ole lisättyä resurssia esimerkiksi tuomioistuinlaitokseen. Mutta kun me kaikki tiedämme, että nämä lisäykset, joita tehdään nyt tässä vaiheessa, ovat kertaluonteisia eivätkä pysyviä, niin ne eivät tosiasiallisesti ratkaise niitä toimintameno-ongelmia, mitä eri hallinnonaloilla on. Sitten toteaisin tähän ideologisuuteen, että jos Rikosuhripäivystys tai vaikkapa rikoksen uhrien tukipalveluita tuottavat järjestöt ovat ideologinen valinta, niin mie-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

lestäni se on hyvä ideologinen valinta, koska sitä kautta tuetaan muun muassa naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaa. [Kimmo Kiljunen: Meri vastaa!]

10.55 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähinnä nyt tarkoitin esimerkiksi tätä Pakolaisneuvonta ry:tä, jonne lapataan koko ajan lisää rahaa. Tuon 300 000 euroa varmasti tuomioistuin olisi mielellään tässä koronatilanteessa ottanut vastaan. Heillä on todellinen hätä.

Ministeri, en tiedä, kuulitko valiokunnan puheenjohtajan terveisiä, mitä teille lähetin. Mutta oikeastaan keskeinen asia on se, että voisitteko te ministerinä päättää tämän JTS-miljardisäästötavoitteen, kerta kaikkiaan laittaa sen romukoppaan, kun ei tässä ole mitään järkeä, että tuomioistuin ja oikeuslaitos ja vankilat ja muut eivät voi suunnitella toimintaansa pitkällä jännteellä, eivät voi vakinaistaa henkilökuntaa. Sitten niitä paikkaillaan lisämäärärahoihin tai vaikka nyt joillakin pysyvillä määrärahoilla.

Tuomioistuinlaitos kertoi, että tämä lisämääräraha, 2,7 miljoonaa euroa, ei anna mahdollisuuksia henkilöstön lisäämiseen. Ja kun teillä on tuo ajatus, että tehostetaan ja tehostetaan, niin jutut ovat laajoja ja vaikeita, ei niitä pystytä loputtomiin tehostamaan. Elikkä keskeinen oikeusvaltiotekijä, puuttukaa rakenteisiin ja muuttakaa tämä.

10.56 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia sekä ministerille että jaoston puheenjohtajalle hyvästä työstä ja selkeistä fokuksista niin, että saatiin pysymään homma kasassa eikä ehkä ripoteltuna ihan sinne tänne.

Nostan muutamia asioita, jotka eivät tulleet tässä keskustelussa vielä kovin paljon esille. Talous- ja velkaneuvontaan lisätään määrärahoja. Se on erittäin hyvä asia nyt korona-aikana, kun ihmisillä on hätä, samoin ulosoton ja konkurssin valvontaan tulevat yli 5 miljoonaa euroa. Monihan ei tiedä, että myös ulosotossa tapahtuu hyvin paljon neuvontaa. Olsinkin sitä mieltä, että näitten molempien instanssien toimintatapoja kannattaa käydä joskus läpi ja konkretisoida, mitä kaikkea siellä voi tehdä. Autoin erästä velkaantunutta selvittämään asioitaan, [Puhemies koputtaa] esimerkiksi tällaiset yhteydenotot näihin ulkomaisiin pankkeihin voivat olla monille käytännössä aivan mahdottomia, [Puhemies: Aika!] jos ei apua löydy. — Kiitos.

10.58 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag vill börja med att tacka ministern för de satsningar som nu görs inom justitieministeriets förvaltningsområde. Det gäller olika satsningar på att få smidigare rättegångar, att asylsökandes rättskydd stärks och att tillgängligheten på ekonomi- och skuldrådgivning förbättras.

Mutta sitten toiseen asiaan.

Oikeusministeriön työryhmä ehdottaa, että todistajien ja asianosaisten kuulustelut aletaan videoida käräjillä. Tätä tehdään jo Ruotsissa, ja tästä on hyviä kokemuksia. Kuten ministeri itse on jo todennut, ihminen muistaa asiat paremmin, kun tapahtumista ei ole kulu-
nut niin paljon aikaa. Tämä parantaisi kansalaisten oikeusturvaa, uhrien asemaa ja estää tarinoiden jalostamisen matkan varrella. Uusi käytäntö säästää myös aikaa ja vaivaa uhrilta, ja tarvittaessa voidaan katsoa olennaisia kohtia useita kertoja.

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeri Henrikssonilta: millaisia resursseja tarvitaan, että tämä uudistus voidaan ottaa käyttöön?

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

10.59 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan alkuun kiittää ministeri Henrikssonia esittelystä ja siitä, että oikeusministeriön osalta ensi vuoden talousarviosta löytyy monia hyviä ja tärkeitä lisäyksiä, joiden puolesta olen itsekin täällä puhunut ja joita olen kannattanut.

Hyvänä esimerkkinä haluan nostaa naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävän perustamisen ja toisena näytön keskittämisen käräjäoikeuksiin. Tämä on merkittävä prosessiuudistus ja hyvinkin tarkoituksenmukainen.

On myös hyvä, että vankiloiden turvatekniikan uudistamiseen panostetaan 3,2 miljoonaa, mutta kyse on lopulta paljon muustakin kuin pelkästä turvatekniikasta, ja toivon, että hallitus tämän myös huomioi paremmin jatkossa.

Haluaisin käyttää kuitenkin nyt tilaisuuden ja ministerin läsnäolon hyväksi ja kysyä, mitä tällä summalla varsinaisesti saadaan. Kysyisin myöskin, että kun resurssilisäystä tulee, niin mahdollistaako tämä myös Hämeenlinnan naisvankilan avaamisen täydessä laajuudessa. — Kiitos.

11.00 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja esimerkiksi nämä edustaja Bergqvistin ja Tolvasen huomiot, mitä pitää jatkossa korostaa, ovat sinänsä sisällä tuossa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä.

Ottaisin erityisesti tämän edustaja Tolvasen huolen järjestäytyneestä rikollisuudesta. Siinä on monentyyppistä kohtaa, jossa suomalainen yhteiskunta on liian pehmeästi suhtautunut tähän kasvavaan ongelmaan. Itse aikoinaan jo tein ehdotukset tästä koventamisperusteesta rikoslakiin, ja sitä silloisessa eduskuntakäsittelyssä loivennettiin, ja nyt sitten on havaittu vuosien mittaan, että korkeimmissa oikeuksissa asti on selvää haluttomuutta soveltaa näitä koventamisperusteita. Pahimmoillaanhan tämä tietysti johtaa siihen, että siellä tavallaan olisi se pelko, kiristyksenluontoinen uhka, jonka takia sitä ei sovellettaisi, mutta toivottavasti tässä vaiheessa ei olla. Joka tapauksessa täytyisi tiukentaa tätä linjaa niin lainsäädännössä kun käytännön resursseissa.

11.01 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa me olemme Suomessa maana mielettömän hyviä, jopa parhaita, mutta yhdessä asiassa olemme tosiaan epäonnistuneet perustavanlaatuisesti, ja se on tämä naisiin kohdistuvan väkivallan kitkeminen. Sitä tapahtuu kodeissa, työpaikoilla, verkossa, ja Suomi on ikävä kyllä tästä näkökulmasta naisille vaarallinen maa. Valitettavasti korona on entisestään heikentänyt tätä tilannetta.

Tämä budjetti antaa onneksi entistä paremmat mahdollisuudet puuttua naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, ennaltaehkäistä sitä ja tehdä sitä torjuntaa monin eri keinoin — siitä kiitos. Myös valtiovarainvaliokunnassa teimme monia tärkeitä lisäyksiä nimenomaan tähän kokonaisuuteen, Rikosuhripäivystykseen ja turvakotipaikkojen määrän lisäämiseen, ja nämä tulevat todella tarpeeseen.

Toisesta kokonaisuudesta lyhyesti. Oikeusvaltiossa olennaista on, että jokainen saa asioilleen asianmukaisen käsittelyn ja ripeän, sujuvan käsittelyn, ja turvapaikanhakijoiden oikeusturva tästä näkökulmasta on valitettavasti meillä [Puhemies koputtaa] heikentynyt viime vuosina. Tähän liittyen kysyisin ministeriltä, milloin saamme tähän liittyvät lakiesitykset eduskuntaan.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

11.02 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lakivaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Merta erinomaisesta huomiosta liittyen tähän JTS-miljardikikkailuun. En lähde sitä toistamaan, mutta toiseen asiaan:

Korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuksien sekä oikeusaputoimistojen toimintaan on vuodesta 2015 alkaen merkittävästi vaikuttanut turvapaikka-asioiden määrän nopea kasvu. Hallitus esittää ensi vuodelle turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan hallinto-tuomioistuimille ja oikeusavulle 5,9 miljoonan euron lisärahoitusta.

Asiaa on käsitelty myös PS:n omassa vaihtoehtobudjetissa, ja esitämme mainitun 5,9 miljoonan euron leikkaamista. Turvapaikanhakijat tehtailevat jo nyt useita uusintahakemuksia, jotta voivat pysyä maassa. Heidän sirkukseensa ei tarvita yhtään lisää euroja.

11.03 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokuntana olemme tämän vuoden aikana tehneet useita korona-aikaan liittyviä mietintöjä, ja täytyy sanoa, että olen samaa mieltä valiokunnan puheenjohtaja Meren kanssa siitä, että yhteinen nimittäjä näille mietinnöille on ollut huoli rahoista ja siitä, kuinka saadaan selvitettyä nämä asiat näin korona-aikana eteenpäin. Toki sinne on tullut nyten lisäyksiä rikosketjun huolehtimiseen ja talous- ja velkaneuvontaan ja ulosoton konkurssivalvonta-asioihin, mutta raha ei edelleenkään kyllä ole riittävä, eli kannan edelleenkin kyllä huolta — kuten varmaan koko valiokunta — varojen riittävyydestä.

Mutta minulla on oikeastaan kysymys, mikä ei nyt ole vielä noussut esille meidän valiokunnassammekaan. Meillä on tulossa nyt ensi keväänä kuntavaalit, meillä on edelleenkin maailmanlaajuinen pandemia, korona jyllää Suomessa. Onko hallitus miten varautunut ohjeistuksella tai rahoituksella, että saataisiin järjestettyä turvallisesti kuntavaalit ja ihmiset voisivat käyttää äänioikeuttaan siellä vaalikentillä? Varsinaisena vaalipäivänä ihmiset kuitenkin äänestävät aika paljon ja kokoontuvat yksiin tiloihin. — Kiitos.

11.05 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri! Oikeusministeriön talousarvioesityksessä on lähdetty oikeaan suuntaan, kun määrärahoja on lisätty monelta osin. Valitettavasti kuitenkin olemme tilanteessa, jossa vuosia jatkunut alibudjetointi näkyy jo oikeuslaitoksen pysyvänä toimintakyvyn heikentymisenä. Nyt myönnettyt lisärahat ovat vain paikkausrahaa, mutta eivät tilanteen korjaamista pysyvästi sellaiselle tasolle, jolla sen pitäisi olla.

Jotta Suomi voisi olla sellainen valtio, jossa oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan ja resursoidaan riittävästi, tarkoittaa se käytännössä sitä, että koko oikeusalan ketju — poliisi, syyttäjät, tuomioistuimet, vankilat, Rikosseuraamuslaitos — voi toimia riittävillä resursseilla siten, että rikosten tutkinta ja selvittäminen on hyvin ja oikea-aikaisesti tehty. [Puhemies koputtaa] Tämä voisi toteutua niin, että eduskunta ottaisi tästä vastuun vaikka parlamentaarisessa työryhmässä ja [Puhemies: Aika!] pysyvästi toisi resursseja.

11.06 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Eilen julkaisimme tiedusteluvalvontavalioikunnan toimesta valiokunnan ensimmäisen mietinnön. Mietintö on silläkin tavalla historiallinen, että tässä tasavallassa, uusien tiedustelulakien voimassa ollessa, kyse on ensimmäisestä mietinnöstä ja etenkin itsenäisen Suomen tiedustelutoiminnan ensimmäisestä mietinnöstä samoitin.

Tämä mietintö koski tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomusta vuodelta 2019, ja olisin kysynyt, onko rouva ministeri ehtinyt jo tutustua mietintöön ja sen keskeisiin huo-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

mioihin. Tiedusteluvalvontavaltuutettu kuuluu oikeusministeriön hallinnonalan alle, ja näissä keskeisissä huomioissa kiinnitimme huomiota muun muassa siihen, että valtuutetulla ei ole määriteltyä sijaista tehtävien hoitamiseen. Valtuutetun toimivaltuudet ja oikeudet ovat varsin korkealle säädettyjä, [Puhemies koputtaa] ja näin ollen hän tarvitsisi myös sijaisen. Tähän toivoisin vastauksen. — Kiitos.

11.07 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri! Oikeudenkäyntien sujuvoittaminen on tärkeä tavoite. Aika ajoin, itse asiassa aika paljonkin, tulee palautetta siitä, että esimerkiksi seksuaalirikosten uhrien ja erityisesti lapsiuhrien kohdalla nämä oikeudenkäynnit venyvät liian pitkiksi, niitä haavoja revittää useat kerrat auki, ja toivoisin, että tätä voitaisiin sujuvoittaa. Oikeudenkäyntien venyminen kaiken kaikkiaan näissä väkivaltaan ja seksuaalirikoksiin liittyvissä tapauksissa on iso ongelma.

Vankilahenkilöiden turvallisuudesta olemme täällä puhuneet, ja toivoisin, että te, ministeri Henriksson, voisitte siihen muutaman sanan vielä todeta. Ja sitten tämä Hämeenlinnan kansainvälisestäikin edistyksellinen naisvankila: onko todella nyt niin, että tämä naisvankila aukeaa vain vajaalla teholla, vai oletteko pystyneet varmistamaan sinne riittävät resurssit, [Puhemies koputtaa] että saisimme tämän vankilan käyttöön koko voimalla?

11.08 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tahtoisin tiedustella hallituksen suhtautumista rikoksesta saataviin rangaistuksiin. Mielestäni varsinkin rangaistukset rikoksista, jotka kohdistuvat henkilöön tai omaisuuteen, ovat Suomessa aivan naurettavia. Kauppoihin kohdistuvat varkaudet ja näpistykset ovat kasvussa. On mielestäni täysin kestäväntöntä, että samat henkilöt tulevat päivästä toiseen näpistelemään tai varastamaan muun muassa päivittäistavarakaupoista saamatta rangaistusta tekoihin.

On arvioitu, että varkaudet ja näpistykset aiheuttavat vuosittain noin 550 miljoonan euron kustannukset. Mikään raha ei kuitenkaan korvaa sitä henkistä tilaa, minkä ihminen kokee esimerkiksi kaupan kassalla, kun sinne tullaan sinun työvuorollasi ryöstämään esimerkiksi puukolla uhaten. Tätä tapahtuu valitettavasti joka päivä jossain päin Suomea, ja ryöstäjien tuomiot ovat täysin naurettavia — jos he edes saavat tuomiota, koska jokainen tietää, mitkä ovat poliisin ja Syyttäjälaitoksen resurssit tällä hetkellä. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri Henriksson: Mitä olette valmiita tekemään, jotta muun muassa nämä myymälävarkaudet ja näpistykset saadaan kitkettyä minimiin, ja mitä vastaatte yrittäjille ja työntekijöille, jotka kokevat tätä päivittäin? Oletteko valmis pohtimaan esimerkiksi sellaista, että kaupat voisivat hakea lähestymiskieltoa jatkuvasti häiriötä aiheuttaville henkilöille, koska jotain on tehtävä ja pikaisesti? Tilanne on kestäväntön tälläkin saralla. — Kiitos.

11.09 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin huomioihin, joita tässä on esitetty rikosketjun resursoimisesta ja myös velkaneuvonnan vahvistamisesta. Nyt korona-aikana on tehty useita poikkeuksia niin ulosottoon, konkurssiin kuin pikavippien sääntelyyn, ja valiokunta on korostanut todella tätä sääntelyn yhteisvaikutusta ja sen huomioimista jatkossa, mutta ehkä vieläkin voimakkaammin sitä, että tarvitaan myös kiireellisesti pysyviä lainsäädäntömuutoksia todennäköisesti niin ulosoton kuin maksuhäiriömerkintöjenkin osalta.

Kun nyt on käynnissä useita ylivelkaantuneiden asemaan liittyviä uudistuksia, haluaisin kysyä: milloin esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoihin, positiiviseen luotto-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

rekisteriin tai ulosoton suojaosan mahdolliseen korottamiseen liittyviä uudistuksia tuodaan eduskuntaan? — Kiitos.

11.10 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolvanen ja edustaja Koskinen käyttivät täällä hyvän puheenvuoron järjestäytyneestä rikollisuudesta, ja jos oikein olen käsittänyt, niin hallitusohjelmassa ei ole minkään näköistä mainintaa järjestäytyneestä rikollisuudesta, vaikka se on koko vuosikymmenen soluttautunut yhteiskunnan rakenteisiin ja on entistä suurempi uhka. Aiotteko te, arvoisa oikeusministeri, nyt viedä eteenpäin sitä käsitystä, että järjestäytyneeseen rikollisuuteen pitäisi säätää oma erillislakinsa, jossa käydään sitten läpi nämä yksityiskohdat, turvallisuusnäkökohdat, viranomaisten maalittaminen ja kaikki muu, että tähän vihdoinkin puututtaisiin? Jengiytyminen ja myös etninen rikollisuus ovat koko ajan nousussa ja raaistuvat, ja väkivalta ja pelote järjestäytyntä yhteiskuntaa uhkaavat. Aiotteko te viedä asiaa eteenpäin, vaikka sitä ei hallitusohjelmassa ole mainittu?

11.12 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvon ministeri! Täällä todellakin taas ollaan huolissaan siitä, miten turvapaikanhakijoiden oikeusturva toteutuu, mutta samaan aikaan meillä on tällä hetkelläkin ulosotossa suomalaisia ihmisiä, entisiä veronmaksajia, ehkä joskus vielä veronmaksajia, jos joku näitten puolesta ajaisi asiaa, koska sieltä saataisiin sitä kuuluisaa työllisyysastettakin nostettua, kun saataisiin niille henkilöille motivaatiota työntekoon.

Nyt siellä on todellakin paljon ihmisiä, jotka ovat henkisesti toimintakyvyttömiä ja eivät pysty, ja vaikka olisi jonkun näköisiä apuja mahdollista saada jostain, kunnan kanavia näihin ei kuitenkaan ole niin, että he voisivat siinä henkisessä tilassa pystyä hoitamaan kunnolla omia asioitaan, ja samaan aikaan sitten koronkiskojat ja velkojat painavat päälle ja lisäävät vain taakkaa. [Puhemies koputtaa] Voitaissiinko tällekin suunnata jotain rahaa?

11.13 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastakkainasettelu tällaisten asioiden, esimerkiksi ulosoton tai turvapaikanhakijoiden, välillä on hiukan erikoista... [Leena Meri avasi mikrofoninsa, jolloin puhujan mikrofonin sulkeutui]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt edustaja Ovaskalla on puheenvuoro.

Ymmärrän, arvoisa puhemies, jos perussuomalaisia häiritsee tämä puheenvuoro, mutta tämä rinnastaminen erityisesti esimerkiksi ulosoton ja turvapaikanhakijoiden välillä on erikoista. Se on vähän kuin erään puolueen puheenjohtajan rinnastus närpiöläisistä ja siitä, paljonko siellä nostetaan erilaisia tukia.

Me kuitenkin jaamme tämän yhteisen huolen oikeusministeriön hallinnonalalla, ja on ollut erityisen hieno huomata sekä ministerin että valiokunnan perussuomalaisen puheenjohtajan yhteistyö, ja olemme valiokunnassa saaneet hienosti näitä asioita eteenpäin. Toki tunnistamme ne tarpeet, mitä siellä on, ja yritämme niitä porukalla viedä eteenpäin, ja myöskin sekä lakivaliokunta että valtiovarainvaliokunta varmasti ovat pohtineet niitä tarkkaan.

Mutta sen sanon tästä asioiden käsittelystä, oikeusvaltioperiaatteesta ja siitä, saako asiansa tuomioistuimessa käsiteltyksi, että se ero meillä on, [Puhemies koputtaa] hallituksella ja perussuomalaisilla, että me toimimme perustuslain mukaan.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

11.14 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koronavirus on iskenyt rajusti heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa yhteiskunnassamme. Rajoitukset ovat tuntuneet raskailta ja ankarilta monille meistä. Vankiloissa kuitenkin niitä vähäisiäkin oikeuksia, esimerkiksi opiskeluun ja läheisten tapaamiseen, on jouduttu rajoittamaan erityisen raskaasti.

Olen kantanut epidemian aikana erityistä huolta vankien lapsista, jotka eivät kevään aikana saaneet tavata vankilassa olevaa vanhempaansa kasvotusten kuukausiin. Kysyisinkin ministeriltä: miten turvaamme nämä lapselle merkitykselliset tapaamiset ja niiden toteutumisen jatkossa?

11.15 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill också tacka regeringen och justitieministern för att för första gången på länge ha lyckats höja anslagen till justitieministeriets förvaltningsområde, även om det är helt klart att det ännu finns många behov då det här arbetet måste fortsätta. Jag tänker också att det tycks vara helt nödvändigt att vi i varje taltur i riksdagen fortsätter att påminna oss om att vår grundlag säger att varje människa är lika inför lagen. Det är en grundläggande fråga.

Ett av de största människorättsproblemen vi har i Finland är våld mot kvinnor, och därför är jag väldigt glad att kvinnorörelsens rop genom över 100 år äntligen resulterat i att vi skapar en sådan här nationell rapportör som behandlar våld mot kvinnor, för att äntligen hitta nya system och ha sådan information att vi skulle kunna stoppa det här våldet. Kvinnorörelsen har jobbat med det här i över 100 år, och man tycker att vi i ett land som [Puhemies koputtaa] Finland borde ha bättre förmåga, så jag tackar för det. Arbetet fortsätter.

11.17 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri omassa puheenvuorossaan piti Pakolaisneuvonnalle lisättävää määrärahaa ideologisena. Arvoisa puhemies, perussuomalaiset tekevät tästä ideologisen. Riippumatta siitä, onko tämä ideologista vai ei, minusta on arvokasta, että määrärahoja on lisätty rauhantyöjärjestöjen toimintaan, Ihmisoikeusliiton tukeen, Pakolaisneuvontaan ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan. Ymmärsin, että jaoston puheenjohtaja, edustaja Filatov täällä totesi, että tästä tehdään myöskin selvitys, koska eri pääluokista annetaan nyt näille kansalaisjärjestöille tukia — mukaan lukien ulkoministeriö, mukaan lukien opetus- ja kulttuuriministeriö, ja oikeusministeriö ja myöskin puolustusministeriö antavat eräille kansalaisjärjestöille tukea. On järkevää, että selvitetään nämä tuet ja koordinoidaan sitä yhdessä, mutta toivottavasti se selvitystyö ei johda siihen, että näiden järjestöjen tuki kokonaisuudessaan laskisi, vaan taataan se, että nämä järjestöt pystyvät kunnolla toimimaan tässä kansalaisyhteiskunnassa. Tämä on demokratiaa, moniarvoista demokratiaa, mitä tässä tuetaan samalla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan ministerille puheenvuoron, 3 minuuttia, ja sen jälkeen jatkamme debattia. — Ministeri, olkaa hyvä.

11.18 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvistä kysymyksistä. Aloitan lakivaliokunnan puheenjohtajan kysymyksestä JTS-miljardin säästöstä ja totean, että oikeusministeriön hallinnonalalla tämä säästö on pysäytetty vuoden 2022 tasolle, ja se on jo saavutus sinänsä. Tälle kehyskaudelle on tehty nyt lisäyksiä, joilla säästön haitalliset vaikutukset on pyritty minimoimaan, ja tällä hallituskaudella ei ole tehty uusia säästöpäätöksiä. Kokonaistilanne on kuitenkin haasteellinen, mutta olen iloi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

nen siitä, että olemme saaneet lisämäärärahaa ja tilanne on siltä osin parempi kuin moneen vuoteen.

Sitten, arvoisa puhemies, tästä vankilaturvallisuudesta. Erittäin hyvä, että edustajat nostavat sen kysymyksen esille. Me pyysimme, minä ja ministeriö, Rikosseuraamuslaitokselta selvityksen vankiloiden turvallisuustilanteesta lokakuussa, ja olen myös istunut sekä Risen pääjohtajan kanssa että Vankilavirkailijain Liiton kanssa käymässä läpi tätä tilannetta. Nyt tilanne on se, että ensi vuonna tulee lisärahoitusta. Me saamme uuden varmuusosaston Turkuun. Siihen panostetaan noin 500 miljoonaa, ja Rikosseuraamuslaitoshan sijoittaa järjestäytyneen rikollisuuden vangit omille osastoilleen erilleen muista vangeista. [Ben Zyskowicz: Tämän minä tiesin, että tällä hallituksella on rahaa kyllä!]

Olemme myös pyytäneet, että Rikosseuraamuslaitos ensi vuonna tekee ulkoisen arvioinnin vankilaturvallisuustilanteesta ja ryhtyy sen pohjalta myös lisätoimiin järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi. Turvatekniikkaan tulee nyt se 3,2 miljoonaa lisää, ja se on välttämätöntä ja se tulee tarpeeseen. Tulee turvalaitteet vankiloihin niin, että voidaan tarkastaa, mitä ihminen tuo mukanaan. Myös vankilavirkailijoille itselleen se on turvallisuusasia, että vangit tietävät, että sinne vankilaan ei voi tuoda kännyköitä ja muuta, mitä he usein haluaisivat. Elikkä haasteet on tunnistettu.

Sitten tästä talous- ja velkaneuvonnasta, siitä oli hyvä puheenvuoro. Siihen myös lisätään nyt resursseja. On äärimmäisen tärkeää, että tässä haasteellisessa koronatilanteessa meidän kansalaiset saavat sitä neuvontaa oikea-aikaisesti ja ympäri Suomea.

Alioikeuksien tilanne ja näytön keskittäminen alioikeuksiin on se tulevan vuoden ja tulevien vuosien suuri mahdollisuus, se digitalisointi, mikä nyt tehdään, se, että panostetaan siihen, että saadaan modernit istuntosalit, [Puhemies koputtaa] joissa näitä näyttöjä otetaan vastaan ja videot voidaan käyttää hovioikeudessa. [Puhemies koputtaa] Se on iso askel eteenpäin.

11.21 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeudenkäytön koko ketjun toimivuus on erittäin tärkeä asia. Siis se, että asiat menevät järjellisessä aikataulussa läpi prosessin ja että se on riittävän resursoitu, ja tähän muun muassa edustaja Laukkanen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota. Sen toimivuus on erittäin tärkeää yleisen lainkuuliaisuuden kannalta ja myös sen kannalta, että oikeusvaltioperiaate Suomessakin toteutuu.

Nyt kuitenkin meillä on yleinen käsitys siitä, että rikollisuuden määrä ei suinkaan ole maassamme vähentynyt mutta nostettujen syytteiden määrä on radikaalisti vähentynyt, tutkinnan rajoittamisista johtuen. Tiedustelenkin: mitä voitaisiin tehdä sen eteen, että konnat kuitenkin saataisiin edesvastuuseen, eikä näitä tutkintoja kuitenkin selkeissä myymälävarkaustapauksissa sun muissa, joihin edustaja Lundénkin kiinnitti huomioida, tapahtuisi näin paljon? Yleisen lainkuuliaisuuden kannalta sekä oikeudenmukaisuuden ja oikeuden toteutumisen kannalta on kuitenkin selvä, [Puhemies koputtaa] että rötöksiin syyllistyneet tulee saada vastuuseen.

11.22 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, sanoitte, että haasteet on tunnistettu, mutta ehkä kysyisin: kohdennetaanko sitten tulevat varat oikein? Vankilavirkailijoitten puheenjohtaja Antti Santamäen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen sairauspoissaolot ovat lähes puolet enemmän kuin valtiolla yleensä. Arvon ministeri, tarvitaan lisärahoitusta kentälle, siis vartijoihin. Johtoa on lisätty jo riittävästi.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

11.23 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeusministeriön pääluokka on äärimmäisen tärkeä kansalaisten turvallisuuden kannalta. Kotiseudullani tuolla itärajalla tilanne on sellainen, että siellä on ihmisten turvallisuus vaarantunut. Toki poliisitoimi kuuluu sisäasiainministeriön pääluokkaan, mutta esimerkiksi tästä susitilanteesta on tehty kanteluita oikeusasiamiehelle, kun tilanne on aivan mahdoton. Poliisille on kanneltu esimerkiksi, kun poliisi ei ole noudattanut lakia. Vieraslajilaissa ja metsästyslaissa on mainittu näistä koirasusista, jotka ovat ihan erilaisia elukoita kuin oikea susi on. Samoin Luonnonvarakeskus pannoitti susia sillä keinoin, että heillä tietyt luvat pitää olla kunnossa ja metsästysoikeuden haltijalta lupa. Siitä poliisin toiminnasta teki asianomainen juukalainen mies kantelun oikeusasiamiehelle, kun laittomasti harjoitettiin heidän metsästysalueellaan toimia, joita ei saa tehdä. Hän teki kantelun, ja vielä ei ole tullut vastausta. Miten kansalainen saa oikeussuojaa tässä maassa, kun poliisi ei toimi ja kanteluihin ei tule vastauksia? Mistä tavallinen ihminen saa oikeussuojaa, [Puhemies koputtaa] kun tällä keinoin menetellään?

11.24 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oikeusministeriön alaan kuuluvassa budjetissa on lisätty nyt siihen koko oikeusprosessin sujuvuuteen lisäresursseja, ja se tulee tarpeeseen. Kokoomuskin on omassa vaihtoehtobudjetissaan tämän saman summan esittänyt. Kiitokset siitä, ministeri Henriksson.

Oikeudenkäyntien käsittelyajat ovat Suomessa pitkiä erityisesti riita-asioissa, ja niiden keskimääräinen käsittelyaika on noin yhdeksän kuukautta, ja jossakin, esimerkiksi Helsingissä, jopa sitä pidempi. Suomi on saanut myös langettavia tuomioita Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta oikeudenkäyntien kestosta.

Nyt tässä koronatilanne on entisestään ruuhkauttanut tuomioistuimia, ja itse olen huolissani seksuaalirikosten käsittelyajoista, miten ne pitkittyvät, ja toisena asiana lasten huoltajuusasioista. [Puhemies koputtaa] Myöskin vieraannuttamislakiin, joka tuli voimaan vuonna 2019, liittyen esimerkiksi uhkasakon käyttö on kovin vähäistä.

11.25 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käräjäoikeusverkoston harveneminen on kansalaisten oikeudensaannin näkökulmasta erittäin valitettava heikennys. Kiitän ensinnäkin ministeriä siitä, että tuossa tämän vuoden lisäbudjetissa, lisätalousarviossa, lisättiin Pietarsaaren, Iisalmen ja myöskin Varkauden istuntopaikat, mutta samassa yhteydessä kuitenkin rahaa ei löytynyt tähän Iisalmen ja Varkauden käräjäoikeuksien kanslioitten jatkamiseen. Olisinkin halunnut tiedustella ministeriltä, onko mahdollista, että tätä asiaa vielä harkittaisiin, koska ne perustelut aikanaan viime kaudella, kun ministerin kanssa tässä asiassa yhdessä teimme työtä, olivat sellaiset, että tässä haetaan kustannussäästöjä. No, nyt Iisalmen ja Varkauden osalta kuitenkin tilanne on se, että kustannukset kasvavat, jos nämä käräjäoikeuden kansliat lakkautetaan. Ja olisinkin kysynyt: olisiko mahdollista tässä asiassa tehdä vielä uudelleenharkintaa? Istuntopaikkojen palauttaminen oli sekin hyvä, [Puhemies koputtaa] mutta kanslioille tarvitaan myös jatko.

11.27 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ministeri Henrikssonia siitä, että hän on toiminut voimakkaasti oikeuslaitoksen voimavarojen vahvistamiseksi ja tässä on myös saavutettu tulosta.

Kun puhutaan meidän prosessiemme pitkittymisestä ja yleensä meidän prosesseihimme liittyvistä ongelmista, niin luonnollisesti aina nostetaan ensimmäisenä esiin resurssien li-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

sääminen, mutta viime päivinä myös mediassa on kerrottu siitä, että myös prosesseja voitaisiin kehittää esimerkiksi siten, että todistajanlausunnot nauhoitettaisiin alioikeudessa ja hovioikeudessa ei todistajia enää uudelleen kuultaisi. Olen huomannut, että ministeriö on mediassa ja myös äsken täällä antanut tälle hankkeelle tukensa, ja pidän sitä erittäin hyvänä. Voitaisiin mennä jopa pidemmälle eli siihen, että hovioikeus ei lähtökohtaisesti ottaisi enää lainkaan kantaa näyttökysymyksiin vaan [Puhemies koputtaa] pääsääntöisesti vain oikeuskysymyksiin.

11.28 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kari tuossa jo kertoi, että saimme valiokunnan mietinnön, ensimmäisen mietinnön, valmiiksi eilen ja siitä tiedotimme, ja siihen liittyen emme varsinaisesti antaneet tänä vuonna budjettilausuntoa, mutta muutama budjetinkin kannalta merkityksellinen asia, tai oikeastaan kaksi, siellä nousee esiin. Totesimme mietinnössämme, että valiokunta kiirehtii valtioneuvostoa huolehtimaan siitä, että käräjäoikeudella — tässä puhutaan siis Helsingin käräjäoikeudesta — on asianmukaiset toimitilat tiedustelumenetelmien käyttöä koskevan lupahakemuksen käsittelyä varten. Ja toinen asia on tämä edustaja Karin esille ottama tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaiskysymys, joka ei välttämättä ole pelkästään resurssikysymys mutta osittain sitä. Ja näihin toivoisin ministerin vastausta.

Toinen kysymys on sakon muuntorangaistuksen uudistaminen, joka liittyy näihin myymälävarkauksiinkin, ja täällä todetaan mietinnössä, että sitä ollaan uudistamassa [Puhemies koputtaa] ja varataan siihen resursseja. Mitä täällä uudistamisella tarkoitetaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Käsitykseni mukaan kaikki, jotka ovat pyytäneet tässä debattissa vastauspuheenvuoroa, ovat sen ainakin kerran saaneet. Ja annan vielä tässä vaiheessa edustajille Filatov ja Meri puheenvuorot ja sen jälkeen ministeri.

11.29 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): [Puhujan mikrofoni on puheenvuoron alkaessa suljettuna — Puhuja avaa mikrofonin] Anteeksi, arvon puhemies! Kun olen tottunut siihen, että se tulee automaattisesti, niin ei meinaa muistaa.

Mutta pyysin puheenvuoron siis vaaleihin liittyen. Valiokunta itse asiassa teki pienen muutoksen tähän vaaleihin liittyvään budjettikokonaisuuteen, joka liittyy tiedottamiseen, eli sen, että palkkausrahaa saa käyttää myös vaalitulanteen tiedottamiseen. Mutta kuten me kaikki tiedämme, tilanne saattaa olla vaalien aikaan aika toisenlainen kuin mihin olemme ehkä varautuneet aikaisemmin, ja silloin on tärkeätä, että otetaan tämä epidemiatilanne huomioon ja esimerkiksi turvallisuusasiat on hyvin järjestetty ja että ihmiset tietävät, miten vaalit näissä oloissa toimivat. Tästä toivoisin, että ministeri puheenvuorossaan voisi hieman avata meille kaikille sitä, miten vaaleihin näissä oloissa voidaan varautua.

11.30 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun täytyy vastata nyt sinne keskustaan päin ja edustaja Ovaskalle siihen, että kyllä sillä väliä on, ketkä ovat hallituksessa. Nämä ovat arvovalintoja, asiat ovat vastakkain. Jos ajattelen vaikka sitä, että turvapaikanhakijoiden oikeusturvan parantamiseen lisätään 5,9 miljoonaa, ja samaan aikaan kuulimme täällä, että käräjäoikeudet ovat tukossa, sinne 2,7 miljoonaa. Se on puolet vähemmän.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Ja totesitte, että te noudatatte perustuslakia. Nämä muutokset turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ovat viime kauden kiristysksiä. Ne kaikki olivat perustuslakivaliokunnassa ja käytiin läpi, yksimielisesti hyväksyttiin. Siellä olivat muun muassa edustaja Henriksson, teiltä edustaja Kurvinen. Väittekö te, että he eivät noudata perustuslakia tulkinnoissaan? Nyt, nyt, nyt.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja vielä edustaja Ovaska.

11.31 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri siksi kysyinkin teiltä, onko teillä ajatuksena, että nämä maahanmuuttajien tai turvapaikanhakijoiden asiat jätettäisiin käsittelemättä. Meillä perustuslaki lähtee siitä, että ne asianmukaisesti käsitellään, ja nyt te esitätte määrärahaileikkauksia kaikkiin näihin, eli onko teillä tarkoitus joko muuttaa perustuslakia tai ajatella niin, että turvapaikanhakijat sitten jäävät tänne pyörimään näihin ympyröihin, koska palauttaahan ei voi ilman lainvoimaista päätöstä?

Ja mitä tulee aikaisemmin tehtyihin päätöksiin, niin viime kaudelta varmaan muistatte hyvin sosiaaliturvan heikentämisesitykset, jotka silloinen oikeuskansleri totesi räikeästi perustuslain vastaisiksi. Eli tässä on juuri kysymys siitä, millä tavalla te luette ja tulkitsette perustuslakia... [Leena Meri avasi mikrofoninsa, jolloin puhujan mikrofonin sulkeutui]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt joku otti Ovaskalta puheenvuoron, mikrofonin pois. [Naurua]

Arvoisa rouva puhemies! Meillä yhteistyö valiokunnan puheenjohtaja Meren kanssa toimii hyvin. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Välillä hiljennämme toisiamme ja välillä kannustamme. Mutta ehkä tämä asia tuli selväksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Sitten ministeri Henriksson, 5 minuuttia.

11.32 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Saa nähdä, mykistyykö tämäkin mikrofonin. [Naurua]

Ensinnäkin uudelleen kiitokset erittäin hyvistä keskusteluista.

Jos lähdän liikkeelle tästä naisiin kohdistuvasta väkivallasta, niin itsekin olen ollut pitkään erittäin huolissani tästä tilanteesta Suomessa. Nyt me olemme saaneet hyvän ohjelman. Siinä on 32 toimenpidettä, vielä yli senkin tulee tietysti tehdä, jos on vain ideoita. Tässä puututaan myös digitaaliseen väkivaltaan ja nuorten naisten tilanteeseen ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen myös panostetaan rahaa. Tulee myös enemmän turvakotipaikkoja, ja STM:n hallinnonalalla on varoja siihen, ja kiitän myös eduskuntaa siitä, että eduskuntakin on omassa esityksessään tuonut sinne lisää rahaa.

Kuntavaalit pidetään näillä näkymin 18.4.2021. Oikeusministeriössä valmistaudutaan eri skenaarioihin. Olemme lähettäneet kunnille jo tässä vaiheessa informaatiota siitä, että nyt pitää ryhtyä toimenpiteisiin, pitää miettiä, missä ne äänestyspaikat ovat, miten ne voidaan turvallisesti järjestää. Voi olla, että on jopa mahdollista järjestää äänestämistä myös ulkotiloissa. Se on jokaisen kunnan ja kunnanvaltuuston, -hallituksen asia miettiä nyt, miten tämä tehdään käytännössä, mutta uskon vahvasti siihen, että me Suomessa pystymme kuntavaalit järjestämään turvallisesti, tietenkin niin, että turvavälit pidetään ja että jokaisella äänestäjällä on turvallinen olo, kun hän lähtee äänestämään. Varmasti on myös niin,

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

että kotiaänestystä tulee olemaan enemmän kuin aikaisemmin, mutta tietenkin on myös niin, että kaikki suomalaiset eivät voi äänestää kotoa, siihen ei virkailijoita riitä. Pitää olla tietty syy siihen, että ei pääse liikkeelle, ja siitä lähdemme, että jokainen äänioikeutettu kylä kuitenkin pystyy sen äänensä antamaan.

Tässä kysyttiin tiedusteluvaltuutetun sijaisesta. En ole valitettavasti ehtinyt vielä perehtyä tähän teidän mietintöönne, mutta tulen sen tekemään. Palataan siihen asiaan.

Sitten tässä on haukuttu sitä, että turvapaikanhakijoiden oikeusapua parannetaan. Minun mielestäni on parempi, että katsotaan heti alusta, että oikeusapua on saatavilla, saada silloin myös paremmin oikeusturvaa heti alusta ja saada varmempi lopputulos, joka on sitten ehkä oikeampi kuin ilman tätä apua. Näin ollen tämä panostus myös lisää mahdollisuuksia siihen, että näihin prosesseihin ei menisi niin paljon aikaa.

Hämeenlinnan vankila tulee ensi vuonna täyskäyttöön. Siihen on varattu nyt voimavarat, että vankilavirkailijoita riittää. Tarkoitus on tietenkin, että kun on uusi vankila, niin koko vankila otetaan käyttöön.

Maksuhäiriömerkinnät, positiivinen luottotietorekisteri, kaikki ylivelkaantumiseen liittyvät asiat ovat tosi tärkeitä. Tässä kysyttiin, millä aikataululla nämä esitykset tulevat eduskuntaan. Maksuhäiriömerkintäesitys: toivon itse, että se voisi tulla keväällä. Ja mitä tulee positiiviseen luottotietorekisteriin, niin sen valmistelu on käynnissä ja tarkoitus on, että se esitys tulee eduskuntaan tällä hallituskaudella. Sen toteuttaminen käytännössä on teknisesti ongelmallista, ja se tulee viemään vähän enemmän aikaa, mutta itse lainsäädännön me saamme kyllä valmiiksi tällä hallituskaudella.

Sitten kysyttiin lapsista ja vankiloista, miten lasten oikeuksia voidaan turvata. Tässä on tietenkin tilanne se, että jokaisessa vankilassa pitää nyt huolehtia siitä, että lapsilla on myös mahdollisuuksien mukaan mahdollisuus tavata vanhempansa turvallisesti, ja luotan siihen, että Risen sisällä on myös ohjeistettu tästä. On tietenkin tärkeätä lapselle, että kontakti myös vanhempaan voi jatkua.

Edustaja Essayah kyseli käräjäoikeuspaikoista. Edellinen hallitus teki ne päätökset käräjäoikeusverkostosta, ja ei ole tarkoitus nyt muuttaa kanslioitten lukumäärää. Istuntopaikojen lukumäärä on nyt sitten se, mitä se tämän lisäyksen jälkeen on, ja sillä mennään. [Puhemies koputtaa] Sillä, että käräjäoikeuksissa siirrytään todisteluun videoiden avulla, saatutetaan myös paljon. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme puhujalistaan.

11.38 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tuossa debattipuheenvuorossani kerroin, että tiedusteluvalvontavaliokunta sai valmiiksi ensimmäisen mietintönsä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta vuoden 2019 osalta. Uudet tiedustelulaithan tulivat voimaan vuoden 2019 alkupuolella, ja se, milloin tämän kertomuksen ikään kuin toiminta-aika oli, on päättynyt kohta jo lähes vuosi sitten, ja siten olemme tässä mietinnön osalta hieman myöhässä. Tämä ei varsinaisesti liity tähän budjettikäsittelyyn muilta osin kuin kahden kohdan osalta, joita nostamme esiin mietinnössämme. Varsinaisesti tämä mietintö käsitelään myöhemmin sitten ensi vuoden puolella. Nostan kuitenkin ne kaksi asiaa esiin, koska tämä asiakokonaisuus kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan.

Ensimmäinen resurssikysymys liittyy Helsingin käräjäoikeuden toimintaan, missä käydään nämä oikeudenkäynnit tiedustelumenetelmien käytöstä. Tiedusteluvalvontavaliokunta kiinnittää huomiota siihen ja kiirehtii valtioneuvostoa huolehtimaan siitä, että käräjäoi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

keudella on asianmukaiset toimitilat tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien lupahakemusten käsittelyä varten.

Toinen resurssikysymys liittyy tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaisjärjestelyihin. Tällä hetkellä ei ole varsinaista sijaista, joka valtuutetun estyneenä ollessa olisi oikeutettu käyttämään kaikkia laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Valiokunnan mielestä tämä puute on korjattava pikaisesti ja valtioneuvoston on syytä ryhtyä asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä, ja uskon, että kun oikeusministeri Henriksson ehtii perehtyä valiokunnan mietintöön, niin valtioneuvosto tähän asiaan myös puuttuu. Rahamielessä kyse ei ole isosta asiasta mutta tiedusteluvalvonnan näkökulmasta kuitenkin ihan merkittävästä kysymyksestä.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty hyvää keskustelua siitä, että oikeusjärjestelmämme on kokonaisuus, ja kun resursseja lisätään yhteen kohtaan, niin pitää huolehtia, että niitä on riittävästi jokaisessa järjestelmämme kohdassa, niin että pullonkauloja ei synny sitten toisaalle. Nyt Syyttäjälaitokselle esimerkiksi on lisätty resursseja myös eduskunnan toimesta, mutta kokoomus esitti vastalauseessaan, että resursseja olisi lisätty vielä enemmän.

Myös rangaistusten täytäntöönpanon ja sakon muuntorangaistuksen uudistamiseen on lisätty resursseja. Tämähän on kysymys, jota on hieman säädetty edestakaisin vuosien varrella, ja kuten tässä edellisessäkin keskustelussa hyvin tuli ilmi, niin näille rikollisille, jotka toistuvasti syyllistyvät esimerkiksi myymälävarkauksiin, tämä on käytännössä se tapa, jolla voidaan kuitenkin yhteiskunnan toimesta ikään kuin osoittaa, että se ei käy, kun monesti ovat kyseessä henkilöt, joilla ei ole kykyä ja varaa maksaa niitä sakkoja, jotka siitä varkaudesta tulevat. Täten voidaan useamman tapauksen jälkeen muuntaa sakot vankeusrangaistukseksi.

Pidän itse tärkeänä, että meillä on yhteiskunnassa keinoja, joilla voidaan puuttua myös pieniin rikoksiin silloin, kun ne ovat toistuvia, ja osoittaa, että tämä ei ole hyväksyttävä tapa. Totta kai usein toistuville näpistyksille ja varkauksille saattaa olla myös muita ongelmia taustalla, ja on tärkeätä, että tietenkin myös niihin voidaan puuttua.

Arvoisa puhemies! Täällä joiltain osin kritisoitiin oikeusjärjestelmämme nopeuttamista, mutta itse pidän kyllä hyvänä, että kun on henkilöitä joko rikoksesta syytettyinä tai sitten rikoksen kohteina, niin oikeudenkäynnit ovat sujuvia ja nopeita ja saadaan käsittely nopeasti sillä. Kuten esimerkiksi edustaja Heinonen täällä esiin toi, vaikkapa lapsiin kohdistuvien rikosten näkökulmasta on kohtuutonta, jos prosessit kestävät liian kauan.

Kiitän myös ministeriä siitä, että nyt naisiin kohdistuvan väkivallan osalta tai heihin kohdistuvien rikosten osalta on nyt tartuttu toimeen. Kysymys on monitahoinen ja vaikea, mutta uskon, että myös sillä on merkitystä, että teemme tarmokkaasti ja pitkäjänteisesti tätä asian eteen, niin että tämä asia nousee esiin ja siihen puututaan pitkäjänteisesti ja tehokkaasti yli hallituskausien.

11.43 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Kenenkään ei tulisi koskaan joutua pelkäämään arjessaan. Kenenkään ei tulisi joutua kohtaamaan väkivaltaa eikä sen uhkaa eikä varsinkaan joutua siihen tilanteeseen, jossa se kaikkein lähin, oma puoliso tai perheenjäsen, satuttaa pahimmalla mahdollisella tavalla. On äärettömän tärkeää, että me emme yhteiskuntana sulje silmiä siltä kipeältä tosiasialta, että perhe- ja lähisuhdeväkivalta on läsnä myös Suomessa, eikä koronaviruksen ainakaan tilastojen valossa ole tätä asiaa helpottanut tai vähentänyt, päinvastoin.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Tänäänkin on koteja, joissa se pelko on aidosti läsnä. On öitä ja viikonloppuja, jolloin joutuu miettimään, selviääkö. Ja on sitä häpeää, joka kietoo siihen myrkylliseen viittaansa ja sulkee suut, jolloin ei kerrota asioista, joita siellä kodin seinien sisällä tapahtuu. Lähi-suhde- ja perheväkivalta jättää aina jäljen uhuriin.

Monet järjestöt ja toimijat ovat sellaisia tahoja, jotka voivat madaltaa sitä kynnystä myös hakea oikeutta ja suojaa rikoksentekijää vastaan. Sen takia onkin tärkeää, että näille tahoille resurssit turvataan. Nämä tahot ovat niitä, jotka kertovat, että väkivalta ei ole koskaan uhrin syy, kertovat, että sinulla on oikeuksia ja tämän ei tarvitse jatkua ikuisesti. Olen nähnyt sen omassa työssäni erittäin läheisesti, mikä vaikutus esimerkiksi Rikosuhripäivystyksellä voi olla asiakkaansa elämään. Parhaimmillaan se suojaa ihmisen henkeä, kun rikoksen uhri uskaltautuu apua hakemaan.

Haluan kiittää hallitusta nimenomaan siitä, että nyt panostetaan lisäresurssia esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen ja muiden vastaavien järjestöjen toimintaan. Lisäksi haluan kiittää siitä, että koko rikosasioiden käsittelyketjun voimavaroja vahvistetaan. Jotta tuo ketju toimii hyvin, voimavarojen täytyy olla riittävät ja ne täytyy kohdentaa oikein. Ymmärrän, että näillä lisäyksillä ei vielä kaikkia ongelmia korjata, mutta suunta on oikeanlainen.

Lisäksi erityisesti koronavirustilanne on pahentanut tuomioistuinten ruuhkaa. Toki täytyy mainita, että tämä ruuhka on ollut olemassa jo aikaisemminkin. Jokainen, joka on ollut osallisena oikeudenkäyntiprosessissa, tietää ja ymmärtää varmasti, miten tärkeää olisi, että ne prosessit ovat sujuvia ja ovat nopeasti ohi, tulevat päätökseen. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota perusrahoituksen riittävyyteen.

Ihan lopuksi haluan vielä korostaa samaa, mitä edustaja Heinonen muun muassa tässä debatissa äsken korosti ja nosti, että varsinkin silloin, kun kyseessä ovat esimerkiksi henkeen tai terveyteen liittyneet rikokset tai lasten asiat, tulee meillä olla sellainen järjestelmä, jossa nämä asiat hoidetaan sujuvasti ja nopeasti päätökseen.

11.46 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos vielä ministerille esittelystä.

Otan muutaman asian esille. Ensinnäkin näytön keskittäminen käräjäoikeuksiin on erittäin tervetullut ja hyvä asia, ja uskon, että koko kokoomuksen eduskuntaryhmä tulee sitä kannattamaan. Itse asiassa viime kaudella lakivaliokunta oli Ruotsissa tutustumassa tähän asiaan, Ruotsin malliin, ja se näytti toimivan siellä hyvin, joskin täytyy sanoa, että siellä oli aikoinaan muutosvastarintaa nimenomaan hovioikeuksissa. Toivon, että täällä Suomessa sitä ei niin paljon olisi kuin siellä oli. Mutta se on hyvä uudistus, sillä saadaan säästöjä, ja myös tämä oikeudenkäyttövarmuus varmaan paranee.

Itse olen ollut kymmeniä kertoja sekä käräjä- että hovioikeuksissa todistajana, ja täytyy sanoa, että ei muistini siinä käräjäoikeuden ja hovioikeuden välillä ole missään tapauksessa parantunut. Pahin tilanne oli, kun kerran olin korkeimman oikeuden suullisessa käsittelyssä ja siihen meni jo vuosia siitä käräjäoikeuden käsittelystä — ei todellakaan muisti siinä vaiheessa ole paras. Tämä on hyvä asia, siitä kiitokset.

Toisena otan esiin tämän ketju- tai putkijajattelun viranomaisten resursseissa. Siinähan oli parlamentaarinen työryhmä noin 5—6 vuotta sitten. Vedin sitä, ja annoimme esityksen, jossa oli kaksi pääpointtia: nimenomaan, että olisi tasavahva tämä ketju, ja toinen oli, että rahoitus olisi ennustettavaa ja riittävää, eli ei olisi määräaikaista käräjätuomareita tai vastaavia. No, se ei toteutunut, ja näyttää, että se ei toteudu oikein minkään hallituksen aikana, valitettavasti. Nyt on suunta ihan oikeaan päin. Tähän ketjuajatteluun liittyen todella täytyy aina muistaa, että siihen turvallisuusketjuun kuuluvat tärkeät toimet: Hätäkeskus, pe-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

lastustoimi, ensihoito, siihen kuuluvat poliisin lisäksi Rajavartiolaitos ja Tulli. Ja sitten alkaa tämä oikeudenhoitoketju, johon kuuluvat syyttäjät, tuomioistuinelaitos, vankilat ja myös voudinvirasto — ne kaikki tarvitsevat tasavahvasti näitä resursseja. Toivottavasti jonain päivänä pääsemme siihen, että tämä ketju toimii tasavahvasti.

Kolmas asia: Edelleen jatkan tästä vankilaturvallisuudesta — kiitos ministerille vastauksista. Pelkään vain, että ne eivät nyt ihan riittäviä ole, mutta se on hyvä askel oikeaan suuntaan. Tämän järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan kaivattaisiin paljon kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa. Järjestäytynyt rikollisuus on meidän yhteiskuntamme syöpä. Se ei ole pelkästään liivijengejä, vaan se on liivijengeistä valkokaulusrikollisuuteen asti, kaikki siltä väliltä. Nämä rikollisjärjestöthän ja niiden jäsenet pyrkivät vaikuttamaan meidän yhteiskuntarauhaan, pyrkivät soluttautumaan päätöksenteon lähelle ja pyrkivät todella vaikuttamaan siten, että he saisivat toimia vapaasti, ja se nyt näkyy vankiloissa, siellä loppupäässä. Vartijoita uhkaillaan, heitä maalitetaan, heidän vapaa-ajan toimintaansa puututaan. Se on se loppupään näkymä, ja täytyy miettiä, että mitäs siellä alkupäässä tapahtuu. Veikkaan, että ihan samankaltaisia asioita, joskin ne ovat aika paljon piilossa. Tämä on minun mielestäni todella vakava asia, ja siksi olen jo vuosikausia esittänyt tiettyä niin sanottua erillislakia järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, ja nythän krp:n päällikkökin samaa asiaa ajoi.

Mitä se tahtoo sanoa siellä alkupäässä, niin sehän tahtoo sanoa sitä, että esimerkiksi tiedonvaihto olisi entistä jouhevampaa. Nythän esimerkiksi kaksi poliisia on syytteessä siitä, että he antoivat lainvastaisesti tietoja Helsingin kaupungille järjestäytyneen rikollisryhmän jäsenestä — eihän näin voi olla. Herranjumala, tämä on ihan käsittämätön tilanne. Se on julkisuuslain ongelma, mutta sitä pitäisi muuttaa laaja-alaisemmin koko tähän torjuntakenttään. Toki kun pakkokeinoja nyt saa käyttää jr-ryhmiä vastaan ”syytä epäillä” -näytöllä, niin pitääkö miettiä, tarvitseeko sen näyttökynnyksen olla edes näin korkea, koska koko ajan me lainsäädännössä olemme tätä henkilötodistelua vaikeuttaneet, ylimääräisen tiedon käyttöä, tietolähdetoimintaa? Silloin pitää teknistä tiedonhankintaa kehittää.

Sitten mennään siitä eteenpäin. Tuomioistuimissa, totta kai, näytön pitää kaikilla olla sama, se on oikeusvaltioperiaatteen mukaista, mutta kuten edustaja Koskinen sanoi, kyllä nämä koventamis-, ankaroittamisperusteet ovat edelleen järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen osalta täysin epäselvät ja niitä ei käytetä. Samoin sitten kun mennään sinne vankilan puolelle, niin kyllähän nämä henkilöt, jotka hyökkäävät meidän yhteiskuntaa vastaan, ovat lain ulkopuolella, ja kyllä yhteiskunnan myös vankiloissa pitää taata, että he saavat oman kohtelun, inhimillisen kohtelun mutta erillään muista, ja heillä ei voi olla täysin samoja oikeuksia kuin ihan tavallisella vangilla, joka ei ole näin vaarallinen yhteiskunnalle.

Kiitos tästä puheenvuorosta. Tämä vähän rönсыліkin, mutta suunnilleen pysyttiin budjettikäsittelyssä.

11.51 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Jotta voisimme aidosti huolehtia ja pitää huolta kansalaistemme oikeusturvasta ja sen toteutumisesta, koko rikosketjun täytyy olla riittävästi resursoitu. Tämä pitää sisällään niin poliisit, syyttäjät, tuomioistuimet kuin Rikosseuraamuslaitoksenkin. Pelkästään yhteen ketjun osaan tehdyt panokset eivät hyödytä, jos se johtaa vain uuteen pullonkaulaan jossain toisessa kohtaa ketjua.

Olen ollut jo pitkään vakavasti huolissani syyttäjien todella alhaisesta määrästä, mikä on johtanut siihen, että syyttäjät joutuvat vuodesta toiseen venymään jaksamisensa äärirajoil-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

la. Tämän vuoksi asioita on myös jouduttu ja joudutaan priorisoimaan: mitä rikoksia tutkitaan ja syytetään? Debatissakin useampi edustaja nosti tämän asian ongelmana esille. Olemme kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esittäneet 4,5 miljoonaa euroa pysyvää lisämäärärahaa Syyttäjälaitokselle syyttäjien määrän nostamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Esitys nostaisi syyttäjien määrän nykyisestä 7 syyttäjää per 100 000 asukasta -tasosta 8:aan. Tämä on edelleen todella vaatimaton luku, jos verrataan eurooppalaiseen keskiarvoon, 11 syyttäjää per 100 000 asukasta, joten mielestäni huomion kiinnittäminen tähän ei todellakaan ole kohtuutonta, vaan se on kansalaistemme oikeusturvan kannalta välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Aiemmin tuossa debattipuheenvuorossani nostin esiin myös vankiloiden turvallisuustilanteen, joka on puhuttanut meitä täällä salissa jo useamman kerran, ja aivan syystä. Tämä on äärimmäisen huolestuttavaa mutta samalla hyvä esimerkki siitä, mitä tapahtuu, jos me emme huolehdi riittävästä resursoinnista. Ministeri toi esille sen, että dialogia on käyty Rikosseuraamuslaitoksen kanssa ja että Rise tekee ulkoisen arvioinnin turvallisuustilanteesta, mikä on hyvä, ja toivonkin, että hallitus kiinnittää tähän enemmän huomiota tulevissa päätöksissään. Nämä ensi vuoden talousarviossa olevat lisäpanostukset turvatekniikkaan ovat todellakin tarpeen, mutta ne eivät riitä, ja lopulta kyse on paljosta muustakin.

Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea CPT on kiinnittänyt huomiota Rikosseuraamuslaitoksen liian pieneen henkilöstömäärään syyskuussa 2020 tekemänsä tarkastuskäynnin yhteydessä, ja samassa yhteydessä komitea kiinnitti huomiota myöskin kouluttamattoman valvontahenkilöstön suureen määrään ja siitä aiheutuviin riskeihin. Eräs merkittävä tekijä tähän vankilaturvallisuuden heikentymiseen on koko 2000-luvun ajan jatkunut järjestäytyneen rikollisuuden kasvu, joka näkyy tänä päivänä entistä enemmän tuolla vankiloiden sisällä, missä käydään jatkuvaa valtakamppailua muun muassa huume-kaupan ympärillä. Ylen viime kuussa julkaistussa jutussa nimettöminä pysyneet työntekijät ovat myöntäneet sen, että Rikosseuraamuslaitos on varsin hampaaton tämän järjestäytyneen rikollisuuden edessä, ja pelkästään toissa vuodesta viime vuoteen on rikollisryhmien toimintaan liittyvien vankien määrä noussut noin 50 prosenttia. Tämä on hälyttävä muutos. Työntekijät joutuvat kokemaan yhä enemmän väkivaltaa, uhkailua, kiristystä, ja kaiken lisäksi tämä kohdistuu henkilöstön lisäksi heidän perheisiinsä ja läheisiinsä. Kyse on siis todella vakavasta tilanteesta.

Tätä kaikkea tapahtuu vankiloissamme koko ajan, ja meidän on lisättävä tätä rahoitusta, jotta pahenevassa tilanteessa voisimme säilyttää edes nykytilan, mutta toivon, ettei kenenkään mielestä tämä edellä kuvaamani nykytila ole missään määrin riittävä. Meidän on ehdottomasti tehtävä kaikkemme, että saisimme parannettua tätä nykytilaa. Ymmärrän sen, ettei ongelmia ratkaista kaatamalla niiden päälle vain rahaa, vaan tarvitaan paljon muitakin toimenpiteitä ja muutoksia, jotta saamme katkaistua tämän vaarallisen kierteen, mutta on täysin kohtuutonta vaatia, että siinä voitaisiin onnistua ilman riittävää resursointia. Tästä syystä todella toivon ja vaadin, että hallitus kiinnittää jatkossa aiempaa enemmän huomiota tähän seikkaan ja myöskin järjestäytyneeseen rikollisuuteen. — Kiitos.

11.56 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus päätti budjettiriihessä panostaa oikeusjärjestelmän vahvistamiseen. Lisärahoitusta osoitetaan muun muassa oikeudenkäyntien ja asioinnin sujuvoittamiseen sekä rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen. Kan-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

salaisten luottamus oikeusjärjestelmän toimivuuteen on äärimmäisen tärkeää, ja näillä panostuksilla luottamusta voidaan vahvistaa.

Koronaviruspandemia on aiheuttanut myös oikeusministeriön hallinnonalalle pitkäkestoisia ruuhkia ja tarvetta lisäresursointiin. Ruuhkien purkamiseen osoitettiin lisärahoitusta jo syksyn lisätalousarviossa, ja tähän on varauduttu myös ensi vuoden budjetissa. Hallitus osoitti lisärahoitusta esimerkiksi tuomioistuimille oikeudenkäyntien sujuvoittamiseen sekä vesi- ja ympäristöasioiden ruuhkan purkuun. Syyttäjälaitokselle on tulossa selkeä tasokorotus rikosvastuun toteutumisen turvaamiseen. Hämeenlinnan uuden naisvankilan noin 2 miljoonan euron lisämääräraha tulee tarpeeseen, jotta uusi vankila saadaan täysimääräiseen käyttöön.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta katsoo lakivaliokunnan lausuntoon viitaten budjettia koskevassa mietinnössään tarpeelliseksi selvittää, kuinka paljon oikeusministeriön hallinnonalan eri toimijat tarvitsisivat määrärahoja, jotta oikeudenhoidon rahoitus olisi riittävää ja oikeusvaltion toiminta on kestävällä pohjalla. Lakivaliokunta nosti lausunnossaan erikseen esiin Rikosseuraamuslaitoksen taloudellisen tilanteen, koska pidimme sitä valiokunnassa erityisen huolestuttavana vankiloiden turvallisuustilanteen ja henkilöstön kannalta. Uskon, että nyt osoitettavilla lisäresursseilla tilannetta saadaan parannettua.

Lakivaliokunta on korostanut myös rikosketjun toimivuuden tärkeyttä. Rikosketjun toimivuuden varmistaminen edellyttää, että voimavaroja suunnataan riittävästi ja oikeassa suhteessa kaikille rikosketjun toimijoille eli poliisille, syyttäjille, tuomioistuimille, oikeusavulle ja Rikosseuraamuslaitokselle. Tähän on syytä kiinnittää myös jatkossa erityistä huomiota.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön myöntämillä avustuksilla tuetaan vuosittain rikollisuutta ehkäisevää työtä tekevien järjestöjen toimintaa ja kehittämishankkeita. Esimerkiksi kuluvana vuonna Ensi- ja turvakotien liitto on avustusten turvin rakentanut kokonaisvaltaista kuntoutumisohjelmaa ja rikoksista tuomitut nuoret ovat saaneet apua kuntoutukseen Kriminaalihuollon tukisäätiön kautta. Avustuksia myönnetään myös esimerkiksi rauhantyön järjestöille ja Ihmisoikeusliitto ry:lle. Valtiovarainvaliokunta katsoo mietinnössään, että järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi tulee laatia selvitys rauhantyön ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kentällä toimivien kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksistä ja laatia sen pohjalta selkeä kehittämisohjelma. Valiokunta viittaa tässä myös hallitusohjelmaan. Esitys on sanalla sanoen kannatettava. Valitettavasti edes Suomessa ihmisoi-keudet eivät toteudu itsestään, vaan niitä on puolustettava joka päivä.

Arvoisa puhemies! Lähisuhdeväkivalta on koronaepidemian aikana lisääntynyt entises-tään. Suomi on Euroopan maista vaarallisimpia maita naisille, ja lähisuhdeväkivalta on kiistatta kansakuntamme häpeätahra. Se on merkittävä kansanterveysongelma, joka koskettaa kaikkia sosioekonomisesta asemasta, kulttuurista, iästä ja sukupuolesta riippumatta. Budjettia täydentävä 40 miljoonan euron jakovara — eli eduskunnan niin sanotut joululah-jarahat — kohdistuu pääosin järjestöjen tukemiseen ja niiden hankkeisiin. Vaikka raha-summat eivät ole kovin suuria, ovat määrärahat nähdäkseni signaaleja siitä, mihin haluamme budjettia täydentäen panostaa. Eduskunnan joululahjarahaa kohdistettiin tänä vuonna muun muassa naiseen kohdistuvan väkivallan torjuntaan, turvakotipaikkojen riittävyyteen ja niiden esteettömyyteen. Toivottavasti väkivallan vastaiseen työhön saadaan riittävästi pysyvää budjettirahoitusta jatkossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen on poissa. — Edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

12.01 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen todellakin joutui poistumaan, ja kun hän on tuolla lakivaliokunnassa, niin osittain hänenkin terveisiensä tässä puheenvuorossani tuon. Elikkä hän ilmaisi erityisesti huoltansa tästä alirahoituksesta, mikä oikeushallinnon alalla on. Täällä ovat muutamat kollegat, muun muassa Keto-Huovinen, tuoneet esille tämän Syyttäjälaitoksen resurssit. Se on todellakin näin, että kun meillä lisätään rahoitusta johonkin kohtaan rikosprosessia, vaikkapa nyt sitten poliisien määrärahoihin, mikä on äärimmäisen hyvä, niin se kyllä heijastuu sitten siihen, että myöskin muualla sitä määräraharavetta on. Täytyy todeta, että edustaja Laukkasella on ollut tämmöinen ajatus siitä, että olisi ihan jopa parlamentaarinen työryhmä pohtimassa sitä asiaa, millä tavalla tämä krooninen alirahoitus voitaisiin korjata. Olemme iloisia siitä, että määrärahoitusta on voitu lisätä, mutta kuitenkin kun siellä pitkällä tähtäimellä taaksepäin katsottuna on tämä alirahoitus, niin olisi jonkunlaisen korjausliikkeen aika. — Nämä todellakin edustajakollegan terveisinä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää huomiota erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan ja erityisesti siihen, että myös sillä puolella näitä resursseja olisi syytä lisätä vankilasta vapautuvien vankien elämänhallintaan ja, voisiko sanoa, uuden elämän aloittamiseen. Uskon, että harva euro yhteiskunnassa tulisi niin hyvin investoitua kuin silloin, kun me pidämme huolen siitä, että vankilasta vapautuvan henkilön rikoskierre katkeaisi ja hän ei sinne sitten palaisi uudestaan.

Meillä Suomessa on useita kansalaisjärjestöjä, jotka tekevät hyvää työtä vankilasta vapautuvien elämänhallinnan parantamisessa ja myöskin siinä, että he pääsevät uudessa elämäntilanteessaan alkuun. Toivonkin, että tässä kriminaalituossa pystyttäisiin myöskin resursointia kohdentamaan juurikin siihen hyvään työhön, mitä tehdään järjestökentän kanssa yhteistyössä.

Yksi tällainen suomalainen erittäin, voisiko sanoa, perinteikäs, lähestulkoon sadan vuoden ajan tällä sektorilla työtä tehnyt kristillistaustainen ViaDia-järjestö on saanut myöskin erinomaisia tuloksia aikaiseksi. Tuon järjestön parissa työskentelee paljon vankilasta vapautuneita, ja he ovat pystyneet vapaaehtoisjärjestössä työskennellessään erilaisten työllisyysmäärärahojen ja muitten avulla todellakin muuttamaan sitä, voisiko sanoa, elämäntilannettaan niin, että ehkä entisestä ongelmasta onkin tullut itsestään auttaja, ja se on ollut monille ihmisille se voimaannuttava kokemus, jonka pohjalta sitten muutoinkin elämä on lähtenyt järjestymään. Toivonkin, että ministeriössä tähän Rikosseuraamuslaitoksen alla toteutettavaan työhön voitaisiin tulevaisuudessa erityisesti kiinnittää huomiota.

12.04 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ministeriä, että hän on täällä ja kuuntelee selvästi tarkasti, mitä kansanedustajat puhuvat. Minun mielestäni se on hallintomenettelyllisesti täysin oikein.

Haluan ensinnäkin kiittää myös edustaja Tolvasta hyvistä puheista, koska itse myös maallikkona näen hyvin pitkälle samalla tavalla, ja haluan edelleen puuttua tähän järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Seuraan sitä tiedotusvälineistä tarkasti, ja mikäli vähänkin jutut pitävät paikkansa, niin kyllähän järjestäytynyt rikollisuus on soluttautunut yhteiskunnan rakenteisiin, liike-elämään, yrityselämään erittäin vahvasti, niin että on enää vaikea saada selvää, missä se on ja missä se ei ole. Sen vuoksi itsekkin olen sitä mieltä, että kaikkein ehkä järkein keino eduskunnalla ja hallituksella puuttua järjestäytyneeseen rikollisuuteen on aloittaa aika pian, mahdollisimman pian erillislainsäädäntö, jossa käydään

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kaikki nämä yksityiskohdat läpi, mitä tämä järjestäytynyt rikollisuus sisältää, ja sitten korotettu syyte- ja rangaistusmääritelmä, millä sitä lähdetään pala palalta panemaan kuriin.

Minusta ei millään tavalla ole sopimatonta, että me eduskunnassa tuomme myös sen esille, ja aivan poliisin tilastoihin vedoten, että kyllähän etninen rikollisuus on kasvanut. Kun meille on tullut Suomeen ihmisiä, jotka ovat nähneet vähän suomalaisen yhteiskunnan kulttuurista poikkeavia ilmiöitä, niin se ei ole aivan pikku juttu, jos tämä etninen rikollisuus sitten tänne pesiytyy entistä enemmän, koska siihen liittyvät monet sellaiset asiat, tekevätkö jotkut asiat Suomesta houkuttelevan maan. Kansainvälinen rikollisuus ja verkko-rikollisuus eivät todella enää katso mitään rajoja. Eli siinä mielessä tämä on yksi vakavimpia kysymyksiä, mihin eduskunnan tulisi puuttua, eikä silläkään ole merkitystä, onko tämä ollut hallitusohjelmassa vai ei.

Toinen asia, arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri, on viimeaikaiset tapahtumat, joita en kyllä yhtään tikullakaan käy läpi, mutta minä kiinnittäisin huomiota tähän hyvään hallintotapaan ja hallintolain 6 §:ään, joka viime aikoina on paljon ollut esillä. Kyllä kansalaisilla täytyy olla oikeusolettama, että kun ministeriössä tai viranomaistahoilla käsitellään kansalaisten asioita, niin ne käsitellään lain mukaan, hyvään hallintotapaan ja oikeusolettaman mukaan. Kysynkin ministeriltä: Onko nyt varmasti niin, että joka ministeriössä on riittävästi oikeudellista osaamista, jotta hyvää hallintotapaa tulee noudatetuksi eri asioiden suhteessa tasapuolisesti, niin kuin on tarkoitettu? Ja onko oikeusministeriössä sitten riittävät resurssit auttaa ministeriöitä silloin, kun tulee ongelmia joko tulkita perustuslakia tai muuten arvioida sitä, tulevatko kaikki osapuolet yhdenvertaisesti käsiteltyä hallintomenettelyssä?

Otan yhden esimerkin, koska muistelen, että olimme perustuslakivaliokunnassa ministerin kanssa yhtä aikaa käsittelemässä Pohjois-Lapin kalastusoikeuksia. Suomi on tehnyt Norjan kanssa valtiosopimuksen, josta olin silloin huolissani, että kaikki ei mene hyvin. Toki jäin silloin alakynteeseen — ja ei siinä mitään, näinhän se on, että demokratia määrittelee enemmistön kautta, miten menetellään — mutta aika vähän julkisuudessa on ollut esillä se, että Norja on reklamoinut Suomea sopimuksen rikkomuksesta, valtiosopimuksen rikkomisesta. Tällä hetkellä meillä on sitten siellä toimikunta, joka käsittelee Suomen ja Norjan välillä näitä asioita, mutta siellä on hallintomenettelyn kautta päädytty siihen, että vain vähemmistön edustajat ovat siellä Suomen asioita viemässä eteenpäin. Minusta oikeusministerin pitäisi tähänkin kiinnittää ainakin vasemmalla silmällä huomiota, että meneekö tämä hallintomenettely aivan oikein.

Minun mielestäni on oikeutettua, että kansalaiset tästä reklamoivat kansanedustajille ja jopa sitten oikeuskanslerille, mutta lähtökohtaisesti pitää olla niin, että ministeriössä virkamiehet noudattavat hallintolain 6 §:ää, vaikka ministeri tai ministerin avustajat siihen hie-man toisenlaista väriä haluavatkin. Eivät nämä ole pikkuasioita. Olen saanut kymmeniä yhteydenottoja siitä, että kun elinkeinoelämän edustajat tekevät niska limassa töitä ja työllistävät ja maksavat veroja nurkumatta, niin ne edellyttävät, että nämä asiat tulevat sitten ministeriössä käsiteltyä Suomen lain mukaisesti ja hyvän hallintotavan eli hallintolain 6 §:n mukaisesti.

Tämän enempää en nyt avaa asiaa, mutta kun arvoisa ministeri sattui olemaan paikalla, niin tämän näin eduskunnan täysistunnossa tuon julki.

12.09 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Tässä keskustelussa on ihan asianmukaisesti ja oikein korostettu rikosketjun kokonaisvaltaista rahoittamista ja sen

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

huomioimista, että ketjun on todella toimittava sieltä rikosten selvittämisestä ja tutkimisesta aina tuomioon ja lopulta myös Rikosseuraamuslaitokseen asti. Siksi on positiivista, että rikosketjun, velkaneuvonnan ja Rikosseuraamuslaitoksen resursseja parannetaan jonkin verran, mutta edelleen toki vajeita on nähtävissä ja tehtävää jää.

Oppositiosta ja myöskin hallituspuolueiden taholta: kiitän erityisesti oppositiota siitä, miten hyvin on nostettu esiin tätä kansainvälistä ja järjestäytyntä rikollisuutta sekä sen aiheuttamia ongelmia ja uhkia varsinkin meidän vankiloissamme, mutta yhteiskunnassa muutenkin. Siihen on todella syytä keskittyä, ja asia on syytä nostaa yhä vahvemmin myös hallituksen agendalle riippumatta siitä, millä tavalla sitä hallitusohjelmassa on käsitelty.

Nyt korona-aikana on säädetty useita poikkeuksia niin ulosottoon, konkurssiin kuin vaikka pikavippien korkoihin ja markkinointiin liittyen. Ja tähän ylivelkaantumisen kokonaisuuteen on saatu erilaisia säännöksiä, joiden yhteisvaikutuksia ei kuitenkaan ole missään vaiheessa onnistuttu, tietysti myöskin kireän aikataulun vuoksi, arvioimaan.

Valiokunta on kiirehtinyt sen takia myös tämän ylivelkaantuneiden ja maksuvaikeuksiin joutuneiden asemaan parannuksia tuovan lainsäädännön tuomista tänne eduskuntaan, jotta saataisiin aikaan pysyviä muutoksia ja helpotuksia ylivelkaantuneiden asemaan. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat, positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto ja toisaalta ulosoton suojaosan mahdollinen korottaminen ovat tärkeitä toimenpiteitä, jotka helpottavat ihmisten asemaa, mutta myöskin rahoituslaitoksille ne tuovat kaivattuja parannuksia.

Myös lähisuhdeväkivalta on äärimmäisen tärkeä aihe, ja kuten tässä keskustelussa on todettu, Suomi on vaarallinen maa varsinkin naisille. Siihen liittyen on kiitettävää, että naisiin kohdistuvan väkivallan raportoija ollaan vihdoinkin saamassa Suomeen, mutta nostaisin tässä yhteydessä kyllä yhtä lailla esiin myös seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen, joka on tulevan vuoden tärkeimpiä lakihankkeita tarkoituksena nimenomaan kiristää seksuaalirikoksiin liittyviä rangaistuksia kautta linjan. Ja olenkin sitä mieltä, että meidän täytyy tarkastella ei pelkästään näitä maksimirangaistuksia vaan yhtä lailla minimejä ja tietysti lain määritelmiä, mutta myös yhdenmukaistaa ja tuoda tähän päivään.

Kuntavaaleihin liittyen on todettava, että niiden turvallinen toteuttaminen ja ihmisten luottamuksen rakentaminen turvallisiin vaaleihin on tänä aikana erityisen tärkeää, ja toivoisin, että ministeriössäkin pohdittaisiin sitä, millä tätä luottamusta voidaan rakentaa. Tietysti viestintä on oma asiansa, mutta varmasti myös lisäänestyspaikkojen aikaansaaminen olisi yksi tapa pitää huolta siitä, että ihmiset myös äänestävät kuntavaaleissa. Tähän liittyen voisi olla aihetta pohtia poikkeuksia esimerkiksi vaalilakiin, että näitä äänestyspaikoilla tarvittavia henkilöitä ei välttämättä olisi yhtä paljon, että saadaan ihmiset myös riittämään ja käytännössä järjestymään tämä turvallinen äänestäminen.

Turvapaikanhakijoiden oikeusturva on arvatenkin ja ennakkointien mukaisesti aiheuttanut keskustelua tässä salissa ja jonkin verran myös vastakkainasettelua, ja se on aika pinnallista mielestäni. Ymmärrän, että ideologisesti, kun luetaan budjettia, toiset haluavat poistaa sieltä kaikki rivit, joissa lukee ”turvapaikanhakija” tai ”maahanmuuttaja” tai jotain vastaavaa, mutta laadukas asioiden hoito riippumatta siitä, mistä ihmisryhmästä on kysymys, edistää kaikkien oikeusturvan toteutumista. Se edistää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja sujuvien prosessien tapahtumista. Kun kaikki saavat oikeusapua ja asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti, niin meidän prosessimme menevät nopeammin läpi. Se on myös sen ulosottomenettelyyn joutuneen suomalaisen etu.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Näillä huomioilla kiitän ministeriä hyvästä työstä ja yhteistyöstä valiokunnan kanssa ja toivotan hyvää ensi vuotta. — Kiitos.

12.14 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Haluan ihan aluksi korjata, sillä kun kuulin käännöstä, niin ajattelin, että puhuin vähän epäselvästi. Eivät naisjärjestöt toki ole 100:aa vuotta vaatineet kansallista väkivallan vastaista raportojaa mutta ovat keskustelleet ja pyytäneet toimintaa ja vahvempaa toimintaa väkivallan lopettamiseksi. Sanoin sen varmaan vähän huonosti, joten vain selvyuden vuoksi historiankirjoihin, ettei tule virhettä.

Haluan kyllä kiittää uudestaan hallitusta tästä, ja tämä raportojan tehtävä on sen takia niin tärkeä, koska tämä on niin monimuotoinen kysymys. Sen lisäksi, että tarvitaan, kuten tässä mainittiin, uutta lainsäädäntöä, jossa on seksuaalilainsäädäntöä, rikoslainsäädäntöä ja muutakin, ja voimavaroja tuomioistuinlaitokseen, niin tarvitaan huomattavasti muutakin työtä. Se väkivalta tietenkin on tosi laajaa. Se aiheuttaa suunnatonta inhimillistä kärsimystä monien sukupolvien ajan — sehän on yleensä asia, joka ei traumatisoi vain sitä kohteena olevaa vaan myös lapsen, sekä tytöt että pojat. [Puhujan mikrofonin meni kiinni]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Biaudet, mikrofoninne.

Kiitoksia. Tämä on tällainen uusi leikki.

Sen lisäksi se tietenkin aiheuttaa myöskin yhteiskunnalle hyvin laajasti eri kustannuksia. Suomessa onkin tosi kiitettävästi ihan todellakin laskettu ne huikeat kustannukset, joten tällainen satsaus, pieni satsaus, on varmasti todella tarpeellinen ja järkevä monin tavoin.

Kun puhuttiin tässä myös kuntavaaleista, niin tietenkin tällainen osallistuminen keskusteluun on aivan välttämätöntä. Kun nykyään suuri osa poliittisesta keskustelusta on niin paljon tuolla netissä, niin tietenkin se väkivaltainen puhe tai sellainen vihapuhe tai naisiin kohdistuva vihapuhe on myös tosi vakava asia. EIGE, EU:n tasa-arvoinstituutti, onkin 2019 raportoinut, että yli puolet nuorista naisista empii osallistua poliittiseen keskusteluun, nuoret aktiiviset poliitikot, koska he kokevat, että heihin kohdistuu tällaista väkivaltaista, seksuaalisesti värittyä vihapuhetta sen takia, että he ovat naisia. Mielestäni meidän tulisi todellakin pohtia sitä ja olla esimerkkeinä netissä, kun puhuimme, että voisimme ehkä vähän vaihtaa sen netin koko ”tonartin”, mikä se nyt on, enemmän tällaiseen ystävälliseen ja mukavaan keskusteluun. Tällä hetkellä se on [Puhemies koputtaa] aika rasittavaa.

— Täällä on vaikea nähdä tätä aikaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei kelloa näy, koska se äsken katkesi, kun joku muu painoi mikrofonia. Minulla on se päässäni.

Onko minulla vähän aikaa vielä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sanokaa se nopeasti.

Yritän sanoa nopeasti.

Toinen asia, johonka haluaisin kiinnittää huomiota, johon ehkä ei tänään ole kiinnitetty huomiota muuten kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnön esittelyssä, on se, että tuomioistuinlaitoksen ja ehkä koko oikeudenhoidon henkilökunnan turvallisuuteen ja hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

tiin pitäisi ehkä jatkossa kiinnittää vielä enemmän huomiota, kuten tässä on nostettu esille. Esimerkiksi tällainen systemaattinen maalittaminen, painostaminen, uhkailu, [Puhemies koputtaa] jota tapahtuu myös istuntosaleissa esimerkiksi filmaamalla, on jollain tavalla saatava loppumaan, niin että he voivat tehdä työtään turvallisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Biaudet, keskeytyksestä huolimatta aika on nyt ylitetty. — Edustaja Zyskowiczin vuoro.

Oli hyvin vaikea tietää aikaa, olen pahoillani.

12.18 Ben Zyskowicz kok: Herra puhemies! Edustaja Biaudet'ta olisi tietysti mielellään kuunnellut pitempäänkin, mutta mukava, että pääsi pitämään oman puheenvuoronsa.

Arvoisat kansanedustajat, arvoisa ministeri, jo vastauspuheenvuorossani kiinnitin huomiota siihen, että pidän myönteisenä niitä kaavailuja, että todistajat kuultaisiin alioikeudessa, kuulemiset nauhoitettaisiin ja hovioikeudessa ei enää poikkeustapauksia lukuun ottamatta todistajia kuultaisi. Kuten edustaja Tolvanen hyvin kuvaili, niin tuskin kenenkään muisti tapahtumista paranee siinä vuosien kuluessa.

Se kysymys, joka voisi olla seuraava askel, olisi se, että varsinaiset näyttökysymykset olisivat sellaisia, joita poikkeustapauksia lukuun ottamatta ei enää arvioitaisi hovioikeudessa tai korkeimmassa oikeudessa, vaan siellä keskityttäisiin vain oikeuskysymyksiin. Tässä on siis kyse siitä, että me voimme lyhentää oikeudenkäyntejä ja sujuvoittaa meidän prosessejamme muullakin tavoin kuin antamalla lisää voimavaroja, vaikka tämä voimavarojen lisääminen on toki tällä hetkellä tarpeen.

No, kun luin aamun Helsingin Sanomia, niin en voinut olla miettimättä, mihin siellä oikeuksissa sitä aikaa oikein käytetään. Jokainen voi lukea tämän päivän Helsingin Sanomista sivulta A15, ne, jotka vielä printtiä lukevat, että hallinto-oikeus on pohtinut, minkälainen kielenkäyttö on sopivaa Maahanmuuttoviraston virkamiehille ja -naisille. Siellä oikein monia ilmaisia ja käyty läpi. On muun muassa pohdittu, saiko henkilö, joka pohti Suomen ja Ruotsin välisen rajan, sanotaan nyt, "sulkemista" tämän pandemian vuoksi, käyttää sarkastista ilmaisua "rautaa rajalle". Tätä siellä hallinto-oikeudessa on kovasti pohdittu. Ja sitten siellä on pohdittu sitä, että kun oli tällainen perheenkokoaja, joka oli jo useita kertoja mennyt naimisiin ja aina tuonut sen uuden perheensä Suomeen, niin saiko hänestä käyttää, siis sisäisessä keskustelussa, ilmaisua "sarjaperheenkokoaja". Ja tiedättekö, että hallinto-oikeus päätyi siihen, että kyllä sai, koska tämä henkilö oli niin monta kertaa tämän saman toteuttanut. Tällaista siellä sitten pohditaan. Että jos tätä prosessia voisi jotenkin kehittää, että ihan kaikkiin lillukanvarsiin nyt ei tarvitsisi tarttua.

Kun puhumme oikeusministeriöstä, puhumme oikeusvaltiosta, ja toivon, että puhemies sallii, samoin kuin on tähän saakka sallinut, vähän laajempaa keskustelua ohi näiden välittömien budjettikysymysten. Viime päivinä on keskusteltu paljon perustuslakivaliokunnan roolista, ja se on yksi meidän oikeusvaltiojärjestelmämme tärkeitä kulmakiviä. Keskustelussa on ollut jonkin verran väärinkäsityksiä. On hyvä, että perustuslakivaliokunnassa pyritään yksimielisiin ratkaisuihin, se tietysti vahvistaa valiokunnan legitimeettii, mutta eihän niin voi olla, että siellä aina tulisi päätyä yksimielisyyteen. Eihän oikeustieteessä, juridiikan tulkinnassa ole olemassa vain yhtä oikeata ratkaisua. Ja pyrkiminen vaikuttamaan perustuslakivaliokunnan ratkaisuun, siis se, että perustuslakivaliokunnan jäsen pyrkii antamaan oman panoksensa työhön ja vaikuttamaan valiokunnan ratkaisuihin, on

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

luonnollisesti aivan oikein ja perusteltua. Lähdän tietysti siitä, että se vaikuttaminen tapahtuu asiallisilla motiiveilla.

Olen itsekin ollut ministeri Henrikssonin kanssa samaan aikaan perustuslakivaliokunnan jäsen, ja ministeri silloin varmasti ihmetteli ja kauhistelikin sitä, että pyrin vaikuttamaan paljon perustuslakivaliokunnan kantoihin. Voin vakuuttaa, että kyseessä ei ollut puoluepolitiikka, kyseessä ei ollut päivänpolitiikka. Voi sanoa, että kyseessä oli eräänlainen perustuslakipolitiikka. Minä en henkilökohtaisesti hyväksy sitä ylikireätä tulkintalinjaa, jonka perustuslakivaliokunta on ottanut hyvin moniin asioihin. Tänne tulee esityksiä kuin esityksiä hallitukselta kuin hallitukselta, ja aina niistä löytyy perustuslakivaliokunnassa jotain perustuslainvastaisuuksia. Tämä on ylikireätä tulkintaa, joka kaventaa sitä harkintamarginaalia, joka demokratiassa kuuluu kansan valitsemalle eduskunnalle.

Viime päivinä on puhuttu tästä tapaus Haavistosta. En puutu tähän vihreiden viestintäoperaatioon, vaihtoehtoisten totuuksien levittämiseen, mutta pari kysymystä. Kun on keskusteltu siitä, kenelle meni tämä edustaja Outi Alanko-Kahiluodon meili, jossa hän pyrki kokoamaan hallitusrintamaa tässä Haavisto-tapauksessa, ja kun siitä on syntynyt väärinkäsityksiä ja erimielisyyksiä, niin yksi kysymys: miksi edustaja Alanko-Kahiluoto ei julkista sitä listaa, keille se meni? Silloinhan kaikki väärinkäsitykset ja epäselvyydet selviäisivät. [Puhemies koputtaa] Sama koskee vielä enemmän ryhmän puheenjohtaja Pitkon WhatsApp-viestiä hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajille. Hän on sitä julkisuudessa selitellyt, hän on sitä pyytänyt anteeksi, mutta kaikki ”väärinkäsitykset” loppuisivat, kun edustaja Pitko julkistaisi nämä WhatsApp-viestinsä. Miksei hän sitä tee, [Puhemies huomauttaa ajasta] ja miksei kukaan toimittaja ymmärrä tätä häneltä vaatia? — Kiitos, herra puhemies.

12.24 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani kävin enemmän läpi niitä asioita, jotka nostin tuosta lakivaliokunnan huolena, ja sainkin jo osaan ministeriltä vastauksen.

Haluan kommentoida joitakin täällä tänään nousseita asioita, joista on erityisesti perussuomalaisista eduskuntaryhmää moitittu. Keskustasta ja RKP:stäkin on noussut esille se, että vastakkainasetellaan ja tuodaan esille näitä maahanmuuttoa ja turvapaikanhakijoihin liittyviä kuluja, ja kyllä se on merkittävä asia. Otin esille vertailun vuoksi juuri tämän luvun, jossa ministeriö esittää näin, että satsataan 5,9 miljoonaa turvapaikanhakijoiden oikeusturvan parantamiseen. Kyseessä on se panostus, jos olen ymmärtänyt oikein, kun viime kaudella Sipilän hallituksen aikana kiristimme maahanmuuton ja maahanmuuttajalainsäädäntöä, ja näitä kiristysia halutaan nyt palauttaa. Nämä asiat käytiin silloin läpi perustuslakivaliokunnassa, jossa olin itsekin jäsenenä ja edustaja Zyskowiec oli välillä paikalla ja ministeri Henriksson. Nämä ovat menneet siellä yksimielisesti perustuslain mukaisina. On katsottu, että ne eivät loukkaa ihmisoikeussopimuksia ja turvaavat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin, joten puheet siitä, että perussuomalaiset esittäisivät täällä jotakin, joka loukkaa perustuslakia tai oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, eivät pidä paikkaansa.

Ja toiseksi haluan muistuttaa, mikä on hyvä asia, että ulkomaalaisasioiden käsittely on paljon nopeampaa kuin muiden asioiden käsittely hallinto-oikeuksissa. Se on sinänsä hyvä asia, mutta täytyy huomata, että siinä samalla monilla sellaisilla asioilla, joita tavan ihmiset siellä ajavat — lastensuojeluasioita ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia asioita ja montaa muuta, mitkä kuuluvat hallinto-oikeuksiin — on pidemmät käsittelyajat, eliikkä sil-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

loin, kun satsataan tähän kysymykseen, niin silloin ne rahat korvamerkitään, ja minusta se ei ole hyvää rahojen priorisointia.

Perussuomalaiset on tuonut vastalauseessaan esille sen, että meidän pitäisi puuttua näihin juurisyihin, eliikkä ennen kaikkea siihen, että hallinto-oikeuksiin saapuvien ulkomaa-laisasioiden määrää vähennetään, ja silloin pitäisi olla mahdollisuus tuomioistuimen hel-pommin jättää hakemuksia tutkimatta. Meidän valiokuntaryhmämme toi myös esille tätä vähän samantyyppistä, mitä edustaja Zyskowiec on tuonut, että eikö tätä videotallennekuu-lemista voisi tuoda hallinto-oikeuksiinkin, kun tuomioistuinta kuultaessa meille kerrot-tiin, että nämä turvapaikanhakua koskevat suulliset käsittelyt kolminkertaistavat asian kä-sittelyn vaatiman työmäärän, kolminkertaistavat, eliikkä varmasti saataisiin sieltä aikaa pois, jos esimerkiksi Maahanmuuttovirastossa taltioitaisiin tämän henkilön kertomus, kun hän kertoo ensimmäisellä kerralla, että hänellä on uskonnonvakaumus, joku muu, ja sitten seuraavan kerralla seksuaalinen suuntautuminen onkin muuttunut, ja tähän on se syy, kun niitä saa siellä pyörittää ja rullata. Siinä on esimerkiksi yksi hyvä parannusehdotus, ja tietysti tämä meidän liian löyhä maahanmuuttopolitiikkamme. Nyt monissa yhteyksissä meille sanotaan, että älkää puhuko siitä maahanmuutosta, mutta kun siitä on pakko puhua, kun siihen menee miljardikaupalla rahaa muista asioista. Viimeksi eilen Suomen Perusta julkaisi tutkimustietoa tilastoihin perustuen siitä, kuinka paljon sosiaalitukia ja muita me-nee, niin jokainen ymmärtää, että nämä ovat pois esimerkiksi juuri tästä meidän oikeustur-vasta, ja kuten sanoin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani, niin oikeusministeriön hal-linnonala on vajaa yksi viideskymmenesosa koko meidän budjetista, ja se on kuitenkin yksi meidän keskeisiä osia, niin kuin ministeri Henriksson sanoi, se on demokratian tuki-jalka, ja kun se koneisto tukehtuu, niin me tukehdamme, ja olen tosi huolissani, että vaikka esimerkiksi lakivaliokunta on vuosia huomauttanut tästä jatkuvasta puutteesta, niin sitä ei ole vielä kukaan korjattu. Se ei ole suinkaan ministeri Henrikssonin syy, te olette tehnyt aika hyvää työtä itse asiassa, vaan se on pitkään jatkunut ongelma.

Ja kun nyt näistä vaaleista puhuttiin, niin oikeastaan käytän tilaisuutta hyväkseni. Olen itse Hyvinkään kaupunginhallituksessa, ja olemme käsitelleet juuri näitä ennakkoonestys-paikkoja ja miettineet, miten saisimme sinne turvavälejä ja miten paljon saataisiin vaikka liikkuvia äänestyspaikkoja. Onko minkäänlaisia lisärahoja tulossa? Kun yleisesti ottaen-han kunnat vastaavat näistä kuntavaalikuluista, niin olisiko sinne tulossa nyt mitään apua, että me voisimme vielä huolellisemmin järjestää? Kuntavaaliäänestysinnokkuus on yleensä valitettavasti tosi alhainen, ja se voisi nyt auttaa tässä tilanteessa. Ihmiset voivat myös pelätä liikkeelle lähtemistä, ja tätä kysyn ministeriltä.

Ja ihan pakko sanoa tuosta perustuslakivaliokunnan roolista, kun edustaja Zyskowiec otti sen esille, että ei minustakaan pidä liikaa pelätä yksimielisyyttä tai monimielisyyttä, koska korkein oikeuskin äänestää, niillä on vain eri painoarvo silloin ennakkoratkaisuna. Paljon olisi vielä, mutta nyt loppuu aika. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt loppuu, kiitos, aika. Ministeri Henriksson vielä, 2 minuuttia, ja sen jälkeen loppuu koko tämä pääluokka tässä vaiheessa.

12.29 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Muutama kom-mentti. Ensinnäkin kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista. Olen tarkasti kuunnellut tei-tä, ja tämä järjestäytynyt rikollisuus on asia, joka meidän pitää todella ottaa hyvinkin va-kavasti. Sen osalta totean myös, vaikka se on ministeri Ohisalon pöydällä, että tähän hy-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

vään maahanhan tulee nyt erillisyksikkö ihmiskauppaa varten, elikkä poliisi saa sellaisen yksikön, ja siihen laitetaan nyt kunnolla myös resurssia. Mutta kaiken kaikkiaan tämä järjestäytynyt rikollisuus on sellainen, että siihen kannattaa perehtyä, ja meidän pitää vakavasti miettiä, mitä muuta me pystymme tältä osin tekemään.

Vankiloitten henkilöstömäärästä on ollut monta puheenvuoroa ja myös tästä koko rikosketjun resursoinnista. Totean sen, että tämä hallitus on nyt lähtenyt sille tielle, mikä on ainetlaatuista verrattuna aikaisempiin, että kun poliisi saa lisämäärärahaa, niin suhteessa myös lisätään sitten määrärahaa esimerkiksi Riselle, syyttäjille ja tuomioistuimille, ja tältä osin vankeinhoidon osalta tulee myös 3,2 miljoonaa euroa nyt ensi vuonna vankilahenkilöstön lisäämiseen. 1,6 miljoonaa siitä johtuu tästä koronaruuhkan purkamisesta ja 1,6 miljoonaa johtuu tästä poliisien määrän kasvattamisesta. Elikkä tällainen on otettu käyttöön.

Sitten mitä tulee edelleen turvapaikanhakijoihin tilanteeseen ja siihen, että hallitus on lähiaikoina antamassa tätä oikeusapua koskevaa esitystä, niin edelleen pidän kiinni siitä, että on viisaampaa tehdä nämä asiat oikein alusta lähtien kuin niin, että näihin prosesseihin menee sitten turhan paljon aikaa.

Sitten lopuksi nostan rikoksen uhrin aseman. Hallitus tekee paljon työtä nyt rikoksen uhrin aseman parantamiseksi. Lähestymiskieltoja katsotaan myös, ja toivon, että ensi vuonna voisin tuoda tänne eduskuntaan myös esityksen, [Puhemies koputtaa] joka parantaa rikoksen uhrin asemaa myös tässä suhteessa ja tehostaa lähestymiskieltojen toimintaa. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.4. Pääluokka 32 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Esitellään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaa koskeva pääluokka 32.

Esittelyn hoitaa edustaja Pirttilahti valtiovarainvaliokunnan jaoston puolesta. Olkaa hyvä.

Keskustelu

12.32 **Arto Pirttilahti kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä todellakin pääluokan 32 eli TEMin hallinnonalan meidän erinomaisen työ- ja elinkeinojaoston puheenjohtajan Sami Savion puolesta.

Koronakriisistä toipumisessa suomalaisten yritysten nykyistä monipuolisempi vientitoiminta ja menestyminen kansainvälisissä verkostoissa on erittäin tärkeää. Suomi tarvitsee entistä enemmän kansainvälistä kasvua tavoittelevia innovatiivisia yrityksiä sekä ulkomaisia Suomeen investoivia yrityksiä.

Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenojen momentille esitetään 209,4 miljoonaa euroa. TE-toimistojen toimintamenoihin esitetään työllisyyden kuntakokeiluun 1,1 miljoonan euron lisäystä. Valiokunta pitää hyvänä, että kokeilulla sovitetään yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Valiokunta näkee monia mahdollisia positiivi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

sia vaikutuksia ja synergiaetuja kokeilussa. Työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden parantaminen on erittäin tärkeää, koska se heijastuu positiivisesti talouteen ja työllisyyteen työllisyyden kasvun kautta. Valiokunta korostaa, että työnhakijoille tulee varmistaa laadukkaat palvelut tästä hallinnollisesta muutoksesta huolimatta. Valiokunta korostaa myös, että ratkaisu pitää löytyä myös kohtaanto-ongelmaan.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenoihin esitetään 101,5 miljoonan euron lisämäärärahaa, josta osoitetaan 2 miljoonaa euroa lisäystä BF:n ulkomaanverkoston vahvistamiseen. Suomen matkailuvienti on niiden alojen joukossa, joihin koronapandemia on kaikista eniten vaikuttanut, ja valiokunta tukeekin esitystä lisärahoituksesta, jolla tuetaan matkailuyritysten ponnistuksia. Valiokunta korostaa, että on tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin, joilla turvataan Suomen kilpailukyky matkailumarkkinoilla koronakriisin aikana sekä sen väistyessä.

Valtionavustus kestäväää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille: valiokunta lisää miljoona euroa, joista osoitetaan Viexpon vientihankkeisiin 150 000, Suomalais-ruotsalaiseen kauppakamariin 150 000, Pohjoisen Keski-Suomen Nuorten Innovaatiopolun pilottihankkeelle 100 000, Pirkanmaan yrityskummeille yksinyrittäjien työllisyyden ja yritystoiminnan kehittämiseen 100 000 ja nuorten yrittäjäys-, talous- ja työelämätaitojen edistämiseen 500 000 euroa.

Uudistuminen ja vähähiilisyys: Hiilineutraalisuus voi onnistuessaan olla merkittävä osa Suomen kasvupolitiikkaa, jolla edistetään myös toipumista koronakriisistä ja tuetaan työllisyystavoitteiden saavuttamista.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen ehdotetaan Business Finlandille 336 miljoonan euron valtuutta. Valiokunta puoltaa tki-rahoituksen kohdentamista erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin hankkeisiin. Valtion rahoitus ja sen mahdollistamat tki-ohjelmat toimivat vipuina, jotka edistävät yksityisen rahan mukanaoloa. Tässä on erittäin tärkeää yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö.

Energiatuki-momentille esitetään 101,3 miljoonaa euroa ja valtuutta 160 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää hyvänä, että energiatukea suunnataan uuden teknologian investointeihin ja energiatehokkuusinvestointeihin, jotka auttavat käynnistämään investointeja kaiken kokoisissa yrityksissä. Valiokunta pitää myös kannatettavana, että energiatuella edistetään suomalaisen energiateknologian kaupallistamista ja että sitä suunnataan suuriin Suomessa toteutettaviin demonstraatiolaitoksiin. Valiokunta kannattaa kivihiiltä korvaavien investointien tuen aikaistamista lisäämällä energiatuen myöntövaltuutta 30 miljoonalla eurolla vuonna 2021.

Työllisyys ja yrittäjäys: Vuoden 20 aikana on päätetty lukuisista toimista koronavirus-tilanteen hoitamiseksi, niin viruksen leviämisen hillitsemiseksi kuin kansalaisten ja yritysten tukemiseksi. Valiokunta korostaa, että työllisyysasteen lisäksi on kiinnitettävä huomiota tuottavuuskehitykseen, yritysten kykyyn uusiutua ja talouskasvun edellytysten vahvistamiseen. Lisäksi on kannettava huolta julkisen talouden kestävyuden parantamisesta.

Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotukimenoihin ehdotetaan 121 miljoonaa. Nykymuotoisesta päästökauppakompensaatiostahan luovutaan vuonna 22, ja sen tilalle tulee energiantensiivisten yritysten sähköistämistuki. Valiokunta korostaa, että uudistuksessa tulee turvata suomalaisille yrityksille tasavertainen kansainvälinen kilpailuasema ja noudattaa EU:n valtiontukien suuntaviivoja.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut -momentin määräksi esitetään 276,3 miljoonaa euroa. Määrärahalisäykset kohdistuvat muun muassa pitkään perhevapailla olevien työllisty-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

misen vauhdittamiseen, pk-yritysten rekrytointitukikokeiluun ja palkkatukeen. Valiokunta kannattaa hallituksen työllisyyttä vahvistavia toimenpiteitä koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen taantuman vakauttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen -momentille ehdotetaan 8,9 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää hyvänä, että panostetaan osaavan työvoiman saatavuuteen ja työperusteiseen maahanmuuttoon. Valiokunta katsoo, että kotoutumisen parantaminen ja jo maassa olevien ulkomaalaisten työllisyysasteen nostaminen ovat tärkeitä keinoja työvoiman lisäämiseksi.

12.38 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa ja sen työ- ja elinkeinojaostoa hyvästä ja rakentavasta talousarvion valmistelusta.

Vaikka tämä kuluva vuosi onkin ravistellut Suomea ja maailmaa, hallitus tavoittelee edelleen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnasta. Tämä kriisi on koetellut meitä kaikkia, ja epidemian toinen aalto on parasta aikaa menossa, mutta valoa on näkyvissä. Kansainvälisesti vertaillen olemme selviytyneet kriisistä varsin hyvin. Toki tästä koronapandemiasta johtuen taloutemme on supistunut, ja tällä on vaikutusta työllisyysasteeseen: työllisyysasteen ennakoidaan laskevan 71 prosenttiin vuonna 2021. Taloutta vahvistavien työllisyystoimien merkitys on siten aiempaakin tärkeämpää.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään nostanut esille tärkeitä työllisyyden parantamiseen liittyviä havaintoja. Valiokunta pitää tärkeänä, että työllisyyden tavoittelusta ei luovuttu koronaviruksen vaikutuksesta. Työllisyystavoitteesta olemmekin pitäneet kiinni. Samalla on tunnustettava, että tavoitteen saavuttaminen on koronan johdosta aiempaa vaikeampaa.

Valiokunta myös pitää välttämättömänä sitä, että hallitus tekee määrätietoista työtä tehokkaiden työllisyyskeinojen löytämiseksi ja käynnistää rakenteellisia uudistuksia. En voisi olla tästä enempää samaa mieltä. Tätä määrätietoista työtä olemme tehneet, ja se työ jatkuu. Nimittäin budjettiriihen yhteydessä hallitus linjasi merkittävistä työllisyyteen liittyvistä toiminnoista.

Hallitus päätti uudesta työllisyystavoitteesta. Teemme päätökset 80 000 lisätyöllisestä tällä vaalikaudella. Tavoitteen saavuttamiseksi teimme useita merkittäviä päätöksiä aiemmin syksyllä, ja uusien toimien valmistelu on edennyt siten, että päätämme niistä hallituksen puoliväliriihessä ensi keväänä. Työllisyystavoite ei kuitenkaan ratkea yksin työ- ja elinkeinoministeriön tekemillä toimenpiteillä. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää nyt kaikilta yhteistyötä ja myös hyvin laajasti toimenpiteitä useilta eri hallinnonaloilta.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta olemme vieneet nyt eteenpäin isoja kokonaisuuksia. Suomi siirtyy nyt entistä vahvemmin pohjoismaiselle linjalle työllisyyden vahvistamisessa, sillä tosiasia on, että olemme muita Pohjoismaita jäljessä niin työllisyyspalveluiden laadussa kuin määrässä sekä osatyökykyisten työllistämässä. Laitamme nyt työllisyyspalvelut kerralla kuntoon. Kuten olen aiemminkin todennut, liian pitkään on puhuttu temp-putyöllistamisestä ja kasvottomista palveluista, kun samaan aikaan Pohjoismaiden esimerkki osoittaa muuta. Tiivis ja yksilöllinen palvelurakenne nimittäin vahvistaa työllisyyttä, mikä on myös tutkimustiedolla muiden maiden kokemuksesta vahvistettu.

Työllisyyspalveluiden kuntakokeilut käynnistyvät ensi vuonna. Kuten myös valiokunta mietinnössään toteaa, työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden parantaminen ja resurssien saumaton yhteensovittaminen on tärkeää.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Myös valmistelu budjettiriihessä päätetystä pohjoismaisesta työllisyyspalvelumallista on käynnistynyt. Hallitus on päättänyt vuodesta 2022 lähtien TE-toimistoille myönnettävästä 70 miljoonan vuotuisesta lisämäärärahasta. Tällä lisärahoituksella palkataan yli 1 000 uutta työntekijää auttamaan ihmisiä työllistymisessä — ei siis enää kasvottomia palveluja vaan yksilöllistä tukea.

Luottamus työttömään ihmiseen näkyy siinä, että jatkossa työnhakija valitsee myös itse, mitä työmahdollisuuksia hän hakee. Työnhaun velvoitteissa huomioidaan työnhakijan työkyky, osaaminen ja työmarkkinatilanne. Samalla myös kohtuullistamme karenssijärjestelmää kokonaisuudessaan: nyt ylipitkistä ja kohtuuttomista karensseista luovutaan.

Suomi on liian pitkään laiminlyönyt osatyökykyisten ihmisten halut ja mahdollisuudet osallistua yhteiskunnan rakentamiseen. Jokaisellahan meistä ihmisistä on osaamista, jota voidaan hyödyntää myös työmarkkinoilla. Siksi rakennamme nyt välityömarkkinoille työllistämisen Suomen-mallin. Tavoitteena on, että toiminta käynnistyy viimeistään vuonna 2022. Osatyökykyisten asema paranee myös palkkatukeen tehtävien muutosten seurauksena.

Vuoden loppuun mennessä tulemme hallituksena päättämään myös ikääntyneiden kokonaisuuteen liittyvistä uudistuksista. [Puhemies koputtaa] Uudistukset vahvistavat yli 55-vuotiaiden työllisyyttä ja turvaavat heidän asemaansa työmarkkinoilla.

Myös nuorten työllisyystoimista [Puhemies koputtaa] on huolehdittava, ja myös tähän hallitus on käynyt käsiksi. — Kiitos.

12.44 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Haluan myös omasta puolestani kiittää työ- ja elinkeinojaostoa hyvin edenneestä valmistelusta näin poikkeuksellisenä aikana.

Olemme viimeiset vuodet saaneet nauttia varsin hyvistä talouskasvun vuosista. Keväällä kuitenkin kaikki muuttui, ja siinä muutoksen pyörteessä olemme edelleen. Kansakuntana olemme selviytyneet pandemian keskellä verrattain hyvin, mutta taloutemme on ottanut kolhuja, ja vaikka viime aikojen säähavainnot eivät tätä tuekaan, talouden talvi tulee olemaan kylmä. Bruttokansantuottemme tulee laskemaan tänä vuonna viimeisimmän valtiovarainministeriön ennusteen mukaan 4,5 prosenttia. Ensi vuonna tätä ennustetaan kurottavan kasvulla umpeen 2,6 prosenttia. Matkaa kriisiä edeltävään tilanteeseen on siten vielä taitettava.

Me olemme tukeneet ja tulemme tukemaan suomalaista elinkeinoelämää tässä tilanteessa eri keinoin. Lukuisia päätöksiä on tehty, ja uusia toimia on valmisteilla. Tuoreimpana yritysten kustannustuen toinen kierros, joka pyritään saamaan auki ensi viikolla.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään nostanut esille lukuisia tärkeitä talouden kehitykseen liittyviä havaintoja.

Valiokunta kiinnittää huomiota kilpailukykyyn. On äärimmäisen tärkeää, että pääsemme mukaan kasvun virtaan, kun kriisi on ohitse ja kansainvälinen kysyntä alkaa nostaa päätään.

Kriisin keskellä yrityksillä on ollut myös mahdollisuus uudistua, kehittää uutta ja arvioida kasvumahdollisuuksia kansainvälisillä markkinoilla. Tänä vuonna Business Finlandin ja ely-keskusten kautta on myönnetty yli miljardi euroa yrityksille erilaisiin kehittämiss Hankkeisiin. Kun kriisin myötä uusia yrityksiä on hakeutunut Business Finlandin toiminnan piiriin, avaa se samalla myös mahdollisuuden tukea ja auttaa uusia yrityksiä uudistamisessa ja kasvunpolun tavoittelussa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Kuten valiokunta tuo esille, niin yritystemme vientitoiminnan on oltava monipuolisempaa. Kun kriisin jälkeen markkinoita jaetaan osin uusiksi, on meidän on oltava hereillä. Yhä laajemman joukon suomalaisia yrityksiä tulee voida harjoittaa menestyksekkästä vientitoimintaa. Meidän tehtävämme on luoda tälle edellytyksiä. Näitä edellytyksiä luomme vuoden 21 talousarviossa muun muassa lisäämällä kansainvälistymisen resursseja.

Kriisistä ulostulossa merkittävässä roolissa on EU:n elvytyspaketti. Kuten hyvin tiedämme, valtionvelka on kasvanut kriisin keskellä vauhdilla, jota emme kukaan vuosi sitten voineet ennakoida. Tämä on ollut välttämätöntä, mutta yhtä välttämätöntä on palata noudattamaan valtiontalouden kehysääntöä vuonna 21. Elvytystä, kestävä kasvua ja rakenteellisia uudistuksia tulee tehdä EU:n elvytyspaketin tarjoamilla mahdollisuuksilla. Tuleville vuosille tullaankin kohdentamaan tätä kautta merkittävästi lisärahoitusta. Tämän tulemmme kohdentamaan tehokkaasti investointeihin ja uudistusten ja uusiutumisen vauhdittamiseen.

Kuten olen aiemmin todennut, peltihallit tai vastaavat eivät ole sitä, mitä Suomen kestävän kasvun ohjelmassa tavoitellaan. Perinteiset infrainvestoinnit eivät nyt tule kysymykseen, vaan panostamme tutkimus- ja innovaatiotoimintaan, ilmastotavoitteitten saavuttamiseen, kansainväliseen kilpailukykyyn, digitalisaatio-osaamiseen ja julkisten palvelujen kehittämiseen kasvua tukevaksi. Nämä investoinnit tulee saada liikkeelle nopealla aikataululla.

Vuoden 21 talousarvio tukee hyvin kansainvälistymisvalmiuksien parantamista ja uudistamista. Business Finlandin lainat ja avustukset ovat lähes puoli miljardia euroa. Tähän päälle t&k-rahoitusta tullaan kasvattamaan keväällä 21 EU:n elvyttämispaketista, joten kokonaisuus on hyvin mitoitettu. VTT:n rahoitus kasvaa reiluun 109 miljoonaan euroon, jonka turvin pyritään sekä vivuttamaan EU-rahoitusta että tekemään toimia kohti hiilineutraalisuutta.

Kansainvälistymistä vauhditamme puolestaan hallitusohjelman mukaisella 20 miljoonan euron lisärahoituksella. Kansainvälistymisen kasvun ohjelman rahoitusta kohdennetaan muun muassa Business Finlandin kansainvälisen verkoston vahvistamiseen, pk-yritysten kasvuohjelman jatkamiseen, oleskelulupaprosessien tehostamiseen ja kansainvälisen rekrymallin toimeenpanoon.

EU:n tavoitteena on olla hiilineutraali 2050. Tavoitteen saavuttamisen vaatimat uudistukset tarjoavat juurikin noita äsken mainitsemiani uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Siinä kisassa meidän on oltava mukana, ja meillä on aivan valtavasti osaamista ja potentiaalia tällä sektorilla. Vuoden 21 talousarviossa vauhditamme hiilineutraalisuuden saavuttamista muun muassa energiatukeen varatulla 160 miljoonalla eurolla, joka on 50 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. [Puhemies koputtaa]

Lopuksi haluan kiittää valiokuntaa niistä pienistä mutta osuvista lisäyksistä, joita se on tehnyt talousarvioesitykseen liittyen vienninedistämiseen, nuorten innovaatiotoimintaan ja yritystoiminnan kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Tässä elinkeinoministerin puolelta palautekeskustelu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, ministeri Lintilä. — Arvoiset edustajat, jäi tuossa äsken sanomatta, että tämän pääluokan yleiskeskusteluun tässä vaiheessa varataan aikaa yhteensä 2 tuntia. Nyt, kellä on halua debatoida asiasta, siihen avautuu mahdollisuus nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

12.50 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todennäköistä, että tämä jakso suuntaa ja kiihdyttää työmarkkinoiden muutostrendejä entisestään suhteessa siihen, mitä vielä viime budjettikäsittelyssä odotimme.

Me emme tule palaamaan kaikilta osin vanhaan, kun tämä on ohi. Etätyö muuttuu varmasti, tuotantoketjut muuttuvat varmasti, sirpaletyövoiman asema on muuttunut. Tätä muutosta olisi seurattava nyt tarkoin ja olisi pyrittävä myös suuntaamaan ja vaikuttamaan siihen mahdollisimman paljon, koska kriisiajoilla tyypillisesti, silloin kun homma karkaa käsistä, on tapana pikemminkin hajottaa kuin viedä kehitystä kestävämpään suuntaan.

Me tarvitsemme nyt ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpää työmarkkinaa, ja tämä voidaan nähdä mahdollisuutena sellaisen rakentamiseen. Se voidaan nähdä mahdollisuutena resilienssin lisäämiseen, mitä tullaan tulevaisuudessa vastaavissa tilanteissa tarvitsemaan. Mutta se vaatii aika tarkkaa pelisilmää [Puhemies koputtaa] ja joustavuutta budjetin kanssa ensi vuonna.

12.51 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna todella on nähty hyvin haastavia aikoja yritysten toiminnassa. Koronavirus on iskenyt monelle puolelle mutta erityisesti yritysten toimintaan monella tavalla, ja esimerkiksi tapahtuma- ja ravintola-alalla tilauskirjat, myynti ovat romahtaneet. Mutta sitten taas toisaalla tähän on ollut ihan hyvää aikaa, niin kuin vähittäis- ja verkkokaupalle ja pakkaustuotteille muun muassa, ihan menestyksenkin aikaa.

Tämän vuoden sisällä on valmisteltu kaksi kustannustukipakettia, ja nyt on odotettavaa, että kolmas paketti olisi tulossa. Tästä kysyisinkin: Millä tavalla sitä valmistellaan? Onko muutoksia tähän toiseen pakettiin nähden tulossa? Nythän se muuttui jo joustavampaan suuntaan, mikä on tietenkin hyvä asia, jotta erilaiset yritysmuodot ja ansaintamallit tulevat paremmin huomioiduiksi. [Puhemies koputtaa]

Sitten toinen kysymys on yksinyrittäjien tuesta: onko toista yksinyrittäjien tukipakettia tulossa?

12.52 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! TEMin pääluokkaa käsiteltäessä olen itse erityisen tyytyväinen kahdesta suuresta rakenteellisesta päätöksestä, jotka ovat työllisyyspalveluiden pohjoismainen malli ja oppivelvollisuuden laajennus. Jälkimmäisen uudistuksen työllisyysvaikutukset näkyvät toki viiveellä, kaikki meistä ymmärtävät sen.

Myös kuntakokeilut käynnistyvät ensi vuonna, ja niiden toteutuminen vaatii myös meiltä päättäjiltä seurantaa ja otetta toteutuakseen mahdollisimman kattavasti ja laadukkaasti. Kun käsitelimme tätä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, niin tämä tuli hyvin selväksi, eliikkä tätä valvontaa ja seurantaa pitää heti vuoden alusta voimakkaasti tehdä.

Panostukset nuorten työllistymiseen eli oppisopimuskoulutuksen uudistaminen, matalan kynnyksen palvelut liittyen mielen hyvinvointiin ja startup-kokeilut ovat myös tärkeitä arvovalintoja hallitukselta tässä ensi vuoden budjetissa. Sitten kun tässä jatkokeskustelussa varmaan näitä työllisyystoimia hallitukselta kaivataan, debattiosuiksissakin, niin haluan muistuttaa, että tämä koulutuksen kunnianpalautus on [Puhemies koputtaa] myös erittäin tärkeä liittyen siihen, miten työllisyystoimia saadaan toteutettua.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

12.54 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen todelliset työllisyystoimet ovat aika vaatimattomia, eikä niistä ole paljon kuulunutkaan. Budjettiriihessä kyllä on puhuttu 80 000 lisätyöllisestä mutta ei työpaikoista kunnolla.

Hallituksen aikomus on kumminkin nyt lakkauttaa eläkeputki eli työttömyysturvan lisäpäivien käyttö. Eläkeputki on ollut kunniakas tapa pitkäaikaistyöttömällekin päästä kunniallisesti eläkkeelle, jos ei ole työpaikkoja löytynyt. Jokainen eläkeputkessa olevakin joutuu niitä työpaikkoja hakemaan ja tekemään TE-toimiston kanssa työtä, että etsitään niitä. Kysynkin nyt ministeri Haataiselta: aikooko hallitus päättää ennen joulua, että työttömyysputki lakkautetaan, tai aikooko se tällä kaudella päättää, että työttömyysputki lakkautetaan? Jos aikoo, niin miten ikääntyneiden työllistymistä parannetaan todellisesti, kun samaan aikaan hallituksen toimet vievät suomalaisia työpaikkoja meidän kilpailijamaihimme?

12.55 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syksyn aikana on tässä salissa puhuttu paljon turpeesta energiapolitiikan osana. Asia on tärkeä, sillä turve on enemmän kuin lämmityspolttoaine. Muutokset turpeenkäytössä voivat vaikuttaa lämpöenergiatuotannon lisäksi myös eläinten hyvinvointiin ja laadukkaan suomalaisen ruoan tuotantoon. No, nyt monien poliitikkojen ja puolueiden papereissa lukee, taitaa hallituksenkin papereissa lukea, että ”energiaturpeen merkittävä käyttö olisi päättymässä 2030-luvulla”. Tiedossa kuitenkin on, että alan oman ilmoituksen mukaan turpeen energiakäyttö on vuonna 2025 vain kolmasosa nykyisestä. Tämä nopea energian hallitsematon alasajo haastaa nyt nämä muut turpeen käyttömuodot: suomalaisten maatilojen lämpölaitokset, seospolton kattiloissa ja huoltovarmuuden.

Arvoisa ministeri, eikö nyt pitäisi ryhtyä määrittelemään energiaturpeen strategista vähimmäiskäyttötasoa, [Puhemies koputtaa] joka tarvittaessa turvataan lainsäädännön avulla?

12.56 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna moni suomalainen on menettänyt työnsä ja monille heistä, jotka olivat jo ennen koronavirusta työttöminä työnhakijoina, tilanne on vaikeutunut entisestään. Nyt jos koskaan tarvitsemme näitä vaikuttavia työllisyystoimia ja ymmärrystä siitä, että työttömät eivät ole yksi yhtenäinen joukko. Meidän tulee siis onnistua uudistamaan näitä työelämäpalveluita niin, että ne kohtaavat jokaisen yksilönä ja näkevät tilanteet kokonaisvaltaisina. Työllisyyden kuntakokeilu lähtee nyt yhtenä keinona juuri tähän vastaamaan, kun onnistutaan yhdistämään kunnan ja valtion resurssit sekä osaaminen. Samaa aikaan tulee kuitenkin pitää huolta siitä, että... [Mikrofoni menee kiinni]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, älkää räplätkö mikrofoninappulaa silloin, kun joku toinen puhuu.

No niin, jatketaan. — Siirrytään yrityksiin. Eli Suomi tarvitsee myös yrittäjiä, ja me tarvitsemme pieniä ja keskisuuria yrityksiä, mutta me tarvitsemme myös suuryrityksiä. Niistä ehkä uskalletaan vähän vähemmän puhua, mutta ne ovat tärkeitä vetureita, jotka sitten nostavat ja kannattelevat myös pienyrityksiä lentoon Suomessa, ja me tarvitsemme nimenomaan kansainvälistymistä. Meidän tulee vahvistaa ulkomaanverkostoa, jotta meidän

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

asiantuntijamme kykenevät löytämään niitä markkinarakoja myös kansainvälisiltä markkinoilta, jotta suomalaiset pääsevät töihin ja yritykset kasvavat.

Viimeisenä asiana haluan mainita myös sen, että vaikka me saisimme kaiken sen työvoiman käyttöön, jota meillä tällä hetkellä työvoiman ulkopuolella on, kohtaanto-ongelmaan se ei tule luultavasti silti riittämään, [Puhemies koputtaa] me tarvitsemme myös työperäistä maahanmuuttoa jatkossa.

12.58 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on jo tehnyt työllisyystoimia, jotka liittyvät muun muassa aikuiskoulutustuen... [Puhujan mikrofoni on pois päältä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Niin, edustaja Filatov, räplätkää mikrofoninappulaa.

Olen tottunut tässä talossa niin hyvään palveluun, että kun on itsepalvelumikillä, niin ei osaa toimia. — Eliikkä aikuiskoulutustuen uudistaminen on yksi näistä, ja tämä on itse asiassa se suuri haaste myös jatkossa. Jos me ajattelemme sitä, mihin esimerkiksi edustaja Kontula tässä viittasi, työn muutosta tämän koronan aikana, niin se varmasti muuttaa myös niitä osaamistarpeita, mitä meillä on jatkossa. Ja toivon, että tämä olisi yksi niistä sektoreista näiden tärkeiden koulutuspanosten ohella, mitä esimerkiksi oppivelvollisuuden puolella ja korkeakoulujen puolella ja yleisissä panostuksissa koulutukseen on tapahtunut, eli sitä, että meillä olisi riittävästi työvoimapolitiittista, ammatillista koulutusta ja muuntokoulutusta, jotta ihmiset niissä tilanteissa, kun työpaikka menee alta tai uutta osaamista tarvitaan, pystyisivät työmarkkinoille pääsemään.

Toinen asia, jota haluaisin painottaa, on tämä kuntakokeilu. Sinne menee nyt aika laaja joukko ihmisiä, joilla on hyvin erilaisia tarpeita. Jos me ajattelemme vaikkapa maahanmuuttajia, niin meillä on maahanmuuttajissa huippuosaajia ja sitten on niitä ihmisiä, jotka eivät vielä esimerkiksi hallitse kieltä tai jotka ovat hyvin kaukana meidän työmarkkinoista, ja siitä pitäisi osata pitää huoli, [Puhemies koputtaa] että ne palvelut ovat myös heidän kohdallaan räätälöityjä.

12.59 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtio on ottanut melkoisen määrän velkaa, ja täytyy jonkun miettiä myös ulospääsyä tästä velkaloukusta. Ja jos nyt ajattelee hallituksen näitä ihan normaaliajan työvoimapolitiittisia toimia, niin okei, siellä on joitakin ihan hyviäkin toimia — osatyökykyisiin ja työvoimapalveluihin on panostettu, niin edespäin — mutta en minä näe, että siellä mitään ihan käänteentekevää kuitenkaan tulee tapahtumaan, ja sitä paremmallakin syyllä katse kiinnittyy tuonne elinkeino- ja innovaatiopuolelle. Ja jos nyt ajattelee, mitä sieltä voisi olla tulossa, niin mahdollisesti aika paljonkin ihan teknologian kehityksen myötä. Siellä on erilaista lääketieteen innovaatiota, näitä erilaisia geenisaksia, rahoitusalan fintech-uudistuksia. Tiedän, että ministeri Lintilää kiinnostaa myös nämä kvanttietokoneet muun muassa, mistä tulikin tällainen läpimurto viime aikoina. Tietysti tutkijat, yritykset, yliopistot tekevät sen varsinaisen työn. Mutta kysyisin: miten te ihan konkreettisesti olette lähteneet sitten näitä läpimurtoteknologioita, [Puhemies koputtaa] niiden järjestelmiä, kehittämään? Esimerkiksi EU:ssa tämä U 56/2020 lohkoketjuteknologia... [Puhemies: Puheenvuoroaika on päättynyt!]

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

13.00 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan siitä, mihin edustaja Sankelo hyvässä puheenvuorossaan lopetti.

Todellakin, kotimaisen energiantuotannon kannalta tilanne on menossa todella karmeaan suuntaan. Sain tänä aamuna puhelun tuolta Tohmajärveltä. Siellä muuan henkilö asuu lähellä Niiralan rajanylityspaikkaa, ja venäläistä haketta ajetaan Suomeen aivan valtavia määriä. Vaikka sen moni kieltää, että se on totta, mutta kun kaveri pitää kirjanpitoa, kuinka monta rekkaa sieltä menee, niin niitä on todella paljon.

Kotimainen energiapuun tuotanto on käytännössä loppu. Kukaan ei energiarankaa kerää, kun sillä hinnalla, millä venäläinen myy Suomeen hakkeen, ei pysty edes korjuukustannuksia peittämään. Se, että turvetta ollaan nyt ajamassa tässä maassa alas, on Suomen järjestömin energiapoliittinen teko. Olemme aiheuttaneet tilanteen, että kuitupuuta ja tukkipuuta ajetaan voimalaitoksiin, mistä on hallitusohjelmassa nimenomainen kieltö.

Ja sitten toinen asia: Turpeen muut käytöt ovat loppumassa, koska turvetta ei voi nostaa niin, että otetaan tietty lajike. Sieltä suosta nousee sitä, mitä sieltä nousee. Aikooko ministeri Lintilä [Puhemies koputtaa] tässä asiassa nyt panna tälle valtavalle syöksykierteelle lopun, koska nyt on viimeiset hetket tehdä se? Puolen vuoden kuluttua se on myöhäistä.

13.02 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi lyhyt kysymys ministeri Lintilälle: mitä mieltä olette carry back -järjestelmän käyttöönotosta, jotta se hyödyttäisi esimerkiksi tapahtuma-alaa?

Arvoisa puhemies! Sitten työllisyyskysymyksiin.

Kysymykseni on ministeri Haataiselle: Olen huolestunut erityisesti iäkkäiden työnhakijoiden työttömyydestä ja työllisyysasteesta, joka on selvästi huonompi kuin muissa Pohjoismaissa. Mikä mahtaa olla tämän eläkeputken poiston tilanne tällä hetkellä?

Kiinnittäisin huomion myös siihen, että Suomen Ekonomiliitto teki pari viikkoa sitten tutkimuksen, aika laajankin tutkimuksen, siitä, mitä esimerkiksi työnantajat pitävät tärkeänä keinona, ehkä tärkeimpänäkin, tässä ikääntyneiden työllisyyden hoidossa, ja siellä tärkeimmäksi nousi työvoiman sivukustannusten kompensointi, joka on käytössä porrastettuna muun muassa Ruotsissa. Oletteko tutkineet tätä, ja olisiko se yksi mahdollisuus Suomessa?

13.03 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag vill passa på att tacka båda ministrarna för jättebra arbete under ett svårt år.

Haluan kiittää molempia ministereitä erinomaisesta työstä. On ollut äärimmäisen hankala vuosi.

Lyhyesti ottaisin koppia tästä EU:n elpymisvälineestä. Nyt meillä on tuhannen taalan paikka aidosti buustata niitä yksityisiä tki-investointeja, ja mielestäni se oli hyvin punaisena lankana myös siinä kestävässä kasvun ohjelmassa, että nimenomaan saataisiin enemmän yksityisiä tki-investointeja käyntiin. Se myös vahvistaa meidän globaalien yritysten Suomen-toimipaikkoja sekä osana heidän kansainvälistä arvoketjuaan että myös heidän konsernin sisäisessä kilpailussaan, josta puhutaan aika vähän — ymmärrettävistä syistä, kun kyse on pörssiyrityksistä.

Jag hoppas att ministern kanske ännu öppnar upp det här paketet kring EU:s återhämtningsfond.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Toivoisin, että ministeri Lintilä vielä hieman kuvaisi tätä valmistelua nyt tämän elpymisvälineen osalta, sitä, miten me pidämme huolta siitä, että erityisesti meidän globaalit veturit, heidän alihankkijansa, korkeakoulut, tutkimuskeskukset pääsevät vahvistamaan [Puhemies koputtaa] Suomen-toimipaikkojaan, koska muuten on riskinä, että me maksamme jopa nettomaksajina EU:ssa siitä, että muut vahvistavat heidän klustereitaan.

13.04 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla työ- ja elinkeinojaostossa tosiaan aika paljon kiinnitimme huomiota tähän työllisyyden kuntakokeiluun, ja täällä edustaja Filatov hyvin nosti esille niitä huolia, joita meillä siellä yhteisesti nousi, eli mikä sen, onko meillä kunnissa nytten tarpeeksi resursoitu ja osaava työvoima ottamaan koppia monenlaisista erilaisista työttömistä. Siellä on niitä osatyökykyisiä, pitkäaikaistyöttömiä, maahanmuuttajataustaisia, jotka varmasti tarvitsevat jokainen vähän omanlaisia räätälöityjä toimia, ja sitten toisaalta kun on pelättävissä, että tässä näitä lomautuksia tulee irtisanomisiksi, niin tämä kaikki saattaa yhtäkkiä sinne kuntien kontrolle kaatua.

Toinen asia ovat sitten aloittelevat yrittäjät: Onko ministeriössä pohdittu Viron yritystien mukaan ottamista tässä tilanteessa? Olisi tärkeää, että nämä yksinyrittäjät pääsisivät helpolla ja vähällä byrokratialla kiinni yritystoimintaan.

Kolmas kysymys liittyy kausityöntekijöihin. Nyt olisi se aika, jolloinka pitää varautua jälleen siihen, että kausityöntekijöitä ensi kesänä tarvitaan. Maatiloilla on iso huoli, ettei samanlaista ongelmaa ole kuin viimeksi. [Puhemies koputtaa]

Ja vielä viimeisenä vihjeenä, että nyt olisi tärkeää [Puhemies koputtaa] varmaan se Kembra-tuki pistää liikenteeseen, että saadaan nuo turveasian sivutuotteet hoidettua.

13.05 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kiitän hallitusta. Nyt on ollut poikkeuksellinen vuosi, ja kaikki työ, että voidaan turvata nykyiset työpaikat, on ollut äärettömän tärkeää. Kiitos myös tästä päämäärätietoisesta työstä nyt näitten uusien työpaikkojen saamiseksi. [Ben Zyskiewicz: Mihin edustaja viittaa?]

Nostaisin myös tämän pohjoismaisen hyvinvointi- ja työllisyysmallin äärettömän keskeiseksi seikaksi, koska resurssit ovat laahanneet hyvin pitkään jäljessä, ja sen takia tuhat uutta työntekijää meidän TE-toimistoihin tulee todella tarpeeseen. Täällä VM:n laskelmisakin on todettu, että tämä säästää, koska ihmiset työllistyvät tätä kautta.

Ja nämä kuntakokeilut on äärettömän tärkeä osa-alue. Täällä nimenomaan siitä keskusteltiin, että saadaan kokonaisvastuu jollekin työttömästä ja sitä kautta kannustetaan ja autetaan työllistymään.

Täällä perussuomalaiset ja kokoomus ovat eläkeputkesta kommentoineet, [Ben Zyskiewicz pyytää vastauspuheenvuoroa] ja koska ainakin ennen te olette nimenomaan vastustaneet sitä tai kannattaneet sen poistoa, [Puhemies koputtaa] niin nyt toivoisin, että ministeri tuo esille [Puhemies koputtaa] ne meidän pehmentävät keinot siihen.

13.06 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole hallituksen kanssa samaa mieltä siitä, että työllisyyttä lisätään parhaimmalla tavalla paisuttamalla julkista sektoria, tekemällä ennen muuta sosiaalipoliittisia, ei työllisyyspoliittisia, toimenpiteitä, mutta siitä me olemme samaa mieltä, että työllisyyttä on välttämätöntä nostaa pidentämällä työuria sekä niiden alku- että loppupäästä, ja nythän hallitus on tekemässä toimenpiteitä yli 55-vuotiaiden työllisyyden parantamiseksi. Siihen liittyy paljon vielä ongelmia, mutta odotamme, mitä saatte aikaan.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mutta sitten se alkupää. Te toki sanotte, että oppivelvollisuuden laajentaminen tulee puuttumaan tähänkin, mutta itselläni on vaikeuksia uskoa tätä. Tällä hetkelläkin ammattikouluista jopa valmistuu paljon sellaisia nuoria, jotka kuitenkin eivät pääse töihin, koska muun muassa yritykset sanovat, että heillä ei kuitenkaan ole sitä osaamista, että heitä voisi palkata. Toisaalta mielenterveysongelmat kurittavat koko kansaa, ja tähän vaaditaan selvästi toimenpiteitä. Tosin jossain vaiheessa voisimme alkaa myös miettiä, mistä nämä mielenterveysongelmat tulevat, miksi ne ovat kansansairaus.

Mutta sitä haluan kysyä, [Puhemies koputtaa] miten te lisäätte työpaikkoja yksityiselle sektorille. [Vasemmalta: Hyvä puheenvuoro!]

13.08 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, kiitos puheenvuorosta.

Itse haluan kiittää hallitusta siitä, että olette suuntaamassa voimavaroja työvoimapalveluihin. Uskon, että se on tehokas tapa edistää ihmisten pääsyä takaisin työmarkkinoille.

Mutta kun täällä edustaja Nurminen puhui eläkeputkesta, niin kun kuunneltiin hallituspuolueiden puheenvuoroja kokoomuksen vaihtoehtobudjetista, niissä puheenvuoroissa oli sellainen viesti, että ei työttömyysturvajärjestelmää tai yleensääkään sosiaaliturvaa muuttamalla ja tätä kautta työnteon kannustimiin vaikuttamalla voida työllisyyttä edistää. Nyt minun on pakko kysyä hallitukselta, minkä takia te olette poistamassa tätä eläkeputkea, jos te ette usko siihen, että tällä tavoin voidaan työllisyyttä edistää.

13.09 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz puuttui erittäin tärkeään keskusteluun. Se, miten sosiaaliturvaa heikentämällä tai erilaisia leikkauksia ihmisten asemaan tekemällä pystytään aidosti parantamaan työllisyyttä, on aito kysymys. Me emme siihen usko, että tämä on mitään parasta mahdollista työllisyyspolitiikkaa. Sen sijaan meidän on mietittävä, mistä saamme tulevaisuuden vientituloja ja mistä saamme tulevaisuuden työpaikkoja vientisektorille.

Kysyisin ministeri Lintilältä tähän liittyen... [Puhujan mikrofonin menee kiinni]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Niin, älkää koskettako niitä mikrofoninavauspainikkeita silloin, kun toinen puhuu. Edustaja Mäkysellä on vuoro.

Kysyisin ministeri Lintilältä liittyen tähän edellä mainittuun ja viennin edistämiseen sekä sen tuloksiin, kun Business Finland on nyt saanut kolme vuotta toimia ja kehittyä ja sitä on rahoitettu varsin reilusti, eli miten tuloksellisenä nyt pidätte tätä toimintaa. Esimerkiksi meillä Vaasassa energiaklusterin yritykset ovat yrityslähtöisesti, aluelähtöisesti rakentaneet tätä klusteria, ja nyt ollaan tekemässä systeemitason viennin sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämistä, mutta Business Finlandin rooli on jäänyt tässä epäselväksi. Meillä olisi mahdollisuus nyt viennin edistämisen kautta synnyttää niitä aitoja työpaikkoja, [Puhemies koputtaa] joihin ihmiset voivat lähteä, kun heiltä viedään turvaa ja sitä heikennetään. — Kiitos.

13.10 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! TE-palveluasiakkaita ja -asiantuntijoita siirtyy nyt valtiolta kuntakokeiluihin, mutta tiedätkö te, ministeri Paatero, mitä valtionhallinnossa sen jälkeen tapahtuu ja on jo tapahtunut? Kehitetäänkö siellä ruohonjuuritasolla prosesseja asiakaslähtöisesti kokeneiden asiantuntijoiden kanssa, pal-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kataanko tarpeeseen niitä ammattilaisia vai rakennetaanko lisää himmeleitä, palkataanko lisää päälliköitä ja tehdäänkö tuottamatonta työtä? Jos teillä olisi nyt valta, tai kun teillä on nyt valta, niin te varmasti valvotte sitä, mitä tapahtuu siellä valtionhallinnossa.

Lisäksi kysymys Ura-järjestelmästä. Monille julkisen sektorin tietojärjestelmille on ominaista niiden toimimattomuus, mutta erityisen toimimaton on tämä Ura. Kai te pistätte nyt Uran kuntoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Paatero ei ole nyt paikalla, [Lulu Ranne: Anteeksi!] mutta paikalla olevat ministerit pääsevät kohta vastaamaan. [Ben Zyskowitz: Vaikea tunnistaa, kun on nämä maskit! — Lulu Ranne: Ei tunnista!]

13.11 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouden ulkomaisen työvoiman saanti on taas ensi keväänä ja kesänä ratkaisevan tärkeää. Viime keväänä nyt ei mennyt erityisen hyvin tämä asia, tosin tilannekin oli vaikea ja osittain meistä riippumaton, myöskin siitä johtuen, että ulkomailta tuli ongelmia tähän asiaan väliaikaisesti.

Mutta nyt on parempi mahdollisuus suunnitella. Tuntuu, että yleinen käsitys ainakin maaseudulla on se, että Maahanmuuttoviraston, Migrin, toiminta on jonkin verran jähmeää. Sitä voisi ehkä hiukan piristää. Ja toinen asia on se, että täällä on ollut sellaisia ulkomaisia työntekijöitä, jotka tulevat vuosi toisensa jälkeen Suomeen. Eikö heidän lupamennettelyään voisi joustavoittaa? Kysyn tätä ministeri Haataiselta, [Puhemies koputtaa] joka vastaa myös näistä työvoima-asioista.

13.12 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kauma nosti hyvän kysymyksen esille. Kun tästä putkesta puhutaan, niin täytyy nyt tässäkin sanoa, että yrittäjien omien selvitysten ja kyselyiden mukaan työttömyysputkea ja sen säilyttämistä kannatti yli 50 prosenttia vastaajista. [Ben Zyskowitz: Se on molempien etu!]

Mutta kun edellisellä kerralla oli mahdollisuus ministeri Lintilältä kysyä, kuinka tässä vaiheessa ollaan otettu huomioon, että myös korona luo uutta liiketoimintaa ja ne yritykset kasvavat, niin hieman ylimielisen vastauksen annoitte silloin viimeksi, ja nyt kysyisin: onko mahdollista, että nyt katsottaisiin, kuinka me voimme paremmin saada ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaamisen mahdollistamisen yrityksiin? Siinä varmasti tulee juuri näitten sosiaalimaksujen ja veroluonteisten maksujen porrastaminen, ja jos se ensimmäisenä vuonna olisi vain vähän, [Puhemies koputtaa] niin se madaltaisi kynnystä.

13.14 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kommunförsök, nordiska modellen, och vi har gjort en stimulering av ekonomin under det här året som är sällan skådad. Det här har räddat många arbetsplatser, och vi diskuterar väldigt mycket här nu hur vi ska få mer folk i arbete och så vidare.

Arvoisa puhemies! Meille on kuitenkin tulossa myös toinen ongelma: kun talous elpyy, niin me tulemme saamaan alueellisesti ja alakohtaisesti työvoimapulaa, ja tämä voi jarruttaa meidän kehitystä. Minä haluaisin mielellään kuulla molempien ministerien kommenttia siihen, miten tähän reagoidaan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

13.14 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että hallitus valmistelee elpymissuunnitelman rinnalle myös uusiutuvan teollisuuden strategian vuoden 21 kehysriihen mennessä. Esimerkiksi kivihiiltä korvaaville energiainvestoinneille myönnetään investointitukea 60 miljoonaa euroa. Tämä tukee merkittäväällä tavalla Suomen hiilineutraalisuustavoitetta, koska kaukolämmön tuotannon päästöistä lähes 40 prosenttia tulee kivihiilestä ja Suomen koko energiasektorin kasvihuonepäästöistä kivihiilen osuus on 12 prosenttia. Ensimmäiset päätökset investointituesta tehtiin hiljattain, ja tukea myönnettiin neljälle hankkeelle lähes 8 miljoonaa euroa. Nämä tuetut hankkeet ovat osa laajempia suunnitelmia, joilla muun muassa Vaasassa siirrytään nopeutetulla aikataululla pois kivihiilen käytöstä.

Arvoisa puhemies! Nyt ei ole aika laittaa päästötavoitteita hyllylle vaan tukea yrityksiä uudessa ilmastoystävällisessä kasvupolitiikassa, teknologioiden kehittämisessä ja ennen kaikkea niiden saamisessa maailmanmarkkinoille.

13.15 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaankin työllisyistoimet vähän puuttuvat hallituksen tavoitteista. Koko ajan tavoite kyllä kasvaa, mutta samaan aikaan, joka kerta kun siitä uutisoidaan, se myös katoaa johonkin hamaan horisonttiin. Meillä työssäkäynti kuitenkin koko ajan kallistuu, kilpailukyky heikkenee, samalla yritysten mahdollisuudet työllistää koko ajan heikkenevät, ja työvoimapalveluun satsaaminen ei välttämättä tuo automaattisesti mitään lisäarvoa siinä mielessä, että siihen pitää olla työpaikkoja. Jos me haetutamme ihmisiä sinne TE-toimiston palveluihin hakemaan ja nyt kymmenen ihmistä hakee yhtä työpaikkaa, mutta jatkossa sata TE-palvelutoimiston asiakasta hakee sitä samaa työpaikkaa, [Puhemies koputtaa] niin millä tavalla se työllisyys paranee? Ei millään tavalla.

13.17 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten kuluttajien ja yrittäjien tilannetta voi auttaa tässä talouskriisin keskellä muutenkin kuin valtion budjetin kautta. Kuten tiedetään, sähkön siirtohinnot ovat nousseet kohtuuttomasti ja osin perusteetta. Tuottoprosenttia pitää alentaa, ja sen pitää perustua oikeisiin pääomarakenteisiin sekä sähköverkkoon sitoutuneeseen pääomaan, ei fiktion.

Kokoomuksen siirtohintaleikkuri, joka alentaisi tuottoa jopa puoli miljardia euroa ja jota asiantuntijaprofessorit tukevat, on ollut hallituksen käytössä nyt puoli vuotta. Tänä aikana hallitus on lykännyt omaa esitystään kolmesti. Ministeri Lintilä, lupasitte täällä viimeksi lokakuussa, että marraskuun alussa tulee esitys eduskuntaan. Jokainen lykätty päivä tarkoittaa, että verkossa siirtyä paitsi sähköä myös euroja kuluttajien lompakosta verkkoyhtiöille. Milloin tuotte esityksen eduskuntaan, ja jos ette aio tuoda, niin tukevatko hallituspuolueet sitä, että kokoomuksen lakialoitetta ja kansalaisaloitetta [Puhemies koputtaa] aletaan kunnolla käsitellä täällä?

13.18 **Juha Pylväs kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että hallitus on hyvin voimakkaasti ottanut kantaa biokaasuun uusiutuvana energiamuotona ja on momentille laitettu joskin vaatimaton määräraha infrastruktuurin rakentamiseen ja kehittämiseen mutta on kuitenkin laitettu, että pystytään tätä kaasun jakeluverkon infrastruktuuria kehittämään eteenpäin.

Hallitusohjelmaan on kirjattu Suomeen vuonna 2022 laadittava biokaasuohjelma Suomen elinvoiman kehittämiseksi ja ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi. Kysyisinkin ministe-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

riltä: missä vaiheessa tämä biokaasuohjelman laadinta on, ja onko siellä semmoisia eväitä ja toimenpiteitä, joilla tätä biokaasua saadaan aidosti liikkeelle tässä Suomenmaassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Mäkinen, ja sen jälkeen annetaan ministereille mahdollisuus vastata.

13.19 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Viennin uusi kasvupotentiaali todella liittyy vastuulliseen ja kestävästä kehitystä tukevaan liiketoimintaan sekä digitaalisen murroksen tuomiin mahdollisuuksiin. Tiedämme, että globaali kysyntä näiden osalta on todella vahva, ja nyt on äärimmäisen tärkeää, että Suomi koronan jälkeen on todella iskussa ja olemme tässä kilvassa sitten mukana. Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmaa on vietävä nyt voimalla eteenpäin. Business Finlandilla on tässä kokonaisuudessa todella merkittävä rooli, sen rahoitus on mittava, ja kuten tässä jo aikaisemminkin asiaa sivuttiin, niin on todella tärkeää, että myös tämän toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta aika ajoin arvioidaan. Business Finlandhan syntyi, kun Finpro ja Tekes yhdistettiin.

Kysyisin tässä vaiheessa ministeri Lintilältä, oletteko te tyytyväinen tähän tehtyyn uudistukseen ja millä tavalla niihin ongelmiin voitaisiin vastata, joita nyt kuitenkin on. [Puhemies koputtaa] Kentällä on paljon yrityksiä, jotka kokevat, että he eivät saa tätä tarvitsemaansa palvelua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aloitetaan ministeri Haataisesta, 3 minuuttia.

13.20 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Täällä nousi ihan asiallisia kysymyksiä ja hyviä havaintoja.

Täällä kysyttiin nyt ensinnäkin tästä ikääntyneiden työllisyyden parantamisesta ja tästä hallituksen neuvottelutilanteesta. Tämä ratkaisu on neuvottelussa, ja se tullaan tekemään tämän vuoden loppuun mennessä. Etsitään tietenkin ratkaisua, jossa ikääntyneiden työllisyyttä ja työmarkkina-asemaa pystytään vahvistamaan ja työllisyyttä pystytään vahvistamaan. Tämä kokonaisuus on nyt näiden työmarkkinajärjestöjen kariutuneitten neuvottelujen jälkeen hallituksen selvitettävänä, ja siitä tullaan ratkaisu tekemään.

Sitten täällä myös puhuttiin paljon koulutuksen merkityksestä. Se on juuri näin, hallitus satsaa paljon koulutukseen, eri tavoin. Edustaja Filatov nosti esiin aikuiskoulutuksen, jatkuvan oppimisen. Elinikäisen oppimisen parlamentaarinen työ on valmistunut ja lähdessä lausuntokierrokselle, ja siinä on merkittäviä esityksiä. Se on todella tärkeää tämän työllisyysasteenkin ja työssä selviytymisen, työpaikkojen säilymisen kannalta.

Sitten täällä kysyttiin, mitä tämä TE-palveluiden vahvistaminen auttaa tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa. Minä ymmärrän tämän tuskan, itsekin kannan sitä tuskaa, että mistä syntyy uutta työtä ja toimintaa. Siihen hallitus keskittyy nyt myös sitä kautta, että tämän koronan seurauksena yritysten vaikeuksiin vastataan tukemalla yrityksiä, että ne selviytyvät tämän kriisin ylitse, ja siitä ministeri Lintilä varmasti vastaa. Ja sitten etsitään myös sitä tiekarttaa ulos tästä, jolla pystytään luomaan uutta, uutta työtä ja toimeliaisuutta. Sitä kauttahan ne työpaikat syntyvät. Työllisyyspolitiikalla pyritään varmistamaan sitä, että osaa-vaa työvoimaa on käytettävissä niihin yrityksiin, jotka tarvitsevat työtä — meillä tälläkin hetkellä on yrityksiä, jotka tarvitsevat osaajia — ja siihen erin keinoin nyt sitten vastataan.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Sitten täällä kuntakokeiluista kannettiin huolta. Se on ihan tarkassa seurannassa, ja on todella tärkeää nyt, että näiden ryhmien, jotka sinne siirtyvät, palveluista vastataan, ja siinä meillä ministeriössä on hyvä yhteistyö kuntien kanssa.

Sitten edustajat Essayah ja Kiviranta kantoivat huolta kausityöntekijöistä. Tästä on tulossa hallituksen esitys eduskunnalle huomenna, ja siinä nyt tullaan sitten joustavoittamaan tätä järjestelmää niin, että työnantajalta toiselle vaihtaminen helpottuu. Eli siirrytään takaisin samaan vanhaan malliin, joka viime hallituskaudella muutettiin juuri tämän kausityödirektiivin implementoinnin yhteydessä tällaiseen huonommin toimivaan, jäykempään systeemiin, eli palataan parempaan systeemiin.

Edustaja Ranne kysyi Ura-järjestelmän kuntoon laittamisesta ja tietopalvelujen kuntoon laittamisesta. Näihin juuri nyt satsataan. Se on iso asia, jotta me pystymme nyt saamaan [Puhemies koputtaa] joustavat, kunnolliset palvelut, että nämä digitaaliset palvelut myös toimivat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lintilä, myös 3 minuuttia.

13.23 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Nopeasti:

Ensinnä edustaja Kososelle — kustannustuki kolmonen: Joo, se on valmistelussa jo, mutta auki on esimerkiksi se, mikä tulee olemaan vertailujakso. Eli sitä täytyy pohtia vielä, mutta se on jo valmistelussa. Yksinyrittäjän tuki on valmistelussa, eli on tulossa.

Sankelolle — turpeesta: Erittäin vaikea kysymys. Allekirjoitan täysin tämän, että me tarvitsemme sitä seospolttoon, me tarvitsemme sitä kuivikkeena, me tarvitsemme sitä kasvuun ja myös sitten huoltovarmuustekijänä. Eli kyllä meillä jatkossakin tulee olemaan turvetta, mutta se, mikä on se tapa, jolla me saamme pidettyä sen kansallisesti sillä tasolla, että se on taloudellisesti järkevää, tulee varmasti olemaan kysymys.

Edustaja Puistolle — innovaatiopuolen merkityksestä: Erittäin tärkeä kysymys, ja eräs asia, johon olen kiinnittänyt huomioni ja josta olen erittäin huolestunut, on se, että meillä tulee historiallisen vähän patentteja tällä hetkellä. Kun jokainen tietää, että tämän päivän patentilla tehdään tili 20 vuoden päästä, niin tämä tilanne 20 vuoden päästä tulee olemaan jo hyvin vaikea, ja sen takia haluaisin kovinkin sinne lisää. Mitä nyt on tehty sitten näitten uusien lisäämiseksi? Mainitsitte itse tämän kvanttitietokoneen, se on erittäin mielenkiintoinen, se kiinnosti maailmalla kovasti. Ja nyt viimeisimpänä olen laittanut sitten liikkeelle Tekoäly 4.0:n, eli, sanotaanko, yrityksen kykyä käyttää tekoälyä hyödykseen tullaan nostamaan tämän kautta.

Edustaja Kauma kysyi carry back -järjestelmästä nimenomaan tapahtuma-alalla. Minä en hirveästi lähtisi meidän verojärjestelmäämme koskemaan. Meillä on suhteellisen hyvä verojärjestelmä. Tietysti carry backissä on tietyllä tavalla takautuvuutta olemassa, jos ajattelee, että tämän vuoden tappiot saadaan edellisten voitoista vähentää. Ja minä en ole olenkaan varma, onko tapahtumapuolella niin paljon niitä voittoja tullutkaan. Nyt meillä on tällä hetkellä valmistelussa tapahtumapuolen suora tukeminen, ja sitä tullaan tekemään.

Edustaja Strand elpymisrahastosta: Kyllä tärkeintä on kilpailukyvyn nosto. Tänä aikana meidän pitää nostaa meidän kilpailukykyämme. Sitä tekevät meidän muut verrokkimaamme. Tällaiset kumppanuuskokeilut, veturiyritykset ovat äärettömän tärkeitä. Edustaja Strand tietää hyvin vaasalaisena, mitä siellä ovat veturiyritykset saaneet aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Mäkyinen kysyi BF:stä. Totta, se on kolme vuotta toiminut, ja sen takia olen laittanut nyt liikkeelle BF:n ulkopuolisen arvioinnin, eli tulee ulkopuolinen arvioija, joka arvioi sen toiminnan.

Myllykoskelle ensimmäisen vieraan palkkaamisesta: Meillä on rekrytointikokeilu, sitä edistetään. Yrittäjyysstrategiassa se on myös mukana.

Vestman sähkönsiirrosta, että milloin tulee: Se tulee tammikuussa. Se on valmiina tällä hetkellä ja annetaan eduskunnalle tammikuussa. [Puhemies koputtaa]

Vastaaan loppuihin seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset ministereille, ja nyt hetken aikaa vielä jatketaan debattia.

13.27 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tuosta turvestauksesta. Minun mielestäni se oli hyvä. Täytyy vain se määrä arvioida, mitä Suomi todella tarvitsee.

Sen verran tartun vielä tuohon edustaja Hoskosen hyvään turvepuheeseen, että kun äkkiä itse laskin päässäni, paljonko oikeasti tarvitaan rekkoja kuljettamaan haketta, koska siellä kulkee ilmaa, niin teoreettisesti ottaen kaikki kivihiili ja turve, mitä Suomessa käytetään, vaatisi 40 miljoonaa kuutiota haketta, ja se tarkoittaisi 300 000:ta hakerekkaa. [Hannu Hoskosen välihuuto] Totta kai tämä on teoreettinen laskelma, mutta kysynkin ministeriltä: Näistä päästöistä puhutaan paljon, kun tehdään tällaisia transaktioita, ja sitten yhtäkkiä lasketaan, että näin paljon vähenevät päästöt, kun lopetetaan turpeenpoltto. Onko siinä otettu huomioon tämä massiivinen rekkaliikenne, joka tietenkin päästöjä tuo, ja mikä se nettovaikutus on? Pitäisihän näitä poliittisia päätöksiä tehtäessä arvioida se koko ketju, mitä aiheutetaan, loppuun saakka. Silloin voidaan sitten tehdä lopputulema ja päätös siitä, mitä kannattaa järkevästi tehdä.

13.28 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan turveyrittäjien hätä on todellinen. Miten heille korvataan hallituksen aiheuttama taloudellinen katastrofi? Tällainen hallitsematon kertalomahdus on täysin kestävä. Turveyrittäjän ei kannata nostaa pelkästään kasvu- ja kuiviketurvetta, jos nyt energiaksi käytettävällä turpeella ei löydy markkinaa. On puhuttu, että yli 80 prosenttia kasvihuoneyrittäjistä on ilmoittanut, että tuotanto loppuu, jos ei kasvuturvetta saa tai jos siitä tulee liian kallista. Ministeri Lintilä, mitä sanotte näille ihmisille?

Pitää myös muistaa, että koko hallitusohjelma nojaa työllisyyteen, mutta nyt näitä yksityisen puolen työpaikkoja vain tuntuu häviävän, ja nämä työpaikat ovat myös mitä parasta ennaltaehkäisevää toimintaa mielen ongelmiin, mistä täällä on tänäänkin puhuttu.

Ministeri Haatainen mainitsi tuon jatkuvan oppimisen. Siinä on toki kauniita ylätasen sanoja, mutta kyllä konkretia on vielä kaukana.

13.29 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tähän keskusteluun tärkeän asian, joka linkittyy tiiviisti niin kasvuun ja työllisyyteen kuin vaikkapa huoltovarmuuteen ja suomalaisten turvallisuuteen, nimittäin kotimaisen omistajuuden edistämisen. Keskustan tavoitteena on, että yritykset voivat kasvaa ja työllistää yhä enemmän eri puolilla Suomea. Kotimainen omistaja on monesti hyvin pitkäjänteinen ja investoi todennäköisesti jatkossakin Suomeen, mikä sitten puolestaan synnyttää taas uutta

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

työtä, kasvua ja vaurautta ja hyvinvointia koko maahan. Ja kuten tämä vuosi on osoittanut, tällä teemalla on myös suora linkki huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen. Eli kaiken kaikkiaan erittäin tärkeä kysymys. No nyt valmistelussa on kotimaisen omistajuuden ohjelma, ja odotammekin sieltä kunnianhimoisia esityksiä, ja kysymykseni kuuluu: mitä hallitus tekee kotimaisen omistajuuden edistämiseksi?

13.30 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Näitä yritystukimiljardeja ei täällä juuri kukaan tunnu kritisoivan. Aihetta kuitenkin olisi. Kritiikki, jota esitetään, kohdistetaan yleensä siihen, mitkä alat saavat tukea tai minkä kokoiset yritykset saavat tukea. Nämä ovat sinänsä ihan aiheellisia kritiikkejä, mutta minusta olennaisempaa olisi pohtia, miksi näitä yritystukia ei ole kohdistettu varsinaisesti työllistämiseen, vaikka siitä puhutaan. Yrityksillehän ei ole asetettu minkäänlaista velvollisuutta työllistää näitten tukien vastineeksi. Ainoastaan ravintolatuessa tällainen pieni elementti on ollut. Päinvastoin valtio on helpottanut esimerkiksi lomautuksia nyt tämän kuluneen vuoden aikana. Minun silmääni tällainen yritysten tukeminen vaikuttaa varsin tehottomalta työpaikkojen säilyttämisen ja työllisyysasteen näkökulmasta.

Toinen ongelma on ollut, [Puhemies koputtaa] että näitä yritystukia saavien yritysten osingonmaksua ei ole rajoitettu, jolloin nämä tuet ovat voineet valua omistajien taskuun. [Puhemies: Nyt aika on täynnä, edustaja!] Tähän Lintilälle kysymys: miksi näin on toimitettu?

13.32 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyys on kokonaisuus, ja oppositio on kyllä yllättänyt vaisuudellaan: ei ole yhtä normaalia, terävää hallituksen kehumista työllisyyspolitiikan osalta kuin normaalisti. Ehkä on tajuttu tämä tilanne. Minusta hallitus on hoitanut asian hyvin, ja työllisyyden tärkein toimenpide on ollut nyt saada Suomen pyörät pyörimään. Yli 3 miljardia on laitettu tukea, jotta meidän pk-yritysten suomalaiset työpaikat säilyvät, ja siinä on onnistuttu kohtuu hyvin.

Toinen iso työllistämistoimenpide on minun mielestäni se, että hallitus on isolla infra-paketilla nyt sitten liikenteessä, niin talousarviossa kuin tuleville vuosille. Pelkästään Joensuun ratapiha: työllisyysvaikutus tuhat henkilötyövuotta — tuhat henkilötyövuotta, kolme vuotta. Ja näitä kohteita on laajasti ympäri Suomea. Rakentamisen työllisyys samoin kuin kuntatalouden tukeminen on minusta iso työllisyystoimenpide, jolla sitten kunnat edelleen pystyvät kohtuutarpeellisia investointeja viemään eteenpäin.

Neljäs työkalu on sitten [Puhemies koputtaa] tämä kevään elvytyspaketti, jossa maakunnissa on pitkiä listoja tärkeitä investointeja, [Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!] joilla saadaan sitten uusia työpaikkoja.

13.33 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat ministerit! On tärkeää, että työ ja työntekijä kohtaavat toisensa. Onko nyt mietitty sitä, kun etsitään työpaikkoja työntekijöille, miten se parhaiten onnistuisi? Ja kun otetaan se ensimmäinen työntekijä töihin, niin onko verohelpotuksia mietitty just tämän ensimmäisen työntekijän työllistämisen osalta? Minulla on monta tuttavaa, jotka ovat käyneet oppisopimuskoulutuksen. He ovat olleet oikein tyytyväisiä, ja työnantaja on myös ollut tyytyväinen näihin tuloksiin. Mitä aiotte tehdä tälle, elikkä onko tähän oppisopimuskoulutukseen tulossa minkälaista kehittämistä?

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

13.34 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit! Tässä budjetissa esitellään Kestävä matkailu 2030 -ohjelmaa, jossa on paljon hyviä elementtejä, jotka katsovat kauas tulevaisuuteen, muun muassa sähköinen lentoliikenne ja monta muuta. Nyt tämä akuutti tilanne, jonka hoidosta haluan kyllä ministeri Lintilää myös kiittää siinä, että olette moniin kysymyksiin aktiivisesti tarttunut, edelleen kaipaa kyllä toimenpiteitä, että me saamme Lapin-matkailun pelastettua yli tämän talven — mutta sitten osana sitä esimerkiksi tapahtuma-alan, musiikkialan ja monet muut, joiden tilauskirjat ovat tyhjentyneet. Minkälaisia toimenpiteitä ja viestiä teillä heille nyt on, että tämän vaikean talven yli tästä onnistuttaisiin pääsemään?

Ja sitten työllisyyskysymys. Otan yhden kysymyksen ministeri Haataiselle: oletteko valmiita hallituksen toimesta toteuttamaan paikallisen sopimisen, sillä näyttää siltä, [Puhemies koputtaa] että sekään ei kolmikantaisesti tule onnistumaan?

13.35 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedämme, että epidemian aikana irtisanomiset ja lomautukset ovat lisääntyneet merkittävästi. Ne ovat myös kohdistuneet hyvin eri tavoin eri sektoreille. Myös kunnioitettu valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään, että erityisesti naisten työllisyys on heikentynyt enemmän kuin miesten, koska kriisissä suhteellisesti eniten kärsinyt sektori eli palvelusektori on hyvin naisvaltainen. Olisin kysynyt ministeri Haataiselta: onko hallitus arvioinut kriisin vaikutuksia eri sukupuolten työllisyysasteeseen, ja mitä hallitus on tehnyt tai on tekemässä naisten työllisyyden edistämiseksi?

13.36 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Kalli kysyi hyvän kysymyksen suomalaisesta omistajuudesta. Ja kun sitä pohtii, niin tietenkin on oleellista, että varmistetaan, että verotus on sellaista, että yrityksiin kannattaa sijoittaa; että voi olettaa, että yrityksestä saa tuotto niin ettei esimerkiksi kiinteään omaisuuteen, kuten kiinteistöihin, sijoittaminen olisi kohtuuttoman paljon edullisempaa.

Edustaja Strand ja Puisto toivat tähän työllisyyskysymykseen liittyen esille kysynnän tarpeellisuuden. Mutta toki työvoiman tarjontakin on oleellista, ja siihen keskusteluun liittyvät väijäämättä myöskin sosiaaliturat ja se, miten työn kannustimia katsotaan. Eli kyllä tässä pitää molempia puolia katsoa. Pitää molemmat puolet saada balanssiin, ja se on oleellista niin huonoina kuin hyvinä aikoina suhdanteista riippumatta.

Sankelo puhui turpeesta, ja toki on tarvetta katsoa eteenpäin. Mutta pitää tietenkin katsoa, että tämä tilanne saadaan hoidettua niin, että kasvuturvettakin riittää. [Puhemies koputtaa] Kysyisin: Miten aiotaan nyt tukea tätä siirtymää? Onko joitain konkreettisia [Puhemies: Aika täynnä!] ehdotuksia?

13.37 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on useampaan kertaan mainittu kustannustuki ja se, miten yrityksiä on autettu pysymään pystyssä ja ylittämään kriisi. Siitä iso kiitos ministerille, että tämä toinen kustannustukikierros on vihdoinkin lähdössä käyntiin. Varmasti kolmaskin kierros ensi vuonna vielä tarvitaan, ja siihen on hyvä varautua jo ennakolta. Nyt kuitenkin keskustelua käydään siitä, mitkä alat tosiaan jäävät tämän ulkopuolelle, miten esimerkiksi tapahtuma-alaa pystytään tukemaan. Haluisin kysyä: onko jo tällä toisella kierroksella mahdollista toteuttaa kustannustuen toimeenpano sillä tavalla, että myös esimerkiksi tapahtuma-alan yritykset voisivat hyötyä siitä? — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

13.38 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tki-investoinnit tulisi saada 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Kokoomus on tästä syystä esittänyt omassa vaihtoehtobudjetissaan niihin 100:aa miljoonaa euroa, ja ajatus on se, että näin tehtäisiin joka vuosi kymmenen vuoden ajan.

TEMin pääluokkaan on tässä esitetty tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan määrärahan kasvua 218 miljoonaa euroa kuluvaan vuoteen verrattuna ja lisäksi lainojen osalta tutkimus- ja innovaatiotoimintaan varataan 125 miljoonaa euroa kuluvaan vuoteen enemmän. Kuitenkin, kun katsotaan vähän tarkemmin, näyttää siltä, että nämä tuet tässä tilanteessa ohjautuvat valtaosin koronaepidemiasta johtuvien hankkeiden maksatuksiin. Eli voidaan vetää johtopäätös, että tki-panostukset eivät käytännössä kasva kuluvaan vuoteen verrattuna. Kysyisin: Missä on hallituksen kunnianhimo tässä? Miten me pääsemme kohti tätä 4 prosentin bkt-tavoitetta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemisessa? Tässä nimittäin eivät pelkät tiekartat [Puhemies koputtaa] auta.

13.39 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä oli vuosina 2017—2020 hieno työllisyysasteen nousu, joka tietysti oli viime hallituksen ansiota osaltaan, ja uusia työpaikkoja syntyi. Täällä edustaja Koponen sanoi, että uusia työpaikkoja ei meinaa syntyä, mutta kyllä niitä on syntynyt, erityisesti tietysti asiantuntijatehtäviin ja yksityiselle sote-puolelle ja viestintäalalle. Sitten iski tämä korona, ja nyt pitää päästä nopeasti tämän jälkeen taas kasvun tielle. Meillä on yrityksiä, jotka tarvitsevat sitä osaavaa työvoimaa ulkomailta, ja tiedän, että hallitus on tähän puuttunut, mutta vielä peräänkuulutan kunnianhimoa myös siellä, koska meidän kilpailemme globaaleilla markkinoilla, kilpailemme niin eurooppalaisella tasolla kuin sitten laajemminkin. Lupia pitäisi pystyä nopeammin käsittelemään, myöskin jatkolupia, ja byrokratiaa purkamaan ja toisaalta tarveharkintaa vähentämään, että saadaan työntekijöitä.

Mutta sitten vielä yksi kysymys, mistä ei ole puhuttu, on brexit. Mitä TEMin osalta on tehty siihen liittyen, jos meillä on sopimukseton ero muutaman viikon päästä?

13.40 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus puhuu kauniisti, kuinka he kiinnittävät huomiota yli 55-vuotiaitten työllistymiseen, mutta samaan aikaan kumminkin työllisyyden kuntakokeiluissa heidät on unohdettu. Elikkä työllisyyden kuntakokeiluun, näihin kuntien työllistämistoimiin, pääsevät mukaan esimerkiksi kaikki maahanmuuttajat, ketkä jäävät työttömäksi — heti pääsevät niihin. Mutta sitten yli 55-vuotias suomalainen duunari pääsee kuntien työllistämistoimiin mukaan käytännössä vasta, kun hänestä tulee pitkäaikaistyötön. Että tällainen ristiriita on hallituksen puheissa.

No, tämä työllisyyden kuntakokeilu on muutenkin tehty todella kiireellä, ja siinä on ollut monia ongelmia. Ja nythän sen aloitusta joudutaan sitten vielä siirtämään kahdella kuukaudella. Kunnat ovat olleet koko syksyn epätietoisuudessa siitä, mitä tapahtuu ja mitä rahoja tulee, ja nyt hallitus on sitten vielä venyttänyt tätä aloitusta. Kunnat ovat kumminkin vuokranneet tai järjestäneet tiloja ja palkanneet henkilökuntaa, [Puhemies koputtaa] ja tästä tulee kustannuksia. Nyt hallitus ei ole korvaamassa näitä kaikkia [Puhemies: Ja nyt aika on täynnä!] kustannuksia kunnille. Voisiko hallitus tehdä tämän, että kunnille korvattaisiin?

13.42 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on pohdittu sosiaaliturvaleikkausten työllisyysvaikutuksia. No, tilannehan on se, että suorat vaikutuk-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

set on melko helppo havaita, ja niitä todellakin on, mutta ongelma syntyy siitä, että sosiaaliturvan leikkauksilla on talouteen aina myös epäsuoria vaikutuksia, joita on huomattavasti vaikeampi havaita, saati arvioida, kuten esimerkiksi hystereesi taikka luottamuspääoman tai koulutuspääoman rapistuminen. Me tiedämme, että sosiaaliturvan leikkauksilla voidaan parantaa työllisyyttä. Niissä maissa, joissa sosiaaliturvaa ei ole lainkaan, jopa pikulapset ovat töissä, mutta samaan aikaan ne eivät ole maita, joista meidän kannattaa ottaa mallia.

Eläkeputki on tässä suhteessa pikkuisen poikkeus sen takia, että siinä työllisyysvaikutusten oletetaan osin syntyvän siitä, että ikäsyryntä työmarkkinoilla vähenee eli ikäänntyneitä ihmisiä ei potkita niin helposti pois työpaikoilta ensimmäisissä yt-neuvotteluissa, kun siellä ei ole sitä eläkeputkea odottamassa.

13.43 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen metsäpoliittinen linja vaikuttaa järkevältä. Kehotan hallituspuolueitten edustajia kuuntelemaan häntä monissa muissakin asioissa.

Kokonaisuuden näkeminen on energiapolitiikassa ja metsäpolitiikassa tärkeää. Se, joka huutaa Twitterissä koviten, ei välttämättä ole oikeassa — eikä yleensä olekaan.

Yleensä ajatellaan, että Suomessa puuta riittää moneen tarkoitukseen. Metsät kasvavat tällä hetkellä paremmin kuin koskaan, 105 miljoonaa kuutiota vuodessa, käyttö noin 75 miljoonaa kuutiota. Elon laskuopilla ajateltuna puuta pitäisi riittää monenlaisiin eri kohteisiin, mutta puun käyttö on erilaista eri puolilla Suomea, puun energiakäyttö kasvaa tämän turvepääatöksen tai turpeen käytön vähenemisen johdosta, [Puhemies koputtaa] hölmö hakkeen tuonti kasvaa. Miten tämä kokonaisuus [Puhemies: Aika on nyt täynnä!] aiotaan hallituksessa ratkaista?

13.44 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua. Kun katsoin tätä oppositionkin muutosesitysluetteloa, niin tässä hän taidetaan olla ihan herttaisen yksimielisiä. Ainakaan tällä TEMin pääluokalla ei ole liian vähän rahaa, vaan tässäkin monet esitykset lisäävät TEMin osa-alueen panoksia. Ainoastaan siinä taitaa näissä 32 esityksessä olla eroa, että pikkusen perussuomalaiset nipistäisivät näistä työllisyystoimenpiteistä ulkomailta tulevilta. Eli varmaan hyvin yksimielisiä ollaan täällä, ja myös nämä lausumat vahvistavat jo nykyistä hallitusohjelmaa tai sitten kirittävät sitä. Tämä on aivan erinomainen asia.

Vielä tuohon Sankelon puheenvuoroon metsäpuolesta: Aivan samaa mieltä asiassa. Meillä varmaan metsien kasvu näitten hoitotoimenpiteitten osalta nousee vielä 150 miljoonaa kuutiota, ja sitä kautta se tuo meille lisää työllisyyttä myös siellä korjuupäässä ja varsinkin, jos hoidetaan nämä [Puhemies koputtaa] yli miljoonan hehtaarin rästit kuntoon.

13.45 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin työministeriltä tästä kotouttamispuolesta, jossa on paljon erilaista puhetta, valtion kotouttamisohjelmaa, kotouttamisen toimintasuunnitelmaa ja niin edespäin. Voisitteko te tehdä myös ihan näillä kovilla luvuilla enemmän tarkastelua siitä, mitä siellä tapahtuu, siis työllistymisestä ja koulutuksesta ja erilaisten kustannusten vaikuttavuudesta ja muusta? Se olisi hyvin tarpeen. Tällä sektorilla sitä ei ole kovin paljon tehty.

Nostaisin myös esiin tällaisen selvityksen tarpeen varsinkin näillä haastavimmilla maahanmuuttajaryhmillä, että kuinka monta sukupolvea kestää sopeutumisessa ja työllistymi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

sessä. Esimerkiksi Englannissa — luin yhden uutisen — Karibialta tulleista nyt neljäs sukupolvi alkaa päästä suurin piirtein samoille tasoille kuin kantaväestö — työttömyysluvut ovat vielä korkeammat, ja työllistymisaste on vielä heikompi, mutta kutakuinkin — ja viidennestä sukupolvesta voi tulla parempi. Tämä kysymys olisi hyvin tärkeä, kun puhutaan taloudellisesta huoltosuhteesta ja sen kehittymisestä. — Kiitos.

13.47 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin vielä kysyisin musiikkialasta ja tapahtuma-alasta. Olen itse eduskunnan musiikkiverkoston puheenjohtaja, ja me olemme olleet aktiivisesti yhteydessä ministeriöön. Tästä kustannustuesta on paljon täällä puhuttu, ja ymmärtääkseni se vaatisi lakimuutoksia ja on hyvin hankalaa, miten tämä palvelisi tätä alaa paremmin. Siinä mielessä tämä oli äärettömän tärkeä viesti, että on valmistelussa jotain muuta, suoraa tukea. Ehkä vielä kysyisin: mitä siellä on, ja koska sieltä on tulossa? Ala on hyvin isossa kriisissä, ja siellä tarvitaan nopeita toimia. Tiedän, että teette varmasti parhaanne, mutta se viesti olisi tässä ajassa varmasti todella tärkeä.

Lisäksi kysyisin työministeri Haataiselta: mitä toimia hallituksella on harmaan talouden torjuntaan ja ulkomaalaisten työvoiman hyväksikäytön estämiseen? Se on tärkeä aihe, ja kuulisin siitä mieluusti enemmän.

13.48 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei voi olla niin, että me lopetamme jonkun elinkeinon jollakin eduskunnan päätöksellä ja seuraavana päivänä alamme puhua täällä, että otamme tukea ja alamme tukea sitä elinkeinonhaaraa — eihän sellaista taloutta voi pitää, kun otamme nyt jo velkaa saman verran kuin arvonlisäveron tuotto on.

Turvehomma voidaan hoitaa yksinkertaisesti huoltovarmuuslain kautta. Olen ehdottanut sitä jo monta kertaa. Otetaan se 20 miljoonaa mottia turvetta maksimissaan käyttöön, pyydetään EU:lta siihen se poikkeus, että se on päästökaupan ulkopuolella, ja pudotetaan vero nolliin, jolloin kotimainen energiapuukin käy kaupaksi. Se on sen jälkeen edullista, eikä Venäjän hake tule enää tänne silloin. Työt jäävät Suomeen, rahat jäävät Suomeen, ihmiset ovat töissä. Mutta nythän me teemme juuri päinvastoin, niin että ihmiset menevät kortistoon ja pikkuyrittäjät konkurssiin ja rahat ulkomaille. Tällä hetkellä valmistellaan turvekenttiä Venäjälle ja Baltian maihin ja Euroopasta tulee sitten muuta tavaraa. Eliikkä tulemme täysin riippuvaisiksi ulkomaisesta energiasta, ja se on kamala virhe, josta Urho Kaleva Kekkonenkin aikanaan varoitti, että tällaista ei saa tehdä. Ratkaisu on olemassa. Kysymys on, halutaanko se tehdä.

13.49 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä täsmentää tuota carry back -ehdotusta, minkä tein äsken: se tosiaan ei koske ainakaan omalta osaltani pelkästään tapahtuma-alaa, vaan tämä olisi sellainen yleinen, kaikille toimialoille kohdistettu, jota asiantuntijatkin ovat itse asiassa kannattaneet.

Varsinainen kysymykseni tällä kertaa liittyy yrittäjän sosiaaliturvaan, lähinnä työttömyysturvaan, joka nyt on ollut korona-aikana työmarkkinatuella mahdollinen. Kysyisin, ministeri Lintilä, teiltä: millä tavalla olette työstäneet eteenpäin tätä tulevaisuuden mallia, koska olen ymmärtänyt, että yrittäjätkään eivät itse kannata tämän nykyisen, poikkeustilan mallin eteenpäinviemistä vaan sitä, että tehtäisiin kokonaan uudenlainen ratkaisu?

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Sitten, arvoisa puhemies, ministeri Haataiselle kysymys liittyen TE-keskuksiin: Totesitte äsken, että tuhat työntekijää palkataan sinne. Itseäni huolestuttavat eniten akateemiset henkilöt. Mistä asiantuntijatehtävistä ja jopa johto- ja esimiestehtävistä irtisanotut henkilöt saavat tuen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt otetaan vielä edustajat Kosonen ja Vestman, ja sen jälkeen ministerien vastauspuheenvuorot.

13.50 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuodelle on myös rahallista panostusta luvassa kansainvälisten osaajien houkutteluun, ja tämä on todella tärkeä, hyvä asia. Meillä on pullonkaulana kasvuyrityksellä monestikin se, että nämä ulkomaalaiset osaajat eivät pääse riittävän nopeasti Suomeen, lupamenettelyt ovat hitaita ja byrokraattisia, ja on todella tärkeää, että nämä ongelmat poistetaan ja siihen myös rahallisesti panostetaan, koska kilpailu näistä osaajista on kova ja se näkyy sitten myös yritysten tuloksissa.

Tässä nostettiin esiin aiemmassa keskustelussa jo kvanttietokoneet, ja on erittäin hyvä, että Suomikin siihen satsaa, VTT:n kanssa yhteistyössä yritykset sitä tekevät. Niillä pystytään ennätysmäisesti tulevaisuudessa laskemaan asioita: jopa 10 000 vuodesta voi laskuaika tipahtaa reiluun kolmeen minuuttiin. Tässä on kilpailu kanssa tietenkin kovaa, Google ja IBM ovat etunenässä. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt ministeri Lintilältä: miten näet Suomen mahdollisuudet tässä kilpailussa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Vestman, ja sen jälkeen vastauksiin.

13.51 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tehdään siirtymää kohti fossiilitonta energiantuotantoa, ajetaan alas kivihiilen polttoa ja turpeen polttoa, niin pitää olla äärimmäisen tarkka siinä, että on käytettävissä korvaavaa teknologiaa, puhdasta teknologiaa, eikä mitä tahansa teknologiaa vaan kustannustehokasta ja kestävää teknologiaa. Itse pahoin pelkään, että esimerkiksi näillä lämpöpumpuilla ei onnistuta välttämään sitä skenaariota, jonka edustaja Eestilä tuossa maalasi puuainesrekoista.

Suomessa on globaalia kärkeä edustava ydinen energian käyttökokemus, erittäin korkea tieteellinen ja tekninen osaaminen sekä korkea poliittinen ja sosiaalinen tuki ydinvoiman hyödyntämiselle. Maailmalla pienydinvoimateknologia kehittyy kovaa vauhtia: Yhdysvalloissa on tyyppihyväksytty jo ensimmäinen SMR-laitos. Kysynkin: miten hallitus aikoo taloudellisesti satsata siihen, että tätä teknologiaa saadaan käyttöön? Olen tehnyt tästä itse talousarvioaloitteen, 6 miljoonan euron aloitteen, [Puhemies koputtaa] jolla tällainen kansallinen ohjelma perustettaisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa. [Naurua] — Ja nyt ministereille puheenvuorot. — Ministeri Haatainen, noin 4 minuuttia.

13.53 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kivisaari otti esille tärkeän asian, miten eri sukupuoliin kohdistuu tämä työttömyystilanne. Korona on tietenkin heikentänyt tässä vallitsevassa tilanteessa kaikkien niiden asemaa, jotka ovat heikommassa työmarkkina-asemassa, ja nyt kun palvelusektori joutui rajoitusten piiriin ja siten tämän koronan vuoksi palveluja ei käytetty, niin se tietenkin näkyi naisvaltaisilla pal-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

velualoilla ensimmäiseksi lomautuksina ja työttömyytenä. Mutta jos katsotaan koronaa edeltävää aikaa, niin jos me tilastolukujen valossa katsomme koko kokonaisuutta, missä me liikumme, niin — samalla puhun nyt näistä ikääntyneistä — yli 55-vuotiaitten miesten työllisyysaste oli vajaa 65 prosenttia ja naisten 68 prosenttia. Ja jos verrataan tätä Ruotsiin, joka täällä on myös mainittu puheenvuoroissa, niin tästä ikäluokasta lähes 78 prosenttia kävi töissä, eli siinä on iso ero, ja siitä syystä nyt me tarvitsemme toimenpiteitä, joilla me pystymme nostamaan sekä miesten että naisten työllisyysastetta ja keskittymään myös siihen, että kaikki pysyvät työmarkkinoilla ja pystyvät tekemään töitä eläkeikään saakka, ja tähän ratkaisuja etsitään.

Me tiedämme myös sen, että ikääntyneemmissä ikäluokissa työaikana koulutukseen osallistuminen on huomattavasti vähäisempää kuin nuoremmilla, ja siitä syystä nyt tähänkin kysymykseen on kiinnitetty huomiota. Ja se on erittäin tärkeää, että meillä on kohdennettuja toimenpiteitä, joilla me suuntaamme koulutusta myös ikääntyneille, koska heidän selviytymisensä työmarkkinoilla on kiinni siitä, että pysyy kehityksessä mukana.

Sitten edustaja Nurminen kysyi harmaan talouden toimista.

Johdollani valmisteltiin hallitukselle harmaan talouden strategia, torjuntaohjelma. Se hyväksyttiin kesällä, ja siihen suunnataan nyt 20 miljoonaa euroa. Näitä toimenpiteitä on lukuisia, siellä on eri ministeriöiden puolelta valmistelua käynnissä. Yksi semmoinen konkreettinen asia, joka on tällaisen veronkierron osalta näyttäytynyt hyvänä rakennus-alalla, on tämä verokortti. Sitä ollaan laajentamassa muun muassa telakoille, ja selvitetään myös muita aloja.

Sitten tähän liittyy myös ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö, ja kun ministerin työssä aloitin, niin havaitsin, että tämä on iso kysymys. Meille on pesiytynyt sellaista käytäntöä, jossa ulkomaista työvoimaa törkeällä tavalla käytetään jopa riistäen hyväksi. Tähän käynnistin selvitystyöryhmän, ja sieltä esitykset tulivat, ja huomenna tulevat nyt ensimmäiset lait, jotka tulevat tähän pureutumaan eli suitsivat ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä ja joissa tullaan uhrin asemaa vahvistamaan. Ja siihen, joka syyllistyy tähän hyväksikäyttöön, eli työnantajaan, joka näin toimii, suunnataan keinoja, jolloin hän ei esimerkiksi voi rekrytoida ulkomaista työvoimaa tietyllä aikajänteellä.

Sitten täällä oli kysymyksiä myös tästä kuntakokeilusta. Kyllä tämä kuntakokeilu on täälläkin salissa ihan hyvällä yhteisymmärryksellä hyväksytty eteenpäin. Nyt sitä valmistelua tehdään, sitä johdetaan yhdessä kuntien kanssa, ja me tulemme kaikki nämä asiat käymään läpi. Minusta siinä tärkeää on se, mikä useissa puheenvuoroissa on nyt nostettu esiin, että myös seurataan tiiviisti, ja siinä meillä on seurantasysteemi olemassa, eli valtakunnallisesti seurataan, että kaikki saavat asianmukaiset palvelut. Se, miksi se viivästyi — täällä sitä kritisoitiin, itsekin pidin sitä erittäin ikävänä — oli se, että kävi ilmi, että tätä tietojärjestelmää ei oltu kyetty panemaan kuntoon, mutta siinä oli syynä se, että tämän koronalaainsäädännön johdosta jouduttiin monia asioita tekemään uudelleen tietojärjestelmissä, ja siitä syystä siellä ei ollut resurssia viedä eteenpäin sillä nopeudella sitä tietojärjestelmää kuin olisi normaalioloissa pystytty tekemään. Se aika, joka tarvittiin, oli mitoitettu normaalioloihin. Kahden kuukauden viivästymä ei tätä kaada. Kävin juuri keskustelun Kuntaliitos-sa, ja siellä oli kuntien edustajia, ja Kuntaliittokin on tehnyt [Puhemies koputtaa] oman esityksensä, miten tätä kuntakokeilua pitäisi eteenpäin vakiinnuttaa, ja kyllä sielläkin asteittain sitä halutaan viedä eteenpäin. Eli ei tämä tähän tyssää. Se on iso hanke, ja sitä tullaan määrätietoisesti viemään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä, myös noin 4 minuuttia.

13.57 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Jatketaan edellisestä listasta.

Edustaja Pylväs kysyi biokaasuohjelmasta, tai biokaasusta ja sen hyödyntämisestä biokaasuohjelmaan. Tänä vuonna tuli ensimmäinen konkreettinen, joka siitä aiheutui: lisätalousarviossa 20 miljoonaa lisää, ja tarkoituksena on nimenomaan sitten parantaa niin tarjontaa kuin kysyntää.

Edustaja Eestilä kysyi, onko päästöissä huomioitu rekkaliikenne. Ei ole huomioitu. En ainakaan itse tiedä, että sitä olisi millään tavalla siellä huomioitu.

Tässä useampi edustaja — Koponen, Sankelo, Hoskonen — otti turpeen esille. Tämä on ilman muuta ongelmallinen tilanne. On koko ajan puhuttu oikeudenmukaisesta siirtymästä, mutta kyllä tästä oikeudenmukaisuus on rapissut siinä vauhdissa, jolla se on syöksynyt alaspäin, ja nyt on tietysti käytävä läpi niitä toimia, millä me pystymme tyyliin huoltovarmuuden ynnä nämä muut toimet, kasvuturpeen, kuiviketurpeen, hoitamaan. Se on selvä. Ja näihin liittyy totta kai sitten myös energiastrategian kautta myös se hakkeen osuus. Miten esimerkiksi turvetoimijoista saataisiin, voisiko sanoa, moniosaajia, jotka voisivat tehdä sitten osittain sitä turvealaa mutta sitten esimerkiksi hakepuolta? Tätä selvitetään paraikaa.

Edustaja Kallille kotimaisen omistamisen osalta: Kotimaisen omistamisen ohjelma, jota vetää edustaja Sipilä, tulee alkuvuoden aikana, ja se tulee sitten kehysriiheen, puoliväliriiheen, käsiteltäväksi huhtikuussa, tai milloin lopullisesti sitten puoliväliriihi onkaan. Ja sitä kautta on täysin selvä, että meidän pitää saada lisää kotimaista omistajuutta, ja toivottavasti siinä ohjelmassa saadaan, ainakin siellä on kova porukka sitä tekemässä.

Edustaja Yrttiaho kysyi tuista. Kyllä yritysten tukeminen on tällä hetkellä parasta työllisyyspolitiikkaa. Noissa yrityksissä, jotka ovat saaneet tukia, on noin 270 000 työpaikkaa. Minä en äkkiseltään keksi kyllä parempaa tapaa tukea työllisyyttä kuin tukea niitä yrityksiä.

Heinonen kysyi, ja taisi Nurminenkin kysyä, tapahtuma-alasta. Vaikea ala. Tapahtumalahan pääsee, jos on tyyliin osakeyhtiö, myös kustannustuen piiriin — meillähän ei ole siinä toimialarajausta kustannustuessa — eli sieltä kautta. Mutta me haemme tällä hetkellä yhdessä ministeri Saarikon kanssa OKM:n puolelta. Ensimmäinen vaikeus on jakaa se, mitkä tuet tulevat OKM:n puolelta, mitkä TEMin puolelta, ja sitten sen kriteeristö, mutta tätä me teemme koko ajan.

Myös Adlercreutz kysyi turpeesta, Mäkynen tapahtuma-alasta näemmä.

Edustaja Ikonen: 4 prosenttia bkt:stä, tki — se on kova tavoite, ja sitä kohti tulee mennä. Se, mikä on nyt myönteinen asia: meillähän EU-paketissa on erittäin vahva tki-painotus. Mutta se tietysti auttaa sen patkän, mitä meillä se EU-paketti on, niin että se on kyllä meillä ehdottomasti se, mihin meidän pitää panostaa.

Edustaja Ovaska brexitistä: Tämähän on sellainen vähän, voisiko sanoa, poikkihallinnollinen, eli se menee valtioneuvoston kanslian ohjauksessa. Siinä on mukana TEM, ulkoministeriö seuraa neuvotteluja, ja iso rooli on sitten EK:lla, SY:llä. Nämä ovat niitä, jotka käyvät yritysten kanssa suoraa neuvottelua. Tullilla on oma toimensa siinä, sisäministeriöllä, mutta se on valtioneuvoston kanslian ohjauksessa.

Edustaja Kosonen kysyi kvanttikonemahdollisuuksista. On hyvin mielenkiintoista, mitkä ne sen mahdollisuudet ovat, mutta oma veikkaukseni on, että me tulemme kymmenen vuoden sisällä näkemään materiaaleja, joista meillä ei ole tällä hetkellä hajuakaan, koska se

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

laskentateho, jonka se tuo, mahdollistaa ihan uusia asioita terveyspuolelle, materiaalien kehittämiseen ja niin edelleen. Eli tämä tulee olemaan erittäin mielenkiintoinen kokonaisuus.

Edustaja Kauma siihen carry backiin sai silloin jo aiemmin vastauksen, ja edustaja Vestmanilla oli kysymys näistä pienistä ydinvoimaloista. Ydinenergiaraportissa, joka tuli viime kesänä, nyt ensimmäistä kertaa nämä pienet ydinvoimalat on huomioitu. Rahallista panostusta niihin ei vielä ole. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään puhujalistaan.

14.02 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Koronan ehkä helpottaessa ensi keväänä käy kuten keväällä yleensä käy lumien sulaessa: totuus paljastuu, ja näkyviin tulevat kaikki kriisin avulla haudatut ongelmat.

TEMin tuore raportti työvoiman hankinnasta osoittaa työllisyyden kasvupiikin päättyneen jo vuonna 2018. Hallituksen työllisyystavoitteet suhteessa sen esittämiin keinoihin olivat näin epärealistiset jo ennen koronaa. Kriisin aikana hallitus on paikannut karkaavaa kestävyysvajetta ruuvaamalla työllisyystavoitetta ylöspäin, ikään kuin työpaikat syntyisivät hallituksen päätöksillä.

Kestävyysvajeen revetessä myös valtion toiminnan tuottavuus tulee ottaa luupin alle. Hallitus lappaa merkittävästi lisää rahaa työvoimapalveluihin, joiden merkitys nimenomaan työttömien työllistäjänä on ollut heikko ja heikkenevä tähänkin asti. TEMin tuoreen raportin mukaan vuonna 2019 täytetyistä työpaikoista ainoastaan 17 prosenttia täytettiin työttömillä. Lisäksi TE-keskukset palvelevat heikosti yksityisiä ja pieniä työnantajia. TE-toimistojen tehokkuusluku on romahtanut vuodesta 2016.

Työllisyyspalveluiden kuntakokeilu tuli ennätyskalliiksi jo ennen käynnistymistään. Valtio lappoi koronan varjolla kuntiin ylimääräisen miljardin estääkseen näitä säästämistä lomauttamalla tai karsimasta turhaa ja toissijaista toimintaa irtisanomalla ja siten vesittämistä mahdollisuuksiaan tempputyöllistää pitkäaikaistyöttömiä. Lopputuloksena kunnat käyttävät valtion rahaa säästääkseen omaansa. Julkisen sektorin kestävyysvaje ei siitä parane. Lisää rahaa tehostamaan toimintaan ei toimi. Ja vaikka TEM onkin itseensä tyytyväinen, TE-toimistojen palvelut ovat tehostomia. Tulisi tunnustaa, että vain työllistämiskelpoinen voi olla työtön työnhakija, ja tulisi erottaa työllistämispalvelut elämänhallinta- ja mielenterveysongelmien hoitamisesta. Suomessa on liikaa sote-organisaatioita, TE-keskuksista ei pidä tehdä vielä uutta.

Arvoisa puhemies! Mikään määrä työvoimapalveluita ei kykene sulkemaan työttömiä työpaikkoihin, joita ei enää ole. Hallitus onkin puolessatoista vuodessa onnistunut kehittämään Suomeen toksisen intersektionaalisen yrityskulttuurin, joka edistää epärealistisia ilmastotavoitteita tuhoamalla viheragendaansa sopimattomia työpaikkoja ja jopa kokonaisia toimialoja. Tilalle tarjottu kestäväksi ja vihreäksi kuvattu kasvu perustuu siihen, että investointivaihetta tuetaan massiivisesti julkisella velkarahalla ja käyttövaiheessa kansalaisten maksu ja verorasitus kasvavat. Tämä kasvattaa julkista taloutta ja verokiilaa, syö kansalaisten ostovoimaa ja tuhoaa yksityisiä työpaikkoja.

Esimerkiksi Norja on kerännyt öljynsä avulla 1 000 miljardin julkisen eläkerahaston. Turve olisi Suomelle yhtä iso luonnonvara kuin öljy Norjalle, mutta nykyhallitus onnistuu turve- ja veropäätöksillään ainoastaan aiheuttamaan satojen miljoonien tappiot ja tuhansien työpaikkojen menetyksen. Turvekuntien elinvoimalle kehitys on tuhoisaa. Kerrannaisvaikutukset muulle kuin energiatuotannolle saattavat nousta vielä arvaamattoman ko-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

viksi. Muina esimerkkeinä matkailu-, ravintola- ja kulttuurialat, joiden hallitus antaa tuhoutua epäselvään ja viivyttelevään rajoitusten ja tukien päätöksentekoon. Hallituksen lupaa ”Finnvera takaa, pankit jakaa” ei kuitenkaan toimi.

Kysyntää rahoitukselle olisi, mutta pankkien halu ja kyky osallistua yritysten riskeihin on ennätysalhaalla. Pankkien kriisinhoidon yhteisvastuun aikaistaminen tulee Suomelle vielä kalliiksi yrityksinä ja työpaikkoina.

Parhaiten valtio tukisi työllisyyttä purkamalla omaa tehottomuuttaan, pienentämällä verokiilaa ja luopumalla teknistaloudellisesta ennenaikaisista Suomen kilpailukyvyn ja työpaikat tuhoavista hiilidioksiditavoitteista.

14.07 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Hallitus on linjannut, että rajusti heikenevä velkasuhde pyritään vakauttamaan vuosikymmenen loppuun mennessä. Suomi velkaantuu paitsi 30 miljardin koronalainojen myös vähintään samansuuruisen hävittäjähankinnan vuoksi. Myös EU:n elpymispaketin miljardien lainoja ja vastuita maksetaan takaisin tulevana vuosikymmeninä.

Valtiovarainministeriö arvioi julkisen talouden vahvistamisen tarpeeksi 5 miljardia euroa. Velka on siis jäämässä pysyvästi korkealle tasolle. Tämä tarjoaa poliittiselle oikeistolle moniksi vaalikausiksi eteenpäin perustelun kiristää finanssipolitiikkaa ja ajaa läpi rakenneuudistuksia, joihin valtiovarainministeri Vanhanen täällä eilen viittasi. Resepti on tuttu. Julkistaloutta ei suinkaan vahvisteta suoraan, kuten vaikkapa pääomatulon saajien veroetuja karsimalla, vaan työllisyysasteen ja tuottavuuden kasvutavoitteilla eli muun muassa lisäämällä työelämän joustoja, paikallista sopimista tavoitteena yleissitovuuden murtaminen. Listalla on työehtojen ja työlae-säädännön sekä työllistymisen ja työurien pidentämisen esteeksi leimatun työttömyys- ja eläketurvan heikentämistä ja samalla työnantajien vastuiden ja maksujen keventämistä.

Nyt on nostettu suuri huoli yli 55-vuotiaiden ikääntyneiden työllisyydestä. Se on totta kai myös perusteltu huoli, mutta se näyttää olevan samalla häveliäisyyden verho ajaa läpi heikennyksiä, kuten eläkeputken poistaminen. Eläkeputken eli työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden leikkaamisen myönteisistä vaikutuksista työllisyysasteeseen ei ole tutkimukseen perustuvaa näyttöä. Tällaiset väitteet nojaavat VATTin tutkijoiden, Kyyrän ja Pesolan, tutkimukseen, jossa on vertailtu seurantajaksolla 2004—2013 kahta ikäkohorttia 2004 toteutuneen eläkeputken ikärajan nostamisen osalta. Tutkimus ei kuitenkaan huomioi koko väestössä tarkasteluaikana putken ikärajan nostamisen myötä tapahtunutta työttömyyden tai työllisyyden muutosta. Tuloksista ei voi vetää johtopäätöstä, että eläkeputken ikärajan nosto tai poisto parantaisi työllisyyttä työmarkkinoilla kokonaisuutena.

Eläkeputken leikkaaminen muuttaa kyllä työttömyyden ikärakennetta. Joukkoyritystalon tilanteessa iäkkäämpi henkilö, jonka oikeus eläkeputkeen on menetetty, saa ehkä pitää työnsä ja irtisanominen kohdistuu nuorempaan henkilöön. Mikäli iäkäs työntekijä kuitenkin joutuu työttömäksi, hän pysyy kauemmin työmarkkinoilla putken leikkauksen seurauksena työstä kilpailemassa ja vie ehkä kilpailun voittaessaan työpaikan joltakin nuoremmalta henkilöltä.

Puhemies! Tehtaiden lopettamiset ja joukkoyritystalon tilanteet eivät historiasta häviä. Pitkän työuran samassa työssä tehneet ja työkyvyltään heikentyneet vanhempien ikäpolvien työttömät ovat vaikeassa asemassa uutta työtä etsiessään. Moni putoaa tosiasiasa perusturvan varaan. Eläkeputkelle on tarve. Sitä ei tule poistaa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Keskustelussa Suomea on verrattu varsin pinnallisesti Ruotsiin, jossa ikääntyneiden työllisyys on parempi. Erot maiden elinajanodotteissa, työttömyyshistoriassa, 90-luvun laman syvyydessä ja 2000-luvun finanssikriisistä toipumisessa osoittavat kuitenkin, että erot ovat varsin syvällä talouden rakenteissa, ja Suomessa on aivan erilainen tarve pehmentää vanhempien ikäluokkien siirtymää eläkkeelle kuin Ruotsissa. Tuo tarve ei poistu näitä järjestelmiä lopettamalla ja leikkaamalla. Leikkuriinhan ovat joutuneet monet työttömyys- ja varhaiseläkemuodot. Työkyvyttömyyseläkkeellekin on liki mahdotonta nykyään päästä, ja leikkauslistoilla on nähty vuosien varrella joukko muitakin ansiosidonnaisen työttömyysturvaan ja työeläkkeisiin liittyviä esityksiä, heikennyksiä erityisesti vanhempien ikäluokkien työntekijöiden ja työttömien suojaan. Työttömyysturvan lisäpäivät ovat näitä viimeisiä keinoja, joilla voidaan helpottaa ikääntyneiden työttömien tilannetta.

Eläkeputken poistamisessa on kyse yhden työllisyyspolitiikan aikakauden, johon olennaisena osana on kuulunut myös ikääntyneen työväen suojelu ja sosiaalipolitiikka, viimeisten juonteiden katkaisemisesta ja antautumisesta paljaalle työvoiman tarjonnan politiikalle. Sen sijaan, että annettaisiin raskaassa työssä väsyneen viimein levätä, pakotetaan hänet kamppailemaan asemastaan työssä tai työmarkkinoilla loppuun saakka, ja tämä esitetään ikääntyneiden auttamisena ja verhoillaan suureen huoleen yli 55-vuotiaiden työllisyydestä. Perussyy eläkeputken leikkaukseen on työnantajien halu vähentää maksuvastuutaan sosiaaliturvasta. Ansioturvaa maksaa työnantajakin mutta perusturvan valtio. [Puhemies ko-puttaa] — Kiitos, puhemies.

14.13 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on mahdollistaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Työllisyyden vahvistamiseen panostetaan tarkoituksena, että Suomi siirtyy askel askelelta kohti niin sanottua pohjoismaista mallia. Tämä tuo tullessaan merkittäviä yhteiskunnallisia muutoksia.

Suomi on edellisten hallitusten aikana jäänyt pahasti jälkeen muiden Pohjoismaiden työllisyyspoliittisesta kehityksestä. Näistä mainittakoon esimerkiksi niin työllisyyspalveluiden laatu kuin myös määrä osatyökykyisten ja yli 55-vuotiaiden työllistymisessä. Budjettiriihessä hallitus päättikin uudistaa työllisyystavoitteensa. Työllisyyspalveluiden muutokset on tarkoitus aloittaa vuoden 2022 alusta lainsäädäntövalmistelu huomioiden. Siihen TE-toimistoille on varattu 70 miljoonan euron lisämääräraha, jolla on tarkoitus palkata reilut 1 000 uutta työntekijää. Uudistus lähti käyntiin oikeastaan heti, kun aluksi poistettiin kansalaisiakin kiukuttanut kiky, joka kyykytti työttömiä karensseillaan. Nyt tämä hallitus on korjannut asian, ja jatkossa laaditaan työttömälle työllisyysuunnitelma, jossa samalla sovitaan työnhakijan työnhakuveloitteesta ja tarkoituksenmukaisista muista toimista. Kahdenkeskiset keskustelut palaavat käytäntöön. Työttömyysturva on aina ollut vastikkeellista, niin nytkin, mutta jatkossa TE-toimistot auttavat työnhakijoita löytämään töitä eivätkä karenssit kaadu kenenkään niskaan saman tien. Työnhakuvelvoite ottaa huomioon työttömän työkyvyn ja alueen työpaikkatilanteen. Keneltäkään ei siis vaadita kohtuuttomuuksia. Työllisyysvaikutus on vähintään 9 500 lisätyöllistä.

Arvoisa puhemies! Seuraavat työllisyysvaikutusarviot perustuvat VM:n laskelmiin:

Työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alarajan nosto vuodelle tuli voimaan vuoden 2020 alusta. Aikuiskoulutuksen uudistuminen astui voimaan tämän vuoden elokuusta. Osatyökyvyttömyyseläkkeen rinnalla voisi jatkossa ansaita suojaosuuteen saakka eläkkeen pienentymättä. Sen jälkeen eläke pienenesi lineaarisesti. Uudistuksen arvioitu voimaantulo

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

olisi vuoden 2023 alusta. Näiden toimien vaikutuksen on arvioitu olevan runsas 7 000 lisätyöllistä.

Myös palkkatuen uudistustoimet tuovat lisätyöllisiä, kun tukisäännöksiä yksinkertaistetaan asettamalla tukitaso 50 prosenttiin ja osatyökykyisten palkkataso nostetaan 70 prosenttiin. Yli 55-vuotiaiden työllisyysastetta nostetaan parantamalla heidän työmarkkina-asemaansa ja työssäjaksamistaan. Nämä toimet voivat onnistuessaan luoda yli 10 000 lisätyöllistä.

Arvoisa puhemies! Ei ole yllättävää, että tämänhetkinen tilanne on ollut hyvin haastava työmarkkinoilla, mutta hallitus ei luovuta [Puhemies: Aika!] vaan toimii inhimillisesti tukemalla työttömiä ja lomautettuja henkilöitä jatkossakin.

14.16 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Suomen talous on todellakin ottanut kolhuja koronasta, ja allekirjoitan kyllä sen hallituksen maininnan, että kulkutaudin hoito on myös tehokas talouslääke. Näin se on, että kun otetaan keväällä piikkiä, niin bkt:kin siinä samalla alkaa kasvamaan. Olen tästä vakuuttunut.

Tämä koronan hoito TEMin suunnalta on ollut tämän vuoden aikana varsin värikäs käänteissään, siis on tuettu elinkeinoelämää, on ollut kustannustukea, on ollut BF-tukea. Keväällä havaittiin se, että sen sovittaminen niihin tiloihin, millä yrityksissä odotettiin, oli haastavaa, mutta siitä nyt jotenkin tähän syksyyn on selvitty ja kokemuksesta opittu.

Ministeri Lintilä mainitsi tuossa päivän avauspuheenvuorossaan kilpailukyvyystämme, että ”kun kriisi on ohi, pitää olla valmiina”. Tämä oli ministeri Lintilän sitaatti. Oikeastaan voisin tässä nyt sitten kysyä, mitä tämän hyväksi on hallitus tehnyt. Tämä on aivan oikea lähtökohta, se, että sitten, kun talous lähtee lentoon, niin meidän tulee olla valmiina, mutta kun näistä hallituksen papereista ei suoranaisesti löydy kyllä kilpailukyvyn edistämiseen liittyviä asioita, todennäköisesti Lintilä tämän kuitenkin tietää.

Viennin monipuolistaminen on todella tärkeää jatkossa. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna meillä on ollut viennissä aikaisemmin, ennen koronaakin, se haaste, että kun Ruotsin vienti seisoo hyvin monella perusjalalla, niin meillä on kuitenkin muutama tämmöinen ydinalue, joita me sitten käytämme, ja se tuo tiettyä riskiäkin.

Arvoisa puhemies! EU:n elvytyspaketti on totta kai tärkeä osa talouden elpymistä koko EU-alueella. Maksamme 6, saamme 3 — en ole aivan varma, miten meidän tässä käy. Ministeri Lintilä toi hyvin esille kohteita, joita tullaan sitten arvioimaan: investoinnit, meidän elinkeinojen uudistaminen, se on varmasti tärkeää. Hän puhui tutkimuksesta ja tuotekehittelystä, korkeamman jalostuksen tuotteista ja niin edelleen.

Haastaisin kuitenkin tästä termistä ”peltihallit”, jonka ministeri toi esille. Otan esimerkiksi oman maakuntani Etelä-Pohjanmaan kuten myös Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan, jotka ovat tällaista perusteollisuusaluetta. Siellä ihan oikeasti on niitä peltihalleja, joissa on satoja, jopa tuhansia työpaikkoja, joissa tehdään merkittäviä vientituotteita, jotka luovat hyvinvointia koko Suomelle. Minä tekisin tämmöisen peltihallien kunnianpalautuksen tässä puheenvuorossa, ja näkisin myös sen, kuinka välttämättä, sitten kun EU-alueella haetaan uutta elpymistä ja haetaan Suomelle uutta nousua, me tarvitsemme Suomeen valtavan paljon lisää peltihalleja.

14.20 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee lisää työtä ja työlle tekijöitä. Vain sillä tavalla onnistumme turvaamaan tämän hyvinvointivaltion palvelut sekä elvyttämme taloutemme tämän kriisin jälkeen. Tavoitteena oli jo ennen koronavirusta uudis-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

taa ja joustavoittaa työmarkkinoita taloudellisen kasvun aikaansaamiseksi. Ymmärrämme kaikki varmasti, että nyt näitä toimia tarvitaan enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Rakenteiden tai byrokratian ei tulisi ikinä olla este työllistymiselle, ja työn tekemisen tulisi tässä maassa olla sen tekijälle aina kannattavaa. Me tiedämme, etteivät työttömät työnhakijat ole yksi yhtenäinen joukko vaan jokaisella heistä on oma tarinansa ja omat yksilölliset syyt työttömyyden takana. Tänä vuonna valtava määrä ihmisiä on joutunut luopumaan työstään ja jäämään vaille työtä. Työllisyyspalveluiden rakenteet tulee onnistua luomaan sellaisiksi, että niissä on riittävät resurssit nähdä ihmiset yksilöinä ja elämäntilanteet monien asioiden summana.

Työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden parantaminen onkin yksi tärkeä tavoite, jotta saamme mahdollisimman monelle ihmiselle reitin työelämään, ja tähän vaikuttavuuden lisäämiseen, esimerkiksi työllisyyden hoitoon, kuntakokeilu etsii nyt vastauksia. Kun yhdistämme nykyistä paremmin valtion ja kuntien resurssit sekä niissä olevan osaamisen ja monialaiset palvelut, saamme monia synergiaetuja. Tämä toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla kuitenkin vain silloin, kun nämä palveluketjut ovat aidosti saumattomat. Työnhakijoille tulee varmistaa laadukkaat palvelut kuntakokeiluun liittyvistä hallinnollisista haasteista huolimatta sekä huolehtia saumattomasta palvelujen siirtymästä. Selvityksen mukaan voidaan olettaa, että palvelujen kysyntä tulee kasvamaan kokeilussa tehostuvan työnhakijoiden henkilökohtaisen ohjauksen myötä. Tämä todennäköisesti lisää myös resurssitarpeita. Onkin tärkeää, että näiden resurssien riittävyyttä arvioidaan määräajoin, jotta jokaisen työnhakijan lakisääteisten palveluiden toteutuminen ei vaarannu.

Me myös tiedämme, että nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa siirtyessään työmarkkinoille, emmekä me halua toistaa menneisyyden virheitä. Siksi on erityisen hienoa, että hallitus panostaa nyt nuorille tarkoitettuihin matalan kynnyksen palveluihin ja myös mielenterveyspalveluihin, jotka vakiinnutetaan nyt osaksi Ohjaamoiden toimintaa. Meidän tulee myös lisätä oppisopimuskoulutusta ja pyrkiä kehittämään sitä, sekä on hienoa, että nyt laitettiin näitä lisäpanostuksia nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaitojen edistämiseen.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee yrittäjiä ja yrityksiä jatkossakin. On äärettömän tärkeää, että onnistumme kannattelemaan yritykset läpi tämän vaikean ajan ja varmistamaan, että Suomi on jatkossakin maa, jossa yrittäminen kannattaa. Meidän tulee helpottaa yrittäjyyteen liittyvää byrokratiaa sekä pitää huolta myös yrittäjien jaksamisesta sekä heidän sosiaaliturvastaan. Koronakriisistä noustakseen Suomi tarvitsee entistä enemmän kansainvälistä kasvua tavoittelevia innovatiivisia yrityksiä. Ulkomaanverkostoa tulee onnistua vahvistamaan, jotta suomalaiset asiantuntijat voivat mahdollisimman tehokkaasti löytää kansainvälisillä markkinoilla kontakteja sekä uusia markkinamahdollisuuksia kotimaisille yrityksillemme. On hyvä, että nyt panostetaan kasvuun ja kansainvälistymisen alkuvaiheessa olevien pienten ja keskisuurten yritysten valmiuksien tukemiseen. Myös pienten ja keskisuurten yritysten rekrytuskokeilu ja palkkatuki ovat mainitsemisen arvoisia asioita.

Ja jotta meidän yritykset Suomessa voivat sitten kasvaa, tulee olla saatavilla riittävästi osaavaa työvoimaa. Haaste monin paikoin tällä hetkellä onkin juuri se, etteivät yritysten tarpeet ja tekijöiden osaaminen kohtaa. Kuntakokeilussa tulee pyrkiä osaltaan löytämään tähän ratkaisuja, ja on aivan selvää, että taloutemme tarvitsee myös työperäistä maahanmuuttoa. Sitä tuleeikin helpottaa, jotta saamme tänne tekijöitä.

Kotimaisten yritysten rinnalle me tarvitsemme myös ulkomaalaisia yrityksiä, jotka näkevät Suomeen investoimisen kannattavana. Ja vaikka usein keskityn täällä puhumaan pie-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

nistä ja keskisuurista yrityksistä, on selvää, että meidän tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota suuryritysten parempaan huomioimiseen markkinoilla, koska juuri suuryritysten toimiessa vetureina saavat monet pk-yritykset merkittävää vetoapua kasvuunsa.

Haluan myös muistuttaa, että matkailualan yrityksillä on nyt ollut erityisen vaikea vuosi ja vaikeat ajat tänäkin talvena ovat edessä. On koko Suomen etu, että löydämme nopeasti keinoja tukea matkailualaa.

Tavoitteet työllisyysasteen nostamiseksi ovat kunnianhimoiset, mutta niin niiden täytykin olla. Nyt liikkeelle laitettavien keinojen ja toimien rinnalle tulee jatkuvasti ja erittäin aktiivisesti pyrkiä löytämään lisää keinoja lisätä työtä, lisätä osaamista ja löytää väyliä yhdistää osaajat ja tekijät ja työ. Vain sillä tavalla me turvaamme nämä palvelut ja tämän hyvinvointivaltion.

Ihan lopuksi haluan vielä korostaa, että sen lisäksi, että me aina mietimme, mistä saamme työtä tai työlle tekijöitä, meidän pitäisi paljon enemmän puhua myös siitä, miten pidämme työntekijät kiinni työssä, ja tässä kohtaa tähän linkittyy vahvasti yli sektorirajojen myös esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden uudistus ja sen turvaaminen, että jokainen ihminen tässä maassa saa ajoissa apua esimerkiksi mielenterveysongelmiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä keretään yksi puheenvuoro, ja sen jälkeen ministereitten vastaukset, ja sitten siirrytään aiheesta toiseen.

14.25 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Joitain uusia elementtejä:

Olen erittäin tyytyväinen ollut ministeri Haataisen esiintuloon siitä, että meidän pitää ikääntyneitten ja osatyökykyisten osalta ottaa itseämme niin sanotusti niskasta kiinni. Haluaisin heittää kuitenkin idean ilmoille, koska meillä on aiemmin ollut suhteellisen hyviäkin kokonaisuuksia, missä vajaatyökykyisiä, ehkä vammansa takia tai muulla tavoin heikosti normaaleille työmarkkinoille soveltuvia, ihmisiä on voinut olla palkkatöissä: Tarvitsisiko meillä olla kuitenkin tällainen sosiaalisten yritysten verkosto? Ne olisivat voittoa tavoittelemattomia yrityksiä, ja se voitto, joka tulee, tuodaan sen yritystoiminnan kehittämiseen, ja edistetään edelleen näitten ihmisten sopeutumista myös sitä kautta osaksi normaalia yhteiskuntaa. Eli voittoa tavoittelemattomat sosiaaliset yritykset isommalla pensselillä vielä kuvaan mukaan.

Täällä pohdittiin ensi kesää myös ja kausityöntekijöitä. Tiedän, että valmisteluja on menossa ja siellä on näitä nuorten seteleitä ja niin edelleen. Kyllä vieläkin haluan tuoda esille sen, minkä ministeri Lintilä ainakin tietää, että kova talvi on tulossa. Ennen kuin kesässä ollaan, niin valitettavasti satakuntalaisessa perusteellisuudessa, joka on meidän voimavaramme, on lomautuksia, jos ei tämä maailmantalous elvy — eikä nyt niin nopeasti varmasti elvykään, etteikö meillä olisi myös lomautuksia. Ja ne eivät ole mitään viikkojen lomautuksia, vaan se raskas teollisuus, metallurginen teollisuus, tulee aina hieman sen muun, kulutustuotteita valmistavan teollisuuden perässä. Annettaisiin näille lomautetuille, jo töissä oleville, työaikoihin tottuneille, henkilöille mahdollisuus siirtyä kausityöntekijöiksi lomautuksen aikana. Siellä ammattilaisella, hitsarilla, on palkkaa kuitenkin sen verran, että ei se maataloussektorin palkka kyllä kiinnosta lähtemään töihin eikä ole semmoinen kiihoke. Mutta jos annettaisiin tätä ansiosidonnaista päivärahaa mukaan näille lomautetuille alan työntekijöille, joilla on paremmat ansiot, niin uskon, että sieltä heitä tulisi. Eiväthän heidän ole heti osaavia mutta varmasti työelämään käytettävissä oleva resurssi, jolleka pitäi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

si antaa se mahdollisuus helpottaa sitä kausityöntekijöiden tuskaa, mikä meillä tulee olemaan varmasti keväälläkin, jos korona ei tästä nopeassa tahdissa rokotusten avulla helpota.

Tämä ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaamisen asia on hyvä, jos se tulee olemaan mukana vahvasti sitten myös siellä teollisuusstrategiassa, mikä on tulossa. Ja nyt on joku rekrykokeilu. Mutta minä vielä toistan — vaikka tuossa edustajakollega Kontula sanoi, että sosiaaliturvaa leikkaamalla työllistetään niin, että lapsiakin on joissakin maissa töissä, kun ei ole sosiaaliturvaa — että lähinnä tarkoitan sitä, että eduskunnan tietopalvelu on aikanaan laskenut, että jos yritys, joka palkkaa ensimmäisen vieraan työntekijän, ei joutuisi maksamaan mitään sosiaalimaksuja sinä ensimmäisenä vuonna vaan ne maksut katettaisiin peruspäivärahasta, jotta kuitenkin tapaturmavakuutus ja työntekijän yksilöllinen vanhuuseläke, työeläke, karttavat, niin kustannusvaikutus — jos työehtosopimuksen mukaisesti palkkaa olisi vaikka 12 euroa — olisi plus miinus nolla. Eli verotulot eivät laskisi siitä huolimatta, koska se on niin kannattavaa, kun henkilö maksaa ansiotyöstä veroa.

Totta kai satakuntalaisena täytyy edelleen kirittää ministeriä siihen, että tämä valtionyhtiö Suomen Malmijalostus Oy olisi kiinnostunut nimenomaan akkuklusterin kehittämisestä Satakuntaan, missä on jo hyvä jalansija, koska meillä on akkukemikaaleja valmistava teollisuus jo olemassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Haatainen, 2 minuuttia.

14.30 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näissä salikeskustelupuheenvuoroissa oli laidasta laitaan mielipiteitä. Tuossa viimeisimmäksi kuuntelin perussuomalaisten ryhmästä edustaja Ranteen puheenvuoroa, ja kyllä täytyy sanoa, että meillä on eri näkemys teidän kanssanne ainakin edustaja Ranteen puheenvuoron perusteella. Voi sanoa, että siinä puheenvuorossa tiivistyi se, että te haluatte leikata palveluja ja teillä on ajatuksena, että sitä kautta saataisiin sitten työllisyys paranemaan. Me uskomme siihen, että työllisyyspalveluja vahvistamalla me saamme tähän alkuvaiheeseen nimenomaan entistä paremman otteen, ja tämä on se juttu, mikä on Ruotsinkin esimerkistä saatu tutkimuksissa osoitettua, että kun sinne alkuvaiheeseen satsataan ja tulee tiiviimmät palvelut tueksi työttömälle, niin työllistyminen on sitä kautta myös nopeampaa. Uskon, että tämä on se, mihin tällä isolla satsauksella tulemme saamaan parempaa jälkeä.

Kokoomuksesta tuolla aiemmassa keskustelussa peräänkuulutettiin jälleen tätä paikallista sopimista. Se on ihan hyvä kysymys kokoomukselta, edustaja Heinonen taisi sitä kysyä. Se on ihan mielenkiintoista, että neljä vuotta teillä oli aikaa tehdä tämä ja ratkaisujakin tarjottiin [Timo Heinosen välihuuto] mutta ei sitä lopputulosta vain nähty. Eli tätäkin saadaan tässä nyt sitten rakentaa, ja siinä työryhmä tekee esitykset budjettiriihen sovitun kirjauksen mukaan. 1.3. mennessä tulee sieltä työryhmästä esitykset, ja sitä tullaan sitten riihessä keväällä tarkastelemaan ja katsomaan.

Hallitus satsaa nyt vahvasti työllisyyspalveluihin, ja me haemme työmarkkinoille myös niitä ihmisiä, jotka tällä hetkellä on jätetty syrjään. Silloin puhutaan osatyökykyisistä ihmisistä, puhutaan muun muassa kehitysvammaisista ihmisistä, [Puhemies koputtaa] ja tähän ollaan laatimassa suomalaista mallia. Siinäkin katsomme Ruotsiin. Siellä Samhall AB [Puhemies: Aika!] tekee hyvää työtä, ja tulemme tämän mallin Suomeen luomaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, 2 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

14.32 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvistä puheenvuoroista, ja oli miellyttävää kuulla, että ne painopisteet olivat hyvin niitä samoja, joitten parissa tuolla elinkeinoministeriön puolella painitaan.

Oikeastaan ihan muutamaan kohtaan:

Edustaja Sankelo palautti peltihallit kunniaan. Joo, ei minulla peltihalleja vastaan mitään ole, mutta jos meidän pitää meidän kilpailukykyä parantaa, niin ehkeivät ne peltihallit ole se ensimmäinen asia. Se on tietyllä tavalla se perus, joka pitää kyllä jo sitten hoitaa siellä kunnan puolella, tai mikä se taho sitten onkaan.

Mutta siitä, mitä on tehty: Tietysti viime kaudella meidän saimme meidän kustannuskilpailukykyä kuntoon, ja se oli äärettömän tärkeää. Me pystyimme nostamaan sitä kautta meidän työllisyysasteen sinne 73:een, ja erittäin hyvää työtä tehtiin sen suhteen. Nyt meillä haasteena on meidän tuottavuuskilpailukyky, ja meidänhän tulee tästä EU-elvyttämispaketista nimenomaan kohdistaa näitä toimia, että me pystymme parantamaan meidän tuottavuutta. Meidän tuottavuus ei ole sitä luokkaa, mitä meidän verrokkimailla, ja se johtuu pitkälle siitä, että meillä on ollut sellainen kymmenen vuoden investointivaje, ja tätä meidän pitää pystyä sitten parantamaan. Tämä tulee varmasti ratkaisemaan pitkälle sen, kuinka kilpailukykyisiä me olemme.

Tässä tuli esille sitten — edustaja Virta otti sen esille — matkailu, äärettömän tärkeä. Valitettavasti tilanne on se, että kyllä me ensi kesänä menemme vielä ihan kotimaanmatkailun tukemana, eli on hyvin vaikea nähdä, että laajemmin tulisi aukeamaan. Viime kesänä nähtiin, että pääkaupunkiseutu jäi tästä paitsi, muussa Suomessa verrattain hyvin pystyttiin paikkaamaan.

EU-paketilla on merkitys viennin kannalta. 40 prosenttia meidän bkt:sta tulee viennistä, ja meidän viennistä 60 prosenttia menee [Puhemies koputtaa] EU-alueelle. Eli kyllä EU:n toipuminen on myös Suomen etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.35.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.05.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 32.

19.06 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kysymys on siis työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalasta. Tässä yhteydessä voin mainita sen, että kokoomuksella oli varjobudjetti, joka perustui siihen, miten me pystyisimme luomaan tähän maahan edellytykset 120 000 työpaikalle. Lähtökohtahan on se, että helpompaa on pitää nykyiset työpaikat ja tehdä kaikki mahdollinen sen eteen, että ne työpaikat yrityksissä, joilla oli hyvät toimintaedellytykset ja toiminta kannattavaa ennen koronaa, pystyttäisiin pitämään, ihan jo siitä syystä, että aina

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

on kuitenkin haasteellisempaa luoda uusia työpaikkoja yksityiselle sektorille kuin pitää vanhat.

Arvoisa puhemies! Tässä suhteessa pidän todella tärkeänä sitä, että hallitus on tuonut useita erilaisia koronatuen vaihtoehtoja yrityksille ja niitä on myös parannettu tässä matkan varrella. Tämä koronatuki kakkonen, joka oli eduskunnassa käsittelyssä parisen viikkoa sitten, on siinä mielessä hyvä, että siinä muun muassa muut tuet, joita yrittäjä on saanut tähän mennessä, eivät vaikuta siihen tuen määrään. Ja pidän todella tärkeänä sitä, että myöskin koronatuki kolmosta ollaan suunnittelemassa. Meillä on edelleen toimialoja, kuten matkailuala, matkatoimistoala, tapahtuma-ala, musiikkitapahtumat ja niin edelleen, jotka eivät ole vielä saaneet riittäviä tukia ja jotka ovat valitettavasti konkurssiuhan alla, kun päästään ensi vuoden puolelle, ellei valoa näy tunnelin päässä. Ne edelleen kyllä tarvitsevat tukea.

Tässä kokoomuksen varjobudjetissa, jossa haluaisimme luoda edellytykset 120 000 työpaikalle, oli kymmeniä eri toimenpide-ehdotuksia, ja nostan niistä esiin muutaman. Kotitalousvähennyksen, joka tällä hetkellä ja ensi vuonna on 2 250 euroa, me haluaisimme nostaa 5 000 euroon. Me haluaisimme myöskin kannustaa tiukassa tilanteessa olevia ihmisiä, jotka ovat ulosotossa, niin että ulosoton suojaosaa nostettaisiin nykyisestä alle 700 eurosta 900 euroon. Sen lisäksi me haluaisimme nostaa opiskelijoiden tulorajat nykyisestä noin 12 000:sta 19 000 euroon, eli että ei menetä silloin niitä tukia, vaikka tekee tämän verran töitä vuodessa. Ja sen lisäksi me haluaisimme tehdä perhevapaaudistuksen, jossa perheen, sekä isän että äidin, olisi joustavampaa yhdistää pikkulapsiarkeen työntekoa.

Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Lintilä toi tänään esiin keskusteluissa, että Suomessa on ennätysvähän tehty patenteja tänä vuonna. Tämä on asia, joka näkyy Suomessa 10—20 vuoden kuluttua. Suomen kaltainen maa tarvitsee korkeaa osaamista ja innovaatioita. Siinä mielessä tässä meidän varjobudjetissamme oli panostukset siihen, että t&k-kustannukset täytyisi nostaa 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Arvoisa puhemies! Me näemme tärkeänä myöskin sen, että pelkästään valtio ei yksistään päästä sitä, millä tavalla rahat käytetään, vaan että kun kysymys on ihmisten rahoista, niin ihmiset niistä rahoista myöskin päättävät. Ja tällä perusteella me haluaisimme antaa 1,3 miljardia enemmän palkasta ja eläkkeestä käteen eli tehdä veronalennukset tuloveroista, ja tämä koskee sekä työssä olevia että eläkeläisiä. Tällä hetkellä eläkkeestä maksetaan monella tulotasolla enemmän veroa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin itse kyllä myöskin päästä eroon raippaverosta, joka on noin 6 prosentin lisävero yli 47 000 euroa vuodessa ansaitsevalle eläkeläiselle tuon rajan ylittävistä tuloista.

Sen lisäksi, puhemies, haluaisin vielä nostaa esiin sen, että Suomi pärjää vain sillä, että me olemme kilpailukykyisiä myöskin jatkossa ja että me saamme investointeja tänne Suomeen. Pääministeri nosti aikaisemmin tänä vuonna esiin mahdollisuuden 6 tunnin työpäivästä, ja olen aika huolissani [Puhemies koputtaa] siitä, mitä vaikutuksia tällä on siihen, mitä investointeja Suomeen kannattaa tuoda. Meillä jo nyt työvoimakustannukset kasvavat nopeammin kuin meidän kilpailijamaissamme, ja tämäntyyppinen informaatio tai tavoite Suomeen ei välttämättä tuo positiivisia vaikutuksia niille yrityksille, jotka tänne haluavat sijoittaa tulevaisuudessa.

19.11 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvio osoittaa, että hallitus todella valmistautuu tki:llä — työllisyystoimilla, koulutus uudistuksilla ja investoinneilla —

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

koronan jälkeiseen aikaan. Tämä hallitus nostaa vihdoin työllisyyspalvelujen resursseja lähemmäksi pohjoismaista tasoa. Työhaun tukemiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi työttömien palvelutarpeen arviointia kehitetään ja työhaun tukea lisätään siten, että työttömät kohdataan työhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein. Tämän jälkeen kuukauden kestävä tiivis palvelujakso seuraa aina kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen.

Me sosiaalidemokraatit olemme aina lähteneet siitä, että työttömyysturvaan kuuluu myös se, että työtön hakee töitä silloin, kun työkyky sen mahdollistaa. Työvoimapalvelujen pohjoismaisen mallin uudistus onkin valmisteltu niin, että työnhakuvelvoite ottaa huomioon työttömän työkyvyn ja alueen työpaikkatilanteen. Keneltäkään ei täten vaadita kohtuuttomia.

Myös työttömyysturvan karensseja kohtuullistetaan hallituksen uudistuksessa merkittävästi ja käyttöön otetaan lisäksi huomautus. Kukaan ei siis enää saa kolmen kuukauden karensseja kuten nyt.

Hallitus nostaa lisäksi osatyökykyisten mahdollisuuden työllistyä täysin uudelle tasolle eli niin kutsutulle nextille levelille. Osatyökykyisten palkkaamista kannustetaan 70 prosentin palkkatuella sekä perustetaan myös toimija, joka paitsi työllistää itse myös välittää osatyökykyisten ja vammaisten työpanosta yrityksille. Esimerkiksi Ruotsissa vastaavantyyppinen toimija työllistää 25 000 osatyökykyistä.

Hallitus panostaa myös siihen, että nuoret työllistyisivät aiempaa paremmin. Hallitus uudistaa muun muassa oppisopimuskoulutusta, panostaa nuorten matalan kynnyksen mielen hyvinvointia tarjoaviin palveluihin ja valmistelee alle 30-vuotiaille suunnattavan määräraikaisen startup-kokeilun. Tehdyillä päätöksillä ja puoliväliriiheen valmistuvilla toiminnoilla, kuten jatkuvan oppimisen uudistuksella, etenemme oikeaan suuntaan askel askeleelta yleismaailmallisista vastoinkäymisistä ja vitsauksista huolimatta.

Arvoisa puhemies! Hallitus huolehtii politiikallaan, että mahdollisimman moni terveen ja toimivan liiketoiminnan omaava yritys selviytyy koronan ylitse. Lisäksi nyt tehtävillä päätöksillä mahdollistetaan elinkeinoelämälle toimintaympäristö, joka tukee uudistumista ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia niin nyt kuin tulevaisuudessakin. Suomalaisen teollisuuden menestyminen ja vihreän siirtymän tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta hyvinvointivaltion palveluita voidaan rahoittaa myös tulevaisuudessa. Tätä tuetaan talousarvioesityksessä useilla toiminnoilla, muun muassa laskemalla sähkövero EU:n sallimaan minimiin ja suuntaamalla EU:n elvytyspaketin varoja vihreään kasvuun.

Hallitus valmistelee elpymissuunnitelman rinnalla myös uusiutuvan teollisuuden strategian vuoden 21 kehysriihen mennessä. Esimerkiksi kivihiieltä korvaaville energiainvestoinneille myönnetään investointitukea 60 miljoonaa euroa. Tämä tukee merkittäväällä tavalla Suomen hiilineutraalisuustavoitetta, koska kaukolämmön tuotannon päästöistä lähes 40 prosenttia tulee kivihiilestä ja Suomen koko energiasektorin kasvihuonepäästöistä kivihiihen osuus on 12 prosenttia. Ensimmäiset päätökset investointituesta tehtiin hiljattain, ja tukea myönnettiin neljälle hankkeelle yhteensä noin 8 miljoonaa euroa. Tuetut hankkeet ovat osa laajempia suunnitelmia, joilla muun muassa Vaasassa siirrytään nopeutetulla aikataululla pois kivihiihen käytöstä.

Arvoisa puhemies! Suomen erityinen uuden kasvun mahdollisuus liittyy vastuulliseen ja kestävästä kehityksestä tukevaan liiketoimintaan sekä digitaalisen murroksen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Globaali kysyntä näiden alojen ratkaisuille on valtava, joten vientikelpoisten ratkaisujen tukemiseen käytetyt eurot on mahdollista saada moninkertaisesti takaisin vientituloina. Nyt ei ole aika laittaa päästötavoitteita hyllylle vaan tukea yrityksiä uudessa

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ilmastoystävällisessä kasvupolitiikassa, teknologioiden kehittämisessä ja ennen kaikkea niiden saattamisessa maailmanmarkkinoille. Arvoisa puhemies, tätä on ilmastokädenjälki.

19.16 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Koronapandemia on saanut suurimman huomion, mutta valitettavasti vanhat ongelmat eivät ole itsestään ratkenneet tai kadonneet. Koronan jälkeen on totta kai päästävä mukana talouskasvuun ja työllisten määrä on kyettävä nostamaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävä on totta kai edistää kestävästä talouskasvusta. Ilmastomuutoksen torjunta, ihmisten työpanoksen täysimääräinen hyödyntäminen ja tuottavuuden edistäminen ovat hallinnon keskeisiä tavoitteita. Ilmastomuutoksen torjunta ei ole tällaista pienen mittakaavan budjetoitua. On totta, että globaalissa mittakaavassa Suomi on varmasti pieni tekijä, mutta hyvinvointivaltion kansalaisina henkilökohtainen hiilijalanjälkemme on kuitenkin suuri. Pienelle valtiolle kansainväliset sopimukset ovat elinehto. Emme voi vaatia isoilta valtioilta tekoja ja toimia, jos emme ole niihin itse sitoutuneet.

Puhemies! Kuitenkin järki ja kriittinen ajattelu ovat valttia myös ilmastoasioissa. Meillä on hyvät mahdollisuudet hyödyntää osaamistamme luonnonvarojen kestävässä käytössä ja kiertotaloudessa. Paitsi ratkaisuna ilmastomuutokseen, näen puhtaat teknologiat myös mahdollisina uusina menestystarinoina Suomessa.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen on yrityksille aivan välttämätöntä. Panostukset koulutukseen, kuten hallitus on tehnyt, ovat osa tätä tärkeää ratkaisua. Lisäksi meidän on kyettävä joustavoittamaan työmarkkinoitamme. Paikallinen sopiminen ja sen edistäminen ei saa jäädä vain puheeksi, vaan oikeita tuloksia on saatava aikaan.

Puhemies! Lisäksi meidän on kyettävä terveeseen itsekkyyteen ja edistettävä kotimaista omistajuutta. Yritysten on voitava kasvaa ja työllistää Suomessa. Me kaikki iloitsemme aina, kun jokin yritys investoi Suomeen. Valtio ei saa olla tässä esteenä esimerkiksi liian tiukan verotuksen tai säädösten muodossa. Odotan myös valmistelussa olevalta kotimaisen omistajuuden ohjelmalta hyviä esityksiä.

19.19 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Vanhanen on todennut, että finanssipolitiikan kiristämisen aika alkaisi vuonna 2022, mutta nyt ja ensi vuosi eletäisiin vielä elvyttävän talouspolitiikan aikaa. Tämä on tietysti suhdannepoliittisesti oikein, ja hyvä niin. Rohkenen kuitenkin hieman kyseenalaistaa tähän asti tehdyn ja ehkä tulossa olevan elvytyksen tehoa.

Näitä useiden miljardien yritystukia jaettaessa tänä kuluneena vuonna ei syytä tai toisesta ole huolehdittu parhaalla mahdollisella tavalla rahanjaon tehosta työllistämisen näkökulmasta. Yrityksiltä ei ole edellytetty tukien ehtona työllistämistä muuta kuin ravintolatuella hyvin pienen osuuden kohdalla, mutta laajassa mitassa tällaista ei ole edellytetty. Sitä olisi kuitenkin voitu tukien ehtona edellyttää, ja itse asiassa talousvaliokunnan saamista lausunnoissa, jotka näitä yritystukia, ravintolatuella ja kustannustukea, koskevat, tähän on kiinnitetty kriittistä huomiota.

Myöskään yritysten mahdollisuutta jakaa omistajille osinkoja, siis näitä tukia saavien yritysten mahdollisuutta jakaa osinkoa, ei ole millään tavalla rajattu. On voinut käydä niin, että valtion jakama yritystuki on solahtanut suoraan omistajan taskuun.

Kuluneena vuonna myöskään kulutuskysyntää elvyttäviä toimia ei käytännössä ole tehty. Esimerkiksi pienituloisille suunnatut tulonsiirrot ja etuuksien korotukset olisivat voi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

neet olla varsin hyvä tapa pitää myös yrityselämää pyörimässä, mutta tällaisia kulutusky-syntää elvyttäviä toimia ei ole nähty.

Hyötysuhteeltaan heikointa rahankäyttöä edustaa kuitenkin osallistuminen EU:n elvy-tyspakettiin, josta Suomen vastuut ovat noin 13 miljardia lainatakauksia ja avustuksia. Avustusosuudesta maksamme 6,6 miljardia ja saamme takaisin ehkä noin 3, tosin lopulli-nen niin sanottu saantosumma on vielä auki. On aika lailla kiistatonta, että paketissa on kyse Suomen kannalta poikkeuksellisen järjestömästä kokonaisuudesta. Suomen vastuissa on käytännössä kyse siitä, että otamme 3 miljardin lainan EU-komissiolta ja maksamme tä-män lainapääoman takaisin yli kaksinkertaisesti. Tämä on nykyisessä korkotilanteessa eri-tyisen järjestöntä.

Tätä valtiontaloudellista järjestömyyttä perustellaan nyt lähinnä sillä, että paketti koko-naisuutena elvyttäisi Euroopan taloutta ja parantaisi Suomen vientimahdollisuuksia. Tästä ei ole tehty mitään vaikutusarvioita, eivätkä myöskään esimerkiksi talousvaliokunnan tä-män elvytyspaketin päätöksen yhteydessä kuulemat asiantuntijat tätä olettaa mitenkään ole perustelleet.

Pakettia on perusteltu myös jonkinlaisen yleisen eurooppalaisen solidaarisuuden osoi-tuksena, ikään kuin paketin pyyteetön tarkoitus olisi auttaa etelän köyhiä ja koronasta kär-sineitä maita, vaikka tosiasiaa autetaan muutaman mutkan kautta ranskalaisia ja saksa-laisia pankkeja selviytymään kriisistä ja luodaan samalla eurooppalaista liittovaltiota.

Väitetään myös, että talouskuria pakettiin ei sisältyisi, mutta tämä ei pidä paikkaansa. Komissio nimittäin voi edellyttää elpymissuunnitelmien ehtona erilaisia rakenneuudistuk-sia, kuten nyt edellytetään esimerkiksi Espanjalta eläke- ja työelämän uudistuksia. Tästä kertoi El País -lehti hiljattain. Tätä politiikkaa, jota komissio ajaa elvytyspaketin kautta, ajetaan myös Suomessa ja on jo pitkään ajettu: erilaisia työelämän lainsäädännön heiken-nyksiä ja työttömyys- ja eläketurvan heikennyksiä esitetään ja tuodaan pöydälle vähän vä-liä. Tältäkin osin siis tässä EU:n elvytyspaketissa on sisällä sama oikeistolaisten talousuu-distusten logiikka kuin oli eurokriisin aikaan näissä silloisissa tukipaketeissa kymmenisen vuotta sitten. Se logiikka kiteytyy kahteen sanaan: ”Kansa maksaa.” — Kiitos.

19.25 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Olemme tänään puhuneet paljon siitä, kuinka vakavan iskun koronapandemia on suomalaisille yrityksille aikaansaanut ja moni yritys on kärsinyt todella paljon, mutta on myös tehty sitten tukitoimia ja yritetty hallituk-senkin toimesta — kiitos siitä — pitää yrityksiä hengissä ja auttaa pandemian kuoleman-laakson yli.

Yksi toimiala, joka erityisesti on kärsinyt koronapandemiasta, on suomalainen ravinto-la-ala. Ravintolathan jouduttiin sulkemaan keväällä, ja siitä pitäen on toki voitu pitää ra-vintoloita auki rajoitetusti, mutta alaa on kurmootettu nyt näillä rajoitustoimilla kerta kaik-kiaan niin paljon, että hyvin moni ravintola on todella huonossa hapessa.

Alkoholinkulutus ravintoloissa on vähentynyt tietenkin radikaalisti, kun ravintolat eivät ole auki. Mutta sen sijaan sitten, kun tarkastellaan Alkon myyntilukuja, tämä kulutus näyt-tää siirtyneen Alkon myymälästä tapahtuneeseen myyntiin, ja Alko arvioikin tänä vuonna laskuttaneensa peräti noin 100 miljoonaa euroa ylimääräistä veroa ja arvonlisäveroa myyn-nistään. Tämä on jo merkittävä kasvu Alkon tuotoissa, ja nyt kun huomioidaan se, että tämä kasvu on tapahtunut ravintolatoimialan kustannuksella, niin minusta olisi oikeus ja kohtuus, että tämä Alkon verotuoton lisäys kanavoitaisiin ravintola-alan hyödyksi. Olisiko se sitten suora tuki siten, että ravintola-alaa tässä maassa tuettaisiin 100 miljoonalla eurolla

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

suoraan, vai voitaisiinko vähentää ravintolassa myydyin alkoholin verotusta tai mahdollisesti pudottaa ravintolassa myytyjen tuotteiden arvonlisäveroa siten, että kokonaissumma olisi vastaava, ja näin saataisiin sitten kohdistettua tämä Alkolle koitunut hyöty sinne, minne se tosiasiasa kuuluu, ja niille, ketkä tässä tosiasiasa ovat kärsineet, eli suomalaisille ravintoloille ja ravintolayrittäjille? Tällä olisi merkittävä piristävä vaikutus ravintoloiden toimintaan, sillä on työllistävää vaikutusta ja niin edelleen. Ei varmaankaan tarvitse näin asiantunteville kuuliijoille tarkemmin perustella, mitä hyötyjä tästä olisi.

Tällaista esitän, ja toivon, että hallitus tämän ottaa onkeensa ja toimii tämän ehdotuksen mukaisesti.

19.28 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä hieman kommenttipuheenvuoron omaisesti kahteenkin puheenvuoroon olisin tässä reagoinut.

Ensinnäkin edustaja Yrttiaho viittasi tähän unionin elvytyspakettiin ja piti sitä järjestettävänä investointina Suomen puolelta. Suomen hallitushan on tässä koronakriisin yhteydessä investoinut valtavasti siihen, että me selviäisimme ulos tästä talouskriisistä, jonka tämä koronakriisi on aiheuttanut, ja tässä suhteessa me pyrimme elvyttämään sekä kotimaisilla investoinneilla että kotimaisilla panostuksilla suoraan ja myöskin unionin yhteiseen budjettiin osallistumalla euroelvytyksellä, jolla on ehdottomasti myöskin työllisyysvaikutuksia Suomessa.

Kannattaa muistaa, että Suomen vienti työllistää Suomessa yli miljoona ihmistä. Laskennallisesti noin 1 100 000 ihmistä elää vientiteollisuuden, vientituotannon piirissä. Euroopan unionin alueelle Suomen viennistä menee 60 prosenttia. Me voimme laskea, että karkeasti 650 000—660 000 suomalaista työllistyy sillä, että vientiä suuntautuu Euroopan unionin alueelle. Jos Euroopan unioni elpyy vaikka 2 prosentin kasvuun, minkä on laskettu tällä elvytyspaketilla olevan unionin tasolla, niin sillä on suora työllisyysvaikutus Suomeen 15 000 työntekijän verran. Tämä on se plussa, mikä tästä saadaan, että Suomi antaa yhteiseen eurooppalaiseen projektiin tai elvytysvälineeseen lähtökohtaisesti omia voimavarojaan — me hyödynnämme siitä välillisesti. Tämä kannattaa nyt tietenkin huomioida, kun me katsomme tätä kokonaisuutta, ja tämä elvytysrahastoon osallistuminen ei siis ole järjestöntä puuhaa vaan mitä järjestintä puuhaa.

Edustaja Kauma täällä puhui verotuksesta, enkä minä rupea sen enempää — tämä ei ole verotushetki — käymään tätä verotuskeskustelua kokoomuksen vaihtoehtobudjetin osalta, mutta kun hän viittasi eläkkeensaajien verotukseen myöskin, johon erityisesti kokoomus halusi kiinnittää huomiota, niin huomion kiinnittäminen eläkkeensaajan verotukseen on sikäli oikea, että eläkeläisiä Suomessa verotetaan tiukemmin. Samasta eläketulosta ja ansiotulosta verotetaan eläkkeensaajia enemmän kuin palkansaajaa. Se useimmiten selitetään niin, että valtiovarainministeriön puolelta kyse on siitä, että eläketulossa ei ole työeläkevaikutusmaksua, jonka palkansaaja maksaa, noin 8—8,5 prosenttia, ja silloin käteenjäävä summa olisi palkansaajalla sama. Mutta kieltämättä edustaja Kauma on oikeassa siinä, että tämä raippavero, joka kohdistuu suurimpiin eläketuloihin, on erilainen kuin vastaava solidaarisuusvero korkeimmissa tuloluokissa ansiotulojen osalta, ja tässä on yhdenvertaisuuslain kannalta kylläkin ongelmakysymys, ja siinä mielessä tätä asiaa kannattaa avata toisessa yhteydessä kuin tässä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.5. Pääluokka 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 30.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa 1,5 tuntia.

Keskustelu

14.35 Markku Eestilä kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Koko maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan määrärahoiksi esitetään yhteensä noin 2,75 miljardia euroa. Se on noin 54 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa.

Luonnonvarakeskuksen toimintamenoihin esitetään 79 miljoonaa euroa, joka on 2,5 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 20 varsinaisessa talousarviossa. Valiokunta nostaa esiin Luonnonvarakeskuksessa osin eduskunnan rahoituksella käynnistetyn hankkeen, jossa tutkitaan erilaisten ja eri tavoin hoidettujen turvepeltojen päästöjä ja päästövähennysmahdollisuuksia. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa Ruukin turvepeltojen tutkimukseen.

Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen: Esitys on 5,3 miljoonaa euroa, joka vastaa vuoden 20 varsinaisen talousarvion tasoa. Valiokunta on tyytyväinen, että hallitus on näin toteuttanut eduskunnan asiasta antaman lausuman.

Valtionapua 4H-toimintaan esitetään 3,8 miljoonaa euroa. Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa.

Maaseudun kehittämiseen esitetään 1,1 miljoonaa euroa kylätoiminnan valtionapuun. Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on huolissaan maatalouden kannattavuudesta. Valiokunta toteaa, että Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos arvioi maataloussektorin yrittäjätulon olevan vuonna 2021 noin kolmasosan heikompi kuin kymmenen vuotta sitten, jolloin yrittäjätulo oli yhteensä lähes 1,5 miljardia euroa.

Ruokaketjun kehittämiseen esitetään 4 miljoonaa euroa. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa Arktiset Aromit ry:n hankerahoitukseen.

Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen esitetään 32,6 miljoonaa euroa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että suurin osa rahoituksesta osoitetaan maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman toimenpiteisiin, yhteensä 24,5 miljoonaa euroa.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen esitetään 11,25 miljoonaa euroa, joka on 2,4 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2020. Määrärahasta suurimman osan muodostaa suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. Vuonna 2020 porovahinkojen arvioidaan olevan 10,7 miljoonaa euroa. Suurpetovahinkojen vähentäminen vaatii nykyistä toimivampia ja tuloksellisempia toimia.

Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen: Momentille esitetään 55 miljoonaa euroa, joka on 1,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 20. On huolestuttavaa, että kiinnostus metsäteiden tekemiseen ja perusparannukseen on vähentynyt. Se uhkaa tulevaisuuden puuhuoltoa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Metsäluonnon hoidon edistämiseen esitetään 8 miljoonaa euroa, joka mahdollistaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman Metson toimenpiteet noin 3 400 hehtaarin alueella.

Valtionapu Suomen metsäkeskukselle: Momentille esitetään 42,1 miljoonaa euroa, joka on 3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 20. Metsäkeskus on jo usean vuoden ajan sähköistänyt palvelujaan ja pyrkinyt hyödyntämään digitaalisuuden tarjoamat palvelu- ja tuotavuusedut.

Tuki joutoalueiden metsitykseen: valiokunta pitää uutta momenttia ja sille esitettävää 1,36:ta miljoonaa euroa tarpeellisenä ja pitää myös tarkoituksenmukaisena, että uudesta kannustusjärjestelmästä tulisi pysyvä.

Kalatalouden edistämiseen esitetään 9,7 miljoonaa euroa. Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa Säkylän Pyhäjärven hoitokalastukseen, 100 000 euroa Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestölle, 60 000 euroa Suomen Ammattikalastajaliitolle ja 40 000 euroa Suomen sisävesiammattikalastajien liitolle.

Metsähallituksen tulostavoitteeksi on asetettu 98,6 miljoonaa euroa, josta on tarkoitus tulouttaa valtiolle 98 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät: Momentille esitetään 8,1 miljoonaa euroa. Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa partiolaisten käyttämän Evon nuorisoleirialueen kunnostamiseen ja 50 000 euroa Lauhanvuori—Hämeenkanas Geoparkin reitistöjen kehittämiseen.

Haluan kiittää ministeriä, jaoston jäseniä ja maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniä vuodesta 2020.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, 5 minuuttia.

14.40 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle ja sen puheenjohtajalle hyvästä työstä, hyvästä puheenvuorosta ja niistä painotuksista, joita te olette tehneet, myös niistä lisäyksistä, joita te olette tehneet. Olen niistä oikein tyytyväinen, samoin myöskin niistä huolenaiheista, joita, arvoisa jaoston puheenjohtaja, esitte. Olen niistä aivan samaa mieltä teidän kansanne, ja yhteinen tehtävämme on taklata nuo huolenaiheet ja saada erityisesti sitä kannattavuutta kohennettua. Samoin kiitos myöskin maa- ja metsätalousvaliokunnalle tehdystä työstä ja lausunnosta tähän kohtaan.

Arvoiset kollegat! Ensin tähän alkuun haluan nostaa budjetin maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskevan kansallisen kokonaisrahoituksen, joka siis turvattiin tässä budjetissa. Kansalliseen rahoitukseen on varattu tulevalle seitsemän vuoden aikakaudelle yhteensä 7,78 miljardia euroa, joka vastaa kutakuinkin nykytasoa. Tämä on erittäin tärkeä osa sitä vakautta ja pitkälle menevää näkymää, jonka viljelijät tarvitsevat suunnitellessaan tuotantonsa tuleville vuosille.

EU-rahoitus tuo Suomelle lisää euroja erityisesti maaseudun kehittämisohjelmaan, johon myös EU:n elpymisvälineestä kohdistuu reilun 200 miljoonan euron potti. EU-rahoituksen osuus siis kasvaa noin 6 prosenttia nykyiseen kauteen verrattuna.

Kun katsomme tätä rahoitusta kokonaisuutena, sekä kansallista että EU-rahoitusta, voidaan sanoa, että meillä on nyt vahvat taloudelliset raamit toteuttaa kunnianhimoista ja kilpailukykyä vahvistavaa maatalouspolitiikkaa, aivan niin kuin tuo huolenaihe, mitä puheenjohtaja äsken esille otti, tarvitsee. Tähän tähtää tuleva ohjelmakautemme: vastuullista ja

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kilpailukykyistä ruokaa maailman parhaista raaka-aineista samalla, kun teemme sen ilmastoviisaasti ja eläinten hyvinvoinnista huolehtien.

Korona on tuonut huoltovarmuuden kriittisyyden kaikkien huulille niin Euroopassa kuin kotimaassakin. Olen tyytyväinen, että tämä kokonaisrahoitus antaa eväät vahvistaa koko ruokajärjestelmämme kriisinkestävyyttä.

Puhemies! Olemme hallituksessa myös sopineet Veikkauksen tuottojen aleneman täysimääräisestä kompensatiosta, mikä on äärettömän tärkeä asia hevosalalle. Kompensoinnin jälkeen voimme siis maksaa hevoskasvatuksen ja hevosurheilun avustukset ensi vuonna tämän vuoden tasoisina. Hevoskasvatus ja -urheilu ovat myös toimialoja, jotka vaativat vakaaan rahoitusnäkymän, jotta kasvatus- ja jalostustoimintaa voidaan suunnitella pitkäjärjestyksellä.

Samoin saimme budjettiriihessä sovittua kyläkauppa-avustuksen jatkosta, jolle nyt sitten osoitetaan 2 miljoonaa euroa. Olen tästä hyvin iloinen. Tämä alkoi viime kaudella, Sipilän hallituskaudella, ja tämä on osoittautunut toimivaksi ja tarpeelliseksi, ja nyt sille saadaan myöskin jatkoa ja entistä useampi kyläkauppa pääsee tämän piiriin.

Puhemies! Luonnonvara-alojen pääluokassa jatkuvat vahvat panostukset metsien hyvään hoitoon ja kestäväan käyttöön. Suomi elää metsistä. Metsien merkityksen kansantaloudelle voi laskea siitä, että jokainen motti puuta tuottaa kansantalouteen 200 euroa. Se hyvä näkyvyys koko arvoketjussa metsänomistajasta koneurakoitsijaan, kuorma-autonkuljettajasta tehtaan tai sahan portille ja satamatyöntekijöiden käsien kautta maailmalle vientituotteena. Kestävän metsätalouden kannustinjärjestelmän Kemera-avustuksen säilyminen korkealla tasolla 53 miljoonassa eurossa. Tänä vuonna metsänhoitotöissä on ollut hyvä vire, ja Kemera-tuelle on ollut kysyntää, kun hallitus päätti laajentaa sen muun muassa tukkalannoitukseen. Pidämme huolen, että varat riittävät. Uutta budjetissa on tuo puheenjohtajankin mainitsema metsitystuki, johon on varattu reilu miljoona.

Luonnonvarapuolella budjetissa näkyy myös maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma, jonka tavoitteena on vähentää maaperäpäästöjä ja vahvistaa hiilinielua ja -varastoja. Osa tätä tulee olemaan mittava, miljoonien eurojen panostus tutkimukseen, ja tässä myöskin kiitän jaostoa erittäin hyvästä työstä. — Lisäsitte sitä tutkimusrahoitusta edelleenkin.

Meillä on musta aukko ilmastotiedossa. Peltomaan hiilensidonnan arviot vaihtelevat miljoonan ja 10 miljoonan tonnin välillä, ja se on liikaa. Tiedämme paljon enemmän siitä, mitä tapahtuu maan päällä, kuin siitä, mitä tapahtuu maan alla, ja tähän me tarvitsemme tutkimustietoa.

Myöskin Metso-avustus nousee, ja riistakosteikkoja kunnostetaan Sotka-hankkeen avulla. Vaelluskaloille tulee kaiken kaikkiaan 12 miljoonan euron potti — enemmän siis kuin koskaan.

Ja riistapuolelta vielä lopuksi lyhyesti: siellä toteutimme myöskin sen eduskunnan tahdon, jonka mukaisesti kannustamme nuoria metsästysharrastuksen pariin sillä, että 18-vuotiaiden riistanhoitomaksu on puolitettu.

Puhemies, tässä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyttien siirrytään noin puolen tunnin debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua tähän, painamaan V-painiketta. V-painike on noin 10 minuuttia auki.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

14.46 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä talousarviossa oli todella monta kohtaa, joihinka mielelläni ottaisin kantaa, mutta ajanpuutteen vuoksi keskityn vain yleispiirteiseen isoon näkymään.

Tässä jo tuli tämä puheeksi, ja minäkin olen hyvin huolissani tästä vastakkainasettelusta keskustelussa koko maa- ja metsätaloussektorilla, ja turpeen verotuksen korottaminen keskustellun aiheen ympärillä on hyvä esimerkki siitä, kuinka nopeita muutokset koko alan sisällä voivat olla, jopa hallitsemattomia. Meillä on suuria riskejä samankaltaisiin kehitysuuntiin, jos emme ota vakavasti metsäteollisuuden, metsänomistajien, maanviljelijöiden, koneyrittäjien ja monien muiden toimijoiden varoituksia. Tehtävänämme onkin pitää huoli maa- ja metsätalouden kannattavuudesta, kiinnostuksesta alaa kohtaan, huoltovarmuudesta ja molempien alojen vientimahdollisuuksien ylläpitämisestä ja parantamisesta.

Arvoisa ministeri, kuinka voimme pitää huolta ja parantaa maa- ja metsätaloutemme kilpailukykyä?

14.47 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset jaoston puheenjohtajalle ja ministerille hyvästä työstä. On tärkeää, että meillä on tällaisia henkilöitä, jotka horjumattomasti puolustavat suomalaista huoltovarmuutta: sitä, että metsät kasvavat jatkossakin ja saadaan käyttää erilaisia kasvatusmenetelmiä; sitä, että meillä riittää puuta erilaisiin tuotteisiin; sitä, että pidämme kansallisesta tukirahoituksesta huolen — vaikka sitä moitittaisiinkin — niin että voimme turvata huoltovarmuuden ruoantuotannossa; sitä, että teemme eläinten hyvinvointilainsäädännön uudistukset tai ilmastopoliittiset muutokset sillä tavalla, että meidän ruoantuotantomme kannattaa jatkossakin; sitä, että maaseudulla voi turvallisesti asua, esimerkiksi suden kannanhoidollinen metsästys menee eteenpäin; sitä, että näemme [Puhemies koputtaa] maaseudun tulevaisuuden ja maallemuuton positiivisena uutena mahdollisuutena. [Puhemies: Kiitoksia!] Kysynkin vielä, ministeri, tässä lopuksi: miten näette, jos joku nuori ajattelee nyt tehdä sukupolvenvaihdon, kannattaako?

14.48 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valkoposkihanhi EU:n runsaslukuisimpana hanhilajina kuuluisi nykytilanteessa Bernin sopimuksessa liitteeseen III ja lintudirektiivin liitteeseen II, jolloin sen kantaa olisi mahdollista säädellä metsästämyllä. EU:n lintudirektiivin määritelmä ei kuitenkaan määrää sitä, minkä kansallisen lainsäädännön piirissä lajin on oltava. Esimerkiksi Ruotsissa sekä Virossa valkoposkihanhi on luokiteltu riistalajiksi, jolloin suojametsästys on sallittu viljelmille koituvan vakavan vahingon estämiseksi.

Arvon ministeri Leppä, miten valkoposkihanhet löytävät niille perustetuille pelloille, ja miten ne osaavat samalla jättää muut pellot ja alueet rauhaan? Miksi lupaa hanhien käyttämiseksi ravintona ampumisen yhteydessä ei myönnetä, vaan poltamme tai hautaamme hyvän riistalihan emmekä näin kunnioita ammuttua riistaa? Ja kun valkoposkihanhityöryhmä teki konkreettisia esityksiä poliittisia linjauksia varten, niin mitä näistä hallitus aikoo toteuttaa ja millaisella aikataululla?

Ja kun on tuo reilu 11 miljoonaa petojen aiheuttamiin tuhoihin, suurpedot [Puhemies koputtaa] siinä suurimpana, kannattaisiko jo aloittaa kannanhoidollinen suden metsästys?

14.49 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruoantuotannon tulevaisuuden kannalta on ratkaisevaa maatalouden kannattavuuden kehittyminen. Mitä parempi on tuotteista saatava hinta, sitä terveempi ja elinvoimaisempi markkinaympäristö

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

sen seurauksena syntyy. Kokoomuksen näkemyksen mukaan maatalouden tuet olisi ohjattava aktiivisen ja uudistavan maatalouden edistämiseen. Maatalouden tukijärjestelmät vaikuttavat osaltaan myös maataloudesta syntyviin tai syntymättä jääviin päästöihin, esimerkiksi vesistöjen tilaan. Kysyisinkin ministeri Lepältä samaa, mitä kysyin täällä jo ympäristöministeri Mikkoselta: Millaisia keinoja olisitte valmiita ottamaan käyttöön, jotta ne samanaikaisesti parantaisivat ruoantuottajien eli maatalousyrittäjien tilannetta, ruoantuotannon kannattavuutta, ja toisaalta estäisivät ravinteiden valumista vesistöihin? Yksi tällainen lisätukielementti voisi olla tuki lannan fosforin siirtoon. Voisitteko harkita asiantuntijoiden esittämän tuen [Puhemies koputtaa] ottamista käyttöön?

14.51 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tulevassa budjetissa ensi vuonna yksi mielenkiintoisia seikkoja on tosiaan tämä maankäyttösektorin ilmastot-ohjelma, jolle 24,5 miljoonaa euroa ollaan ohjaamassa. Merkittäviä kysymyksiä, mitä siinä on syytä ratkaista, ovat nämä turvepeltojen raivaukseen ja käyttöön liittyvät kysymykset. Turvepelloilta tulee noin 50 prosenttia maatalouden päästöistä.

Kuten tässä Multalakin totesi, moni tutkija ja myös valiokunnan kuulema tutkija onkin todennut, että me pystymme samalla sekä parantamaan maatalouden kannattavuutta että vähentämään päästöjä esimerkiksi viljelytekniikoita kehittämällä, ja tämä on positiivinen viesti, minkä me voimme täältä myös antaa kaikille viljelijöille.

Samalla valiokunta on tässä mietinnössään nostanut esille, että myös kuluttajavalinnoilla on merkittävä vaikutus ja kuluttajat yhä useammin haluavat ostaa kestävästi tuotettuja tuotteita [Puhemies koputtaa] niin ilmasto- kuin eläinsuojelunäkökulmasta.

14.52 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyläkauppautuki, Veikkauksen tuoton hupenemisen korvaaminen budjetista hevosalalle, metsitystuki, riistanhoitomaksun puolittaminen ja kosteikkojen kunnostaminen, joka vielä valiokunnalta tuli, ovat kiitoksen arvoisia pieniä yksityiskohtia, mutta ammattikalastaja ei kiitä tässä kohtaa. Kun on puhuttu suurpetojen haitoista, ympäristöministeriön valmistelemissa laissa rauhoitettujen eläinten korvauksista on kyllä huomioitu porotalous, maatalous, kalanviljely siltä osin, kun haikara taikka kalasääski aiheuttaa vahinkoja, mutta mihinkä jäi merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen ammattikalastajille? Pöyristyttävää, että perustuslaillinen yhdenvertaisuus ei toteudu, ja tiedetään, että maa- ja metsätalousministeriökin on ollut valmistelussa mukana.

14.53 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill börja med att tacka minister Leppä för att vi har en lantbruksbudget som gör att jordbrukarna ännu ett år kan fortsätta kämpa för sin överlevnad. Jag vill också tacka hela regeringen, och förstås också minister Leppä, för att vi nådde stora framgångar när det gällde EU:s långtidsbudget, också det ger en trygghet in i framtiden. Vi har också sett den här livsmedelsmarknads-lagen som har gått igenom som tryggar ställningen.

Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Myllykoskella täällä myös minulla on huolenaihe: kotimainen kala, kalastus ja varsinkin rannikkokalastus. Tämä merimetsoasia täytyy nyt kyllä ottaa vakavissaan ja saada jonkunäköinen ratkaisu, ennen kuin meidän rannikkokalastus alueellisesti ja aika isoiltakin alueilta loppuu, ja myös tämä korvaamisasia täytyy saada kuntoon. — Paljon kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

14.54 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan suomalaisten viljelijöiden yhteenlaskettu yrittäjätulo alenee peräti 17 prosenttia vuoteen 27 mennessä kustannusten noustessa ja tuottojen pysyessä ennallaan. Tämä tilanne on pitkän päälle kestämaton. Miten hallitus aikoo varmistaa, että maamme säilyy viljeltynä kannattavasti ja niin, että Suomen huoltovarmuus on turvattuna?

Toiseksi kysyn: milloin hallitus tuo esityksen, joka kansalaisaloitteen hengessä mahdollistaa susien kannanhoidollisen metsästyksen?

Kolmanneksi: Rauhoitetun valkoposkihanhen kanta on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla jo yli 1,3 miljoonaan lintuun. Kaikilla suomalaisillakaan ei ole ruokaa, ja sitten valtion varoilla ruvetaan syöttämään hanhia. Onko hallitus valmis luopumaan [Puhemies koputtaa] tästä lintujen ruokkimishankkeesta ja tekemään päätöksen [Puhemies: Aika!] siirtää valkoposkihanhi metsästyslain piiriin?

14.55 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen ruoan menekki ja ennen kaikkea elintarvikevienti olisi erittäin tärkeää. Siellä olisi merkittävässä määrin myös potentiaalia. Mitenkä ministeri näkee tämän mahdollisuuden? Tietenkin se myös parantaisi suomalaista maataloutta siinä samalla.

En voi minäkään ohittaa tätä suurpetojen korvausta. Elikkä kun EU-katto on 10 miljoonaa ja nyt on jo 11,25, niin tietenkin suuri osa kohdistuu ahmaan, joka porotaloutta hävittää, mutta siellä on myös susi yhtenä merkittävänä, ja näitä korvauksia menee tietenkin metsästyskoiriin ja tuotantoeläimiin. Mitenkä ministeri näkee tämän kannanhoidollisen metsästyksen mahdollisuuden sudelle? — Kiitos.

14.56 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sudet ja valkoposkihanhi ovat oikea ongelma. Niille pitää tehdä jotain. Mitä niille aiotaan tehdä?

Mutta myös muut ötökät: Jos miettii, että tuolla Saksan puolella on kovasti puissa levinnyt niitä haittaötököitä, tuhohyönteisiä, ja on jouduttu kaatamaan puuta ihan laajalta alueelta, niin ei kai nyt avohakkuita voi vastustaa? Kyllähän metsänomistajalla pitää olla sana sanottavana siinä. Mitä aiotte sille tehdä?

Sitten vielä mietin tätä suomalaista lähiruokaa: Oletteko ajatelleet, voisiko semmoista operaatiota laittaa enemmänkin käyntiin, että kunnat, kaupungit, vanhainkodit ja vaikka kaikki koulutkin tekisivät ruokaa lähiruoasta, että hankittaisiin läheltä se ruoka? Sillä voisi aika iso merkitys olla koko Suomen taloudessa, jos ne olisivat lähituotantoa. Onko tämmöistä suunniteltu?

14.58 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi maatalouden tulevaisuuden haaste on maatilojen sukupolvien vaihtuminen. Nyt tilanne on senkaltaisen, että luopumistukijärjestelmän muutosten jälkeen isännät ja emännät luovuttavat tilan seuraavalle sukupolvelle entistä iäkkäämpinä. Tämä on luonnollinen trendi monissa ammateissa, kun työurat ovat pidentymässä. Maatilatalouden yhteydessä on kuitenkin tunnetta-va elinkeinon erityinen luonne. Mikäli uusi sukupolvi lähtee maatilalta maailmalle, hankkii ammatin ja perheen muille paikkakunnille työllistyen, todennäköisyys kotitilan jatkamiselle hiipuu väistämättä vuosien kuluessa. Tämän vuoksi näen välttämättömänä, että paneudumme tämän ongelman ratkaisemiseen ja haemme ennakkoluulottomasti uusia malleja sukupolvenvaihdosten edistämiseen. Kysyisinkin ministeriltä: mikä on teidän oma ar-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

vionne tästä tilanteesta, ja miten me kykenemme vastaamaan tähän merkittävään tulevaisuuden haasteeseen Suomen maataloilla?

14.59 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatilatalouden Kehittämisrahaston Makeran pääomitus on erittäin tärkeää maatalouden investointien ja nuoren viljelijän aloitustuen avustusten maksamiseksi. Täytyy antaa kiitos ministeri Lepälle ja koko hallitukselle siitä, että hallitusohjelmaa on noudatettu ja on itse asiassa siirretty Maatilatalouden Kehittämisrahastoon budjetin kautta rahaa vähän enemmänkin kuin hallitusneuvotteluissa sovittiin.

Nyt puhutaan tämmöisistä pitkän ajan tiekartoista hyvin vaikeittenkin asioitten puitteissa, niin kuin esimerkiksi veropolitiikan puitteissa, että katsottaisiin yli hallitus- ja eduskuntakausien. Onko maatilatalouden investointien rahoituksen suhteen tämmöistä pitemmän tähtäyksen strategista tarkastelua?

15.00 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Metsien ja peltojen osuus Suomen pinta-alasta on vähän yli neljä viidesosaa. Näillä aloilla onkin valtava vaikutus ympäristökysymyksiin, kuten ilmastomuutokseen, elonkirjoon ja vesistöjen kuntoon. Näiden alojen toimintatapojen kehittämisessä tuleekin jatkossa kiinnittää kasvavaa huomiota ympäristöhaittojen pienentämiseen. On hienoa, että nyt maatalouden ja maankäyttösektorin ilmastotoimiin ja -tutkimukseen saadaan lisärahoitusta.

Maatalouden puolella kiireisin asia on turvepellot. Niiden maaperästä tulee yli puolet koko maatalouden kaikista ilmastopäästöistä, vaikka turvepellot ovat vain noin yksi yhdeksäsosa peltoalasta. Sen takia ilmastokestävän maatalouden kehittämisessä kiireisin asia on lopettaa uusien turvepeltojen raivaaminen.

Metsistä taas noin neljäsosa on suometsiä, ja myös niiden käsittelytapojen, erityisesti avohakkuiden [Puhemies koputtaa] ja niin sanottujen kunnostusojitusten, vähentäminen on keskeistä sekä vesistön että ilmaston kannalta.

15.01 Katja Hanninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää aluksi valiokunnan maatalousjaoston jäseniä erittäin tärkeistä lisäyksistä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Kriisin aikana olemme puhuneet paljon huoltovarmuudesta, ja tässä keskustelussa ei voi liikaa korostaa oman ruoka-, vesi- ja energiatalouden merkitystä. Panostukset tutkimukseen, elintarvikealan koulutukseen sekä viljelijöiden ja muiden luonnonvaratalouden toimijoiden osaamisen kehittämiseen edistävät alan kasvumahdollisuuksia muun muassa bio- ja kiertotaloudessa. Päätöksenteon tulee aina perustua tutkittuun tietoon, ja siksi on tärkeää, että valiokunta esittää 200 000 euroa Ruukin turvepeltojen tutkimukseen.

Samoin meidän on huolehdittava arvokasta työtä tekevien järjestöjen toimintamahdollisuuksista. Kiitokset siis 4H-toimintaan osoitetusta 300 000 euron lisäyksestä ja myös kylätoiminnan valtionapuun tehdystä 300 000 euron lisäyksestä.

Minäkin haluan vielä lopuksi kysyä ministeriltä, kun tänään tuli tieto, että Haapajärven susilauman pyynti on keskeytetty hallinto-oikeuden päätöksellä: kuinka me turvaamme alueen ihmisten turvallisuuden ja oikeusturvan?

15.03 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luonnonvaroista leipä tulee jatkossakin, ja on äärimmäisen tärkeää, että metsäteollisuuden hyvät näkymät

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

turvataan hyvällä kansallisella metsäpolitiikalla, jota ei rakenneta vastakkainasettelun ja ristiriitojen ja suojelun ja ilmastotavoitteiden kesken. Sillä tiellä meidän pitää mennä.

Sitten tähän valkuposki- ja susiasiaan: Ministeri Leppä on minusta hyvällä asenteella tässä liikenteessä. Nyt nämä kokeilujen ajat ovat ohi, ja nyt on löydettävä ratkaisuja näihin kannanhoidollisiin asioihin. Sille ei ole enää vaihtoehtoja.

Sitten energiapolitiikkaan: Tähän turvekysymykseen ei voi olla tarttumatta. En kyseenalaista päätöstä, päätös on hyvä, mutta me emme kukaan varmaan uskoneet, että energia-teollisuus näin nopeasti reagoi tässä. Tarkistin tänään Tohmajärven raja-asemalta, ja viime kuussa on 1 500 rekkaa haketta ja 200 rekkaa turvetta tullut rajasta yli, ja mitä muilta raja-asemilta? Jotain tässä nyt pitäisi tehdä, eihän tässä pitänyt näin käydä. Miten turvataan jatkossa kasvuturpeen, [Puhemies koputtaa] karjatalouden, aktiivihiilituotannon ja huoltovarmuuden tarpeet tulevaisuudessa, kysyn ministeriltä.

15.04 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me perussuomalaiset arvostamme myös turvetta ja turvealaa. Täten emme hyväksy myöskään alalle tehtyjä veronkorotuksia. Turve on maallemme pitkälti myös huoltovarmuuskysymys. Täten siitä tulee huolehtia nykyistä paremmin. Alueellisesti turveala on myös tärkeä työllistäjä esimerkiksi Pohjanmaalla kuten koko Suomessa.

Nykyisin tilanne on sellainen, että jos energiaturpeen nostaminen vähenee tai loppuu kokonaan maassamme, niin se vaarantaa myös lukuisat puutarha- ja alkutuotantotilat. Näin siksi, koska esimerkiksi kuiviketurpeen saatavuus ja alan kannattavuus heikkenevät oleellisesti sekä työllisyys heikkenee. Kuiviketurpeen saatavuus on iso ja oleellinen tekijä eläinten hyvinvointia ja terveyttä ajatellen. Kasvuturve puolestaan on elinehto muun muassa kasvihuoneviljelijöille.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on esittänyt, että turpeen veronkiristys perutaan kokonaisuudessaan ja että samalla huolehditaan turvetuotannon tulevaisuudesta maassamme. Kysynkin teiltä, arvoisa hallitus: oletteko valmiita perumaan turpeen veronkorotukset ja valmiita siihen, että turvetuotanto maassamme turvataan jatkossakin?

Lisäksi tahdon tähän loppuun itse henkilökohtaisesti kiittää ministeri Leppää ja maa- ja metsätalousvaliokunnan kaikkia jäseniä, puheenjohtajaa ja valiokunnan virkamiehiä tästä vuodesta. Todellakin tässä valiokunnassa asiat riitelevät, eivät ihmiset. — Kiitos.

15.05 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ruokavientihankkeet ovat nykyisin kaukana tehokkaasta yhteistyöstä. Hajautetut vientiponnistukset eivät ole tuottaneet riittävästi tulosta. Ydinongelmana on se, että meillä ei ole kunnon ruokaviennin strategiaa vaan puuhastelemme, miten kukin parhaaksi näkee. Lisäksi meiltä puuttuu ruokaviennistä viennin veturi, joka vetäisi muita alan yrityksiä kansainvälisten lihapatojen äärelle.

Arvoisa ministeri! Hyvistä alkuruoan tuottajista sekä puhtaista ja kansainvälisesti kiinnostavista tuotteista meillä ei ole kyllä pulaa. Meillä on pulaa intohimosta yhdistää tämä elintarvikeklusteri uudeksi kermaiseksi vientialaksi. Mitä te, arvoisa ministeri, aiotte tehdä tämän talousarvion puitteissa ruokaviennin uuden ja uljaamman strategian eteen?

15.06 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvepeltoja on täällä salissa jo aika monessa puheenvuorossa sivuttu, ja on varsin hyvä, että tuolla Ruukissa Siikajoella Luken tutkimusasemalla on saatu rakennettua tällainen turvepeltojen yksik-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kö, josta päästään oikein tutkimustuloksilla katsomaan, mitä siellä turvepellolla tapahtuu. Muutama päivä sitten näitä tuloksia julkistettiin, ensimmäisiä sieltä, mitä siellä on saatu viime kesän ajalta selville, ja ne tuloksethan ovat olleet varsin yllättäviä niihin ennakkoluuloihin, mitä on turvepelloista ollut. Suunta olikin huomattavasti parempi, mitä on oletettu.

Valiokunnassa lisäsimme tänne Luken Ruukin turvepeltojen tutkimukseen 200 000 euroa, jotta tätä tutkimusta voitaisiin tehdä jatkossakin. Kysyisinkin ministeriltä, voisiko tätä Ruukin turvepeltojen tutkimusta varmistaa pitkäjänteisemmäksi, niin että se ei olisi aina vuosittain valiokunnan käsissä. Ja toinen kysymys siitä, minkälaisia ajatuksia ministerille herättivät nämä tutkimustulokset, mitä muutama päivä sitten sieltä julkistettiin.

15.07 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös tämä korona-aika on todistanut sen, että omavaraisuus ruoan- ja energiantuotannossa on ehdoton asia, josta ei voi tinkiä. Tuottajan ja yrittäjän pitäisi saada työstään jäämään jotain viivan allekin. Nyt on synkkiä pilviä, että näin ei ole.

Hallitus ajaa hiilineutraalia Suomea 2035 niin railakkaasti, että se on johtanut muun muassa turvetuotannon hallitsemattomaan, nopeaan alasajoon. Kun polttoturvetta nostetaan, saadaan samalla kuiviketurvetta eläimille ja kasvuturvetta puutarhoihin. Näistä ei missään nimessä saisi tulla pulaa. On kysymys eläinten hyvinvoinnista ja samalla taloudellisesti kannattavasti materiaalista. Korvaavaa tuotetta ei ole näköpiirissä. [Leena Meri: Aivan!]

Yrityksiä on nyt menossa konkurssiin ja työttömiä tulee. Niinpä kysynkin, ministeri Leppä: Perussuomalaiset ovat todella tehneet toimenpideoitteen turpeen veronkorotuksen perumisesta. Onko näköpiirissä, että tämä korotus perutaan? — Kiitos.

15.08 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa kysyi oleelliset asiat: maatalous, turvetuotanto, eläinten hyvinvointi sen mukana. Odotan mielenkiinnolla ministerin vastausta. — Jospa olisitte edustaja Hoskosen linjoilla.

No, tässä on paljon asioita, mutta minä nostan sen asian, mistä olen ministeri Leppä aina muistutellut ja kysynyt kirjallisestikin, ja se on tämä meidän suomenhevon. Kerroitte tuossa vastauksessanne kirjalliseen kysymykseeni, että kanta ei mielestänne ole niin alhainen. Vuosien saatossa se tosin on alhainen, mutta te unohdatte tämän monisukuisuuden. Mitä pienempi se kanta on, niin sitä enemmän se köyhtyy, ja varmaan ymmärrätte sen, että muutaman hevosen turvin ei pidetä kantaa ylhäällä.

Olen esittänyt varsarahaa, ja tämä on tullut minulle suomenhevospasvattajilta. Siellä on paljon pieniä kasvattajia, jotka eivät saa esimerkiksi tätä maatalouden ympäristötukea. Se raha olisi heille motivaatio ja kannuste siihen, tämän arvokkaan Suomen itsenäisyyden juhlaeläimen säilyttämiseksi.

Olen tehnyt täällä aloitteita juhlaeläin-arvonimestäkin [Puhemies koputtaa] ja toivottavasti tänä vuonna [Puhemies: Aika!] saan siihen kannatusta.

15.09 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä talousarvioletyksessä on uusi momentti, joka perustuu uuteen lakiin, metsitykseen, ja määrärahaa on 1,36 miljoonaa. Se on aika pieni mutta periaatteellisesti tärkeä, ja valiokunta on toivonutkin, että tämä kannustinjärjestelmä tulisi pysyväksi.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Kysymys, mitä ministeriltä tiedustelen, liittyy siihen, että EU:ssa on nyt uusi rahoituksen tieteellinen luokitusjärjestelmä, niin sanottu taksonomia, ja sen perusteella todetaan, että Suomen metsät ja metsätalous eivät ole kestäviä. Silloin tämä ei-kestäväksi luokitus aiheuttaa aika isoja ongelmia rahoituslaitokselle rahoituksen kohdentamiseen, koska tulevaisuudessa rahoituslaitokset eivät lähde rahoittamaan semmoisia investointeja, jotka luokitellaan taksonomiassa ei-kestäviksi. Ja kun nyt näyttää siltä, että EU-politiikassa, päinvastoin kuin edellinen komissio teki, on otettu aika vahvasti ilmastopolitiikka ja päästöt ikään kuin suurenneen lasin alle, niin mitä tälle ongelmalle nyt voidaan, ministeri, tehdä? [Puhemies koputtaa] Jos tämä luokitus ei muutu, niin tilanne on Suomen kannalta todella hankala.

15.11 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministerille ja kaikille asiaan vaikuttaneille kiitoksia Vapaa-ajankalastajien, kalateiden ja vaelluskalojen rahoituksesta sekä kylätoiminnan ja Suomen kylien rahoituksen vahvistamisesta, ja haluan myös antaa tästä luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta, Metso-rahoituksesta, kiitosta.

Mutta sitten muutama kysymys:

Ravintoloiden ruoan alkuperämerkinnän oma asetus on päättymässä huhtikuussa 2021. Onko, ministeri, tähän tehty jo jatkopäätös täällä?

Sitten sudet, valkoposkikihahet, merimetso — tuntuu siltä, että tässä salissa niitä ratkaisuja kannattavat kaikki paitsi vihreät. Voidaanko nyt huolehtia niistä yhdessä? Jätetään vihreät nyt syrjään ja tehdään ne tarvittavat ratkaisut susien kannanhoidollisen metsästyksen, valkoposkikihahien metsästyksen ja merimetsöjen kannan pienentämisen mahdollistamiseksi.

Ja lopuksi: onko teillä, arvoisa ministeri, ajatuksia ja ratkaisuja hevosalan rahoituksen [Puhemies koputtaa] varmistamiseksi vuodesta 22 eteenpäin, kun tämä kompensatio on loppumassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille 3 minuuttia.

15.12 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten puheenjohtaja Halla-aho on ilmoittanut, että hän uskoo vakaasti, että maaseudulla asuville ihmisille ei tarvitse välittää kepulaista tukiaispolitiikkaa. Perussuomalaiset eivät kuitenkaan ole rohkaistuneet kertomaan, mitä nämä kepulaiset tukiaispolitiikat ovat ja mitä he haluaisivat lakkauttaa. Siispä kysyn ministeri Lepältä: Mitä nämä kepulaiset tukiaiset ovat? Mikä merkitys niillä on kotimaiselle maa- ja metsätaloudelle? Ja kolmanneksi: mitä maaseudulle, alueiden Suomen ihmisille tapahtuisi, jos perussuomalaisten vaatimat kepulaiset tukiaiset lopetettaisiin? [Leena Meri: Vääristellään puheenjohtajan sanoja!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

15.13 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys edustaja Kivisaarelta, ja odotankin tähän vastausta myös sieltä oikealta laidalta.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Olemme aloittaneet harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän toiminnan ja aloittaneet valmistelemaan ensimmäisiä kokeiluhankkeita, joiden tarkoituksena on edistää maaseudun elinvoimaa kokeilujen kautta. Suomalaisella maaseudulla on paljon paikkoja, missä on huomattu nytten, että korona-aikana kausiväestön merkitys on ollut erittäin suuri, ihmisiä on mennyt tekemään maaseudulle etätöitä. Haluaisinkin kysyä, kuinka hallitus pitää kylät elinvoimaisina ja, ennen kaikkea, kuinka tuetaan maaseudulla tapahtuvaa yrittäjyyttä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Leppä, 3—5 minuuttia, sen verran paljon kysymyksiä. Olkaa hyvä.

15.14 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa puhemies! Todellakin tuli paljon kysymyksiä. Vastaan niin moneen kuin ehdin.

Erittäin moni teistä, hyvät kollegat, kysyi kannattavuudesta ja siitä, miten se turvataan, miten sitä kohennetaan, ja tämä on meidän yhteinen huolenaiheemme.

No, se lähtökohta on se, että me olemme nyt seuraavalle seitsemälle vuodelle sekä EU-rahoituksessa että kansallisessa rahoituksessa pystyneet saamaan aikaan näkymän hiukan nousevalla käyrällä. Tämä on iso asia.

Toinen asia: joustavuutta säädöksiin ja säädökset toimimaan enemmän niin, että ne ottavat huomioon kunkin jäsenmaan olosuhteet, tässä tapauksessa Suomen pohjoiset olosuhteet. Tämä on erittäin tärkeä asia.

Kolmas asia on se, että me vähennämme sieltä nyt byrokratiaa, hallinnollista taakkaa. Ensimmäistä kertaa nyt on näkymä siitä, kun uusi ohjelmakausi sitten alkaa, että näin oikeasti myöskin tapahtuu, ja tällä on myös kustannuksia alentava vaikutus, se on ihan selvä asia. Tällä kaikella on iso merkitys huoltovarmuuteen. On selvä, että ilman maatalouden kannattavuutta meillä ei ole huoltovarmuutta, ja ilman kannattavaa maataloutta meillä ei ole myöskään viljelijöillä mahdollisuutta tehdä niitä ympäristötoimia, ilmastoviisautta lisätä, jos tili on punaisella, ei muuten onnistu. Siksi tämä on mielestäni todella tärkeää.

Neljäs asia: markkinoiden tasapaino. Tosi tärkeä asia, että markkinat myöskin toimivat reilusti, oikeudenmukaisesti, ja osuus siitä arvonnalisästä, jonka viljelijät tekevät, maailman parhaita raaka-aineita kun tuottavat, se korvaus pitää myöskin saada, niin että se toiminta on kannattavaa. Ne ovat ne keskeisimmät asiat, joita meillä tässä on.

Tämä vaikuttaa myös siihen, miten meillä sukupolvenvaihdoksia tehdään, ja tähän liittyy myös se, mitä täällä kysyttiin LUTUn jatkosta elikkä luopumistuen jatkosta. Me tarvitsemme LUTUn jatkon ja yhdessä pohdimme, mikä on se mekanismi, jonka kautta se tulee, ottaen huomioon valtioneuvoston tavoitteet, joita meillä on, ja miten meillä nykyinen LUTU, jonka hännät ovat tietenkin siellä vielä jäljellä, voidaan näihin sovittaa. Se on todella, todella tärkeä asia.

Ja samoin sitten tämä, miten me kannustamme siihen ilmastoviisauteen, energiatehokkuuteen ja niin edelleen, ravinnekuorman pienentämiseen ja niin edelleen: Siellä on ravinnekiertokorvaus, joka on meillä valmistelussa. Se on yksi merkittävä asia, biokaasu toinen, kipsiasiat, kipsikäsittelyt, jotka ovat tulleet nyt kuvaan mukaan. Siellä on erilaisia uusia viljelyteknologioita. Siellä on myöskin kylvösiemenpuolella vahvoja uusia lähtökohtia, eli monipuolinen paketti on olemassa ja tulemassa näistä asioista.

No, sitten padoista ja valkoposkivanhanista kysyi erittäin moni. Suden kannanhoidollinen metsästystavoite on se, että vuoden päästä meillä kannanhoidollinen metsästys alkaa. Olen

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

erittäin huolissani siitä tämänhetkisestä tilanteesta. Me näimme, niin kuin täällä edustaja Hänninen otti sen esille: meillä kiellettiin nyt perusteltu lupa, hallinto-oikeus kielsi perustellun luvan, jonka Riistakeskus oli myöntänyt susilauman poistolle. Tämä on nyt esimerkki siitä, että meidän täytyy tehdä huolella tämä työ, niin että se kestää myöskin kaikki oikeustarkastelut, koska siitä valitetaan joka tapauksessa. Sen vuoksi se ottaa aikaa sen verran, että se vuoden päästä suurin piirtein meillä täällä sitten on.

Valkoposkihanhi: Ehdottomasti olen sitä mieltä, että kaikki ne toimenpiteet, joita valkoposkihanhinyrkki esitti, pitää toteuttaa. Ja juuri näin kuin todettiin, että nyt on tekojen aika. Nyt on kokeilut kokeiltu, ja ne pitää saada metsästettäväksi lajiksi ja valkoposkihanhet myöskin niin, että ne pystytään ravinnoksi käyttämään. Se on ehdottomasti sitä riistan arvostusta myöskin. Se on sitä eettisyyttä, mitä meillä myös on mukana.

No, sitten kalastuksen puolella: Erittäin huolestuttava asia on tämä rannikkokalastus. Sen vuoksi me olemme valmistelemassa kotimaisen kalan edistämishjelmaa, johon liittyvät nämä asiat, mitä edustaja Myllykoski ja useampi teistä ottivat esille, Norrback muun muassa. Tämä asia pitää sisällään myöskin ne korvaukset, joita siellä on. Meidän pitää löytää tähän ratkaisu, ja niitä ratkaisuja me nyt sitten etsimme.

Makeran pääomittamisasia: me tarvitsemme pitkäjänteisyyttä sille asialle, ja nyt me parasta aikaa pohdimme, miten Makeran kehittämistä tehdään, ja rahat on nyt sille turvattu.

Tutkimusta ei voi liiaksi korostaa, sen merkitystä. Se liittyy vaikkapa tähän edustaja Pylvään esille ottamaan asiaan noista tutkimustuloksista turvepelloista, jotka olivat vähän toisenlaiset kuin mitä me olemme julkisuudessa tässä viime aikoina nähneet. Tätä työtä me tarvitsemme. Tämä on hyvä esimerkki siitä.

Sitten turverekat ja hakerekat ulkomailta: Tämä ei voi olla se tie, jolla me Suomessa energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta kasvatamme. [Oikealta: On se!] Me tarvitsemme liikkeelle kotimaiset hakkeet, [Puhemies koputtaa] kotimaiset metsäntähteet, kotimaiset sekä ensiharvennusten että nuoren metsän kunnostuskohteet, jotta me saamme asiat hoidettua täällä.

Ja viimeisenä asiana, puhemies, taksonomia: Olen hyvin huolestunut taksonomiaesityksestä, erittäin huolestunut. Mielestäni rahoituksen kautta ei pidä tuoda uusia kriteereitä näille meidän asioille. Meillä on monta lainsäädäntöä täällä jo olemassa näitä varten, ja siksi tämä rahoitus [Puhemies koputtaa] pitää jättää tässä rauhaan, ja tässä hallituksella on selvä kanta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, ja mennään puhujalistalle.

15.20 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos ministeri Lepälle tuloksekkaasta työstä maa- ja metsätalouden ja maaseudun hyväksi. On hienoa, että maatalouden kansallinen kokonaisrahoitus on turvattu ja on vakaat näkymät eteenpäin. Tämä EU:n monivuotinen rahoituskehys ja sen ratkaisu takaavat maanviljelijöille ja alkutuottajille vakaan näkymän tulevaisuuteen. On hyvä myös se, että tämän kautta panostetaan ruokajärjestelmän kriisinkestävyyteen ja maamme huoltovarmuuteen mutta myös luonnon monimuotoisuuteen.

Iloitsen siitä, että valtiovarainvaliokunta esittää 4H-järjestölle 300 000 euroa lisärahoitusta. 4H-toiminta on yhä useammin harvaan asutulla maaseudulla lapsen tai nuoren ainoa harrastus lähellä omaa kotia. 4H-toiminta tukee myös nuorten työllistymistä ja yrittäjyyttä luonnon ja maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen. Vuosittain tuhannet nuoret saavat

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

4H-toiminnan kautta työtä joko työsopimuksella tai itsenäisinä yrittäjinä. Tämä on hieno asia. Osa istuttaa taimia tavoitellen 10 000 hehtaarin uutta metsää vuoteen 2030 mennessä. Satosankarit-marjanvälitys työllistää lähes 500 nuorta vuodessa. Ysit töihin -toimintamallissa 6 000 nuoresta noin 45 prosenttia sai kesätyöpaikan tai työllisti itsensä yrittäjänä viime kesänä tästä koronan poikkeustilanteesta huolimatta.

4H-toiminnalla on pitkät juuret. Yhdistyksiä perustettiin jo 1920-luvun puolivälissä, ja tämä maaseutupainotteinen toiminta on laajentunut myös taajamiin ja kaupunkien nuorisotyöksi. Sisällöltään tätä toimintaa voidaan soveltaa yhtä hyvin maaseudulla kuin kaupungeissa. Olen itsekin saanut toimia 4H-työssä ohjaajana ja neuvojana. Olen todella iloinen, että 4H on tarttunut myös kiertotalousteemaan, koska se on tulevaisuuteen katsovaa vastuullista työtä. Iloitsen siitä, että tämä rahoitus on merkittävä edelleen, mutta toivon, että se olisi niin pysyvää, että valtiovarainvaliokunnan ei tarvitsisi jatkossa sitä täydennellä.

Iloitsen myös tästä kyläkauppojen tuesta. Hallitus on budjetissa esittänyt tähän kokonaisuuteen, kylien kehittämiseen, 2 miljoonaa, ja määrärahan tavoitteena on jatkaa kyläkauppojen tukemista. Tällä keskustalaisella teolla tuetaan maaseudun elinvoimaa, jota korona on entisestään korostanut. Monipaikkaisuuden lisääntyessä kyläkaupat voivat elpyä aivan uuteen loistoon. Moni suomalainen haluaa asua monessa paikassa, välillä myös luonnon keskellä maaseudulla, ja silloin tarvitaan kyläkauppoja. Tähän myös harvaan asututun seudun parlamentaarinen työryhmä hakee uusia avauksia esimerkiksi erämatkailun ja ruokamatkailun tiimoilta ja tällä tavalla etsii uusia teitä monipaikkaisen Suomen kehittämisessä.

15.25 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä, kun käsitellään maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaa, on hyvä todeta, että maa- ja metsätalouden kehittämisen näkymät ja tulevaisuus siintävät valoisampana kuin jokin aika sitten. Pääministeri Marin ja maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä onnistuivat hyvin Euroopan unionin monivuotisen rahoituskehityksen takaavissa neuvotteluissa, kiitos siitä.

Budjetitiriihessä hallitus päätti varata kansallisen kehittämisen rahat vuosille 2021—2027. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen kansalliseen rahoitukseen varattiin noin 8 miljardia euroa, josta 65 miljoonaa euroa on aikaisempiin päätöksiin perustuvaa rahoitusta Maatilatalouden Kehittämisrahastosta.

Arvoisa puhemies! Myös minä olen huolissani maatalouden kannattavuuden heikkeneemisestä. Maa- ja metsätalousvaliokunta tuo mietinnössään esille Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen, jossa maataloussektorin arvioidaan olevan vuonna 2021 noin kolmasosan heikompi kuin kymmenen vuotta sitten, jolloin yrittäjätulo oli yhteensä lähes puolitoista miljardia euroa. Luonnonvarakeskus puolestaan arvioi yrittäjätulon pysyvän vuonna 2020 vuoden 2019 tasolla eli 15 500 eurossa, kun laskelmasta on jätetty pienimmät tilat pois. Vuonna 2017 vastaava yrittäjätulo oli 17 400 euroa yritystä kohden.

Lisääntyvät panos- ja tuotoshintojen vaihtelut sekä heikot satotasot ovat tuoneet mukanaan maksuvalmiusongelmat ja sen myötä velkaantumisen ja vakavaraisuusongelmat. Yritysten keskimääräistä kannattavuutta eivät ole kohentaneet myöskään tilakoon kasvu ja tehdyt investoinnit. Valiokunta korostaa, että tuet muodostavat maatalouteen vakaan ja ennustettavan komponentin, jonka osuus on viime vuosina ollut noin 32 prosenttia maatalouden kokonaistuotosta. Näin ollen on myönteistä, että Euroopan unionin monivuotisen rahoituskehityksen ratkaisu takaa maataloudelle vakaan näkymän. Maaseudun elinkeinojen kehittämiseen esitetään noin 5,3 miljoonaa euroa, joka vastaa vuoden 2020 varsinaisen talousarvion tasoa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Koronaepidemia on vahvistanut kiinnostusta maaseutua kohtaan, ja etätyön lisääntyminen on alentanut maalle muuttamisen kynnystä. Paikallistason kyläyhdistysten toiminta ja niiden antama tieto alueesta tukevat kotiutumista ja lisäävät maaseudun elinvoimaisuutta. Valiokunta lisää tälle momentille 300 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun.

On hienoa, että kyläkaupoille on osoitettu jatkoon mahdollistavaa tukea. Hallitus on budjetissaan esitellyt kyläkaupat monipalvelukeskuksina, ja tälle kokonaisuudelle osoitetaan 2 miljoonan euron määräraha. Myös maalla tarvitaan kivijalkakauppoja, ja mikä sen mukavampaa kuin se, että saman katon alla on posti ja muita vastaavia palveluita.

Keskusta kiittää muita hallituspuolueita myötämielisyydestä, sillä juuri näillä konkreettisilla toimilla tuetaan maaseudun elinvoimaa. Koronakriisi on vauhdittanut monipaikkaisuutta ja muuttoliikettä maalle väljemmille asuinalueille. Vaikka poikkeuksellinen aika on nopeuttanut laajakaistarakentamishankkeita, joidenka myötä työnteko, opiskelu ja verkon kautta asiointi onnistuvat jopa paremmin kuin kaupungin ytimessä asuessa, tarvitaan maalla kyläkauppojakin.

Arvoisa puhemies! Niin paljon kuin korona on saanut aikaan huolta ja murhetta, on se myös kirkastanut sellaisia huoltovarmuuteen ja kriisinkeston liittyviä asioita, joita keskustasta on puolustanut niin hyvinä kuin huonoina aikoina. Kuten viime keväänä nähtiin, kaikissa maissa ei ole kansallinen omavaraisuus yhtä hyvällä tasolla kuin meillä. Esimerkiksi Ruotsissa omavaraisuusaste on 60, kun se Suomessa on 80. Meillä on varmuusvarastossa viljaa ja muuta tarpeellista, mutta siitä, kuinka kauan, olisikin hyvä virittää parlamentaarinen keskustelu. Itse toivoisin saavani vastauksia ainakin seuraaviin kysymyksiin: miten voisimme Suomessa olla täällä tuotetusta ruoasta yhtä ylpeitä kuin ranskalaiset, saksalaiset ja italialaiset ovat omastaan, ja miten voisimme tukea suomalaista alkutuottajaa, jotta hän jaksaisi tehdä työtään?

15.29 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Ensi alkuun toivoisin, että ministeri Leppä välittäisi kiitokset ministeriön virkamiehille erittäin hyvin tehdystä työstä kalakantojen puolustamisesta ja esimerkiksi sen suhteen, että vihdoinkin ollaan Puolassa tapahtuva väärinraportointi ja kalakantojen ikään kuin ylittäminen saatu kuriin ja sanktioitua siten, että sitä ei enää tapahdu. Se tietenkin mahdollistaa toisaalta sitten sen, että koko Itämeren altaan alueella voidaan muissa maissa harjoittaa enemmän kalastusta, vaikka edelleen meillä on monia kantoja, jotka ovat erittäin uhanalaisia, ja työtä tämän eteen on jatkettava. Siinä on tehnyt Suomi hyvää työtä, ja siitä kiitän.

Kuitenkin ajattelen, että vapaa-ajankalastus on sellainen vapaa-ajan viettotapa, jolla voisi olla Suomessa vielä suurempi merkitys esimerkiksi nyt Pohjois-Suomen matkailun ja elinvoiman kannalta, ja ajattelen, että myös sen vuoksi on tärkeätä, että Suomi tekee kaikkensa, että uhanalaiset kalakannat eivät olisi enää uhanalaisia vaan olisivat elinvoimaisia. Se vaatii kyllä edelleen toimia paitsi kansainvälisesti myös meillä Suomessa siten, että esimerkiksi kalojen nousuesteitä pyritään edelleen purkamaan. Joskus se onnistuu ilman haittoja, kuten esimerkiksi Vantaalla, kun purimme vanhan käyttämättä olleen voimalaitoksen esteen sieltä osittain, ja vaikka moni piti tätä kaupunkikulttuurisesti ehkä harmittavana, niin kun sitä paikkaa menee katsomaan, niin ei se sieltä ole pahemmaksi muuttunut vaan on erittäin hyvännäköinen, ja siellä kalat nyt tällä hetkellä pääsevät nousemaan vapaasti ja ovat jo alkaneet kutea joessa ylempänä. Näin voidaan edistää ihan kunnallisessakin päätöksenteossa kalakantojen parempaa tilaa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt ministeri Lepän huomiota tällä hetkellä käynnissä olevaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistukseen, vaikka se teidän hallinnonalallanne ei olekaan. Olen hieman huolissani siitä, että nyt tällä lakiuudistuksella pyritään vastaamaan ihan kaikenlaisiin tarpeisiin, mitkä liittyvät esimerkiksi yksityiseen elinkeinonharjoittamiseen, metsätalouteen ja maatalouteen, ja tuodaan sinne sellaisia asioita, jotka mielestäni sen lainsäädännön piiriin eivät kuulu. On totta kai selvää, että luonnon monimuotoisuudesta tulee huolehtia, tai vaikkapa siitä, että kaupunkikeskustoja kehitetään tiiviisti, mutta meillä on omat instrumenttinsa ja omat välineensä näille, ja toivoisinkin, että ministeri kertoisi meille oman kantansa siihen, mitä tulee tämän lainsäädännön piiriin. Oletteko käynyt keskustelua ympäristöministeriön kanssa tämän lain valmistelusta?

15.32 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Suomalaisen maatalouden kannattavuus on jatkunut edelleen vaikeana. Vaikka maatalouden tilakoko on kasvanut ripeästi — EU-ajan alussa Suomessa oli noin 110 000 maatilaa, nyt mennään alle 50 000:n — niin siitä huolimatta taloudelliset tulokset ovat heikentyneet vuosituhannen vaihteesta ihan viime vuosiin. Nyt on tapahtunut lievää korjausta, mutta se ei ratkaise kannattavuusongelmaa. Koronan vaikutuksia emme vielä tiedä. Todennäköisesti kotimaisen ruoan arvostus on kasvanut ja huoltovarmuuden merkitys ymmärretään. Toivotaan näin.

Ruoantuotannon tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on kuitenkin se itse tuote. Tässä hän puhutaan paljon tästä ruokaketjun toimivuudesta ja siitä, puhuvatko nämä ketjun osat kuinka toistensa kanssa, mutta aivan keskeinen elementti on tuotteesta saatava hinta, jota tulee tietysti täydentää myös sillä, millä sitä kannattavuutta muuten rakennetaan. Vientimahdollisuuksien rakentaminen sitten, kun tästä koronasta selvittää, on varmasti avaintekijöitä. Se mahdollistaa sen, että elintarviketeollisuudella menee paremmin, ja se tarkoittaa puolestaan sitten väistämättä sitä, että kyllä siellä ketjun toisessakin päässä tuottajalle pitää kasvava siivu löytyä.

Arvoisa puheenjohtaja! Muutama sana vielä metsäasioista, loikataan eteenpäin. Nimitäin muutama vuosi sitten metsälaki uudistettiin. Se tapahtui silloin 2014—2015, ja kokoomus oli keskeisin poliittinen puolue metsälain takana. Lakia valmisteltiin ja viimeisteltiin kokoomuslaisten ministerien Jari Koskisen ja Petteri Orpon johdolla. Mukana oli myös silloinen valiokunnan puheenjohtaja Jari Leppä, jolle annan tunnustuksen hyvästä tulituesta tämän metsälain rakentamisessa.

Haluan tässä sanoa sen, että metsälaki on kokoomuksen metsäpolitiikan linja — yksiselitteisen selkeästi se on kokoomuksen metsäpolitiikan linja. Laissa yhdistyvät kestävä metsänhoito ja metsänomistajan vapaus päättää omistamastaan metsästä. Kokoomus kannattaa metsien monipuolista käyttöä. Sen pohjana on 1800-luvulla alkanut suunnitelmallinen metsänhoito, jonka ansiosta metsämme kasvavat nyt paremmin kuin koskaan. Tuo silloin 2014 hyväksytty metsälaki mahdollistaa metsien kasvatustieteen valinnan vapaasti. Sehän tuli uutena juttuna siihen. Aikaisemmin jos olisi harjoittanut jatkuvaa kasvatusta, niin olisi saanut Metsäkeskuksen kimppuunsa ja ukaaseja.

Eli tämä mahdollisuus jatkuvapitteisen metsänkasvatuksen menetelmiin tuli silloin 2014—15. Sen ajatuksena oli, että se täydentää valikoimaa tasaikäiskasvatuksen rinnalla. Tämä on se metsälain henki. Jatkuvassa kasvatuksessa on monia hyötyjä: uudistamistoimenpiteiden korkeat kustannukset vältetään, ja metsä säilyy pääosin peitteisenä. Ihan hyviä juttuja, mutta korostan sitä, että ongelmia olisi — todennäköisesti kausivaihtelu paheni metsälalla, uudishakkuiden korvaaminen poimintahakkuilla siirtäisi hakkuita talvi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kaudelle rehevillä kasvupaikoilla, jotta vältettäisiin korjuuvauriot — monia ongelmia. Senpä takia menetelmien vastakkainasettelun sijaan on mielekkäämpää puhua kokonaisuudesta, jossa valitaan parhaiten metsäkohteeseen ja metsänomistajan tavoitteisiin sopiva ratkaisu.

Eduskunnan käsittelyssä olevassa kansalaisaloitteessa esitetään avohakkuukieltä valtion metsiin. Tämä esitys ei ole kannatettava vaan ongelmallinen. Toteutuessaan aloite vähentäisi puun tarjontaa Suomessa. Näin se vain on.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomessa keskustellaan metsistä, mutta metsäkeskustelussakin on syytä erottaa metsä puilta. Me voimme tämän nykyisen metsälain puitteissa muodostaa laajan kokonaisuuden, jossa voimme sovittaa yhteen mainiosti metsänomistajan, teollisuuden ja luonnon monimuotoisuuden vaalimisen tarpeet.

15.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksestäkin ilmenee, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävien merkitys on korostunut koronaviruksen yhteydessä. Myös huoltovarmuuskeskustelu on nostanut päätään koronan myötä kasvaneen yleisen epävarmuuden lisääntymisen myötä. Viime keväänä huomasimme, että kukin valtio ajaa tiukassa tilanteessa omaa etuaan. Suomen on ymmärrettävä pelin henki. Emme voi laskea huoltovarmuusasioissa sen varaan, että kyllä EU auttaa. Silloin kun Suomi on kriisissä, on suurella todennäköisyydellä muukin EU-alue vaikeuksissa. Silloin apu on tiukassa. Valtioiden on kyettävä kehittämään valmiuttaan vastata itse mitä erilaisimpiin uhkiin.

Ruoansaannin varmistaminen on aivan keskeinen osa huoltovarmuutta. Kun katselee Suomen maatalouden kehityskulkua viime vuosikymmeninä ja maailman tapahtumia, herää väistämättä huoli huoltovarmuuden kehittymisestä ruoantuotannon osalta. Pitää kuitenkin muistaa, että Suomessa tilanne on tältä osin huomattavasti parempi kuin esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa, mutta meidän on silti tehtävä sellaista politiikkaa, mikä vahvistaa kotimaisten ruoantuottajien toimintaedellytyksiä eikä päinvastoin.

Perinteinen metsäsektori on ollut tärkeä osa maamme taloutta jo pitkään. Metsäteollisuuden viennin arvo vuonna 2019 oli 12,5 miljardia euroa, ja ala muodostaa noin 20 prosenttia Suomen vientituloista. Sillä on myös suuri työllistävä vaikutus erityisesti maakunnissa, missä työpaikat saattavat muuten olla kiven alla.

Hallitusohjelman tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä koskettaa erityisen paljon juuri maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala. Tässä talousarvioesityksessä näkyy jo vahvasti viime kesänä sovittu EU:n rahoituskehyspäättös sekä unionin suunta kohti yhteistä maatalouspolitiikkaa. Vaikka hallitus lupaa, että maa- ja metsätaloussektorin luoma taloudellinen kasvu ja työllisyys otetaan huomioon, muutoksen pyörteissä leijaillee hallinnonalan ympärillä kovin tummia pilviä. Hallitus lupaa ratkaisuja uusiutuvien luonnonvarojen käytöstä osaltaan jopa sellaisiin innovaatioihin, joita ei ole olemassa. Eikö näitä olisi rehellisesti kutsuttava epävarmoiksi oletuksiksi? Marinin hallituksen lupaukset bio- ja kiertotalouden tulevaisuudesta eivät luo uskoa niille maaseudun elinkeinonharjoittajille, joilta hallituksen harjoittama politiikka on viemässä leivän pöydästä.

Lisäksi myös EU:n yhteinen vihreä maatalouspolitiikka yhdessä tukien vähenemisen kanssa on uhka suomalaiselle maataloudelle. Jo 90-luvun jäsenneuvottelujen tulos näytti sen, ettei EU ota tarpeeksi hyvin huomioon Suomen ilmastoon ja maaperän aiheuttamia haasteita. Suomalaisten tuottajien perusongelma on hankala kilpailuasema EU-alueen yhteisillä elintarvikemarkkinoilla. Kaikissa jäsenmaissa ei noudateta yhteisiä pelisääntöjä.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Sääntökirjan mukaan pelaava Suomi kärsii tästä. Kotimaisen tuotannon kannattavuutta tulisi tässä tilanteessa edistää kaikin keinoin, mutta sen sijaan hallitus lyö entistä enemmän kapuloita maaseudun elinkeinonharjoittajien rattaisiin.

Turvetuotantoa ollaan ajamassa maanrakoon vauhdilla, vaikka turpeella katetaan noin 5 prosenttia kokonaisenergiankulutuksesta ja turvetuotannon lakkauttamisella on energia- tuotannon vajeen lisäksi paljon laajemmat seuraukset. Kenelläkään ei ole ollut esittää toimivaa sekä taloudellista vaihtoehtoa korvata turvetta esimerkiksi kuivikkeena tai kasvupohjana. Turve muodostaa monille elinkeinon ja tuo lämpöä lukuisiin suomalaisiin koteihin. Jos turpeen käyttö ajetaan nopeasti alas, seuraa valtavasti työttömyyttä, konkurssseja sekä taloudellisia menetyksiä, joihin ei korona-aikana ole yksinkertaisesti varaa. Hallituksen politiikan vaikutukset ovat jo nyt heijastuneet esimerkiksi kuiviketurpeen saatavuuteen, vaikka turpeen käytön alasajoon tähtäävät toimet ovat vasta alkutekijöissään.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskeisiä perustehtäviä ovat kilpailukykyisestä kotimaisesta ruokajärjestelmästä ja huoltovarmuudesta huolehtiminen, puhtaan veden turvaaminen, eläin- ja kasvitautien hallinta sekä luonnonvaratalouden kehittäminen ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukyvyn varmistaminen. Maaseudun elinkeinojen turvaaminen tarkoittaa myös maaseudun elinvoiman varmistamista. Ylimitoitettujen ympäristötavoitteiden uhkaavat edellä mainittujen tehtävien toteutumista. Nyt on tuettava kaikin keinoin kotimaista työtä ja yrittäjyyttä, ja Suomen on turvattava ruoantuotannon omavaraisuus.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Edustaja Kivisaari vääristelee kyllä tahallisesti perussuomalaisten puheenjohtajan sanoja, kun puhutaan keputukipolitiikasta. Tarkoitus meillä perussuomalaisilla on se, että me haluaisimme, että suomalainen viljelijä tulisi toimeen omalla työllään ja voisi olla siitä ylpeä. [Puhemies koputtaa] Yhteisen maaseutupolitiikan myötä meidän on EU:ssa valitettavasti otettava kaikki tuet, mitä sieltä vähänkin irti saa. [Puhemies: Kiitoksia!] Mutta ei saa vääristellä näitä puheita. — Kiitos.

15.43 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! [Hälinää] — Jos tähän väliin saan sanoa muutaman sanan, ennen kuin jaetaan nyrkkeilyhanskoja edustajille.

Minä olen mielissäni hallituksen esityksestä juuri niiltä osin kuin tuossa debatissa toin esille. Toivoisin kuitenkin, että ministeriössä voitaisiin kyläkauppatukiasiaa vielä kerran katsoa, vaikka sitä reivattiin ymmärtääkseni lisää. Meillä on pieniä kyläkauppoja kaupunkiseuduilla, ja kaupunkiseuduille kuitenkin investointitukia voi saada — jos maatalousyrittäjä vaikkapa perustaisi korjaamon Porin keskustaan, nakkilalainen viljelijä, se on mahdollista, kun se tukee sitä elinkeinoa — mutta nyt olisi hyvä nähdä julkisten liikennepalvelujen saavuttamattomissa olevat kyläkaupat, kuten esimerkiksi Nakkilassa ja Satakunnassa, taisi olla muutama muukin, jotka ovat kuitenkin kaupunkiseudulla mutta ovat pitkän matkan päässä seuraavasta kaupasta ja joihin nimenomaan ei ole sitä julkista liikenneyhteyttä. Ne ovat näille kylille ja siellä eläville ihmisille erittäin tarpeellisia. Toivoisin, että voitaisiin vielä katsoa sitä jako- ja kelpoisuusperustetta.

Sitten vähän ennakointia, jos ministerille annetaan vastausaikaa: Nyt Soklin kaivos siirtyy mitä ilmeisimmin suomalaiseen omistukseen. Näkeekö maa- ja metsätalousministeriö siinä mahdollisuuksia lannoitetuotannon pysymiseen paremmin kotimaisissa käsissä ja hintojen mahdollisesti vielä laskevan, vaikka markkinathan aina hinnat määrittelevät? Se katastrofi, mitä tehtiin, kun Kemiraa lähdettiin myymään ja ulkoistamaan, voi sanoa, oli eräänlaisen monopolin myyminen valtion omistuksesta vieraille markkinahirmuille.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Edustaja Sankelo toi esille metsälain, ja minun täytyy sanoa, että minä olen kyllä niitten uutisten perusteella huolissani nykyisen metsälain toimivuudesta. Tuntuu, että jo sippirankaa ruvetaan kaatamaan sieltä. Eli ei se pelkkä istuttamisvelvollisuus kyllä ole mitään, ja kun meille tänne on tulossa näitä erilaisia rahastoja, jotka sitten haalivat metsäomaisuutta ja parturoivat ihan silloin, kun itseään huvittaa, niin jotain meidän pitäisi ehdottomasti tehdä.

Meillä on valiokunnassa kansalaisaloite tästä, Vesi on meidän, ja siinä varmasti on ministeriöllä haastetta. Nyt siellä on onneksi meneillään toimia, joilla voitaisiin katsoa, että me pystymme turvaamaan tämän suomalaiselle yhteiskunnalle, maatalouselinkeinolle, kotimaiselle elintarviketeollisuudelle erittäin merkityksellisen puhtaan veden. Se pitää pysyä pitämään kansallisissa käsissä niin, että me emme ajaudu semmoiseen tilanteeseen, että olemme vedenpuutteen vuoksi oman elintarviketuotannon osalta riippuvaisia ulkomaalaisten omistamasta Suomen maaperässä olevasta vedestä. Toivon, että näihin saamme vankan tuen niin, että voimme omaa mietintöämme ja vastaustamme kansalaisaloitteeseen siitä pohjalta edistää.

Arvoisa puhemies! Hyvää joulun odotusta ministerille ja maa- ja metsätalousvaliokunnan kaikille työssä oleville virkamiehille ja kansanedustajille. Kiitos hedelmällisistä keskusteluista. Täällä tuotiin esille, että asiat riitelevät, eivät ihmiset, mutta täytyy sanoa, että onneksi aika hyvin koetetaan pääosin viedä yhdessä myös asioita, niin etteivät nekaan riitelisi.

15.48 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalouden perustehtävien merkitys on korostunut kriisin aikana, niin kuin tänään on moneen kertaan sanottu. Myös tietoisuus ruoka-, energia- ja huoltovarmuuden osalta ja niihin liittyvistä riskeistä on kasvanut. Varmaan meillä kaikilla tässä salissa on huoli maatalouden ja maaseudun tulevaisuudennäkymistä. On tärkeää isossa kuvassa huolehtia maatalouden kilpailukyvyistä, kehittamisestä ja alan työllisyydestä sekä elinvoimasta.

Itse uskon, että ilmastotavoitteiden myötä puhdas ruoka ja ympäristö ovat iso kilpailuvaltti suomalaiselle maa- ja metsätaloussektorille tulevaisuudessa. Tämä vaatii edelleen vahvaa taloudellista tukea mutta etenevässä määrin myös panostusta tutkimukseen, koulutukseen sekä uusien tuotanto- ja innovaatiomenetelmien käyttöönottoon alalla. Maaseudun kehittämisrahojen nykytason säilyminen on tärkeää, ja rahan vipuvaikutus on moninkertainen. On myös tärkeää, että Luonnonvarakeskuksen resurssit riittävät, koska tutkimustiedolla on alan sekä meidän päättäjien päätöksenteon tukena iso merkitys. Työkaluja tarvitaan todellakin, kun tiedetään, että maataloussektorin yrittäjätulo on pudonnut viimeiset kymmenen vuotta.

Budjetista muutamia nostoja.

Olen erityisen iloinen, että vaelluskalan elvytysohjelma saa jatkoa ja merkittävämmillä panostuksilla kuin aiemmin: 12 miljoonaa euroa. Pohjois-Karjalassa meillä on malliesimerkki, Laurinvirta, 7 hehtaarin alue, jonka kunnostamiseen laitettiin kaksi ja puoli miljoonaa euroa yhdessä yrityselämän ja valtion kanssa. Se valittiin jopa Pohjois-Karjalan vuoden 2020 rakennuskohteeksi. Samoin Nurmeksen Saramojoki, jota ministeri Leppä oli ansiokkaasti vihkimässä ja jossa ensimmäinen pienvoimalaitos puretaan järvilohen nousun myötä. Nämä on mahdollistanut tämä valtion myöntämä tuki. Näillä on iso merkitys myös maakuntien matkailuun, ja matkailu ja vapaa-ajankalastus kulkevat kyllä kasvuluissa, kun seuraa, aika paljon käsi kädessä, ja se näkyy myös sitten kalastuslupien mer-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kittävänä lisäyksenä. Nythän pitää vain huolehtia, että on resursseja myös jatkossa niin kalastuksen neuvontaan kuin opetukseen.

Suurpetopoliitikasta debatissa omalta osaltani kommentoinkin. On hienoa, että asioissa edetään, ja todellakin, kokeilujen aika on nyt ohi. Erityisesti sudesta on tullut maaseudun ja kaupunkiseutujen takapihojen riesa. Pihasusi-ilmiö on tätä päivää — näin ei voi jatkaa. On tunnustettava, että kantojen hallintaan ja maaseudun ihmisten arkeen sekä elämisen edellytyksiin ja elinkeinoelämän harjoittamiseen maaseudulla on puututtava ja pedoille on joillakin keinoin rajattu metsästys oikeus saatava. On aidosti kuultava maakuntien ääntä.

Arvoisa puhemies! Suomelle leipä tulee jatkossakin isolta osin luonnonvaroista. On tärkeää, että pystymme kehittämään metsäteollisuuden uusia innovaatioita sekä tukemaan sen kasvua kansallisella metsäpolitiikalla, jossa ei rakenneta ristiriitoja suojelun ja ilmastotavoitteiden kanssa. Siihen meillä ei ole varaa. Tärkeää on myös, että suomalainen metsänomistus pysyy omissa ja metsäpolitiikka säilyy suomalaisten käsissä. Aktiivinen metsätalous on tulevaisuudessakin vahvuutemme, ja omilla toimilla pystymme kasvattamaan myös metsävarantoamme, niin myös hiilinielujamme, esimerkkinä juuri nyt uutena joutoalueiden metsitystuki.

No, sitten tähän energiapolitiikkaan, josta myös tuossa debatissa kerroin. Todellakin olen niiden päätösten takana, mitä on turpeen osalta tehty, mutta kyllähän tämä meidät kaikki yllätti. Nyt on aidosti mietittävä, millä sitten jatkossa turvataan kasvuturve ja karjatalouden, aktiivihiihtotuotannon ja huoltovarmuuden turvetarve. On myös pikaisesti mietittävä, miten turvealan tulevaisuuskuvaa ja alan työpaikkojen ja yritysten tulevaisuutta pystyttäisiin yhdessä tukemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne — poissa. Nyt keritään vielä yksi puheenvuoro ottaa tähän keskustelun tässä vaiheessa, ja sitten ministerin vastauspuheenvuoro.

15.53 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Alkutuotannon eli maa-, metsä- ja kalatalouden osuus kansantuotteesta on noin 4 prosenttia, ja samaa suuruusluokkaa on maa- ja metsätalousministeriön osuus valtion budjetista, mutta maamme pinta-alasta pellot ja metsät ovat hiukan yli neljä viidesosaa. Toisin sanoen maa- ja metsätaloudella on suhteellista taloudellista kokoaan paljon suurempi vaikutus elonkirjoon, ilmastoon, vesistöihin. Näiden alojen kehittämisessä on vuosikymmenet katsottu ensisijaisesti rahallista tulosta, mutta jatkossa on kasvavaa huomiota kiinnitettävä ympäristöhaittojen pienentämiseen. Sekä valiokunnan että jo hallituksen esityksessä osoitetut lisärahat näiden alojen ilmastotoimiin ja tutkimukseen ovat erittäin tervetulleita.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa budjettilausunnossaan, että on rakennettava ilmastokestävä ruokajärjestelmä. Maatalouden ilmastopäästöistä yli puolet tulee turvepohjaisten peltojen maaperästä, vaikka niitä on pelloista vain yksi yhdeksäsosa, ja esimerkiksi liikenteeseen verrattuna nämä päästöt ovat kolme neljäsosaa liikenteen päästöistä. Kiireisin ilmastotoimi maataloudessa on siis lopettaa uusien turvepeltojen raivaaminen. Hyvin rohkaisevia ovat ne tulokset, joita on saatu niin sanotusta hiiliviljelystä eli viljelyn kehittämisestä siten, että pellon hiilipitoisuutta lisätään. Tavanomaisessa viljelyssä pellon hiilipitoisuus vuosi vuodelta vähenee.

Edustaja Pitko puhui debatissa win-win-strategioista. Hiiliviljely on sellainen. Se parantaa maaperän viljavuutta ja auttaa samalla sekä ilmastoa että vesistöjä.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Suomen metsistä neljäsosa on suometsiä. Myös niiden käsittelytapoja pitää kehittää. Siitä, ovatko avohakkuut hyvä vai huono asia, käydään tätä nykyä kiivastakin kiistaa, mutta tutkimustulosten perusteella vaikuttaa siltä, että ainakin suometsissä avohakkuut tulisi lopettaa tai niitä ainakin merkittävästi vähentää. Samalla poistuisi tarve niin sanotuille kunostusojituksille ja niistä tuleville erittäin isoille vesistöpäästöille.

Arvoisa puhemies! Suomessa tulisi kiinnittää tähänastista enemmän huomiota myös muutoksiin kuluttajien valinnoissa. Yhä useammat kuluttajat haluavat syödä ilmaston, elonkirjon ja eläinten hyvinvoinnin kannalta kestävästi. Yksi keskeinen asia tässä ovat kasvipohjaset valkuaistuotteet. Jos korvaamme edes osan eläinravinnosta kasviproteiineilla, se on nopein tapa pienentää ruokamme ekologista jalanjälkeä, vaikutusta sekä ilmastoon että vesistöihin [Puhemies koputtaa] ja monimuotoisuuteen. Myös näiden tuotteiden kehittämisestä voi tulla meille win-win-strategia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayahin aikataulun vuoksi annetaan hänelle lyhyt puheenvuoro tähän. Hän ilmoitti, että olisi tarpeen saada puhua nyt, ennen kuin keskeytetään asian käsittely.

15.56 Sari Essayah kd: Lämmin kiitos, puhemies! Todellakin, kun ministeri on vielä paikalla, olisin halunnut nostaa pari kysymystä esille.

Ensinnäkin voisi sanoa tästä sikarutosta, jonka torjunnassa ministeriössä on tehty hyvää työtä ja pidetty yhteyksiä tuonne EU-tasolle, että nyt kuitenkin Pohjanmaalla liikkuu tämmöisiä urbaaneja huhuja, että Suomeen Saksasta sianlihaa tuodaan. En tiedä, onko se rehu-käyttöön vai todellako mukamas ihmisravinnoksi. Nyt pyytäisin ministeriltä päivitystä tähän tietoon.

Sitten todellakin toivotaan, että tämä elintarvikevaltuutettu alkaa käyttämään ääntänsä vahvasti tähän, mitä liittyy maatalouden kannattavuuden kysymyksiin. Vähän hiljaista on kyllä ollut, ja toivotaan, että ääni tästä parane.

Tässä turvekysymyksessä en mene siihen taisteluun enää pidemmälle muuten kuin kysymällä ministeriltä vielä: olisiko mahdollista nyt tässä yhteydessä Kemera-tukea lähteä vahvasti lisäämään, jotta nuorten taimikoitten hoito saataisiin kuntoon? Sitä kautta pystytäisiin tässä tilanteessa nyt auttamaan, koska tällä hetkellä Suomessa meillä eivät metsätalouden puuvirrat mene kyllä oikealla tavalla, jos meillä tukkipuuta menee polttoon. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia ytimekkästä puheenvuorosta. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä. 3 minuuttia.

15.57 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä kysymyksistä ja kannusteista. Vielä muutama vastaus.

Täällä erittäin moni teistä otti esille elintarvikeviennin. Se on myöskin hallituksen agendalla, edelleen kehittää vientiä, ja on totta, että siellä ei varmasti ole kaikkia tehoja saatu irti, mutta pitää huomata, että nyt korona-aikanakin meidän vientimme on kuitenkin elintarvikkeiden osalta kasvanut. Se ei ole vähentynyt, vaan se on kasvanut. Hyvällä tiellä ollaan, mutta tehoja tarvitaan. Se myönnetään ja niitä etsitään.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Metsätuhot: äärimmäisen tärkeää on pitää metsät terveinä, ja ne pysyvät terveinä sillä, että niitä käytetään, tehdään hoitotoimenpiteet ajallaan ja valitaan hoitotoimenpiteet sen metsälön mukaan eikä olla kieltämässä joitakin määrättyjä toimenpiteitä.

Turve: Me tarvitsemme turvetta joka tapauksessa kuivikkeessa, kasvualustoissa, biohiileen ja muihin uusiin tuotteisiin. Tämän me haluamme varmistaa, ja sen eteen töitä tehdään. Erilaisin toimenpitein tähän pitää meidän päästä, se on ihan selvä. Tällä on myöskin iso merkitys eläinterveydelle, lääkkeiden vähäiselle käytölle ja niin edelleen.

Sitten se, että hiilineutraalitavoite olisi jotenkin ristiriidassa luonnonvara-alan kanssa: Ei ole, vaan päinvastoin. Luonnonvara-ala on ratkaisu — se on ratkaisu. Me emme ilman luonnonvara-alaa, kestävää luonnonvarojen käyttöä, pääse millään siihen meidän hiilineutraalisuustavoitteeseemme. Se on ratkaisujen ala, tulevaisuuden ala, ja sen vuoksi kannustan vahvasti tälle alalle.

Suomenhevonen: Meillä on velvollisuus säilyttää suomenhevosen monipuolisuus ja myöskin monimuotoisuus, ihan niin kuin täällä edustaja Meri sanoi. Tämä on meidän yhteinen tehtävämme. Sen pitää olla myöskin jalostuksellisesti riittävän laaja-alainen, muuten se kuihtuu, se on ihan selvä. Me etsimme tähän keinoja, ja meillä niitä on. [Leena Meri: Kiitos!]

Ravintolaruoan alkuperämerkintä jatkuu edelleenkin. Se on ihan selvä.

Kylien elinvoima: [Anne Kalmari: Ja laajakaista!] Tosi tärkeä asia. Laajakaistat, monipaikkaisuus, nämä asiat tulevat siellä vahvasti mukaan. Sitten kyläkauppatuen kriteereitä arvioidaan nyt uudelleen. Meillä on nyt enemmän siihen rahaa, ja me myöskin tätä kriteeristöä arvioimme uudelleen.

Metsäpolitiikan pitää pysyä ja se pidetään omissa käsissä. Se ei ole EU:n asia kuin strategiatasolla, se on kansallinen asia.

Hiiliviljely: Tosi tärkeä huomio. Nurmituotanto on hiiliviljelyä parhaimmillaan. Se, kuka ja mikä sitä nurmea käyttää, on kotieläintalous, naudat, ja sen vuoksi me olemme siinä myös kilpailukykyisiä, ja siksi sen kehittäminen on meille oleellisen tärkeä asia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ASF-asia: On ihan selvä, että meille ei voi tulla ASF-saastunutta lihaa. Se on päivänselvä asia. Se ei saa tulla tänne, ja siitä pidetään huoli, ettei myöskään tule. Tässä on tilanne esimerkiksi Saksan osalta se, että Saksassa on alueita, joilla sitä ASF:ää on, ja siltä alueelta ei saa Suomeen tulla lihaa, vain niiltä alueilta, jotka ovat puhtaita. Tämä Saksan tilannekin osoitti sen, että kun se tulee, koko kansainvälinen kauppa EU:n ulkopuolelle meni saman tien kiinni. Se vaikuttaa erittäin merkittävästi markkinoihin ja sitä kautta tulotasoon viljelijöille, ja siksi ASF on pidettävä pois ja villisiat on ammuttava tavattaessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.31.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 30.

19.31 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Suomalaisen maaseudun ja maaseutuelinkeinojen puolustaminen on välillä haasteellista hommaa. Suomalaiset kyllä arvostavat kotimaista ruokaa ja nauttivat kesämökkeilystä, mutta päätöksenteossa etusijalle nousevat liian usein muut asiat. Kotimaisen ruoan hinta saattaa joskus olla korkeampi, ja siksi liian usein valitaan ulkomainen vaihtoehto. Toisten mielestä taas kotimaista maataloutta ei saisi tukea, vaan olisi tultava toimeen ihan omillaan ilman kepulaisia tukiaisia. Kaikkea ei tietysti Suomen ilmastossa kannata kasvattaa, vaan myös ulkomaisella tuonnilla on paikkansa ruokaketjussa. Vastaavasti kotimaisilla elintarvikkeilla on mahdollisuutensa vientimarkkinoilla. Suomen valtteja ovat elintarvikkeiden laatu, puhtaus ja turvallisuus ja totta kai hyvä osaaminen. Ei Suomi ilmastonsa puolesta ole kuitenkaan mikään maatalousvihamielinen maa. Kyllä täällä pärjätään ja omillaankin tullaan toimeen. Pidän kotimaista maataloutta ensisijaisen tärkeänä huoltovarmuuden ja ruokaturvallisuuden vuoksi. Kotimainen maatalous ei säily, jos maatalousyrittäjillä ei ole mahdollisuutta menestyä. Näistä samoista syistä maataloutta tuetaan ympäri maailmaa.

Puhemies! Suomi on pinta-alaltaan iso ja harvaan asuttu maa. Meillä ei ehkä ole valtavia timanttiesiintymiä, mutta luontomme on monin tavoin rikas. Metsän hyödyntämisessä olemme maailman huippuja. Hyödynnämme puuta paljon ja monella tavoin. Tästä huolimatta puun määrä metsässä kasvaa edelleen hyvän metsänhoidon ansiosta. Jo pelkkä luonnon puhtaus ja siitä huolehtiminen on meille rikkaus. Tilastojen mukaan Metsähallituksen hoitamilla valtion suojelualueilla tehtiin vuonna 2019 yli 7 miljoonaa käyntiä. Suomen luonnosta ja luonnonrikkauksista ei huolehdi kaupungeissa vaan työ tehdään maaseudulla maaseutuihmisten toimesta. Koko maan asuttuna pitäminen ja koko maan infrastruktuurista huolehtiminen mahdollistavat koko maan rikkauksien hyödyntämisen. Suomessa tarvitaan maaseutua ja kaupunkeja, maataloutta ja teollisuutta. On tärkeää, että ihmiset voivat itse valita asuinpaikkansa.

Puhemies! Kyllä maaseudulla ymmärretään, että palvelut ovat kauempana, ja kyllä kaupungeissa ymmärretään, miksi neliöhinnat ovat korkeampia kuin maaseudulla. Mahdollisuus valita itse, missä elämänsä elelee, lienee myös yksi tärkeimmistä onnellisuuden lähteistä. Hallitus on päättänyt varata vuosien 21—27 maatalouden ja maaseudun kehittämisen kansalliseen rahoitukseen lähes 8 miljardia euroa. Nämä rahat todella menevät oikeaan paikkaan ja oikeaan tarpeeseen.

19.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kivisaaren puheenvuoron jälkeen täytyy kyllä todeta, että on meitä muitakin puolueita ja muitakin edustajia kuin edustajia keskustapuolueesta, jotka tunnistavat koko Suomen asuttamisen tarpeellisuuden ja myöskin arvostavat maaseutua, sekä asumista että työskentelyä maaseudulla, ehdottomasti. Minä, joka olen pääkaupunkiseudulta, olen jatkuvasti puhunut, että pääkaupunkiseudunkin kannalta on mitä järkevintä se, että kaikki sellaiset toiminnot, taloudelliset toiminnot, hallinnolliset toiminnot, joiden ei ole välttämätöntä sijaita täällä pääkaupunkiseudulla, si-
joitetaan muualle Suomeen, ja on järkevää tukea sitä, että ne tapahtuvat muualla Suomessa kuin täällä. Ei tämä ruuhkautuminen, kaikkien asettuminen asumaan yhdelle alueelle Suomessa, ole ollenkaan järkevää. Meillä on iso, pinta-alaltaan poikkeuksellisen suuri maa, ja

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

on järkevää, että me tuemme maan pitämistä elinvoimaisena ympäri Suomen, niin maaseutualueita kuin taajamaseutuja.

19.37 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä aika ja paikka yllätti meidät kaikki, mutta kuten tiedetään, elämme poikkeuksellisia aikoja. Normaalisti tämä puheenvuoro pidettäisiin yön myöhäisinä tunteina, mutta johtuen ehkä koronasta ja edustajien innokkuudesta on kuttupuheen vuoro. Muistutuksena vielä tietyksi kaikille, että tämä pitkä perinnehan on alkanut jo vuonna 1983, kun edustaja Timo Roos nosti tämän tärkeän aiheen esiin.

Maa- ja metsätalouden pääluokassa on puhuttu paljon eri asioista ja eri eläimistöistä mutta tälläkin kertaa valitettavasti ovat kutut unohtuneet. Meidän pitääkin muistaa, että kutut, vuohet ovat tänä poikkeuksellisena vuotena olleet myöskin poikkeuksellisella tavalla esillä. Nimittäin esimerkiksi Walesissa, missä kovat rajoitustoimet laitettiin voimaan, vuohet valtasivat kaupungin. Vastaavaa on tuolta valtamerten takaa Yhdysvalloista myöskin tämä tarve ja helpotus, mitä kutut ovat ihmisten arkeen tuoneet. Siellä meinaan on noussut nyt erittäin suureen suosioon kuttuterapia. Ihmiset ovat hakeneet läheisyyttä kutuista, kuttuja on tuotu syntymäpäiväjuhliin, kuttujen kanssa on vietetty vapaa-aikaa, ja minä toivonkin, että näinä vaikeina korona-aikoina kun eletään, kutut voisivat entistä enemmän tuoda helpotusta ihmisten arkeen. Minun mielestäni kutuista puhutaan aivan liian vähän, jotkut heitä jopa väheksyvät. On hyvä, että myöskin hallituskumppaneilta tulee täältä tukea tälle ajatukselle.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus [Kimmo Kiljunen: Kuttujen hallitus! — Naurua] — kuttujenkin hallitus mutta ennen kaikkea tämä hallitus — on erittäin ansiokkaasti palkannut erityisavustajia. Tämä hallitus on myöskin perustanut erilaisia komiteoita. Minä toivon, että me kaikki hallituksesta tai oppositiosta riippumatta voisimme asettaa komitean kuttujen varalle, koska kuttujen tulevaisuudesta ja siitä puutteesta johtuen, mitä hallitusohjelmassa kuttuihin tulee, kyllä koen, että tässä epävarmassa tilanteessa tarvitaan jonkinlaisia vakautta ja kutut toisivat sitä tuttua ja turvallista oloa, mikä Yhdysvalloissakin on ymmärretty. [Eduskunnasta: Oppositio kannattaa!] — Arvoisa puhemies, on hienoa huomata, että oppositiolta tulee tukea, koska tällainen kuttukomitea olisi aivan varmasti myös kestävä tiekartta kuttutalouteen.

Me olemme puhuneet erilaisista tiekartoista, ja uskon, että tätä tiekarttaa vahtimaan ja valvomaan tarvittaisiin asianmukainen viranomainen, kuttuasiahenkilö. Pidemmällä tähtäimellä kuttujen edunvalvonnan varmistamiseksi olisi hyvä perustaa kuttuasainvirasto, ja sijainniksi johtavan kuttutalouden kruununjalokivelle tulisi tietenkin asettaa Suomen kuttumaakunnan keskus Tampere.

Arvoisa puhemies! Kuten ennen tätä puheenvuoroa, joskus meitä keskustalaisia syytetään siltarumpupolitiikasta. Tässä ei kuitenkaan ole kyse mistään kutturumpupolitiikasta vaan kuttujen tulevaisuuteen liittyvästä isosta kysymyksestä. Olen täällä salissa monesti ollut pienen ihmisen asialla ja haluan olla myöskin pienten kuttujen asialla. Uskon, että me kaikki jaamme tämän ja haluamme myös jatkossa huolehtia siitä, että kuttu myös tämän koronan jälkeen voi entistä paremmin ja tuo entistä enemmän lämpöä jokaisen suomalaisen sydämeen.

Näillä sanoilla, arvoisa puhemies, haluan kiittää tästä vuodesta ja toivottaa kaikille oikein kuttumaista vuotta 2021.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos samoin, edustaja Ovaska! — Tähän ei ole varmaan kenelläkään lisättävää. — Ai, edustaja Piirainen vielä.

19.41 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! En taida ottaa kutun puolesta nyt kantaa, mutta tuossa kun olin muualla muissa asioissa käymässä, niin sillä aikaa livahti tuo puheenvuoroni. Ajattelin kumminkin nostaa tässä tuon turpeen merkityksen, kun siitä on hyvin paljon ollut puhetta, ennen kaikkea energiaturpeen osalta, mutta myös sen osalta, että kun maatalouden pääluokasta on kysymys, niin maatalous tarvitsee kuiviketurvetta. Sen takia on tärkeää, että me pystymme sitä saamaan, ja myös kasvuturpeen saatavuus on hyvä turvata ja miksei kyllä energiaturpeenkin. Se liian nopeasti lähti nyt laskuun, ja toivon, että hallitus vielä miettii sitä veroporrastusta siinä, sitä turpeen veroa, että se ei niin kovasti raskaita heti nyt alussa, ja antaisi sitten teollisuudelle ja muille, jotka sitä lämmityksessä käyttävät, reagointiaikaa siihen enemmän, että päästään sitten asiassa eteenpäin ja työpaiikat ja yritykset säilyvät Suomessa. Erittäin tärkeästä asiasta on todellakin kysymys, työpaikkojen menetyksestä ja niin poispäin.

Puhemies! Tässä kommentti tuohon asiaan.

19.43 Kimmo Kiljunen sd: Haluaisin kiittää edustaja Ovaskaa tästä kuttupuheenvuorosta, jonka hän tässä äsken käytti. On hienoa, että eduskunnassa on joitain traditioita, ja yksi traditio on, että tämä maa- ja metsätalouspääluokan keskustelu päättyisi tähän kuttupuheenvuoroon. Nyt se ei päättynyt, mutta päättyi kiitoksiin edustaja Ovaskalle — tämä ei ole muuten ensimmäinen kerta, kun te näistä kutuista puhuitte tässä. — Ja joka ikinen kerta, kun tämä tässä tulee, se nostaa tunnelmaa, ja on ihastuttavaa aina myöskin havaita, että oppositiokin kannattaa hallituspuolueen puhetta tässä kohdassa.

19.44 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin vanhat perinteet, mitkä ovat lähteneet sieltä SDP:ltä ja mitä keskusta on jatkanut Pirkanmaalla — se on arvokas perinne. Tämän päälle olisi kyllä vähän harmillista puhua, mutta kun tässä nyt aloitettiin, niin tietenkin päivän asiaankin vielä pari sanaa haluaisin sanoa.

Eli täällä Piirainen otti esille turpeen merkityksen. Todellakin se on tärkeää, kun mietitään tällä hetkellä, onko meillä kaikilla ajan tasalla oleva kuva siitä, miten turpeesta on moneksi. Jos me ajattelemme Suomen huippuelintarvikkeita, mitkä on mahdollista viedä maailmalle, niin niitten lähtökohta, tämä salainen ase, on turve. Eli broilerin kasvatuksessa ja lihapihvien kasvatuksessa meidän kuiviketurve on ihan ehdoton sen antiseptisten vaikutusten ja muitten osalta, samoin kasvuturve.

Tässä kohdassa, maatalouden pääluokassa, jaettiin myös jakovaroja yhdistystoiminnalle, mikä on erittäin tärkeää meidän vapaaehtoistoiminnalle muun muassa juurikin, koska korona on aiheuttanut sitä, että ihmiset haluavat tulla maalle, mikä on todellakin hyvä asia. Suomen Kylät ry:lle osoitettiin tässä määräraha siihen, että voidaan tätä monipaikkaisuutta edistää. Toinen erittäin hyvä rahan kohde on sitten 4H, minkä tasetta vahvistettiin muun muassa juuri esimerkiksi Taimitekoon. Erittäin hieno asia tässä meidän ilmastoasiassa.

Ihan näillä puheilla, mutta pirkanmaalaisena entisenä kuttupuhujanakin lämpimät kiitokset meidän edustaja Ovaskalle tästä hienosta puheesta. Todellakin näillä sanoilla keskustusta ja varmaan kaikki meidän salissa olevat edustajamme ja eduskunta toivottavat hyvää joulun tienoota vaihtuneillekin puhemiehille.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Oli mukava kuunnella tuota kuttupuhetta television välityksellä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.6. Pääluokka 26 Sisäministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Esitellään sisäministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 26.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa 1,5 tuntia.

Jaoston puheenjohtaja Vähämäki.

Keskustelu

16.01 Ville Vähämäki ps (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Esittelen nyt hallintojaoston puheenjohtajana SM:n hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä. Kyseiselle hallinnonalalle esitetään 48 miljoonaa enemmän kuin kuluvana vuonna ja noin 80 miljoonaa enemmän kuin vuoden 2019 budjetissa. Kokonaisuudessaan tälle hallinnonalalle myönnetään 1 576 miljoonaa.

Valiokunta toteaa, että hallinnonalalle on näin ollen tehty huomattavia lisäyksiä. Myöskin Senaatti-kiinteistöjen investointitasoa on nostettu 480 miljoonaan, mikä mahdollistaa toimitilahankkeiden toteuttamisen. Valiokunta on huolissaan hallinnonalan kasvavista ict-menoista ja toteaa, että näihin on jatkossa syytä kiinnittää huomiota.

Pääluokassa on neljä keskeistä kokonaisuutta.

Ensimmäinen niistä on poliisitoimen toimintamenot, ja sille momentille esitetään 798 miljoonaa. Se on vajaa 36 miljoonaa enemmän kuin kuluvan vuoden budjettiesityksessä. Kehyspääöksen mukaisesti tehdään 10 miljoonan lisäys poliisin toimintakykyyn. Se käytetään muun muassa ajoneuvoinvestointeihin. Kehyksen ylittävänä esityksenä on 4,1 miljoonan lisäys. Sillä vahvistetaan poliisin kykyä estää muun muassa ihmiskauppaa, lasten hyväksikäyttöä, ehkäistä netissä tapahtuvia petoksia sekä huumausainekauppaa sekä toisaalta lisätä myöskin valvonta- ja hälytystoimintaa kentällä.

Valiokunta katsoo, että myönnetyt lisäykset mahdollistavat 7 450 poliisimiehen tason ja hallituksen asettama 7 500 henkilötyövuoden taso on mahdollista saavuttaa lähivuosina. Valiokunta nostaa esille ennalta ehkäisevän toiminnan, joka vahvistaa luottamusta poliisiin ja yhteiskuntaan laajemminkin. Nostamme esiin Helsingin poliisilaitoksen aktiivisena lähiöissä näkyvän poliisitoiminnan. Alaikäisten osalta olemme huolissamme, ja heitä koskevat poliisiasiat täytyisi keskittää yhdelle tutkijalle, ja täytyisi pitää yhteyttä myös esitutkinnan jälkeenkin. Valiokunta lisää poliisin toimintamomentille 600 000 jaettuna kolmeen kohteeseen, muun muassa eläinpoliisitoimintaan, tilannekuvien kehittämiseen sekä kuljetuskaluston hankintaan.

Suojelupoliisin toimintamenojen osalta nostamme esille supon uuden toimitalon ja sitä koskevan valtuutuksen. Se tehtiin kuluvan vuoden neljännessä lisäbudjetissa. Hallituksen esitys on hyvä pohja suojelupoliisin pitkäjänteiselle kehittämiselle siviilitiedustelulainsäädännönkin vaatimukset huomioon ottaen.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin esitetään 272 miljoonaa. Se on 27 miljoonaa enemmän kuin kuluvana vuonna. Tässä yhteydessä on syytä kiittää kaikesta työstä ja joustavuudesta, jota he ovat kuluneen vuoden aikana tehneet. Henkilöstö on siellä todella venynyt. Yli kolmasosa on työskennellyt uudessa toimipaikassa tai -pisteessä.

Hallitus lisää toimintamenoihin sekä kansainvälisten tehtävien vaatimuksien täyttämiseksi kehyspäättöksen mukaiset lisäykset vuodelle 21, ja valiokunta pitää esitettyjä lisäyksiä välttämättöminä. Ne kohentavat taloustilannetta huomattavasti ja mahdollistavat kolmen kiinteistöhankkeen, Immolan, Ivalon ja Onttolan, sisällyttämisen Senaatti-kiinteistöjen investointiohjelmaan.

Valiokunta nostaa hankintojen osalta esille lisäbudjeteissa käynnistetyt laivahankinnat. 125 miljoonaa on myönnetty, ja koko kustannus kahden uuden laivan hankinnasta on 245 miljoonaa.

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan osalta todetaan se, että kummankin toimintamenoihin tehdään lisäyksiä suhteessa kuluvaan vuoteen. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstön minimitasoksi on linjattu 600 henkilötyövuotta. Henkilöstön hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota ja vähentää hätäkeskuspäivystäjien työpoissaoloja.

Maahanmuutto- ja vastaanottokeskustoiminnasta: Tänne esitetään 67 miljoonaa. Tässä on lisäystä 12 miljoonaa. Tämä mahdollistaa muun muassa nopeammat käsittelyajat ja 70 henkilön palkkaamisen. Valiokunta pitää näitä lisäyksiä hyvinä, ja samalla vastataan ylimältä laillisuusvalvojalta saatuihin moitteisiin käsittelyaikojen ylittymisestä. Pakolaisten vastaanottoon esitetään 104 miljoonaa eli vajaa 13 miljoonaa kuluva vuotta enemmän.

Lokakuun alussa käsittelyssä oli 6 785 hakemusta. Osa hakijoista on joko valittanut päätöksestä hallintotuomioistuimiin tai tehnyt uuden hakemuksen kielteisen päätöksen saatuaan. Valiokunta nostaa esille vastaanottotoiminnan kustannustehokkuuden kehittämisen. Valiokunta toteaa lisäksi, että sujuva ja laadukas lupakäsittely ja hallintotuomioistuinten päätöksenteko vähentävät vastaanottotoiminnan kustannuksia.

Aivan lopuksi totean, että valiokunta painottaa SM:n hallinnonalan budjetoitua pitkäjänteisesti yli vaalikausien myös jatkossa tulevilla julkisen talouden suunnitelmissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo, 5 minuuttia.

16.09 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää valiokuntaa siitä, että poliisille on lisätty 600 000 euroa käytettäväksi muun muassa edellä mainittuihin eläinsuojelupoliisityöhön ja tietoverkkorikollisuuden tilannekuvan kehittämiseen. Sisäministeriön hallinnonalan vuoden 2021 talousarvion määrärahat kasvavat yhteensä 48 miljoonalla eurolla verrattuna vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon. Lisäys on tärkeä meidän kaikkien turvallisuuden kannalta mutta ei ratkaise niitä rahoitukseen liittyviä haasteita, joita sisäisen turvallisuuden toimijoilla myös on edessään.

Poliisin osalta haluan nostaa erityisesti esille tärkeän lisäyksen ihmiskauppaan liittyvän rikostorjunnan vahvistamisesta, jotta tätä vakavaa rikollisuutta voidaan torjua nykyistä tehokkaammin. Ihmiskauppa rikkoo räikeällä tavalla perus- ja ihmisoikeuksia, joten on tärkeää, että siihen myös puututaan riittävin perustein ja resurssein. Ihmiskaupan torjunta parantaa myös rehellisesti toimivien yritysten kilpailuasemaa suhteessa laittomasti toimiviin kilpailijoihinsa.

Lisäresursseja kohdennetaan ensi vuonna myös harva-alueiden turvallisuuden lisäämiseen, verkkorikostorjuntaan ja poliisin telekuuntelujärjestelmän uusimiseen. Myös har-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

vaan asutuilla alueilla on voitava luottaa siihen, että kun hätä on suurin, on apua myös saatavilla aivan kaikkialla.

Poliisin ja Rajavartiolaitoksen operatiivisen toiminnan turvaamiseen on vuodelle 2021 tulossa merkittävää lisärahoitusta, jolla turvataan viranomaisten kriittistä suorituskykyä monilta osin haastavassa toimintaympäristössä. Pidän myös tärkeänä sitä, että hallinnon-alan toimitilahankkeiden toteuttamista jatketaan ensi vuonna suunnitelmallisesti ja jo tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Viranomaisilla täytyy olla terveelliset, turvalliset ja tarkoituksenmukaiset tilat. Henkilöstö on kuitenkin meidän kaikkein tärkein voimavaramme tällä sektorilla, ja kuten edustaja edellä sanoi, niin haluan myös itse kiittää henkilöstöä erittäin vaikeasta vuodesta ja hienosti tehdystä työstä meidän jokaisen turvallisuuden eteen.

Maahanmuuton osalta talousarvioon sisältyy rahoitus pakolaiskiintiön nostamisesta 1 050 henkilöön. Lisäksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tärkeää toimintaa turvataan pienellä määrärahalisäyksellä. Kun poliisin puolella on saatu resurssit kuntoon, on ennakoitavissa, että myös tukea tarvitsevia uhreja ilmenee, ja on huolehdittava, että ihmiset saavat tarvitsemansa avun. Maahanmuuttovirastolle lisätään ensi vuodelle rahoitusta työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten ruuhkan purkuun, automaatiokehitykseen ja UMA-järjestelmään. Lisäykset tukevat tavoitetta nopeammista käsittelyajoista ja sujuvammista prosesseista. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja nyt käynnistämme debatin, ja ne edustajat, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, voivat nousta ylös ja V-painikkeella pyytää vastauspuheenvuoroja. Debatin aloittaa edustaja Purra.

16.12 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä.

Suomalaiseen maahanmuuttopolitiikkaan on tullut erityisesti tällä kaudella sellainen huolestuttava piirre, että eroa laillisen ja laittoman maahanmuuton ja maassa oleskelun välillä halutaan häivyttää. Tämä sotii monen ihmisen oikeustajua vastaan. Kun on turvapaikanhakija, josta on todettu, että hän ei ole kansainvälisen suojelun tarpeessa mutta hän silti voisi jäädä maahan, niin moni ajattelee, että tällainen turvapaikkajärjestelmä ei oikein ole uskottava — ja kun sitä toteutetaan vain tietyissä maissa näin.

Mutta sen lisäksi, että te haluatte laittomasti maassa oleskeleville työluvan, palvelut, erilaiset hoidot ja sosiaaliturvan, nyt olette sanonut haluavanne myös palomuurin. Useimmat maat ja EU kuitenkin ovat korostaneet, että turvapaikkajärjestelmän uskottavuus ja kansalaisten hyväksyntä edellyttävät sitä, että kielteisen turvapaikkapäätöksen [Puhemies koputtaa] saaneet poistetaan maasta. Haluaisin kuulla tähän ristiriitaan jonkun selityksen. [Puhemies: Aika!] Miksi te haluatte heidän jäävän maahan hinnalla millä hyvänsä?

16.13 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille budjetin esittelystä sekä edustaja Vähämäelle myöskin.

Ruusuja hallitukselle voi antaa siitä, että poliisin resursseja vahvistetaan muun muassa kokoomuksen esittämällä tavalla ja keskitytään näihin tiettyihin, erityisiin ongelma-alueisiin, esimerkiksi ihmiskauppaan ja talousrikoksiin ja verkossa tapahtuvaan rikollisuuteen.

Kuitenkin on todettu, että poliiseja tarvitaan noin 8 000, ja ennen vaaleja kaikki puolueet sitoutuivat siihen, että poliisien virkojen määrä nostetaan 7 850:een. Käsittääkseni myös ministerin edustama puolue oli tässä sitoumuksessa mukana, mutta tätä te ette kui-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

tenkaan ole tehnyt. Tiedustelisinkin, kuinka tähän lukuun nyt tällä hallituskaudella päästään, kun kaikki puolueet siihen ovat valmiita. Tällä hetkellä hallituksen suoritus yltää 7 500 henkilötyövuoteen poliisilla, ja tämä kyllä tarvitsisi vielä päivitystä.

16.15 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä korona-kriisi on korostanut erityisesti meidän terveydenhuollon henkilöstön tärkeyttä ja heidän työtään tänä aikana, mutta samanaikaisesti myös viranomaisten työ turvallisuussektorilla on erityisen tärkeää, ja siitä kiitos hallitukselle ja sisäministerille, että on päätetty panostaa myöskin poliisiin ja turvallisuusviranomaisten resursseihin. Erityisesti näihin jo mainittuihin ihmiskaupan torjuntaan ja harmaan talouden torjuntaan on tärkeää panostaa myös tänä aikana.

Tiedämme, että maahanmuuttopolitiikkaan liittyvillä säännöksillä on vaikutusta myös ihmiskaupan torjuntaan ilmiönä. Otan esimerkiksi saatavuusharkinnan ja siitä saadut esimerkit Ruotsista, jossa saatavuusharkinta on poistettu. Siellä nähdään, että tämän seurauksena myös ihmiskauppa ja monenlainen työmarkkinoiden hyväksikäyttö on lisääntynyt. Haluankin kysyä ministeriltä: pitäähän hallitus kiinni tästä, [Puhemies koputtaa] myös hallitusohjelmakirjauksesta, että saatavuusharkinta säilyy Suomessa?

16.16 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa sanottiin selvästi, että myös heikomman palvelutason poliisipalvelualueita tulisi vahvistaa. Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että niin sanottuja kylmiä asemia tulisi miehittää uudestaan. Poliisin hälytystehtäville on sovittu hallitusohjelmassa määriteltävän enimmäisvasteajat, ja nämä puolestaan ohjaavat hallitusohjelmassa sovitun 300 kenttäpoliisin sijoittamista heikoimmille alueille. Kuitenkin vaikuttaa sitä, että harvan asutuksen alueitten poliisipalvelujen sijasta poliisin lisäresursseja on ohjattu valtaosin Espooseen muuttavalle Poliisihallitukselle ja Vantaalla sijaitsevalle keskusrikospoliisille. Haluaisinkin kysyä ministeriltä: kuinka paljon sovitusta 300 kenttäpoliisin lisäresurssista tullaan ohjaamaan HAMA-alueille? — Kiitos.

16.17 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tosiaan tärkeätä, että poliisien määrärahaa nostetaan, varsinkin nyt, kun mietitään tämän hallituskauden loppua: tällä hetkellä näyttää siltä, että määrät ovat vähenemässä.

Mutta toiseen asiaan, lapsiin kohdistuviin seksuaali- ja hyväksikäyttör rikoksiin: Meillä on tavallisesti ollut niin, että jos lapsi on tekijänä, niin poliisitutkintaa nopeutetaan. Voisimmeko me ajatella ja voisiko ministeri harkita tulevaisuudessa myös sellaista tutkintakuuta, että silloin kun uhri on lapsi tai nuori, niin tehtäisiin tavallaan takuu, että tutkinta suoritetaan vaikka kuuden kuukauden aikana?

Sitten, arvoisa puhemies, tämä kansainvälisten rekrytointien edistäminen: Yrityksen kasvu ja osaajien palkkaus eivät saa jäädä kiinni lupaprosessien kankeudesta ja hitaudesta. Kokoomus on esittänyt, että otettaisiin käyttöön tällainen hyvän työnantajan sertifikaatti, joka mahdollistaisi työlupien myöntämisen nopeammin yrityksille, [Puhemies koputtaa] jotka ovat hoitaneet kaikki työnantajavelvoitteensa moitteettomasti. Voisiko myös tätä harkita?

16.18 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä ja hyvästä työstä. Hallitusohjelman tavoitteena on, että Suomi on turvallinen oikeus-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

valtio, jossa turvallisuudentunne vahvistuu ja turvallisuusviranomaisten toimintakyky varmistetaan, ja tätä työtä tällä budjetilla nyt tehdään sisäisen turvallisuuden toimijoiden resursseja vahvistamalla.

Yksi koronan kielteisistä seurauksista, valitettavista sellaisista, on perhe- ja lähisuhdeväkivallan lisääntyminen. Poliisin määrärahojen ohella on tärkeää, että lisäämme 0,8 miljoonaa euroa naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan muun muassa turvakotipaikkoja lisäämällä. Viime aikoina vakavaa huolta ovat herättäneet myös alaikäisten tekemät vakavat rikokset, ja tähän onkin reagoitava nopeasti tehostamalla viranomaisten välistä monialaista yhteistyötä ja vahvistamalla nuorten syrjäytymistä estävää toimintaa. Olisin kysynyt ministeriltä näihin liittyen: miten näette ennalta estävien ja ehkäisevien resurssien tilanteen tällä hetkellä poliisitoimessa?

16.19 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti edetään, poliisimäärää lisätään, ja siitä tietysti jälleen kerran kiitokset voi mainita. Nyt kiitosta voi antaa erityisesti ihmiskauppayksiköstä, jolla pystytään puuttumaan törkeisiin ihmisoikeusrikkomuksiin. Lisäksi kiitosta voi antaa myös poliisin läsnäolon lisäämisestä harvaan asutuilla alueilla, kuten täällä jo kollegat ovat maininneet.

Mutta poliisien määrä pelkästään ei riitä, se, että lukumäärää lisätään, vaan pitää myöskin turvata se, että poliisilla on osaamista, ja niin kuin tiedetään, poliisin toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti ja maailma on koko ajan myllerryksessä. Tietoverkko- ja kyberrikollisuus lisääntyy, ja rikollinen toiminta on hyvin kansainvälistä tänä päivänä. Se tarkoittaa tietysti sitä, että myös poliisissa tarvitaan vaativaa erityisosaamista sekä poliiseilta että myös muilta erityisasiantuntijoilta. Kysynkin nyt ministeriltä: miten huolehditaan, että osaamistaso vastaa nykytarpeita poliisin toiminnassa?

16.20 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on asia, josta meidän on kaikissa oloissa huolehdittava. Puheissa nousee usein ensimmäisenä esiin poliisien resursointi. On hyvä, että sille puolelle on tässä budjetissa osoitettu lisäresursseja, mutta vielä on matkaa hallintovaliokunnan asettamiin tavoitteisiin. Niihin tulee edelleen pyrkiä. Kokoomus esittää omassa vaihtoehtobudjetissaan 40 miljoonan euron pysyvää lisäystä poliisitoimeen.

Mutta resurssikysymys ei koske vain poliisia. Pelastuslaitoksilla on julkishallinnon organisaatioista paras maine ja luotettavuus jo toista vuotta peräkkäin, Hätäkeskuslaitos sijoittui tässä tuoreessa mainetutkimuksessa kolmanneksi. Sote-uudistus uhkaa kuitenkin jättää pelastustoimen käenpojan asemaan, kun rahoitusta ei ole korvamerkitty. Samoin hätäkeskustoiminnassa on kriittistä varmistaa riittävä resursointi sekä henkilöstöpuolelle että tietojärjestelmiin. Riittävällä resursoinnilla on turvattava turvallisuusviranomaisten toimintavarmuus, jotta luottamus näihin turvallisuutemme takaaviin toimijoihin pysyy jatkossakin korkealla.

16.21 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnössä koskien ulkomaalaistaustaisten seksuaalirikollisten karkotusta Suomesta ryhmämme antoi muutaman käytännön esimerkin. Voisiko arvoisa ministeri ottaa huomioon sen, että voisimme toimia EU-lainsäädännön kanssa yhdenmukaisesti? Kansainvälisen suojelun asema olisi poistettavissa henkilöltä, jonka on perusteltua olettaa olevan vaaraksi Suomen turvallisuudelle tai joka on Suomessa oleskelunsa aikana syyllistyy-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

nyt törkeään rikokseen, ja henkilö, joka on rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi, voitaisiin välittömästi ottaa säilöön, sekä henkilö vakavasta rikoksesta, kuten seksuaalirikoksesta, tuomittuna ei koskaan voisi saada Suomen kansalaisuutta. Tässä olisi kolme erinomaisen hyvää käytäntöön otettavaa keinoa turvata suomalaisten turvallisuus, ja painotan sitä, että nämä edellä mainitsemani meidän ehdotukset ovat Euroopan unionin lainsäädännön mukaan käyttöön otettavissa. — Kiitos.

16.22 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun mietitään näitä turvallisuusasioita, niin sehän lähtee liikkeelle siitä, että hätäkeskukseen soitetaan ja sieltä lähtee apu liikkeelle ja saadaan koko prosessi liikkeelle ja hoidettua eteenpäin. Se, mikä näkyy tällä hetkellä hätäkeskuksen toiminnassa, on, että sinne tarvitaan lisää voimavaroja, ja niitä on koetettu kohdistaa sinne. Se on tärkeä osa tätä meidän turvallisuuden toimintaympäristöä. Se, mikä tässä tilanteessa vielä vähän mietityttää, on näiden harva-alueen poliisimäärien riittävyys, kun tälläkin hetkellä mitä pohjoisempaan menee, sen harvemmassa poliisit ovat. Kysynkin nyt: kuinka saadaan varmistettua, että tänne harva-alueille saadaan riittävä turvallisuusmiehitys aikaan?

16.23 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on viime vuosina tapahtunut hirvittäviä rikoksia — lapsia ja aikuisia on raiskattu, entisiä tyttöystäviä on surmattu — ja näiden rikosten tekijöinä ovat olleet kansainvälistä suojelua Suomesta hakeneet tai saaneet henkilöt. Suomessa ei voida karkottaa kansainvälistä suojelua saanutta henkilöä, vaikka hän olisi tehnyt hirvittävän rikoksen, koska Suomessa ei voida tätä kansainvälisen suojelun statusta lakkauttaa. EU-direktiivi tämän mahdollistaa, mutta tätä direktiiviä ei tältä osin otettu Suomessa käyttöön, koska tuomasojaset — pienellä kirjaimella, en halua joutua raastupaan — ja kumppanit tulkitsivat, että se on vastoin Geneven pakolaissopimusta toisin kuin muissa EU-maissa. Hallintovaliokunta on yksimielisesti lähtenyt ehdottamaan, että tältäkin osin direktiivi otetaan Suomessa käyttöön. Kysyn: onko tämä mietintö teille tuttu — tuli muutama [Puhemies koputtaa] päivä sitten — ja milloin annatte tästä esityksen? Totean vielä, että palautuskielto on tietysti ehdoton, [Puhemies koputtaa] se on eri asia, ja että Suomessa asuvat maahanmuuttajat toivovat, että nämä murhaajat ja raiskaajat [Puhemies: Aika!] nimenomaan maasta karkotetaan.

16.25 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vierailin elokuussa Maarianhaminan rajatarkastuspisteessä, joka oli saanut vahvistusta Helsinki-Vantaan lentoaseman rajavartijoista. He hoitavat tehtävänsä esimerkillisesti. Helsinki-Vantaan rajavartijat olivat ruotsin kielen taitoisia ja pystyivät näin ollen auttamaan Ahvenanmaalla. Ahvenanmaalla ja rannikolla on välttämätöntä, että osaa antaa palvelua ruotsiksi. Useat merivartijat Ahvenanmaalla lähestyvät eläkeikää, ja siksi olisi erittäin tärkeää, että merivartijoille tarjotaan uusi ruotsinkielinen peruskurssi. Tämä kurssi on nyt tulossa ja aloittaa 2022. Se on hieno asia. Kiitos, ministeri Ohisalo, hyvästä yhteistyöstä tässä asiassa, ja kiitos koko Rajalle.

Ärade talman! Det här är första kursen på tio år som grundkurs, och det skulle vara oerhört viktigt att nu också ordna en brand- och räddningskurs på svenska som jag vet att Svenska Finlands folkting har uppvaktat dig om. [Puhemies koputtaa] Det har inte ordnats en sådan

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

grundkurs sedan 2012, och kanske det här är någonting vi kunde återkomma till i nästa års budgetförslag.

16.26 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin ihan lyhyesti erään hallitusohjelmakirjauksen toteuttamisaikataulusta. Voitteko kertoa, sisäministeri Ohisalo, missä tilanteessa on puolitoista vuotta sitten hallitusohjelmaan kirjatun aselupakäytäntöjen yhtenäistäminen koko maassa?

16.27 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Ohisalo, miksi Suomi nostaa vastaanotettavien turvapaikanhakijoiden määrää, vaikka suurin osa heistä elää sosiaalitukien varassa ja on merkittävä taloudellinen taakka Suomelle? Kuinka suurena ongelmana hallitus näkee pakolaistaustaisten henkilöiden korkean työttömyysasteen, mikä rasittaa Suomen taloutta merkittävästi? Ja miksi Suomessa turvapaikanhakijoiden sekä kiintiöpakolaisten perheen yhdistämiselle ei ole asetettu ehtoja, vaikka muilla syillä Suomeen tulevilla on?

16.27 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panostukset kansalaisten turvallisuuteen tässä vaikeassa taloudellisessa ja pandemian aiheuttamassa tilanteessa ovat erittäin tärkeitä. Kiitos kaikista panostuksista tässä kokonaisuudessa.

Maahanmuuttoviraston viesti on ollut, että tällä rahoituksella, jonka tällä budjetilla saavat, he pystyvät jatkamaan lupaprosessien kehittämistä ja purkamaan ruuhkaa ja lyhentämään käsittelyaikojaan. Pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus on tässäkin rahoituksessa äärimmäisen tärkeää. Kuitenkin Häätäkeskuslaitoksen keskeisinä tavoitteina olevat riittävä henkilöstön määrä, tietojärjestelmän toiminnan ylläpito ja kehittäminen ja tietojärjestelmän toiminnan varmistaminen ovat suuri huolenaihe nyt, koska tämä rahoitus ei tunnu riittävän ict-ylläpitokustannuksiin ja -kehittämiseen. Tätä samaa viestiä olemme ict-kustannusten osalta saaneet myös poliisin taholta. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka voisimme loiventaa ict-kulujen kehitystä niin, että niitä ei tarvitsisi rahoittaa henkilöstöstä tinkimällä?

16.28 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Tiedusteluvalvontavaliokunta sai eilen valmiiksi mietintönsä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta. Valiokuntamme mietinnössä todetaan, että toiminta on asiallista, tarkoituksenmukaista, laillisuutta noudatetaan. Yksi huomio kuitenkin tässä nostona. — No, jatkan vielä sen verran, että perus- ja ihmisoikeuksia on myös kunnioitettu tiedusteluviranomaisten toiminnassa.

Valiokunta nostaa valtioneuvostolle tiedoksi sen näkökulman, että tiedusteluvalvontavaltuutetulla ei ole sijaista ollenkaan, ja sen koimme tässä mietinnössä puutteeksi ja kehoitamme valtioneuvostoa ryhtymään asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin. Tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun asian kuuluu tietysti oikeusministeriölle [Puhemies koputtaa] mutta turvallisuusnäkökulmasta tietysti sisäministerille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan ministerille 3 minuutin puheenvuoron.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

16.30 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvistä näkemyksistä.

Aloitin loppupäästä. Tämä viimeinen huomio tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaisuu-
desta on erittäin hyvä, ja voin sanoa, että vien tämän terveisen myös oikeusministerille ja
pohdimme, mitä voimme asialle tehdä.

Kysymys esitettiin myös asetietojärjestelmästä, ylipäätään näistä lupakäytännöistä. Täs-
sä keskeisin uudistustarve on nimenomaan tämän järjestelmän loppuun vieminen. Se on ol-
lut pitkässä puussa jo ennen minun ministerikauttani, ja valitettavasti heti ensimmäisten
kuukausien aikana, silloin kun tulin pestiin, sain kuulla, että se venyy entisestään. Olemme
tästä keskustelleet ministeriön ja Poliisihallituksen kesken ja tuemme Poliisihallitusta kai-
kin keinoin siinä, että saavat tämän järjestelmän toimimaan, jotta nämä käytännöt olisivat
mahdollisimman helppoja ja yksinkertaisia, yhdenmukaisia.

Edustaja Koposelle: Kun tässä viitattiin, että Suomi nostaa vastaanotettavien turvapai-
kanhakijoiden määrää, niin sitä Suomi ei tee. Kansainvälisen oikeuden mukaisesti turva-
paikkaa voi hakea Suomesta. Se, mitä Suomen valtio voi tehdä, on päättää näistä kiintiö-
pakolaisten vastaanottomäärästä, ja tässä nyt hallitusohjelman mukaisesti on nostettu kiin-
tiöpakolaisten vastaanottomäärää yhteistyössä YK:n UNHCR-järjestön kanssa. Nämä ih-
miset ovat maailmanlaajuisesti heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, ja tässä YK:n kans-
sa Suomella on hyvä yhteistyö pitkään ollut. Tätä myös monet EU:n jäsenvaltiot nostavat
hyvänä keinona ikään kuin laillisena väylänä Eurooppaan.

Ruotsinkielisten turvallisuusviranomaisten rooli nousi tässä moneen kertaan.

Jag ska se till att vi på alla områden ser till att det finns tillräckligt många svenskspråkiga
experter. Det var ett bra möte i går, tack för det.

Hätäkeskustoimiala kaikinensa on tietysti ensimmäinen piste, josta ne ilmoitukset lähte-
vät. Sieltä se avunsaanti lähtee. Olen juuri tavannut Hätäkeskuslaitosta, ja olemme yhdes-
sä keskustelleet siitä, kuinka turvataan tarpeeksi osaajia sinne. Siellä on valitettavasti tilan-
ne, että ei ole tarpeeksi ihmisiä. Myös siellä ruotsinkielisten määrä on ongelma, mutta
olemme päässeet jo kouluttamaan myös ruotsinkielisiä lisää.

Palautukset nousivat muutamissa puheenvuoroissa. On aivan selvää, että rikolliset pois-
tetaan tästä maasta, siitä ei liene kenelläkään erimielisyyttä. [Ben Zyskowiec: Ei ole!] Tot-
ta kai sitten on myös tilanteita, joissa oikeusvaltion prosessien mukaan ihmiset kärsivät ne
rangaistukset, mitkä heille osoitetaan.

Poliisien koulutuksesta ja siitä, kuinka vastataan tulevaisuuden uhkiin: Poliisiammatti-
korkeakoulu on erittäin hyvin näistä uusista uhkista, nousevista haasteista kartalla. Käym-
me yhdessä tuloskeskustelua ja arviointia tietysti sinne suuntaan myös Poliisihallituksen
kanssa, ja varautumista sieltä löytyy.

Ennaltaestävän työn resurssit voisivat aina olla paremmatkin, mutta muun muassa tätä
ennaltaestävää Ankkuri-toimintaa pyritään levittämään kaikkialle maahan, [Puhemies ko-
puttaa] ja tästä on myös hyviä keskusteluja käyty kansanedustajien kanssa. [Puhemies ko-
puttaa]

Työperäinen maahanmuutto liittyy tietysti TEMin toimialaan, mutta tuemme siinä, mi-
ten vain voimme lupaprosesseja nopeuttaa, ja erityisesti yrityselmä meitä tässä lähestyy
monesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Jatkamme debattia.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

16.33 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten tekemät väkivaltarikokset ja erityisesti alaikäisten tekemät henkirikokset ovat tänä vuonna hälyttävällä tavalla olleet nousussa. Kun katsotaan Poliisihallituksen tilastoja, niin vuonna 2018 alaikäisten tekemiä henkirikoksia oli 7, viime vuonna 8 ja tänä vuonna tähän mennessä jo 43. Helsingin poliisi on raportoinut, että alueella liikkuu 100—150 vaarallisesti käyttäytyvää nuorta, joista monet pitävät teräasetta mukanaan. Tämä on varmasti asia, joka mietityttää monia ja erityisesti vanhempia, joiden lapset liikkuvat kaupungilla, ja myöskin nuoria, jotka liikkuvat ehkä öiseenkin aikaan kaupungilla, mihin suuntaan Suomen ja varsinkin pääkaupunkiseudun tilanteen turvallisuus on menossa. Me olemme tottuneet siihen, että täällä uskaltaa liikkua toisin kuin monissa muissa maissa, ja haluamme tietysti säilyttää tilanteen tällaisena. [Puhemies koputtaa] Kysyisin ministeriltä: mitä olette tekemässä, että Suomi myös säilyy turvallisena?

16.35 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme saaneet ministeriltä vastausta tähän palomuuriasiaan. Siis te ehdotte joulukuun alussa palomuuria laittomasti maassa oleville. Tämä mahdollistaisi laittomasti maassa oleskeleville asioinnin viranomaisten kanssa ilman riskiä välittömästä palauttamisesta. Minun käsitykseni mukaan laittomasti maassa oleskeleva oleskelee maassa laittomasti, eikä varsinkaan viranomaistemme tule tukea tällaista laitonta toimintaa. Jos henkilöllä ei ole oikeutta olla maassa, tulee hänet poistaa. Yksinkertaista. Tärkein oikeus on poistua heti.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen näkökulmasta, oli kriisi tai ei, turvapaikkapolitiikan on oltava johdonmukaista ja tehokasta. Meillä ei ole piikki auki, mutta perustellusta syystä meille voi tulla töihin yhteiskuntaa rakentamaan.

Kysynkin Ohisalolta: minkälaisen viestin porsaanreikien luominen järjestelmään erilaisilla niin sanotuilla palomureilla [Puhemies koputtaa] antaa turvapaikkapolitiikkamme johdonmukaisuudesta?

16.36 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että suomalaisilla viranomaisilla on tiedossa, keitä ihmisiä täällä meidän maa-rajojemme sisällä oleskelee. Se on mielestäni ihan tärkeä periaate koko meidän hyvinvointiyhteiskuntamme kannalta, mutta myös turvallisuuden kannalta.

Sen verran haluan kyllä oppositiopuolue kokoomusta haastaa, että kun te puhutte porsaanrei'istä, niin kyllä yksi iso porsaanreikä liittyy saatavuusharkinnan poistoon, jota te olette ajaneet. Me tiedämme, niin kuin äskeisessä puheenvuorossa kerroin, että meillä on Ruotsista esimerkkejä siitä, mitä tämä saatavuusharkinnan poisto aiheuttaa. Se aiheuttaa ongelmia työmarkkinoille ja myös ihmiskaupan lisääntymistä, ja en missään nimessä toivoisi, että me kulkisimme tässä suhteessa Ruotsin tietä. Toivonkin, että arvoisa puhemies antaa myös ministeri Ohisalolle mahdollisuuden vastata tähän aikaisempaan kysymykseeni koskien [Puhemies koputtaa] saatavuusharkinnan säilyttämistä Suomessa.

16.37 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marraskuun alussa Helsingin Sanomat avasi valtakunnallisen keskustelun jengiytyvästä nuorisoriikollisuudesta uutisoimalla pääkaupunkiseudun kasvaneista ongelmista. Poliisin ja Helsingin kaduilla työtä tekevien järjestöjen arvion mukaan taustalla on jopa toistasataa vaarallisesti käyttäytyvää nuorta. Yhteinen piirre kyseisten nuorten osalta on maahanmuuttajatausta,

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

huumeongelmat ja pitkään jatkunut rikollinen kierre. Valitettavasti myöskään kotikaupunki Oulu ei ole jäänyt kokonaan paitsi näistä levottomuuksista nuorten parissa.

Arvoisa ministeri, väkivaltaisten katujengien pesiytyminen suurten kaupunkien katukuvaan on todellinen uhka. Jokaisella on oikeus kokea arki turvallisena. Onko hallitus tarttunut kovaan väkivaltarikollisuuteen tarpeeksi määrätietoisesti tässä budjetissa?

16.38 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Otan ehkä vähäsen vähäisemmän aiheen, mutta mielestäni aika olennaisen, nimittäin suomalaisen metsäpalosammutusosaamisen.

Me esitämme omassa vaihtoehtobudjetissamme ja huomenna myöskin tuomme äänestykseen lausuman siitä, että hallituksen tulisi tutkia mahdollisuuksia suomalaisen pelastusalan koulutuksen tuotteistamiseen, myymiseen maailmalle, niin että jatkossa myöskin koe-tettaisiin saada tehtyä vientiponnistuksia, jotta tämä suomalainen metsäpalo-osaaminen, sammutusosaaminen, lähtisi myyntiin maailmalle. Tietenkin näin joulukuisena päivänä on vähän hankala ajatella sitä, mutta kun päästään kevääseen ja kesään, niin nähdään, että kylä tuolla maailmalla taas alkavat metsät palamaan, ja Suomessa on ensiluokkainen metsäpalosammutusosaaminen. Jotakin me osaamme, sellaista, mitä muualla maailmalla ei oikein tiedetä. Voisiko tästä tehdä sellaisen hyvän koulutuspaketin ja saada sen myyntiin?

16.39 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tässä keskustelussa nostetaan nämä nuoret, joiden tilanne on vaikea ja jotka käyttäytyvät väkivaltaisesti. Haluan kuitenkin nostaa sen, että olen tällaisten nuorten kanssa tehnyt monia vuosia töitä ja eivät nämä nuoret tyhjästä meidän kaduillemme putoa. Nämä nuoret ovat usein kokeneet sellaisia asioita, joita yhdenkään lapsen tai nuoren ei elämässään missään tilanteessa pitäisi joutua kokemaan, ja he tarvitsevat ensisijaisesti apua. On aivan selvää, että se väkivalta pitää ottaa vakavasti, mutta toivoisin tähän keskusteluun muistutuksen siitä, että nämä ovat edelleen alaikäisiä, he ovat lapsia ja nuoria, jotka usein voivat erittäin pahoin.

Haluaisin myös sanoa siitä, että on todella hienoa, että tässä salissa on selkeästi yksimielisyys siitä, että poliisien resursseja pitää lisätä. Se on äärettömän tärkeää. Poliisit ovat tehneet jo pitkään erittäin kuormittavissa olosuhteissa töitä. Kun kentällä on vähän tekijöitä, työ kasaantuu tietyille henkilöille, ja se varmasti näkyy myös työn laadussa.

Haluaisinkin kysyä sisäministeriltä: osaatko avata sitä, onko nyt tämän hallituskauden aikana poliisien tarve jotenkin merkittävästi lisääntynyt vai mistä se johtuu, että meillä on kentällä liian vähän poliiseja [Puhemies koputtaa] suhteessa tarpeeseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Haluan huomauttaa, että täällä salissa teititellään, ei sinutella. — Ja seuraava puheenvuoro, edustaja Essayah.

16.40 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä todellakin iloitsimme siitä, että valiokunnassa on myös kiinnitetty huomiota poliisitoimen siirtomäärärahojen lisäykseen. Täällä kun kysyttiin, miksi näin on, niin kyllähän se tarve on ollut se, koska krooninen alijäämä on jo vuosia ollut poliisien lukumäärässä, ja siinä mielessä nämäkään lisäykset eivät suinkaan vielä, voisi sanoa, varsinaisesti ole uutta lisäystä vaan pikemminkin sen entisen pulan paikkaamista.

Arvoisa rouva puhemies! Olisin kuitenkin halunnut tähän nuorison tilanteeseen ministerille osoittaa kysymyksen: millä tavalla meillä pystyttäisiin vaikuttamaan tähän, että nuo-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ret eivät ajaudu näihin jengeihin eivätkä jengiydy? Toisaalta sitten itseäni huolestuttaa se, että tänä päivänä myös pienillä paikkakunnilla tuo huumekauppa rehottaa ja sitä kautta tulee tätä jengiytymisilmiötä myöskin sellaisille alueille, missä se tuntuu aivan hämmäntävältä: pienissä, keskisuurissa maaseutukaupungeissa alkaa olla vakavaa [Puhemies koputtaa] nuorten huumeongelmaa. Mitä tälle voidaan tehdä ja miten tähän ennaltaehkäisevästi puuttua?

16.42 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin viranomaisien välisestä tietojenvaihdosta. Tämä on asia, mikä hallintovaliokunnassa puhuttaa hyvin usein.

Ei vain maallikon vaan myös monien asiantuntijoiden mielestä tilanne on monin paikoin absurdi, kun turvallisuusviranomaisien välillä ei kulje oleellinen tieto. Tämä liittyy niin sosiaalitoimeen, lastensuojeluun, poliisiin, krp:hen, supoon ja niin edelleen. Eilen krp:n päällikkö Robin Lardot kertoi haastattelussa, että hän haluaisi edistää nimenomaan tällaista erityislakia, joka mahdollistaisi paremman tietojenvaihdon ja hallinnollisen yhteistyön, jotta rikollisuutta ja nimenomaan järjestäytyneitä rikollisuutta pystyttäisiin paremmin hoitamaan ja ennaltaehkäisemään ja valvomaan.

Tässä jutussa esitettiin tällainen hyvin uskomaton tieto siitä, että tällä hetkellä krp:läisiä poliiseja syytetään siitä, että he ovat vinkanneet [Puhemies koputtaa] Helsingin kaupungille siitä, että kaupunki ei saisi tehdä yhteistyötä yrityksen kanssa, johon liittyy Bandidos-jengiläisiä. [Puhemies: Aika!] Mitä sanotte tästä?

16.43 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri, olette useassa yhteydessä tuonut esille, että haluatte estää paperittomuutta, niin sanottua paperittomuutta, jouhevoittamalla kielteisen päätöksen saaneiden mahdollisuuksia jäädä työperäisellä oleskeluluvalla maahan. No, suomeksihan tämä tarkoittaa, että laittomasti maassa oleva saa jäädä sitten toisella perusteella Suomeen. Ruotsissa tämä niin sanottu löperö kaistanvaihto on tuottanut ongelmia. Se mahdollistaa sen, että täysin perusteetta maahan tullut voi jäädä pitkäksi aikaa oleilemaan yhteiskuntaan veronmaksajien rahoilla. Kysyn teiltä: Minkälaisia suunnitelmia teillä on tämän kaistanvaihdon helpottamiseksi? Ja ettekö allekirjoita sitä lähtökohtaa, että turvapaikkajärjestelmän ei pidä olla työperäisen maahanmuuton väylä vaan ein pitää tarkoittaa ei?

16.44 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täysin yllättäen ja aiemmasta päätöksestä poiketen sisäministeriö myönsi viime syksynä Helsingin Pelastuskoululle jatkoluvan kesään 2023 saakka. Viimeiset opiskelijat otetaan sisälle ensi vuoden syksyn aikana. Helsingin Pelastuskoulun jatko vaikuttaa suoraan Kuopiossa sijaitsevan Pelastusopiston toimintaan. Haluaisinkin kysyä: Kuinka sisäministeriö aikoo toimia tässä asiassa ensi vuonna? Pysyvätkö voimassa ne jo tehdyt päätökset sekä annetut lupaukset, että pelastusalan opinnot tässä valtakunnassa keskitetään Kuopioon?

16.45 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tosiaan keskustelimme tänään täällä oikeusministerin läsnä ollessa tästä järjestäytyneen rikollisuuden erillislaki, jolla kaikki yksityiskohdat tuotaisiin lakiin ja alettaisiin katsomaan, millä tavalla rangaistuksia korotetaan ja millä tavalla kussakin yksityistapauksessa sitten menetellään, niin että vankiloissa olevien vartijoiden turvallisuus paranee ja kaikki tällainen. Tämä

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

on erityisen törkeää, jos tällaista järjestäytynyttä ja yhteiskuntaan soluttautunutta rikollisuutta esiintyy. Minä kysynkin sisäministeriltä: onko teillä nyt tarkoitus oikeusministerin kanssa käydä tätä läpi ja tuoda eduskuntaan vaikka kymmenkohtainen ohjelma siitä, miten te pyritte parantamaan tätä arkiturvallisuutta esimerkiksi Helsingissä ja tietysti muuallakin maassa? Me kaikki tiedämme ja meidän korviin tulee näitä viestejä, miten jo koulujen sisällä myydään huumeita, niin että tämä ei ole mikään pikkuasia. Sen takia tässä pitäisi olla selvä ohjelma, millä tavalla sekä tiukennetaan lakia että tiukennetaan [Puhemies koputtaa] niitä käytännön toimenpiteitä. Oletteko valmis tuomaan tällaisen [Puhemies koputtaa] kymmenen kohdan ohjelman eduskuntaan?

16.46 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri, on hyvä, että poliisien resursseja parannetaan myös meillä tuolla maaseudulla, mutta kaupungeissa ongelmana on nyt tämä jengiytyminen. On puhuttu, että täällä on toistasataa nuorta, jotka aiheuttavat pelkoa kadulla ja vaarantavat myös omaa turvallisuuttaan. Mielestäni tähän on puututtava, tämä on vihelletävä poikki, ja kokoomus on esittänyt tätä niin sanottua nuorten kotiaarestia tähän ratkaisuksi. Kadut pitää saada turvalliseksi. Kun täällä aiemmin on tästä keskusteltu, niin hallituksen riveistä on toisteltu sitä, että nämä nuoret ovat jonkun lapsia. Se on totta, ja olen aivan varma, että ne heidän vanhempansa eivät ole onnellisia ja tyytyväisiä siitä, että nämä lapset ovat osa tällaista jengiytymistä. Sen takia itse toivoisin, että heidät autettaisiin nyt pois sieltä kadulta, ja silloin voisi olla [Puhemies koputtaa] tämä kotiaaresti tehokas keino auttaa heitä takaisin [Puhemies koputtaa] kiinni normaalin elämän syrykseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa totean, että kaikki halukkaat ovat saaneet vähintään yhden puheenvuoron, joten menemme tässä ministerin puheenvuoroon — ministeri, 5 minuuttia — ja sitten siirrymme puhujalistaan.

16.47 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Hyviä huomioita. Poliisien määrä nousee usein täällä keskusteluun. On aivan selvää, että poliisien määrää täytyy nostaa tulevaisuuden haasteisiin paremmin vastataksemme. Tämä hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, että 7 500:aan päästään tällä hallituskaudella. Määrä on valitettavasti laskenut vuosia aina vuoteen 2017 asti, kunnes sitä on vähitellen päästy parantamaan, ja tällä tiellä jatkamme. Toivottavasti myös seuraava hallitus jatkaa tällä tiellä.

Tässä oikeusministeriön suuntaan heitettiin yhteistyöpalloa. Meillä on jatkuva hyvä keskusteluyhteys. Varmasti löydämme yhteisiä keinoja. Toki meillä on jo nyt olemassa monia keinoja siihen, kuinka vaikkapa kaduilla tapahtuvaa rajua väkivaltaa voidaan estää, nuorten syrjäytymistä voidaan estää, jotta kenenkään ei tarvitsisi päätyä sinne kaduille rikollisen elämäntavan piiriin: moniammatillinen yhteistyö, koulut, sosiaalityö, nuorisotyö. Näitä malleja jatkuvasti kehitetään ja vahvistetaan.

Tässä yhteydessä nostettiin huumeiden käyttö isona ongelmana. On aivan fakta, että tänäkin koronan aikana, vaikka ihmiset eivät ole liikkuneet rajojen yli, rajatarkastukset ovat olleet käytössä, niin silti Tullin mukaan — käytännössä ehkä siltä puolelta — on valitettavasti myös mennyt huumeita enemmän yli. Tämä on vakava ongelma, johon poliisin, Tullin ja Rajan PTR-yhteistyössä puututaan entistä vahvemmin. Olen ohjeistanut poliisin osalta ja Rajan osalta sitä työtä niin, että voidaan vielä vahvemmin puuttua tähän ongelmaan, joka käsillä on.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Tässä käytiin keskustelua tästä palomuurista. Kysehän on siitä, että ihmisiä ei hyväksikäytettäisi. Varmasti haluamme sellaisen hyvinvointivaltion, jossa ketään ei hyväksikäytetä. Sitten on selvää se, mitä tässä nostettiin — itse asiassa myös edellisten, kokoomuslaisten sisäministerien aikana on ollut se käytäntö — että jos ihminen saa kielteisen turvapaikkapäätöksen mutta työskentelee, niin voi sitten saada oleskeluluvan työn perusteella. Tämä ei ole mitään uutta. Tarkoitus on se, kuten edustaja Heinäluoma hyvin sanoi, että tietäisimme paremmin, keitä tässä yhteiskunnassa on. Se on turvallisuuskysymys, keitä täällä liikkuu, ja paperittomuuden ehkäiseminen liittyy tähän. Ihmisillä pitää olla jonkinlainen virallinen, laillinen status olla täällä.

Ja mitä tulee palautuksiin, on selvää, että palautuksia edistetään, kuten hallitusohjelma linjaa. Voin kertoa, että viimeksi tänään olen tästä asiasta taas keskustellut taloni sisällä. Edistämme EU-yhteistyötä tässä asiassa mutta teemme myös kolmansien maiden kanssa kahdenvälisiä yhteistoimintaa tässä. Ja se, mikä usein jää huomaamatta, mikä on myös edellisten sisäministerien haasteena ollut, on se, että monet vastaanottavat maat eivät vastaanota omia kansalaisiaan. Tämä on ongelma, johon yksikään sisäministeri ei pysty yksinään puuttumaan, ja sen takia yhdistämme tässä voimiamme eri EU:n jäsenvaltioiden kanssa, jotta näitä sopimuksia saataisiin paremmin.

Täällä oli hyvä huomio tästä metsäpalo-osaamisesta. Suomi on todella tunnettu monesta tällaisesta osaamisesta, ja mielestäni esimerkiksi EU:n pelastuspalvelumekanismi rescEU on yksi paikka, jossa voimme jakaa asiantuntemusta, voimme jakaa apua, laitteistoa, mitä tahansa, miksi ei myös hyviä koulutuskäytäntöjä. Itse ajattelen, että varmasti tällaisia kannattaisi edistää. Meillä on pelastustoimessa myös koulutuskokonaisuusuudistus, jossa voitaisiin tällaista ehkä jopa pohtia. Voisimme keskustella tästä ehkä myöhemmin tarkemmin.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto on erittäin tärkeä kysymys. Kysehän ei ole sitten vain siitä, miten turvallisuusviranomaiset keskenään keskustelevat, vaan juuri, kuten täällä mainittiin, vaikkapa sosiaalipuolen ammattilaisten ja poliisien välisestä yhteistyöstä, jotta esimerkiksi saadaan paremmin tietoa, sanotaan, vaikka näistä huolta aiheuttavista henkilöistä, joita poliisi seuraa. Kuinka ennalta estämme sitä, että tällaiset ihmiset potentiaalisesti suunnittelisivat jonkinlaisia tekoja tässä yhteiskunnassa, olen valmis kuulemaan kaikki hyvät esitykset siitä. Jos Lardotilla tällainen on, niin hän varmasti sen minulle myös josain vaiheessa — toivottavasti — esittelee.

Harvaturva-kysymys on erittäin tärkeä — kiitos sen nostamisesta. Tämä on itse asiassa suurin panostus, jonka tämä hallitus yksittäiseen tiettyyn teemaan liittyen tekee. Jo tälle vuodelle nostettiin harva-alueille poliisien määrää 30:llä, ja ensi vuodelle jatkamme yli 30 uudella poliisihenkilöllä tätä kasvattamista. Käytännössä se ei välttämättä aina tarkoita sitä, että kyse olisi seinistä, vaan käytännössä myös sitä, että partiot voivat liikkua. Poliisit voivat jatkossa tehdä ehkä työtä niin, että tehdään tutkintaa, ollaan kentällä, uudenlaisia työkuvia luodaan ja kehitetään johtamista, työaikasuunnittelua. Olemme tässä jo saaneet poliisilta tämän enimmäisvasteaikaselvityksen, jonka pohjalta poliisi lähtee toimintaa kehittämään. Mutta tämä on suurimpia yksittäisiä panostuksia poliisitoiminnan sisällä, sen lisäksi että nuoriin, lapsiin kohdistuvia rikoksia selvitetään [Puhemies koputtaa] entistä paremmin, verkkorikostorjuntaa tehdään, otetaan huomioon [Puhemies koputtaa] vaikkapa tämä Vastaamo-keissi. Eli moneen panostetaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

16.53 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Pysytään tässä turvapaikkapolitiikassa.

Ensinnäkin on totta, että kansainvälinen yhteistyö palautuksissa on välttämätöntä. Siihen tarvitaan myös... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, joku yrittää viedä edustaja Sankelolta puheenvuoron.

Jatketaan. — Ensinnäkin tosiaan tarvitaan tällaisia kannusteita, piiskaa ja porkkanaa, jos ne nyt ovat oikeita termejä kansainvälisessä yhteistyössä, mutta totuus on kuitenkin se, että kaikki vastaanottavat maat eivät ole aina kovin innostuneita ottamaan kansalaisiaan takaisin. Tämän tiedän ja tunnustan, mutta siinä esimerkiksi yhteistyö kansainvälisesti ja esimerkiksi EU:n tuki erilaisten taloudellisten näkökulmien kautta voisivat olla paikallaan.

Arvoisa puhemies! Kokoomuslaisen sisäministerin aikana aloitettiin kansallisen rajamenettelyn selvittäminen, jossa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voitaisiin ratkaista jo maan rajalla. Menettely jouduttaisi hakemusten käsittelyä ja säästäisi resursseja. Nyt näyttäisi siltä, että tämä selvitys on jäänyt unholaan, ja päinvastoin tuntuu, että on haettu joitain muita malleja. — Ministeri pyörittää päätä. Varmaan kohta saamme siihen sitten vastauksen.

Joka tapauksessa puheet laittoman oleskelun sallimisesta eivät tee kunniaa tuhansille täällä työperäisesti oleskeleville, sillä monet heistä ovat välttämättömiä suomalaisten elinkeinojen tulevaisuuden kannalta, ja meidän täytyy toimia turvapaikkapolitiikassa oikeudenmukaisesti niin, että ne, jotka ovat työperäisesti tänne tulleet, kokevat oikeudenmukaisuutta. Kokoomus haluaa, että työperäisten oleskelulupien käsittelyä tehostetaan. Nopeuttaisimme työlupajärjestelmää, helpottaisimme Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten työllistymistä maassa ja rakentaisimme hyvitysjärjestelmän täällä opiskeleville ulkomalaisille, jotka jäävät valmistuttuaan töihin maahan. Kyllä on tärkeää nähdä tämä kokonaisuus. Me tarvitsemme työvoimaa jatkossakin, kansainvälistä osaamista Suomen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi, se on ihan selvä asia.

Mutta voisin nyt vielä kysyä, vastaukset tulevat varmaan sitten jossakin vaiheessa: mitä toimia hallitus tekee turvapaikkapolitiikan ajanmukaistamiseksi, kiristämiseksi ja vastaavasti työperäisten oleskelulupien käsittelyn nopeuttamiseksi?

16.56 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jokainen, joka on joskus elämänsä aikana joutunut tarisevin käsin näppäilemään hätäkeskuksen numeron puhelimensa näytölle, tietää, miten pitkiltä ne sekunnit voivat tuntua, ennen kuin avun äänen puhelimesta kuulee, ja jokainen, joka on joutunut odottamaan virkavaltaa saapuvaksi tilanteessa, jossa terveys ja pahimmillaan ihmishenki ovat vaarassa, tietää, miten pitkiltä nuo minuutit avun saamiseen voivat tuntua. On meidän päättäjien velvollisuus turvata sellaiset resurssit, että tässä maassa apua saa ja että sitä saa nopeasti.

Poliisin ja pelastusviranomaisen työtä ei ehkä tavallisessa arjessa tule niin paljon miettiä. Uskon meistä monen pitävän lähes itsestäänselvänä, että jos hätä tulee, apua kyllä saa. Ja juuri niin sen Suomessa pitääkin olla. Luottamus viranomaisiin ja avunsaantiin on keskeinen osa turvallisuudentunnetta, ja jokaisen tulisi voida luottaa siihen, että kun sen hätäkeskuksen numeron joutuu näppäilemään, tuo apu tulee — täysin riippumatta siitä, missäpäin Suomea hädän keskellä on, ihmishenki kun on aivan yhtä arvokas kaupungissa

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ja sen laidoilla kuin maaseudullakin. On tärkeää, että poliisin resursseja haja-alueille nyt lisätään.

Kentällä tuota äärettömän vastuullista ja täysin korvaamatonta työtä pelastuslaitoksen ja poliisin haalareissa tekevät eivät kuitenkaan kykene ihmeisiin ilman riittäviä resursseja. Jokaiseen hätäpuheluun vastaa ihminen, ja jokaisen hätätilanteeseen paikalle saapuneen ammattilaisroolin takana on ihminen. Jokaisella — ammatista, koulutuksesta tai kokemuksesta riippumatta — myös jaksamisen rajat tulevat vastaan, jos työn kuorma koituu kohtuuttomaksi. Kun työntekijöitä ja osajia on tarpeeksi, jakautuu työ tasaisemmin, ja kun tekijät voivat työssään hyvin, välittyy se varmasti myös parempana toimintakykynä ja kansalaisten saamana palveluna. Sen vuoksi onkin äärettömän tärkeää, että tällä hallituskaudella on tehty huomattavia lisäyksiä sisäisen turvallisuuden resursseihin. Suunta on oikea, mutta kaikkia vuosien aikana kertyneitä vajauksia ei toki näillä lisäresursseilla vielä onnistuta paikkaamaan. Sisäisen turvallisuuden ollessa kyseessä tulee resurssit turvata aina pitkäjänteisesti yli hallituskausien.

Arvoisa puhemies! Sanotaan, että kaikkein vaarallisin piste on se hetki, kun millään ei ole enää mitään väliä. Se on se hetki, jolloin ryhdytään epätoivoisiin tekoihin tai puretaan omaa pahaa oloa rikkomalla toisen turvaa. Yhteiskunnan reunoille ajautuminen on aina paitsi inhimillinen tragedia, pahimmillaan myös suuri yhteiskunnallinen uhka. Osattomuuden kokemuksia ja yhteisöllisyyden hakemista rikollisuuden parista ehkäisemme tehokkaimmin huolehtimalla siitä, että jokainen saisi kokea olevansa tärkeä osa tätä yhteiskuntaa, ja varmistamalla, että jokaiselle löytyy paikka myös lain tältä puolen. Juurisytitä tunnistamalla ja niihin ajoissa puuttumalla me ehkäisemme rikoksia aina kaikkein tehokkaimmin.

Muistan erään useaan rikokseen syyllistyneen nuoren minulle kerran todenneen, että miksi sitä edes enää yrittäisi elää oikein, kun ei kukaan usko hänen siinä kuitenkaan onnistuvan. Muistan törmänneeni tuohon samaan nuoreen, silloin jo nuoreen aikuiseen, kerran kadulla, ja hän iloisesti virnisti, että nyt on ammattitutkinto taskussa eivätkä kivimuurit ole ympärillä. Tuolloin, vuosien jälkeen, hän kiitti siitä, että hänestä oli välitetty silloin, kun hän ei jaksanut välittää itsestäänkään. Meidän tulee onnistua estämään nuorten ajautumista rikollisuuden pariin, mutta meidän tulee myös onnistua auttamaan irti silloin, kun tavat tai ympärillä olevat ihmiset pitävät otteessaan osana rikollisuuden verkkoa. Me emme voi antaa yhdenkään nuoren lipua tai hukkaa järjestäytyneen rikollisuuden uumeniin. Me emme voi antaa yhdenkään rikoskierteen jatkua sen vuoksi, ettei ollut riittävästi käsipareja ottamassa kentällä koppia. Mutta me emme voi myöskään olettaa, että esimerkiksi poliisi olisi yksinään se taho, joka rikoksia ennalta estävää työtä tekemällä kykenisi hoitamaan kaiken, vaan me tarvitsemme moniammatillista, sektorirajat ylittävää työtä, mitä esimerkiksi tämä Ankkuri-toiminta parhaimmillaan on. Meidän tulee kuitenkin olla jo monta askelta edellä, sillä mitä useammalle lapselle me onnistuimme tässä maassa sen turvallisen lapsuuden takaamaan ja mahdollistamaan, sitä harvemman nuoren kanssa joudumme lain reunoilla kohtaamaan. On siis äärettömän tärkeää, että nyt viranomaisresursseja rikoksia ennalta ehkäisevään työhön vahvistetaan ja että radikalisoitumista pyritään kaikin keinoin ehkäisemään. Samoin lapsiin kohdistuvien nettirikosten torjuntaan sekä järkyttävän ihmiskaupan kitkemiseen osoitettavat resurssit ovat sellaisia, joiden arvoa on vaikea rahassa mitata.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan vielä nostaa eläinsuojelupoliisin toiminnan sekä eläinsuojelurikosten nykyistä paremman ratkomisen. On aivan selvää, ettei tässä maassa ole ollut riittäviä resursseja valvoa eläimiin kohdistuvaa toimintaa ja puuttua eläin-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

suojelurikoksiin, minkä vuoksi nyt lisättävät panostukset ovat kiitoksen arvoisia ja tärkeitä. Toivottavasti onnistumme mahdollistamaan jatkossa eläinten oikeuksien nykyistä paremman toteutumisen.

17.01 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun kiitos edustaja Virralle todella vaikuttavasta ja koskettavasta puheesta. Kuulee selvästi, että hän tietää, mistä puhuu.

Olemme tässä salissa puhuneet paljon sairaanhoitajien ja opettajien jaksamisesta koronakriisissä. On hyvä, että tänään tässä keskustelussa on noussut esiin myös koronan vaikutukset sisäisen turvallisuuden ammattilaisten työhön, ja on tärkeää, että tällä talousarviollla vahvistamme merkittävästi näiden toimijoiden resursseja. Poliisien määrän lisäämisestä täällä onkin jo hyvin puhuttu — siitä kiitän myös ministeriä. Samoin Rajavartiolaitos on ollut ja on edelleen koronatoimissa aivan avainasemassa. Siellä on jouduttu tekemään suurin voimavarojen uudelleenkohdennus sitten sotien ja suoriuduttu siitä vaikeassa tilanteessa hyvin. On tärkeää, että sinnekin saadaan lisää resursseja.

Kiitos hallitukselle myös siitä, että se haluaa puuttua määrätietoisesti ihmiskauppaan ja torjua tätä liian usein piiloon jäävää, räikeästi ihmisoikeuksia rikkovaa rikollisuutta. Ihmiskaupan vastainen työ edellyttää tehokasta, ennalta estävää toimintaa, laadukasta ihmiskaupparikostutkintaa sekä toimivaa auttamisjärjestelmää ja uhreista huolehtimista. Helsingin poliisilaitokselle perustetaan ihmiskaupparikoksien paljastamiseen ja tutkimiseen keskittyvä ryhmä, joka tulee tekemään laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, ja lisäksi jokaiseen poliisilaitokseen tulee kaksi nimettyä ihmiskaupparikosten tutkijaa. Tämän työn jatkuvuus meidän on turvattava.

Viime aikoina ovat tosiaan huolta herättäneet alaikäisten tekemät vakavat rikokset, joista täällä on myös hyvin jo tänään puhuttu. Edustaja Virta erityisesti toi siihen hyviä näkökulmia. Tähän on tosiaan reagoitava nopeasti tehostamalla viranomaisten välistä monialaista yhteistyötä ja vahvistamalla nuorten syrjäytymistä estävää toimintaa, ja kuten on todettu, niin Ankkuri-toiminta on tästä hyvä esimerkki. Ennalta estävän toiminnan resursointi poliisissa on olennaista, mutta poliisin voimin näiden lasten ja nuorten ongelmia emme pysty ratkaisemaan, se on hyvä tunnistaa.

Pelastustoimen osalta haluan nostaa hätäkeskuslaitosten henkilöstön terveyden ja työsäijaksamisen, mikä myös on täällä jo mainittu. Hätäkeskuslaitosten toiminta on kärsinyt koko olemassaolonsa ajan koulutetun henkilöstön puutteesta, ja se on johtanut sitten olemassa olevan henkilöstön sairauspoissaoloihin. Tämä asia on vakava, koska kyse on hädän tai onnettomuuden sattuessa meistä jokaisen turvallisuudesta ja pahimmillaan jopa hengestä.

Arvoisa puhemies! Talousarvioon sisältyy 8 miljoonan euron lisäys Maahanmuuttoviraston työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupien ruuhkan purkamiseen, käsittelyaikojen nopeuttamiseen ja prosessien automaation kehittämiseen. Olennaista onkin näiden prosessien kehittäminen ja sujuvoittaminen. Tällä hetkellä voidaan hyödyntää osa-automaatiota, mutta edelleen kaikki päätökset vahvistetaan manuaalisesti. Tämä automaattinen päätöksenteko vaatii lakimuutoksen, jota valmistellaan oikeusministeriön johdolla, ja toivon, että tässä asiassa päästään eteenpäin. Vaikka ensi vuosi Maahanmuuttoviraston rahoituksen osalta näyttää hyvältä, niin sen jatkuvuus huolettaa. Jos lisäresursseja ei saada, niin Migri joutuu supistamaan merkittävästi toimintaansa vuodesta 22 alkaen. Tähän voimme vielä ensi vuoden aikana vaikuttaa.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Ja vielä haluan kiittää hallitusta ja ministeriä siitä, että nostetaan ensi vuonna pakolaiskiintiötä 1 050 ihmiseen. Maailmassa on tällä hetkellä eniten pakolaisia sitten toisen maailmansodan. Pakolaiskiintiön nosto on tärkeä tapa auttaa sotaa ja vainoa pakenevia sekä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Pakolaiskiintiötä nostamalla autamme yhä useamman pakolaisleireillä olevan ihmisen uuden elämän alkuun ja luomme turvallisia ja hallittuja reittejä pakolaisille hakeutua turvaan.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun muutama sana poliisin toimitilojen turvallisuudesta, johon hallintovaliokunta on kiinnittänyt toistuvasti huomiota. Poliisin sisäilmakehityksen määrä on noussut viime vuodesta ja käsittää yhteensä 13 kohdetta, ja näissä työskentelee 1 900 henkilöä. Meillä ei ole varaa riskeerata poliisien terveyttä tällä tavalla. Yhteistyö Senaatti-kiinteistöjen kanssa on onneksi parantunut, mutta tämä asia vaatii vielä työtä. Sama koskee Rajavartiolaitoksen kiinteistöjä. On hyvä ja tärkeää, että nyt on kirjattu, että toimitilojen korjaamisesta aiheutuva vuokratilustannusten kasvu on otettava täysimääräisesti huomioon toimintamenoissa.

17.06 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin valiokunnassa tyytyväisyydellä panimme huomiolle sen, että hallituskaudella on tehty näitä lisäyksiä sisäisen turvallisuuden resursseihin. Todella, niin kuin ministeri tuossa sanoikin puheenvuorossaan, 2010 meillä oli 8 000 poliisia, sen jälkeen määrä lähti vakavasti laskemaan, ja sitten siinä 2017 on tapahtunut käännettä. Tämä on äärimmäisen tärkeää, koska todellakin valitettavasti myöskin se rikollisuuden kirjo on lisääntynyt ja myöskin vakavuusaste on kasvanut, ja siksi tämä kehityssuunta on aivan oikea ja sitä pitää myöskin jatkaa.

Täällä olemme tosiaan näitten nuorten tilanteeseen kiinnittäneet huomiota ja olleet huolestuneita valiokunnassakin. Tämä Ankkuri-toiminta nostettiin esille erityisesti. Tosiaankin, niin kuin tuossa debattipuheenvuorossa nostin esille, alueellisesti juurikin nyt pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa tuntuu, että se huumerikollisuus pesiytyy aivan sinne koulujen ja oppimisympäristöjen liepeille, ja siellä ehkä vähemmän kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, kasvukeskuksissa on oikeastaan ollut ymmärrystä edes tarttua siihen vakavaan ongelmaan. Siellä ovat vanhemmat hädissään, ja siellä on monenlaista siihen liittyvää problematiikkaa.

Sitten tähän ihmiskauppakysymykseen: Erittäin hyvä, että myöskin siihen tullaan resursseja lisäämään ja että tämä asia otetaan vakavasti. Tämä on tosiaankin maailmanlaajuisesti yksi järkyttävimpiä rikollisuuden muotoja, valitettavasti myös yksi tuottoisimpia, jolla tehdään järjestäytyneen rikollisuuden toimesta isoa tiliä. Siinä mielessä Suomeen — olemme sen todenneet — ei ole mikään lintukoto tämän asian suhteen, vaan olemme sekä kauttakulkumaa että myöskin sitten määränpääasema, ja tässä asiassa on myöskin tärkeää, että resurssilisäyksiä on.

Täällä nostettiin jo esille tämä kiintiöpakolaisjärjestelmä. Silloin, kun kristillisdemokraatit olivat hallituksessa, tämä kiintiöpakolaismäärä oli se 1 050, ja sitä silloin Päivi Räsänen toimiessa sisäministerinä nostettiin juuri tuohon ja nimenomaan siksi, että KD:ssä me näemme, että kiintiöpakolaisjärjestelmä on se hallittu tapa, jolla pystytään ensinnäkin sieltä pakolaisleireiltä auttamaan niitä ihmisiä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Sieltä vammaiset, vanhukset, pienet lapset, yksinhuoltajaäidit eivät varmastikaan pysty lähtemään edes yrittämään sitä turvapaikan hakemista, ja siksi toisekseen näillä ihmisillä on jo se pakolaisstatus. Siksi on tehokasta ja järkevää auttaa näitä ihmisiä kotoutumaan siten suoraan kotikuntiin ilman, että on vuosien prosesseja edessä.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Vielä viimeisenä asiana nostaisin esille pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan. Nyt, kun sote-uudistusta tehdään, pelastustoimi siinä mukana myöskin siirtyy, ja ehkä ministerille vielä kysymys: onko tämä nyt sitten huomioitu näissä kaikissa tulevisissa rahoituskuvioissa, [Puhemies koputtaa] millä tavalla tämä pelastustoimen hätäkeskustoiminta nyt sitten tähän sote-kuvioon istahtaa?

17.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia hyvästä esittelystä ja hyvistä tiedoista sisäministeriön pääluokkaa koskien. On hyvä, että asioista on kuitenkin päästy hallintaan, vaikka aika, jota elämme, on kovin vaikea. Lähinnä kahteen asiaan kysisin ministeriltä hieman lisätietoa.

Ensinnä olen kiitollinen siitä, että Rajavartiolaitos on saanut riittäviä määrärahoja kaluston uusimiseen, koska mikään vartiointityöhön ei onnistu, ellei määrärahoja ole riittävästi. Perhepiirini takia ja läheisten ystäväni takia — heistä moni on rajavartija — kysyn teiltä, arvoisa ministeri: miten on tämän vihreän rajan valvonnan laita? Siellä jatkuvasti rajavartijat eri yhteyksissä sanovat, että heidän miehistövajauksensa on niin valtava, että siellä ihan aidosti on hätä siitä, että muutama sairaustapaus aiheuttaa sen, että ollaan jo alimiehityksellä. Siellä on kuitenkin valtavan pitkät alueet valvottavana, ja se työ on raskasta. Olen sen ihan perhepiirissä nähnyt, että siellä aidosti tehdään töitä ja todella vaikeissa olosuhteissa, kun liikkeelle on vartiointiin lähdeävä, olipa keli kuin keli.

Toinen asia on sitten poliisin toiminta. On hyvä, että poliisille on määrärahoja ja miehiä saatu lisää, mutta maaseutukunnissa ikävä kyllä poliisin näkyvyys on aika heikkoa. Sitten tämä ilmiö on aiheuttanut paikallisissa ihmisissä erittäin paljon pahaa verta: SusiLIFE-hanke. Siellä poliisi tekee määrätietoisesti sellaista toimintaa, että ihmisiä pysäytellään tiellä. Ymmärrän sen, että kuljettajan ajokunto tarkistetaan ja puhallutetaan, se on ok, samoin ajoneuvon kunto, onko renkaat kunnossa, se on normaalia, mutta sitten kun mennään tekemään paikkaustintaa elikkä tutkitaan auto — esimerkiksi yksinäinen leskirouva ajelee vaikka kauppaan maito-ostoksille, ja poliisi pysäyttää hänet sivutiellä ja tekee paikkaustintaa — siihen tarvitaan aina lupa, ja sen luvan saanti edellyttää aina vakavaa rikosepäilyä. Sitä ei voi tehdä kategorisesti niin, että vaikkapa nyt Eduskuntatalon edessä ajavia autoja ja ihmisiä pysäytettäisiin ja ruvettaisiin laukkuja tutkimaan. Se on laitonta. Siellä tehdään jatkuvasti tätä. Olen tehnyt siitä oikeusasiamiehelle kantelun. Ettekö te, arvoisa sisäministeri, voisi puuttua tähän asiaan, koska eihän poliisilla ole mitään yleisvelvoitetta valvoa tällä keinoin? Ei kenelläkään ihmisellä, joka menee vaikka kauppaan, marjaan tai ystäviä tapamaan, ole mitään velvollisuutta kertoa poliisille, minne hän on menossa. Siellä ihmisiä jahdataan ja ihmiset elävät pelossa. Susia varjellaan siellä metsässä, mutta kukaan ei vahdi Ilomantsin kirkonkylän keskellä koulun lasten turvallisuutta, koska ne poliisit ovat siellä maastossa niitä susia käyttämässä. Eikö tässä ole jotakin järjetöntä, arvoisa ministeri, että susien turvallisuutta siellä valvotaan eikä sen pienen koululapsen, kun sudet liikkuvat kylän keskellä? Kaksi viikkoa sitten oli Ilomantsissa 200 metrin päässä koulusta susilauma, ja siitä vierestä ne lapset menivät aamulla kouluun. Olisiko tähän puututtava, koska minusta tämä on niin väärin, että ihmisille tehdään henkilöetsintää siellä, [Puhemies koputtaa] tutkitaan autoja ja käsilaukkuja ja muita laukkuja, kohdellaan kuin rikollisia? Toivon, että te puututte tähän.

17.12 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa olemme sitä mieltä, että kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ihmisiä tulee auttaa, mutta olisi hyvä, että pääosa

näistä henkilöistä otettaisiin suoraan pakolaisleireiltä, koska siellä on paljon naisia, lapsia, avuttomassa tilanteessa olevia henkilöitä.

Se toinen tapa, jolla Suomeen voi tulla humanitäärisen avun tarpeessa, on turvapaikanhaku, ja kuten tiedetään, tällä hetkellä tilanne on eskaloitumassa Euroopassa. Salakuljettajat, jotka tuovat maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita, löytävät aina uuden reitin. Tällä hetkellähän se reitti näyttää olevan Kanariansaarilla, ja tällä kertaa paine kohdistuu enemmän Espanjaan kuin esimerkiksi Italiaan tai Kreikkaan.

Jos mennään takaisin ajassa vuoteen 2015, niin silloinhan Suomeen tuli suurin piirtein 32 500 turvapaikanhakijaa. Heistä noin viidennes sai turvapaikan, eli onnistumisprosentti oli melko lailla heikko. Ongelmahan tässä on se, että näistä henkilöistä, jotka eivät saa sitä turvapaikkaa, läheskään kaikki eivät sitten palaa siihen maahan, mistä he ovat tulleet, ja myöskään se maa ei välttämättä ota heitä vastaan. Iso ongelma meillä on ollut tässä suhteessa muun muassa Irakin kanssa. Meillä ei ole palautussopimusta Irakin kanssa, mutta vaikka Ruotsilla on vastaava sopimus, niin silti hekään eivät ole onnistuneet palauttamaan irakilaisia.

Nythän Euroopassa — kuten, ministeri, tiedätte — on tekeillä turvapaikkapolitiikka, ja meillä oli äskettäin suuressa valiokunnassa tämä politiikka käsittelyssä. Itse olisin toivonut siihen hiukan tiukempaa otetta sen suhteen, millä tavalla näitä turvapaikanhakumenetelyitä kehitetään. Me olemme kokoomuksessa ehdottaneet tällaista rajamenettelyä eli sitä, että ulkorajojen tuntumassa, rajavyöhykkeillä, käsiteltäisiin ja jo ratkaistaisiinkin näitä asioita. Silloin ei tulisi sitä problematiikkaa, että henkilö on täällä maassa ja me emme pysty häntä palauttamaan. Me viime hallituskaudella yritimmekin tätä viedä eteenpäin, mutta valitettavasti se ei ole edennyt.

Nyt tässä uudessa turvapaikkapolitiikassa on kaksi peruseriaa maille, jotka ovat EU:ssa mukana. Toinen niistä on se, että maat joko joutuvat tai pääsevät ottamaan vastaan näitä turvapaikanhakijoita, tai sitten heidän tulee osallistua palautusmenettelyyn.

Arvoisa puhemies! Mielelläni kuulisin ministerin näkemyksen siitä, minkä roolin Suomi aikoo jatkossa ottaa tässä. Mitä me esitämme? Mikä on meidän roolimme tässä? Tässähän on myöskin se näkökulma, mitä komissaari, joka tästä asiasta vastaa, on esittänyt, että jos maissa on jo tietyn maan kansalaisia, turvapaikanhakijoita, niin myöskin nämä uudet turvapaikanhakijat sitten ohjataan sinne, eli kun esimerkiksi Suomessa on paljon irakilaisia, niin tänne tulisi sitten jatkossakin heitä. [Puhemies koputtaa] Mikä teidän mielipiteenne ja näkökulmanne on, miten Suomi tässä asemoituu?

17.16 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa rouva ministeri! Hyvät kansanedustajat! Haluan ensin kiittää ministeri Ohisaloa siitä hyvästä työstä, mitä hän on tehnyt muun muassa poliisin voimavarojen vahvistamiseksi ja myös Maahanmuuttoviraston resurssien lisäämiseksi. Kuten edustaja Elo täällä aikaisemmin, niin minäkin kannustan huolehtimaan siitä, että ei pelkästään ensi vuonna vaan myös sen jälkeen Maahanmuuttoviraston voimavarat olisivat riittävät.

Olisin myös kiittänyt edustaja Virtaa hänen hyvästä puheenvuorostaan. Nyt kun hän on kuitenkin jo poistunut, niin tässä on kyseessä tällainen, että puhuu hyvää toisesta selän takana, eli kiitan edustaja Virtaa hyvästä puheenvuorosta.

Jo edellä käyttämässäni vastauspuheenvuorossa sanoin, että Suomessa on tapahtunut kauhistuttavia rikoksia — lapsia raiskattu Oulussa, aikuisia raiskattu ympäri maan, entisiä tyttöystäviä surmattu Satakunnassa ja niin edelleen — joiden tekijöinä on ollut turvapai-

kanhakijoita ja/tai jo kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneita henkilöitä. Ministeri, sanoitte puheenvuorossanne, että on itsestäänselvää, että rikoksia tehneet karkotetaan Suomesta. Olisipa asia näin, mutta asia ei ole näin. Ja nyt en puhu palautuskiellosta, joka on ehdoton — ihmistä ei voida palauttaa, jos siellä häntä uhkaa kidutus, kuolemanrangaistus ja niin edelleen — enkä puhu edes siitä, että maat eivät ota näitä palautettavia kansalaisiaan vastaan, vaan puhun siitä, että toisin kuin mitä EU:n määritelmädirektiivi sallii, niin Suomessa ei ole otettu käyttöön sitä määritelmädirektiivin kohtaa, jonka mukaan vakavaan rikokseen syyllistyneeltä henkilöltä voitaisiin tämä kansainvälisen suojelun asema lakkauttaa ja sen jälkeen sitten hänet tietysti karkottaa.

Luen hallintovaliokunnan hyvin tuoreesta, alle viikon vanhasta mietinnöstä tätä koskevan kohdan: ”Aiemman määritelmädirektiivin kansallista voimaan saattamista koskevan hallituksen esityksen perustelujen mukaan direktiivin tietyt kohdat ovat ongelmallisia ja ristiriidassa pakolaissopimuksen määräysten kanssa.” Siis Suomessa nämä ylikireät perus- ja ihmisoikeussopimusten tulkitsijat katsoivat, että sellainen EU-direktiivi, joka mahdollistaa törkeimpiä rikoksia tehneeltä kansainvälisen suojeluaseman saaneelta kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamisen, olisi ristiriidassa Geneven pakolaissopimuksen kanssa. Kas kummaa, kun tätä ei siellä EU:ssa kukaan huomannut silloin, kun tämä direktiivi on tehty, ja silloin, kun tämän direktiivin mukainen artikla tältäkin osin on muissa EU-maissa otettu käyttöön. Tätä tarkoitin sillä, kun sanoin, että Suomessa nämä tuomasojaset — ja nyt pienellä kirjaimella ja monikossa — ylikireän tulkinnan koulukunnan edustajat, löytävät kyllä sellaisia tulkintoja, joita muualla Euroopassa ei tunneta. Pyydän, että ministeri tutustuu tähän hallintovaliokunnan tältä osin täysin yksimieliseen mietintöön.

Tässä mietinnössä on kaikkein oleellisinta tältä osin seuraava kohta: ”Valiokunta on edellä viitannut siihen, että EU:n määritelmädirektiivi mahdollistaa tiettyjen edellytysten täyttyessä pakolaisaseman peruuttamisen ja lakkauttamisen sillä perusteella, että hänet on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Direktiiviä ei ole aiemmin kuitenkaan tältä osin otettu osaksi Suomen lainsäädäntöä. Valiokunnalle asiantuntijakuulemisessa muodostuneen käsityksen mukaan riski siitä, että törkeään rikokseen syyllistyminen voi johtaa kansainvälisen suojeluaseman menettämiseen ja tätä kautta mahdollisesti maasta poistamiseen, saattaa osaltaan ennalta ehkäistä tällaisia rikoksia.” Ja sitten kaikkein oleellisin: ”Valiokunta katsoo, että määritelmädirektiivi on syytä saattaa Suomessa voimaan tältäkin osin.” Valiokunta on tältä osin täysin yksimielinen, ja minä todella toivon, että ministeri hyvin ripeästi ryhtyy toimiin, jotta tämä määritelmädirektiivi tältäkin osin saatetaan Suomessa voimaan ja jotta tilanne olisi se, minkä te edellisessä vastauksessanne sanoitte, että totta kai rikolliset Suomesta karkotetaan.

17.21 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi joutuu elämään tämän hallituksen puhtaasti ideologisen hallitusohjelman toteuttamisen varmistamiseksi velkarahalla. Näistä ideologisista periaatteista hallitus ei tingi, vaan jatkaa rahan jakamista tässä globaalissa terveys- ja taloustilanteessa täysin epärelevantteihin kohteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, kehitysapuun, työperättömän maahanmuuton sujuvoittamiseen ja Euroopan unionin velkavankeuspaketteihin, eikä tätä tosiasiaa voi täällä toistaa liikaa.

Sisäministeriö on se poliittinen elin, jonka pitäisi taata Suomen kansalaisten turvallisuus ja koskemattomuus kaikissa olosuhteissa. Sen tehtäviin kuuluu sisäisen turvallisuuden takaamisen ohella myös muun muassa Suomen rajojen turvaaminen, siviilikriisinhallinta, kansalaisuusasiat ja maahanmuutto, kansainvälinen suojelu ja turvapaikanhakijoi-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

den asioiden käsittely. Näistä kolme viimeisintä näyttävät tällä hallituksella menevän kaiken muun edelle. Velkarahaa ja resursseja ei säästellä, kun toimintaa ohjaavat sisäistä turvallisuutta nakertava sinisilmäinen ideologia ja sokea yltiösolidarisuus. Tulokset ovat jo nähtävissä. Oman lisänsä turvattomuuden lisääntymiseen tuovat Euroopan unioniin kuulumisen, avoimet rajat ja Suomen EU:n erinäisiin toimimattomiin ja tulkinnanvaraisiin sopimuksiin sitoutuminen ja niiden orjallinen pilkkujen ja pisteiden noudattaminen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on turvallinen oikeusvaltio Suomi, joka ikävä kyllä viimeaikaisten tapahtumien valossa näyttää kansalaisten silmissä olevan pelkkä vitsi. Tavoitteena on myös turvallisuudentunteen vahvistuminen ja turvallisuusviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen. Toimintakykyä ei voida varmistaa pelkillä kauniilla sanoilla hallitusohjelmassa ja budjettiesityksissä, vaan sen varmistumisen takamiseksi tarvitaan riittävä määrä koulutettua henkilöstöä, kalustoa, toimintaympäristön hallintakoneistoa. Pelkkä sanoilla kikkailu ei kansalaisten turvattomuutta poista, ja vaikka hallitus on lisäämässä poliisitoimintaan rahoitusta hieman, on rahoitus kuitenkin määräaikaistunut eikä pitkällä aikavälillä riitä, varsinkin kun tiedetään, ettei rikollisuus maassamme juurisyihin puuttumattomuuden ja avoimien rajojen vuoksi tule ainakaan väheneään.

Me perussuomalaiset olisimme vaihtoehtobudjetissamme lisäämässä poliisien määrän yli 8 000 henkilötyövuoteen, mutta tämä edellyttäisi rahoituksen ohjaamista poliisin henkilöstömenojen lisäksi poliisikoulutuksen lisäämiseen. Lisääntyvä kansalaistottelemattomuus ja esim. ekokapinallisten poliisia turhaa työllistävät tempaukset tulevat syömään poliisien resursseja valtavasti myös tulevaisuudessa. Maassa pitkin poikin makaavien loppu-aikaansa kuluttavien tulevaisuuden päättäjien poliisia vastaan nostamilta virkarikostutkinnoilta ei tulla tulevaisuudessakaan säästymään. Poliisille olisi annettava toimintamahdollisuudet ja tarpeelliset työkalut tällaisen typeryyden estämiseksi.

Asioiden muuttaminen olisi nykyhallituksen velanotolla helppo rasti, mutta tahtotila näyttää kuitenkin puuttuvan toisarvoisten asioiden ollessa niitä tärkeämpiä. Hallitus myöntää budjettiesityksessään, että sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö on muuttunut monimutkaisemmaksi ja että siihen vaikuttavat myös maamme ulkopuoliset tekijät. Toisin sanoen epäsuorasti myönnetään, että Euroopan unionin avoimien rajojen, sen toteuttaman politiikan ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen takia kansalaisten turvattomuus on lisääntynyt ja tulee lisääntymään enenevissä määrin, eikä siihen auta maahanmuuttokoordinaattoreiden virkojen lisääminen, ohituskaistat eikä rikollisesti maassa olevien paapominen. Mikäli ongelmien juurisyitä ei tunnusteta, saati että niistä puhuttaisiin, ei mikään määräraha tai resurssi tätä asiaa tule muuttamaan eikä korjaamaan.

Arvoisa puhemies! Kun on kyse maahanmuutosta, hallituksen toimet ja ohjelmat ovat täysin ristiriidassa keskenään. Kun budjettiesityksessä maahanmuutto esitetään hallittuna ja yhteiskunnallisesti kestäväenä, pyrkii hallitus samalla kuitenkin pitämään laittomasti maassa olevat yhteiskunnan jo valmiiksi rajallisten palveluiden piirissä vielä lisäämällä resursseja ja rahaa näihin laittomasti maassa oleviin kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneisiin ihmisiin. Ainoa oikea tapa olisi kansalaisten turvallisuutta uhkaavien ihmisten säilöön-otto ja sitä kautta palautukset kotimaihinsa. Mikäli kyseinen maa ei ota omia kansalaisiaan vastaan, ei se voi myöskään nauttia Suomen kustantamista avuista. Myönteisen turvapaikan saaneet henkilöt tulee vastuuttaa maamme lakeihin, kulttuuriin, toimintatapoihin ja kielen opettelemiseen ennen mitään muuta kotoutustoimenpidettä. Maassa maan tavalla tai maasta ulos.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Arvoisa puhemies! Sisäministeriön hallinnonala on laaja kokonaisuus, johon hallituksen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Se on Suomen ja Suomen kansalaisten perustukipilari, eikä sitä ideologisten humpuukien vuoksi tule koskaan vaarantaa. — Kiitos.

17.26 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Jengiväkivallasta on täällä puhuttu ja maahanmuutosta ja samoin tietysti poliisien resursseista. Yhdistän nyt nämä kolme teemaa yhteen ja esitän ministerille kysymyksen, jota on aikaisemminkin kysytty ja jota itse olen ollut käsittelemässä hallinto- ja turvallisuusjaostossa viime vaalikaudella. Eli kysymys on siitä, olisiko Poliisiammattikorkeakouluun mahdollista ottaa maahanmuuttajataustaisia hakijoita, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole koulutukseen riittävä mutta joilla kuitenkin on oman äidinkielensä täydellinen hallinta, eli he osaisivat joko suomea ja äidinkieltään tai ruotsia ja äidinkieltään. Esitän tämän kysymyksen sen takia, että jos on ikään kuin samasta viiteryhmästä, niin on helpompi olla tekemisissä asiakkaiden kanssa, jotka he sitten tunnistavat ikään kuin omaksi ihmisekseen, omaksi viranomaisekseen, ehkä helpommin, kun kieli on yhteinen ja tausta sillä tavalla yhteinen.

Sitten hätäkeskusasioista vielä: Tarkastusvaliokunta käsitteli hallituksen vuosikertomusta ja nosti yhdeksi painopistealueeksi tässä tarkastelussa nimenomaan hätäkeskusasiat. Kuulimme laajasti asiantuntijoita, ja havaintomme oli, että on sekä vajetta henkilöstössä että ongelmia henkilöstön hyvinvoinnissa. Siinä on selvästi ongelmia, ja työn kuormitus on aika ajoin sietämättömän kova, eli soitot, tehtävät, lisääntyvät mutta henkilöstömäärä ei. Kannattaa kyllä varmasti tutustua tähän tarkastusvaliokunnan mietintöön siltä osin, että siinä on kyllä vedetty hyvin yhteen asiantuntijoiden kuulemiset, henkilöstön näkökulmat ja laitettu ne sitten tiiviiseen pakettiin siihen mietintöön. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tämän osion loppuun ministeri Ohisalo, 3 minuuttia.

17.29 Sisäministeri Maria Ohisalo: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitokset edustajille oikein hyvästä keskustelusta ja kommenteista. Monia näistä mielelläni vien eteenpäin ja toivon, että laitatte ihmeessä myös viestiä perään, että voimme edistää yhdessä näitä hyviä tavoitteita, joita täällä on nostettu.

Täällä nousi esille kotiaaresti, josta ehkä kuitenkin täytyy olla hieman eri mieltä. Se voi ehkä toimia sellaisille nuorille, joilla se koti on turvallinen paikka olla. Valitettavasti usein niillä nuorilla, joilla on vaikeaa siellä kaduilla, on myös heidän kodissaan erittäin vaikeaa olla. Tätä ehkä kannattaa hieman vielä kehitellä pidemmälle.

Rajamenettely nostettiin monissa puheenvuoroissa esille, ja sehan esiintyy nyt tässä EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikan uudistuksessa. Kannat U-kirjelmiin ovat tietysti vielä muodostettavina täällä eduskunnan päässä, mutta Suomi ei sinänsä missään kohdassa ole tätä vastustanut, eli tämä työ menee eteenpäin. Sen takia ymmärtääkseni myös kokoomusedustajat ovat jääneet odottamaan tätä EU:n tasoista päätöstä tässä kysymyksessä, jota nyt sitten voimme edistää. Suomi on pyytänyt myös lisää lisätietoa ja oikeudellisia selvityksiä siitä, miten tämä voitaisiin toimeenpanna jatkossa.

Ehkä huomiona se, kun hallitusohjelmaan on kirjattu, että jos ihminen saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin sitten voisi saada työn perusteella oleskeluluvan — tämä on siis olemassa oleva käytäntö, ei mitään uutta. Mutta ehkä myös se huomio, että se oleskelulupa saataisiin nimenomaan työn perusteella eli ihmiset eivät jäisi tähän yhteiskuntaan sosiaali-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

turvaetuuksia nauttimaan, kuten täällä ehkä jotkut mainitsivat. Eli työ on tässä se olennainen tekijä, ja työllisyyttähan tässä maassa tarvitaan.

Turvapaikkapolitiikan uudistamisesta kysyttiin. Muutama konkreettinen tai ehkä se keskeisin uudistus pitää olla se, että mitä aikaisemmassa vaiheessa, mitä tehokkaammin ja laadukkaammin ne turvapaikkahakemukset käsitellään heti alussa, sitä suuremmalla varmuudella meillä eivät vastaanottokustannukset nouse, koska ne prosessit eivät pitene. Tämä on järkevää. Tämä kannattaa tehdä, ja tätä hallitus edistää.

Pelastustoimen rahoitus turvataan jatkossa. Valtiovarainministeriö, sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö tulevat pitämään huolen siitä, että hyvinvointialue-sote-uudistuksen yhteydessä tämä pelastustoimen rahoitus varmistetaan. Nyt toki vielä seuraavat vuodet rahoitus tulee kunnista, ja jokaisen, jolla on kuntapäätäjämahdollisuus, kannattaa siellä omassa kunnassa tietysti puskea tätä rahoitusta kovemmaksi.

Rajavartioidenhan on tullut tässä jo paljon lisäresursseja. Kuten mainitsitte, edustaja Hoskonen, niin muun muassa investoinnit uusiin ulkovartiolaivoihin ovat valtaavan kokoisia investointeja, joita nyt pistetään eteenpäin, ja se on tärkeää kaikinensa. Yksi konkreettinen tekijä, mikä kuormittaa henkilöstöä, on toki tämä sisärajavahtovälikunta. Sillä on omat hyvät puolensa nyt tässä vaikeassa terveysturvallisuustilanteessa. Tällä hetkellä se on ainoa keino, mutta samaan aikaan, kun ihmiset ovat siellä, he ovat myös poissa siitä vahvuudesta, jota siellä itärajalta tarvitaan. [Puhemies koputtaa] Pidemmän päälle emme siis voi jatkaa tällä keinolla ikuisesti.

Mitä tulee tähän, kun edustaja Hoskonen myös puhui poliisin aika operatiivisesta toiminnasta, niin on ihan oikea osoite se, että oikeusasiamiehelle olette asiasta kannellut, [Puhemies koputtaa] koska en voi itse siihen operatiiviseen toimintaan ottaa kantaa. — Kiitos vielä.

Ehkä sen vielä sanon, että vuosiin ei ole Suomeen tullut yhtä vähän turvapaikanhakijoita kuin tällä hallituskaudella, [Puhemies koputtaa] tämä huomiona, ja lisäksi koskaan aikaisemmin ei ole taidettu näin paljon panostaa sisäisen turvallisuuden toimijoiden resursseihin kuin tämä hallitus tekee. — Kiitos kaikille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.46.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 26.

19.46 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Poliisien työn tärkeydestä ja lisäresurssien tarpeesta ei varmaankaan koskaan voi puhua liikaa. Ruusuja hallitukselle voi antaa siitä, että poliisien resursseja vahvistetaan ensi vuonna kokoomuksen kesällä esittämällä tavalla 4,1 miljoonan euron lisämäärärahalta, joka kohdennetaan erityisesti ihmiskaup-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

pa- ja talousrikosten ja verkossa tapahtuvien rikosten torjuntaan sekä valvonta- ja hälytystoimintaan erityisesti harva-alueilla.

Mutta risuja sitten heti perään: Ennen eduskuntavaaleja kaikki eduskuntapuolueet sitoutuivat poliisien määrän nostamiseen vähintään 7 850 henkilötyövuoteen. Vaalien jälkeen hallituspuolueiden takki kuitenkin kääntyi, ja hallituksen tavoite on vain 7 500 henkilötyövuotta vuoteen 2022 mennessä. Määrä on todettu kaikessa julkisessa keskustelussa asiantuntijoiden toimesta riittämättömäksi. Poliisien määrän lisääminen vaatii pysyviä muutoksia ja poliisien määrän kasvattamista 8 000 henkilötyövuoden tasolle, vähintään. Riittävä poliisien määrä takaa turvallisen arjen joka puolella Suomea, ja siinäkin mielessä koko kansan pitää olla tasavertaisessa asemassa.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetty pysyvä 40 miljoonan euron lisäys poliisitoimen toimintamenoihin onkin äärimmäisen perusteltu, ja se tarvitaan niin uusien poliisien palkkaamiseen ja poliisien koulutuksen laajentamiseen kuin poliisin toimintakyvyn parantamiseen erityisesti tietotekniikan ja muun välineistön hankinnoilla.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani järjestäytyneen rikollisuuden ja nuorisorikollisuuden kasvusta. Järjestäytynyt rikollisuus on koko Euroopassa yksi suurimmista turvallisuushuista, ja se on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana kaikkialla. Vaikka Suomessa järjestäytynyt rikollisuus on pääsääntöisesti kotimaista, niin toiminta on kuitenkin koko ajan entistä kansainvälisempää, ja useimmat järjestäytyneet rikollisryhmät tekevät yhteistyötä erityisesti Venäjällä ja Baltiassa toimivien rikollisryhmien kanssa.

Suomessa järjestäytyneet rikollisryhmät ovat mukana erityisesti huumausainerikollisuudessa mutta yhä enemmän myös rakennus-, siivous- ja ravintola-alojen yritystoiminnassa. Ryhmät pyrkivät ulottamaan lonkeronsa myös yhteiskunnan rakenteisiin ja päätöksentekojärjestelmään.

Yksi ulkoisen vaikuttamisen muoto on rikollisen toiminnan peittäminen esimerkiksi jonkin näennäisen hyväntekeväisyys- tai harrastustoiminnan taakse. Kaikki tietävät, että tänä päivänä järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää erityisesti tietoverkkoja rikosten tekemisessä. Kiristyshaittaohjelmat, kalasteluhuijaukset, petosrikokset, rahanpesu ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö kuuluvat rikollisten repertuaariin. Suuri huoleni tässä kokonaisuudessa on se, ettei Suomessa ole tällä hetkellä omaa erillistä lainsäädäntöä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan eikä rikolliseen järjestöön kuulumista ole kriminalisoitu riittävästi. Voimassa olevan rikoslain mukaan järjestäytyneen rikollisryhmän jäsenenä tehty rikos voi kuitenkin olla rangaistuksen koventamisperusteena.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta edellyttää laajaa viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä rikosoikeudellisin ja hallinnollisin keinoin. Sisäministeriön poliisiosasto vastaa tarvittavista toimenpidelinjauksista poliisin osalta. Se ei kuitenkaan riitä. Tämän kokonaisuuden koordinointiin tarvitaan pikaisesti myös viranomaisen laajempaa järjestäytymistä ja monipuolista ennalta estävää toimintaa.

Arvoisa hallitus, mitä aiotte tehdä tämän asian suhteen? Asialla on kiire, ja odottaessa rikollinen peli sen kuin kovenee.

19.51 Mari-Leena Talvitie kok: [Puhujan mikrofonin ei avaudu] Arvoisa herra puhemies! Näin käy myös tekniikan osaajalle, että ei se tekniikka aina pelaakaan.

Aikaisemmin tänään käytiin keskustelua tosiaan sisäministeriön pääluokasta, mutta halusin nostaa nyt vielä turvallisuustoimijoiden työssään kokeman fyysisen väkivallan ja ensi- ja turvakotiasiat sekä myöskin tämän nuorisorikollisuuden.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus ja sen turvaaminen ja arvostaminen koostuvat monesta tekijästä, ja se on tosiaan tämän salinkin asia laidasta laitaan. Sitä on tehty hyvässä parlamentaarisessa työssä pitkän aikaa, ja toivottavasti se myöskin sellaisenaan jatkuu.

Meidän turvallisuustoimijoiden työssään kokemaa fyysistä väkivaltaa on lisääntynyt. Kyselyn mukaan kenttäpoliiseista jopa 70 prosenttia kokee fyysistä väkivaltaa työssään. Asiakkaat ovat entistä aggressiivisempia ja tehtävät vaativampia. Samaten työn kuorma on lisääntynyt, ja koronallakin on osuus asiaan, sillä kotihälytykset ovat myöskin kasvaneet. Siinä mielessä on todellakin tärkeää, että hallitus panostaisi tähän ja varmistaisi meidän turvallisuuttamme oman terveytensä uhalla puolustavien poliisien turvallisuuden.

Myös muiden turvallisuusviranomaisten henkilöstön parissa esiintyy vakavia työhyvinvointiongelmia. Häätakeskus on yksi näistä paikoista, joissa vaihtuvuus on ollut tosi suurta ja henkilöstövaje on edelleen kasvussa. Toivotaan, että tähän työhyvinvointiin myöskin kiinnitetään huomiota.

On hyvä, että ensi- ja turvakotipaikkoja lisätään ja niille kohdennetaan lisäresursseja jatkossakin. Tuntuu jotenkin uskottomalta, että maassa, joka on valitettavasti EU:n top 3:ssa lähi- ja parisuhdeväkivallassa, oli vielä muutama vuosi sitten alueita, joilla ei ollut ollenkaan ensi- ja turvakotipaikkoja. Viime hallituskaudella Suomi 100 -päätösten mukaan saatiin muutamille alueille ensimmäiset ensi- ja turvakotipaikat, ja ne varmasti ovat tulleet tarpeeseen.

Sitten tähän nuorisoriikollisuuteen ja nuorten väkivaltariikollisuuteen. Sekä väkivaltariikollisuus että huumeri- ja rikollisuus ovat nuorten keskuudessa kasvava ongelma. Se on todellinen, ja siihen on puututtava sekä pehmein että kovin keinoin. Nuorille on annettava kaikki heidän tarvitsemansa tuki ja apu oikea-aikaisesti. Kynnys hoidon ja mielenterveyspalvelun piiriin on oltava matala, ja apua on saatava nopeasti.

Samaan aikaan tarvitaan tiukkaa lain ja järjestyksen linjaa. Yhteiskunnan viestintä nuorille on oltava kirkas: lakia on noudatettava, ja rikoksilla on seurauksensa, jotka voivat olla vakavia iästä tai taustasta riippumatta. Tässä nuorten väkivaltariikollisuuden asiassa on myöskin ymmärrettävä se, että tarvitaan korjausliikettä meidän kotouttamispolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Sitten puheen lopussa vielä kansainvälisen rekrytoinnin edistämiseen. On todella tärkeää, että Maahanmuuttovirastoon nyt hallitus kohdentaa lisäresursseja, jotta nämä jonot saadaan sieltä purettua, ja että sekä automatisointiin että muutenkin lupahakuun kiinnitetään huomiota. Ne kaikki tulevat tarpeeseen. Kokoomus on aikaisemmin esittänyt käyttöön tällaista hyvän työnantajan sertifikaattia, joka mahdollistaisi työluvien myöntämisen nopeammin yrityksille, jotka ovat hoitaneet kaikki työnantajavelvoitteensa moitteettomasti.

Monesti aina tässäkin salissa sanotaan, että saatavuusharkinnasta ei pidä luopua, mutta kerron yhden esimerkin Oulusta. Saatavuusharkinta voi siis kohdistua myöskin henkilöön, joka on jo Suomessa. Se ei kohdistu pelkästään sellaiseen osaajaan, joka olisi tulossa Suomeen. Meillä oli Oulussa muutama vuosi sitten Pakistanista tullut nuorimies, joka sai sittemmin paikan ammattikorkeakoulusta insinöörin opinnoista, mutta hänellä oli työlupa ainoastaan siivoukseen. Vaikka hän oli korkean osaamisen koodari ja hän pääsi oululaiseen ICT-firmaan töihin, niin hän ei saanut työlupaa toimia koodarina elikkä ICT-alalla. Minkä takia? Sen takia, että Oulussa oli yhdeksän saman alan työtöntä työnhakijaa sillä hetkellä ja työpaikka oli ollut useamman kuukauden vapaana. Siihen oli haastattelu [Puhemies koputtaa] yritetty saada osaajaa, ja tämä opiskelija, vaikka hän oli AMK-insinööriopiskelija, ei saanut työlupaa siihen firmaan koodariksi, koska hänellä oli työlupa pelkästään siivoo-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

jaksi [Puhemies koputtaa] ja sillä alueella oli liikaa koodareita vapaana. Eli saatavuusharkinta voi koskettaa myös henkilöä, joka on jo Suomessa.

19.57 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Sisäministeriön hallinnonalaa käsiteltäessä on hyvä puhua hieman Suomen turvallisuudesta, sisäisestä turvallisuudesta ja syy- ja seuraussuhteista.

Maahanmuuttoon liittyen — korostan: haittamaahanmuuttoon liittyen — on asioita, jotka sotivat voimakkaasti oikeudentajuamme vastaan. Esimerkiksi en voi hyväksyä, että sotaa ja vainoa pakoon tullut voi huoletta kuitenkin lomailla maassa, josta nimenomaan on sotaa ja vainoa pakoon lähtenyt, joiden perusteella on turvapaikan Suomesta saanut. Tämä on selvästi turvapaikkajärjestelmän törkeää hyväksikäyttöä, eikä sitä tule hyväksyä millään muotoa.

No, toimenpiteisiinkin on ryhdyttävä. Korostan, että hallituksen tehtäviin kuuluu Suomen kansalaisten turvallisuuden takaaminen, ja tässä on yksi kohta, jossa turvapaikkaa käytetään räikeästi hyväksi, ja voinen yksituumaisesti todeta, että tällaiset henkilöt, jotka ovat täällä turvapaikkaperusteisesti mutta pystyvät lomailemaan lähtömaissaan, ovat täällä jonkin muun syyn takia.

Ratkaisuehdotuksia aina kysellään, ja mikä tärkeintä, niitä pitää esittää silloin, kun kritiikkiä annetaan. Hallintovaliokunnassa käsiteltäessä kansalaisaloitetta seksuaalirikollisten karkottamiseksi tuli hyvin esiin se, että usein lakien laadinnassa on tahtotila, joka ratkaisee, etenevätkö asiat. Sinällään hyvän kansalaisaloitteen, joka sellaisenaan ei pystynyt etenemään — mikä on sinällään ymmärrettävää — mutta aiheutti hyvän keskustelun, olisi mielestäni tullut aiheuttaa vielä enemmän keskustelua siten, että tämä talo olisi ryhtynyt ja ryhtyisi toimenpiteisiin Suomen kansalaisten huolen vuoksi.

Perussuomalainen valiokuntaryhmä esittikin mietintöön useita selkeitä parannusehdotuksia — sinällään hyvään mietintöön, mutta esitimme tosiaan parannusehdotuksia — ja todella ihmettelen sitä, että kun Suomella on mahdollisuus ottaa käyttöön järeämmät keinot, niin sitä ei kuitenkaan käytännössä olla valmiita tekemään. Me ehdotimme esimerkiksi, että valiokunta edellyttäisi, että hallituksen tulisi ryhtyä viivytyksettä toimenpiteisiin tarvittavien muutosten tekemiseksi ulkomaalaislakiin, jotta kansainvälisen suojelun asema on määritelmädirektiivin mahdollistamalla tavalla poistettavissa henkilöltä, jonka on perusteltua olettaa olevan vaaraksi Suomen turvallisuudelle tai joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Tämä lisäys ei hallituspuolueille käynyt.

Ehdotimme myös, että valiokunta katsoisi, että kansalaisuuden saamisen edellytyksiä tulisi tiukentaa. Toivoimme, että valiokunnan näkemys olisi, että kansalaisuuslakia on muutettava siten, ettei vakavaan rikokseen syyllistyneiden ulkomaalaisten ole koskaan mahdollista saada Suomen kansalaisuutta. Esimerkiksi Tanskassa seksuaalirikoksiin syyllistyneiltä ulkomaalaisilta on pysyvästi suljettu pois mahdollisuus saada Tanskan kansalaisuus. Kansalaistamisen edellytyksenä tulisi muutoinkin olla onnistunut kotoutumisprosessi. Siis: Tanskassa tämä on mahdollista, Suomessa tätä ei haluta ottaa käyttöön. Me olemme samojen Euroopan unionin sääntöjen alainen maa.

Lisäksi halusimme, että valiokunta pitäisi vallitsevaa oikeustilaa riittämättömänä ja katsoisi, että hallituksen tulisi viivytyksettä ryhtyä toimenpiteisiin säilöönoton käyttöalan laajentamiseksi paluudirektiivin mahdollistamalla tavalla — siis Euroopan unionin direktiivin mahdollistamalla tavalla — siten, että henkilö, joka on rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi, voidaan ottaa välittömästi säilöön. Tämä ei käynyt

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

hallituspuolueille, ei käynyt keskustalle. Vaikka siellä keskustapuolueen päästrategit ovat huolissaan suomalaisten turvallisuudesta, tämä ei käynyt. Miksi tämä ei käynyt? Siksi, koska vihreä ideologia on ottanut vallan myöskin entisessä maaseudun puolustajapuolueessa.

Arvoisa puhemies! Omalta osaltani kiitän keskustelusta ja toivotan kaikille rauhallista ja hyvää joulua.

20.02 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Nuorisorikollisuuden kasvusta ja väkivaltaistumisesta olemme ikävä kyllä saaneet kaikki lukea eri medioista aivan liikaa pelkästään tämän vuoden aikana. Jonkinlaisesta hätätilastakin ehkä voidaan jo puhua, koska vuonna 2020 nuorten tekemiksi epäiltyjen henkirikosten ja niiden yritysten määrä on suunnilleen kaksinkertaistumassa vuosien 2011—2019 yleisestä tasosta. Helsingin poliisi sekä useat muut viranomaiset ja jalkautuvaa kenttätöitä tekevät nuorisotyöntekijät ovat huolestuneita Helsingissä liikkuvista nuorista, jotka käyttäytyvät huonosti ja vaarallisesti ja joista osa tekee vakavia rikoksia. Helsingin poliisiin mukaan yhä useampi nuori kantaa teräasetta ja nuorten tekemät väkivallanteot liittyvät yhä useammin huumausaineisiin ja niiden myyntitilanteissa tapahtuneisiin ryöstöihin. Valtaosa nuorista on ulkomaalaistaustaisia.

Tilanteen korjaaminen vaatii pikaisia toimia, niin pehmeitä kuin koviakin. Nuorten pahoinvoinnin kasvu edellyttää tarvittavaa resursointia sekä nopeaa ja matalaa kynnystä päästä mielenterveyspalveluiden ja muiden palveluiden piiriin, mutta yhtä lailla tarvitaan tiukkaa lain ja järjestyksen linjaa. Yhteiskunnan sekä meidän vanhempien viesti nuorille on oltava yksiselitteinen. Kaikkien on Suomessa noudatettava lakeja, ja rikoksista seuraa aina rangaistus myös nuorille. Se voi olla nuorelle palvelus, mitä varhaisemmassa vaiheessa saadaan harhateille ajautunut nuori lainkuuliaisuuden piiriin. Tällaiseen työhön me tarvitsemme myöskin lisää resursseja poliisille.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.7. Pääluokka 27 Puolustusministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Esitellään puolustusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 27.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa 1,5 tuntia.

Jaoston puheenjohtaja, edustaja Vähämäki.

Keskustelu

17.33 Ville Vähämäki ps (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Esittelen nyt hallintojaoston puheenjohtajana puolustuksen hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä. Pääluokassa 27 on kaksi kokonaisuutta: Puolustusvoimien toimintamenot sisältäen henkilöstö- ja kiinteistömenot ja toisaalta sitten Puolustusvoimien aselajikohtaiset hankinnat omilla momenteillaan. Keskeinen mietinnön sisältö liittyy HX-hankintaan, jonka mietintö käytännössä aktivoi. Valiokunta toteaa, että hallinnonalan budjettiesitys on kehittynyt melko yleiseen suuntaan etenkin hankintamomenttien osalta. Toisaalta näiden hankinto-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

jen yksityiskohtaisia hintatietoja ei voi jatkossakaan avata julkisesti. Eduskunnalle olisi esitettävä nykyistä yksityiskohtaisempaa tietoa päätöksenteon pohjaksi. HX-hankintamomenttia ja siitä hankinnasta saatua tietoa valiokunta pitää askelena oikeaan suuntaan.

Käyn nämä kokonaisuudet nyt lyhyesti läpi.

Ensinnäkin puolustushallinnon toimintamenoihin esitetään 1 708 miljoonaa enemmän kuin kuluvan vuoden budjetissa. Ensi vuodelle ehdotus on siis 4 880 miljoonaa. Lisäys johtuu pääosin HX-hankkeesta.

Hallitusohjelman linjauksen mukaisesti Puolustusvoimien henkilöstöä lisätään 100 hengellä kehyskauden aikana. Sopimussotilaitten palkkaamiseen esitetään 4,4 miljoonan lisäys, jolla päästään yli 400 henkilötyövuoteen. Huolimatta henkilöstölisäyksistä valiokunta kiinnittää huomiota henkilöstön jaksamiseen. Etenkin lakisääteisissä tehtävissä on tapahtunut muutoksia, ja myöskin kansainvälinen toiminta on kasvanut. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että 2021 valmistuva uusi puolustusselonteko linjaisi myös henkilöstöstä ja henkilötyövuosista. Ensi vuonna henkilöstö on noin 2 108 henkilötyövuotta. Poikkeusolojen ja epidemian vallitessa valiokunta pitää todella onnistuneina Puolustusvoimien toimia epidemian leviämisen ehkäisemiseksi, ja 2+2+2-koulutusmallin koulutustuloksia pidetään hyvänä.

Valiokunta lisää 200 000 Kauhavan lentokentällä ensi vuonna tapahtuvaan Ilmavoimien lentotoimintaan.

Hankintamenomomentin osalta valiokunta toteaa, että Laivue 2020- sekä HX-hanke eivät ole haitanneet Maavoimien tasapainoista kehittymistä. Hankintamenomomentille esitetään 783 miljoonaa sekä tehdään uusi tilausvaltuus, joka on noin 881 miljoonaa, josta ensi vuoden osuus on noin 167 miljoonaa. Toimintamenoihin esitetään myös toinen uusi tilausvaltuus, noin 153 miljoonaa, ja tämä kolmas uusi valtuus on HX-hankinta.

Valiokunta nostaa kotimaisen puolustusteollisuuden keskeisyyden, ja hankintojen tulisi kohdistua kotimaahan aina, kun mahdollista. Kotimaisen puolustusteollisuuden vientiä ja kansainvälistymistä olisi edistettävä.

Ja sitten HX-hankintaan.

Osana budjettia päätetään monitoimihävittäjien hankinnasta. Vuonna 2020 hankkeeseen myönnettiin 20 miljoonaa ja nyt 580 miljoonaa kahdelle momentille hankkeen muihin kustannuksiin, ja itse monitoimihävittäjien hankintaan esitetään tilausvaltuus 9 400 miljoonaa, jolla hankitaan monitoimihävittäjät, siihen kuuluvat aseistukset sekä muut sopimukset, muun muassa osat. Ensi vuonna valtuudesta käytetään 900 miljoonaa. Esitetty kokonaiskustannus on vuoden 2021 hintatasossa, joka vastaa linjausta hankkeen enimmäiskustannuksista.

Hankinnassa käytetään niin sanottua kiinteähintaista kilpailutusta, design-to-cost, joka edellyttää, että hankinta budjetoidaan kokonaisuutena. Tällöin eduskunta tietää päätöksen yhteydessä hankinnan kokonaishinnan lukuun ottamatta indeksien muutoksesta tai valuuttojen vaihteluista tulevia kustannuksia. Tällä vältetään tilanne, johon eduskunta joutui 90-luvulla, kun hankinta tehtiin kahtena tilausvaltuutena ja tosiasiallisesti eduskunta sitoutui koko hankintaan jo ensimmäisessä vaiheessa.

Käyttökustannukset tulevat olemaan enintään kymmenesosan puolustusbudjetista. Sama on käytetty nykyisen kaluston ylläpitoon. Vuodesta 22 alkaen tälle momentille budjetoidaan indeksien tai valuuttojen muutoksesta aiheutuvat menot. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan täysin kiinteähintainen sopimus on osoittautunut epätaloudelliseksi. Hankinnan suunnittelukehys on hyvin etupainotteinen. Puolustusvoimien tulee maksaa ennak-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ko- ja etappimaksuja. Näiden maksujen takeeksi toimittajilta tullaan edellyttämään vakuuksia.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen pohjalta, että hankinta, siihen tehty valtuudet ja kiinteähintainen kilpailutusmalli ovat tehtyjen linjausten mukaiset. Huolto- ja ylläpito-kyky täytyy olla kotimaassa koko käyttöajan ajan. Hankinnassa ja siihen liittyvissä sopimuksissa tulee käyttää [Puhemies koputtaa] kaikki mahdollisuudet teolliseen yhteistyöhön. Katsoimme myös, että VTV:n tulee jatkossakin selvittää hankkeen edistymistä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle lisätään 200 000. [Puhemies koputtaa]

Ja aivan lopuksi valiokunta toteaa, että Suomen sotilaallinen puolustuskky on kokonaisuus, jota kehitetään tasapainoisesti ja pitkäjänteisesti yli vaalikausien.

17.39 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Ensin kiitos edustaja Vähämäelle hyvästä esittelystä.

Nykyisen hallituksen ohjelma lähtee siitä, että toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyyyn ylläpito ja sen kehittämisedellytykset varmistetaan turvaamalla puolustushallinnolle riittävät resurssit. Resursoinnissa noudatetaan vuoden 2017 puolustusselonteon antamia suuntaviittoja. Vaalikauden ylittävät selonteon linjaukset on otettu huomioon vuosittaisissa talousarvioissa vuodesta 2018 alkaen, ja myös nyt esillä oleva vuoden 21 talousarvio noudattaa selontekoa.

Vuoden 21 talousarvioon esitetty 10 miljardin euron HX-rahoitus jakautuu 9,4 miljardin euron suuruiseen tilausvaltuuteen ja vajaan 0,6 miljardin euron suuruiseen tilausvaltuuden ulkopuoliseen rahoitukseen. HX-hankkeen hankintamenot ajoittuvat 12 vuodelle. Vuoden 21 määrärahararve on yhteensä 1,48 miljardia euroa ilman arvonlisäveromenojen osuutta.

HX-hankinnan perusteet eivät ole muuttuneet, vaikka talousnäkymät ovat synkentyneet koronaepidemian seurauksena kuluva vuoden aikana. Suomen puolustuskyyyn ensisijainen tehtävä on ehkäistä sotilaallista voimankäyttöä ja sillä uhkaamista sekä torjua hyökkäykset. Tähän tarvitaan hävittäjiä, jotka ovat välttämätön osa ilmapuolustusta ja Puolustusvoimien tulenkäyttöä maalla ja merellä. Hävittäjät täydentävät myös Puolustusvoimien tiedustelua, valvontaa ja johtamista. Hävittäjiä ei voida korvata muilla järjestelmillä.

Valtiovarainvaliokunta on pitänyt puolustusministeriöltä saamansa selvityksen perusteella HX-hankkeelle esitettyä rahoitusta perusteltuna ja tarpeellisena. Hankkeessa käytettävää kiinteähintaista kilpailutusta pidetään tarkoituksenmukaisena. Valiokunta painottaa lisäksi monitoimihävittäjien huoltovarmuutta sekä elinkaarikustannusten tarkkaa ja realistista arviointia. Tämä on ymmärrettävä reunaehto. Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että Valtiontalouden tarkastusvirasto seuraa tarkasti hankinnan etenemistä. Tämäkin hyvin sopii luonnollisesti puolustusministeriölle, jolla on ollut jo tähän saakka rakentavaa yhteistyötä tarkastusviraston kanssa hankkeen valmistelussa.

Arvoisa puhemies! Puolustusbudjetin kasvu ensi vuonna johtuu ennen muuta HX-hankkeen rahoituksesta. Muilta osin hallinnonalan määrärahojen lisäys on ensi vuonna 0,7 prosenttia, mikä aiheutuu palkkojen sopimuskorotuksista ja muista kustannustasotarkistuksista. Puolustusvoimat joutuu siis hoitamaan lakisäätiset tehtävänsä nykyisillä resursseilla.

Puolustusvoimien henkilöstömitoitus, noin 8 000 ammattisotilasta ja noin 4 000 siviiliä, ei pidemmällä tähtäimellä vastaa Puolustusvoimien laajenevaa tehtäväkenttää. Tässä suhteessa on siis edelleen toivomisen varaa, vaikka henkilöstöä ollaankin vähitellen lisää-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

mässä hallitusohjelmaan perustuen. Asiaa on syytä tarkastella tulevassa puolustusselonteossa, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan.

Meneillään olevat Meri- ja Ilmavoimien strategiset suorituskykyhankkeet eivät vaaranna Maavoimien kehittämistä. Kaikkia puolustushaaroja kehitetään tasapainoisesti käytävissä olevilla rajallisilla resursseilla. Sotilaallisen maanpuolustuksen vuoden 21 määrärahoista käytetään HX- ja Laivue 2020 -hankkeiden lisäksi noin 974 miljoonaa euroa materiaalliseen valmiuteen. Tämä sisältää varsinaiset puolustusmateriaalihankinnat sekä toimintamenorahoituksella tapahtuvan joukkojen varustamisen ja materiaalin kunnossapidon menot.

Koronaepidemia, hyvät kansanedustajat, on johtanut varusmieskoulutuksessa poikkeusjärjestelyihin. Puolustusvoimat jatkaa myös keväällä 21 varusmieskoulutuksen sopeuttamista tilanteeseen rytmittämällä varuskunnissa koulutusta ja vapaita pitempiin jaksoihin sekä toteuttamalla koulutusta kolmessa, toisistaan erillään olevassa osastossa. Poikkeusjärjestelyistä aiheutuviin lisäkustannuksiin on talousarviossa jo varauduttu ensi vuoden ensimmäisen saapumiserän osalta. Koronaepidemia on vaikeuttanut jossain määrin myös kertausharjoituksia, eikä kertausharjoitusten lisäämiselle asetettuun tavoitteeseen päästä tänä vuonna. Tämä johtuu siis koronasta. Ensi vuoden tavoitteeksi ollaan asettamassa 19 300 koulutettua reserviläistä. Myös sopimussotilaiden palkkaamiseen on varattu ensi vuodelle määrärahaa, millä tuetaan sekä koulutusjärjestelyjä Puolustusvoimissa että osataan myös nuorten työllistymistä.

Valiokunta korostaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen resurssien turvaamista. Tässäkin koronaepidemia on vaikuttanut siihen, että tavoitteeseen ei ole aivan päästy. Valiokunnan esittämä 200 000 euron lisämääräraha on tervetullut lisäys ensi vuodelle.

Budjettilakina äskettäin hyväksytty Puolustuskiinteistöjen perustaminen Senaatti-konserniin kuuluvaksi liikelaitokseksi merkitsee sitä, että Puolustusvoimien käytössä [Puhemies koputtaa] oleva valtion rakennettu kiinteistövarallisuus siirtyy Senaatti-kiinteistöiltä Puolustuskiinteistöihin, mutta koska tämä on juuri käsitelty täällä, niin en esittele tätä asiaa sen laajemmin, varsinkin kun ymmärrän, että esittelyyn käytetty aika on loppumassa.

Sen sijaan lopuksi sanon, arvoisa puhemies ja hyvät kansanedustajat, että puolustuskyvyn rakentaminen on pitkäjänteistä työtä, ja siksi onkin hyvä, että puolustuspolitiikassa olemme tottuneet hakemaan konsensusta ja jatkuvuutta. Tästä haluan kiittää eduskuntaa ja kansanedustajia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt käynnistämme debatin. Ne edustajat, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron tässä keskustelussa, nouskoot ylös ja painakoot V-painikkeella puheenvuoroa. Debatin aloittaa edustaja Kanerva.

17.45 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja, onko se 2 minuuttia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Minuutin puheenvuoro.

Minuutin puheenvuoro. — Otan lyhyen kaavan mukaan. Kiitän esittelystä ja totean, että tämä jatkaa hyvää, perinteistä DDR-linjaa. DDR-linja on hyvä ja Suomelle sopiva: D, joka ikään kuin perustaa meidän koko ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme eli diplomatia. Toinen D tietenkin tarkoittaa 'defenceä' eli puolustusta, joka tässä on erityisesti kyseessä, joka

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

on hyvillä toimilla synkronoituna suomalaiseen ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspolitiikkaan tulosta tuottavasti. R eli resilienssi on asia, johon tänä päivänä kohdistuu huomio aika paljon myöskin sen vuoksi, että tuoreen tutkimuksen valossa eduskunnankin on syytä huolehtia siitä, että Suomen kansan keskuudessa pysyy mahdollisimman selkeä, isänmaallisuuteen perustuva näkemys siitä, [Puhemies koputtaa] kuinka tärkeä maanpuolustus kaiken kaikkiaan on tälle maalle.

17.46 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähissä tosiaan ovat ne politiikan sektorit, joihin koronapandemia ei olisi vaikuttanut. Maanpuolustukseen ei tee tässä poikkeusta. Soraääniäkin julkisuudessa herättäneen mutta ehdottoman tärkeän HX-hankkeen arvioitiin jo kesällä olevan noin puoli vuotta aikataulusta jäljessä. On päivänsevä, että hävittäjähankintaan liittyy useita toimijoita, luottamuksellista puolustusteknologiaa ja sellaisia tietoturvallisuustekijöitä, että ihan Teams-kokouksilla ei kaikkia asioita voida käydä läpi. Kysyisin ministeriltä: minkä verran HX-hankkeen toteutuminen tulee viivästymään tämän koronapandemian vuoksi, ja tuleeko tästä myöhästymisestä koitumaan jonkinlaisia toiminnallisia tai taloudellisia vaikutuksia?

17.47 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa herra ministeri! Juuri niin, tässä parlamentissa on ollut näissä puolustusasioissa hyvä yhteistyö ja yhteinen henki. Se ei ole pelkästään perinne, vaan se on meillä ehdoton voimavaramme. Tätä taustaa vasten kysyn vielä: Kun korona-aika on luonnollisesti kurittanut myös puolustushallintoa ja vaikeuttanut muun muassa kertausharjoitusten pitämistä, niin hallitusohjelmassa on sovittu, että niin kertausharjoitusten kuin Puolustusvoimain henkilöstömäärän molempia tasoja nostetaan samanaikaisesti, koska myös kouluttamista varten tarvitsemme ammattitaitoisia henkilökuntaa kouluttamaan lisää kertausharjoitettavia. Katsoin valtiovainvaliokunnan yhtä lausuntoa, Pääesikunnan lausuntoa, jossa kuvataan, että noin 1 500 kertausharjoitetulla lisättäisiin kertausharjoitettujen määrää vuoteen 23 mennessä, hallituskauden loppuun mennessä. Se on kuitenkin vain noin puolet siitä hallitusohjelmaan kirjattua. [Puhemies koputtaa] Onko teillä tietoa, onko tässä laskuvirhe?

17.48 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä, ja kiitokset myös hallitukselle siitä, että se pitää vahvaa huolta Suomen puolustuksen toimintaedellytyksistä myös taloudellisesti haasteellisina aikoina. Puolustuspolitiikka ei voi olla riippuvaista poliittisista tai taloudellisista suhdanteista, vaan puolustuksesta on huolehdittava kaikissa oloissa, ja niin hallitus myös tekee.

Hallitus on panostanut huomattavasti puolustukseen, korvaa Ilma- ja Merivoimien poistuvat suorituskyytät täysimääräisesti, panostaa voimakkaasti Maavoimien kehittämiseen, jatkaa varusmieskoulutuksen kehittämistä ja lisää kertausharjoituksia. Kuitenkin puolustushallinnolle osoitetut JTS-säästöt ovat noin 180 miljoonaa euroa vuosina 2020–2029. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka voidaan varmistaa puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen ja ylläpito sekä riittävät henkilöstöresurssit?

17.50 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustus on meitä kaikkia suomalaisia yhdistävä asia, ja Suomessa maanpuolustusasiat on aina hoidettu hyvin yksituumaisesti, ja on ilo havaita, että myös täällä eduskunnassa sama linja jatkuu. Vaikka tasavallan hallitusta voi moittia hyvin paljon erityyppisistä hoitamatta jää-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

neistä seikoista ja huonosti hoidetuista asioista, niin on todettava, että puolustussektorin osalta toiminta hallituksella sekä puolustusministeri Kaikkosella on ollut erittäin kiitettävää, ja siitä kiitokset näin oppositionkin puolelta.

Arvoisa puolustusministeri, totesitte tuossa jokin aika sitten julkisuudessa, että tarvitaan useita satoja upseerinkin virkoja mahdollisesti lisää, ellen väärin ymmärrä. Tästäkin olisi hyvä kuulla, mikä on se teidän suunnitelmanne, kuinka aiotte tämän toteuttaa, ja minkälaisia tehtäviä on kyseessä, ja mistä henkilöt saadaan.

17.51 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaoston puheenjohtaja ja ministeri jo koskettelivat tätä HX-hankinnan hyvää valmistelua ja myöskin tätä yhteydenpitoa eduskuntaan. Jos verrataan Hornet-hankintoihin, niin tämä on ollut huomattavasti tiiviimpää ja informatiivisempaa, mutta sitä pitää myös jatkaa tämän sopimusjärjestelyn edetessä ja hankinnan edetessä, ja sen takia valtiovarainvaliokunnassakin lisättiin nämä nimenomaiset kohdennukset, että nämä elinkaarisopimukset on tärkeitä tarkistaa, että ne pysyvät siinä raamissa, ja että hankinnassa ja siihen liittyvissä sopimuksissa tulee käyttää kaikki mahdollisuudet teolliseen yhteistyöhön, ja edelleen Valtiontalouden tarkastusviraston tiukka seuranta on tarpeen.

Tulevan vuoden aikana varmaan puolustusvaliokunta mutta erityisesti valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto tulee näitä väliaikakatsauksia tarvitsemaan, jotta pystytään varmistamaan, että tämä äärimmäisen iso hankinta pysyy raiteillaan.

17.52 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, meillä on ollut hyvä puolustusministeriönne. Kiitos myös teille, arvoisa puolustusministeri Kaikkonen, hyvästä työstä.

Haluan myös kiittää Puolustusvoimia erinomaisesta työstä tämän koronakriisinkin aikana ja myös meidän kantahenkilökuntaa ja varusmiehiä. He ovat revenneet kyllä erittäin moneen näinä aikoina.

Kiitän myös siitä, että tätä HX-hankintaa viedään täysimääräisenä maaliin, ja meillä on Suomessa paljon hyvää osaamista. Tuoreet uutiset kertovat Patrian AMV-kiinnostuksesta Japaniin, ja toivottavasti rynnäkkökivääritkin voitaisiin jatkossa tehdä vaikkapa tuossa Riihimäellä Suojeluskuntain Ase- ja Konepajalla eli nykyisellä Sakolla.

Aivan loppuun: ”No, kyl määl elänkin jo puol vuot”, totesi Tuntemattomassa sotilaassa sotamies, ja te jouduitte, ministeri Kaikkonen, vähän puuttumaan nyt korona-aikana myös tähän varusmiesten ruokahuoltoon. Annoitte uuden ohjeistuksen. Armeija marssii vatsallaan, ja kysyisin: onhan tämä ruokahuoltopuoli nyt saatu kuntoon?

17.53 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta kiinnitti huomiota, vaikka tämä HX-hanke onkin nyt se taloudellisesti kaikkein suurin ja sitovin, myöskin siihen, että eri puolustushaarojen materiaalia tulee kehittää tasapuolisesti. Siinä mielessä voisi sanoa, että kaluston lisäksi myöskin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi ovat tärkeitä, yhtä lailla kertausharjoitusten ylläpitäminen. Ehkä tähän liittyen, vaikka ministeri tuossa lopussa totesi, että kun tässä lainsäädäntöä vasta käytiin läpi, niin ei nyt niin kovin paljon tähän kiinteistöpuoleen puheenvuorossaan ehtinyt palata, olisin kuitenkin kysynyt: kun meillä tällä hetkellä on edelleenkin näitä Puolustusvoimien kiinteistöjä siinä kunnossa, että varusmiehiä jopa sen takia, sisäilmaongelmien takia, lopettaa varusmiespalveluksia, niin mikä tällä hetkellä on se tilanne eri puolella Suomea olevissa varus-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kunnissa, ja onko nähtävissä, että nyt tämä Puolustuskiinteistöjen uudelleenjärjestely sinälänsä tuottaisi jotain erityistä uutta?

Vielä on pakko tässä todeta, [Puhemies koputtaa] että ihmettelen tätä vasemmistoliiton jättämää esitystä, [Puhemies koputtaa] josta huomenna äänestämme. Onko tämä koko hallituksen näkemys, [Puhemies koputtaa] että huomenna äänestämme siis siitä, että tämä HX-hanke perutaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Yrttiaho. [Eduskunnasta: No nyt vastaus! — No nyt tulee hallituksen linja! — Naurua]

17.55 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Essayah kyseli tästä tehdystä esityksestä. Sen ajatus on todellakin se, että tässä valtiontalouden tilanteessa, jossa otetaan 30 miljardia lisää velkaa, ei suin päin kannata säännätä ottamaan toista 30:tä miljardia lisävelkaa, mitkä tämän HX-hankkeen kustannukset, julkituodut kustannukset, olisivat. Eli hanke olisi syytä meidän mielestämme arvioida uudelleen. [Sari Essayah: Kenen meidän? — Ilkka Kanerva: Onko koko ryhmä tuota mieltä?]

Puhemies! Haluaisin kysyä vielä puolustusministeri Kaikkoselta siitä, kun hallitusohjelmassa HX-hankinnan hinnaksi määriteltiin 7—10 miljardia euroa ja valtioneuvosto viime syksynä, vuosi sitten, nosti sen 10 miljardiin ja nyt tästä budjettikirjauksesta näkee, että tuo 10 miljardiakaan ei tule riittämään vaan hinta tulee ylittymään muun muassa indeksikorotuksista johtuen. [Puhemies koputtaa] Näitä mahdollisia ylityksiä on varmasti selvitetty [Puhemies koputtaa] ja arvioitu, mutta myönnätkö, että se 10 miljardia tulee [Puhemies: Aika!] ylittymään?

17.56 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole hallituksen linja. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Kiitos ministerille ansiokkaasta työstä isänmaan hyväksi. Iloitsen siitä, että valiokunta lisää maanpuolustusjärjestöjen toimintaan rahaa 200 000 euroa, vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ja varautumistoiminnan kuluihin. Kertausharjoituksissa koulutettavien reserviläisten määrä nousee kolmellasadalla — toivottavasti kertausharjoituksia voidaan toteuttaa koronasta huolimatta. Haluan kysyä ministeriltä: kuinka reservin kouluttamista kehitetään huomioiden entistä paremmin siviilissä hankittu osaaminen? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

17.57 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Todellakin tästä esille nousseesta kysymyksestä, siitä, mikä tämän hävittäjähankinnan kokonaishinta on, sanon, että se on se tasan kymppi, mutta se on vuoden 2021 hintatasossa. Eli siis kun on tämä uusi HX-hankintamomentti, niin sille tullaan vuodesta 2022 alkaen budjetoimaan sitten lisäyksiä tai vähennyksiä sen mukaan, miten indeksit muuttuvat eli miten valuuttamuutokset menevät, pitääkö sinne tehdä lisäyksiä tai vähennyksiä. Ja tätä samaa momenttia käytetään tähän koko ajan, ja käytännössä tämä kustannustasomuutos tehdään ennakkoon ja sitten katsotaan myöhemmin, mikä on ollut oikea toteuma.

Mutta haluaisin ihan lopuksi kysyä sitä, että kun hankinnassa ja siihen liittyvissä sopimuksissa tulee käyttää kaikki mahdollisuudet teolliseen yhteistyöhön ja kun tämä monitoimihävittäjähän tuottaa tällaisen tilannekuvan ja kun meillä on Oulun seudulla paljon tutkateknologiaa, [Puhemies koputtaa] tietoliikenneteknologiaa, niin miten tätä teollista yhteis-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

työtä [Puhemies koputtaa] oikein voisi Oulun seudulle saada... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.58 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva aloitti oman puheenvuoronsa lyhenteellä. Minäkin käytän aluksi lyhennettä, joka on kyllä ministerille tutumpi, HX. Tämä Suomen taloushistorian suurin yksittäinen julkinen investointi on mittaluokaltaan valtava, ja Suomen hävittäjälaivastohan tulee olemaan Euroopan maiden suurin, jos jätämme pois ne maat, jotka itse valmistavat hävittäjiä, ja pois luettuna Kreikka. Yhdelläkään muulla maalla ei tule näin suurta hävittäjälaivastoa olemaan. Hintalappu on 10 miljardia euroa nyt, mutta me tiedämme, me olemme puolustusvaliokunnassa sen jo kuulleet, että tämä on 35 prosenttia karkeasti arvioituna niistä kokonaishinnoista, kun me puhumme sen elinkaarikustannuksista. Nyt tässä yhteydessä tulee avainkysymyksi se, mikä täällä on nostettukin esille jo moneen kertaan, eli tämän teollisen yhteistyön merkitys. Tässä on ajateltu, että se olisi laskennallisesti 30 prosenttia, mikä tulisi Suomeen jäämään siitä työvoimapanoksesta. Mitkä ovat ne seurantajärjestelmät, niin että tämä varmistettaisiin paremmin kuin Hornetien yhteydessä, että tässä kotimainen teollisuus todella olisi jatkossa mukana sekä huollon että ylläpidon ja myöskin valmistuksen osalta?

18.00 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kauhavalla on otettu tyytyväisenä vastaan 200 000 euron määräraha Ilmavoimien lentoharjoitusten järjestämiseen Kauhavan lentokentällä vuonna 2021. Kenttää hyödynnetään nyt vapaa-ajan ilmailussa, ja Kauhavan kaupunki on sitoutunut alueen kehitystä tukemaan. Kentältä löytyy valmius myös isompien tapahtumien järjestämiseen, tästä esimerkkinä viime kesänä Suomen Ilmailuliiton päälentonäytös Kauhava Air Show. Tämä lentonäytös oli yleisömenestyksen ohella merkittävä myös siksi, että korpikenttätatukseen tipahtanut Kauhavan lentokenttä palasi ainakin määräaikaaisesti taas viralliseksi lentokentäksi. Tämä mahdollistaa toiminnan kehittämisen jatkossa. Lentokenttähän on hyvässä kunnossa. Viime kesänä Suomen HX-hävittäjäkandidaatit laskeutuivat kentälle tyylikkäästi ja nousivat ilmaan tekniikan toimituksessa kentällä täydellisesti.

Arvoisa puhemies! Sotilasilmailutoiminnan palaaminen Kauhavalle ylläpitää lentokenttätatusta, ja toisaalta kentän pitäminen osana sotilastoimintaa on turvallisuuspoliittisesti viisas teko. Kauhavan kaupunginvaltuuston puheenjohtajana ja kansanedustajana kiitän tästä päätöksestä ja toivon, että määräraha saa jatkoa myös tulevina vuosina.

18.01 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusvoimien suurin voimavara on henkilöstössä. Henkilötyövuosimäärä tulee lisääntymään yli sadalla htv:llä, ja se on erittäin hyvä asia. Kuitenkin kentältä kantautuu viestiä siitä, että henkilöstöä on liian vähän työtaakkaan nähden. Talousarvion lähete keskustelussa kysyin kuormittavaksi koetusta Puolustusvoimien virkamiesten työaikalaista, mutta silloin ehkä ajanpuutteen vuoksi en saanut siihen vastausta. Työaikalaki on vuodelta 1970, ja sen muutostarpeiden on selvitetty. Kuitenkaan työnantaja- ja henkilöstöjärjestöjen edustajat eivät päässeet siitä yksimielisyyteen. Miten te, arvoisa ministeri, näette, että ongelma pitäisi ratkaista, vai näettekö, onko työaikalaissa lainkaan ongelmaa?

18.02 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah kyseli täällä hallituksen linjaa HX-hankkeeseen, ja se on selvä: hallitus tukee HX-hank-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

keen toteuttamista ja Ilmavoimien suorituskyvyn täysimääräistä korvaamista. Se on jo hallitusohjelmassa selvästi kirjattuna, ja se tietysti näkyy myös tässä talousarvioesityksessä.

Aiemmin puheenvuorossani totesinkin jo, että puolustuspolitiikka ja kansallisesta uskottavasta puolustuksesta huolehtiminen eivät voi olla suhdannepolitiikkaa, mutta jos nyt ajattelemme puhtaasti taloudellisesta näkökulmasta tätä monitoimihävittäjien korvaamista tai mahdollista teoreettista jatkoaikaa Horneteille, niin kysyisinkin ministeriltä: Miten tämä näyttäytyy siinä valossa? Olisiko taloudellisessa mielessä edes teoreettisesti järkevää pohtia tällaista vaihtoehtoa?

18.03 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käyttö- ja ylläpito-kustannusten summaa on tietysti mahdotonta aivan tarkalleen tänä päivänä määritellä, mutta se on yksiselitteistä, että tälle on asetettu hyvin päivänselvät, kirkkaat säännöt, kuinka tässä suhteessa toimitaan, eivätkä Puolustusvoimat ja ministeriö ole ymmärtääkseni millään tavalla rakentaneet ajatusta sille, että voitaisiin elinkaarikustannustensa osalta lähteä hankkimaan lisärahoitusta. Se ei voi olla enempää kuin 10 prosenttia vuotuisesta puolustusbudjetista kaiken kaikkiaan, ja siis ilman erillisrahoitusta, joka tarkoittaa noin 250:tä miljoonaa euroa per vuosi, joka on siis HX-järjestelmän käyttö- ja ylläpitokustannus. Suomi ei tule ostamaan sellaista järjestelmää, edustaja Yrttiaho, joka ei täytä näitä kriteereitä. Suomi ei tule luistamaan myöskään tästä, niin kuin ei muistakaan kriteereistä tältä osin, joten on turha nostaa sellaista pelkopilveä, jonka mukaan tässä ostettaisiin jollain tavalla sellaista, joka kaatuisi kustannuksiltaan monien muiden asioiden yhteydessä [Puhemies koputtaa] tunnetulla tavalla siitä, mitä on alun pitäen sovittu. Olemme oppineet luotamaan — [Puhemies koputtaa] ja se on kannattanut — niihin laskelmiin, joita puolustusministeriö ja Puolustusvoimat eduskunnalle ovat esittäneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Kaikkonen, sen jälkeen jatkamme debattia.

18.05 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Koetan mahdollisimman montaa kommentoida tässä.

En ole tuota edustaja Kanervan DDR-linjaa aiemmin tässä muodossa kuullut, mutta tuossa muodossa esitettynä se kuulosti järkevältä.

Edustaja Ronkainen kysyi HX:n viivettä. No, se on suuruusluokkaa neljästä kuuteen kuukautta johtuen lähinnä siitä, että kaikkia neuvotteluja ei voida hoitaa tietoturvallisesti näinä aikoina, mutta en sanoisi, että siitä kuitenkaan mitään merkittäviä toiminnallisia tai taloudellisia haittoja tulee. Näin pitkä hanke kestää kyllä muutaman kuukauden viiveen. Muutaman vuoden viivettä se ei ongelmitta kestäisi, mutta tämän kanssa kyllä pärjätään. Tällä tietoa lopulliset tarjouspyynnöt lähetetään tammikuussa ja sitten tuo lopullinen hankintapäätös tehdään ensi vuoden lopulla, eli pysytään tässä alkuperäisessä vuoden 21 aikataulussa, mutta aivan vuoden lopulle se näyttäisi menevän.

Edustaja Kari kysyi kertausharjoituksista. Siinä mennään oikeaan suuntaan, mutta matkaa sinne hallitusohjelman tavoitteeseen on vielä. Osin se on myöskin resurssikysymys. Tähän asiaan pitää palata vielä tämän vaalikauden tulevissa budjeteissa, mutta suunta on sinänsä oikea, joskin korona on tänä vuonna johtanut siihen, että ei päästä tavoitteeseen eikä päästä ehkä ensi vuonnakaan — se jää nähtäväksi, mutta pyritään siihen. Tänä vuonna päästään ehkä noin 70 prosenttiin tavoitteesta, tai vähän päälle, se selviää pian.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Edustaja Kalli kysyi JTS-säästöstä. No, tietenkin se vaikeuttaa asioita, kyllä sen voi suoraan sanoa, mutta asia on ollut tiedossa, ja sanoisin näin, että sen kanssa voidaan elää mutta lisäleikkauksia ei kyllä saa tulla. Sen kanssa voidaan elää — käyttäisin tämmöistä ilmausta. Muutkin hallinnonalat joutuvat sen kanssa elämään.

Edustaja Kopra kysyi tästä henkilöstölisäyksestä. Olen tuonut sen esille, että pidemmällä tähtäimellä on tarpeita henkilöstölisäyksiin. Koska tällä vaalikaudella tehdään merkittävät investoinnit, niin en ole nyt näitä henkilöstölisäyksiä esittämässä tälle vaalikaudelle. Sanoisin niin, että palataan siihen, kun puolustuselontekoa tehdään talven ja kevään aikana, ja katsotaan sitten, minkälaisiin linjauksiin ja tavoitteisiin voisimme yhdessä tässä päästä. Käytännössä puolustuselonteko ohjaa seuraavan hyvän hallituksen ohjelmaa, näin ainakin ajattelen, ja vuosikymmenen lopulla toivottavasti voidaan näitä tarvittavia lisäyksiä tehdä.

Edustaja Koskisen näkemykseen tästä HX-seurannasta voi yhtyä, ja on tärkeää, että eduskunta on myöskin riittävällä tavalla ajan tasalla tässä matkan varrella.

Edustaja Heinonen kysyi varusmiesten ruokahuollosta. Todella, sen suhteen on tehty toimenpiteitä saadun palautteen perusteella, on päivitetty ohjeistusta. Tätä pitää seurata, että homma pelaa entistä paremmin. Näin olen ymmärtänyt, mutta tulen seuraamaan tämän asian perään. Tähän liittyy myöskin kysymys ruoan kotimaisuusasteesta, joka tällä hetkellä on noin 75 prosenttia. Se on kohtuullinen suoritus, mutta henkilökohtaisesti ajattelen niin, että parempaan täytyy vielä pystyä ja Suomen armeijan pitäisi kyllä marssia pääsääntöisesti suomalaisella ruoalla. Elikkä tämäkin vaatii vielä jatkotyötä.

Edustaja Essayah kysyi kiinteistöjen tilanteesta. Suurin osa peruskorjauksista varuskunnissa on jo tehty, ja niitä tehdään muistaakseni noin viiden vuositahdilla. Siellä on jonkun verran vielä puutteita, mutta tämä on ehdottomasti työlistalla, ja olen tästä samaa mieltä, että kiinteistöjen täytyy olla kunnossa. Se on kysymys sekä varusmiehille että koulutusväelle, että siellä ei voi olla sellaista hengitysilmaa, mikä olisi epäterveellistä ihmisille.

Edustaja Yrttiaho, on totta, kuten tässä edustaja Vähämäkikin kuvasi, että tähän tulee indeksikustannuksia. Se on normaali käytäntö näissä hankkeissa. Valuuttakurssit voivat vaikuttaa suuntaan tai toiseen, jos sellaisia tulee, mutta sanoisin näistä kokonaiskustannuksista, että 30 miljardia on yläkanttiin ja pikemminkin puhutaan suuruusluokasta 20 miljardia, josta tämä investointi on suuruusluokaltaan 10 miljardia. Sitten kun hankkeen käyttökustannukset on määritelty — ne ovat korkeintaan 250 miljoonaa euroa vuodessa, ja saavat olla vähemmänkin, mutta korkeintaan sen verran — niin 30 vuoden ajalle jyvitettyä päästään pikemminkin suuruusluokkaan 10 miljardia sillä puolella. Se sisältää jo pari päivitystäkin.

Edustaja Kinnunen kysyi siviilissä hankitun osaamisen huomioimisesta reservin koulutuksessa. On tulossa, valmisteilla aika merkittävä digipalvelu asevelvollisille. [Puhemies koputtaa] Palataan siihen siinä yhteydessä, mutta asia on oikea.

Palaan loppuihin kysymyksiin toivottavasti seuraavassa puheenvuorossa sitten.

Ekä vielä viimeisenä, jos saan vastata edustaja Kallille tästä, [Puhemies: Olkaa hyvä!] olisiko taloudellisesti järkevää jatkaa tätä HX:n käyttöaikaa, kun tästä on käyty vähän julkistakin keskustelua: Ilmavoimien, Puolustusvoimien tekemän selvityksen mukaan HX:n käyttöaikaa on teoriassa mahdollista jatkaa, mutta se vaatisi sitä, että pannaan aika paljon lisää rahaa niihin koneisiin. Eli kun siellä metalli väsyä, tekniikka vanhenee ja aseistus vanhenee, niin jos niillä meinattaisiin lentää vielä joitakin vuosia lisää, niin pitäisi laittaa melkoisesti lisää rahaa niihin. Se olisi varsin kallista tekohengittämistä, ei taloudellisesti

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

järkevää eikä oikein muutenkaan, joten järkevintä on mennä tämän pitkään valmistellun suunnitelman pohjalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan debattia.

18.10 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Herra ministeri, jos HX:ien ja Hornetien elinkaarta jatkettaisiin, niin meillä olisi tuloksena varmaan Suomen kalleimmat museolentokoneet muutaman vuoden päästä. Puolustushallinto ja heidän asiantuntijansa ovat arvioineet ja kertoneet arvioistaan puolustusvaliokunnalle hyvin seikka-peräisesti, siitä, mihin perustuu se, että HX-aikataulu on tämä kuin nyt on, ja siinä ei suurta epäilyksen sijaa jää, tai ei jää minkäänlaista epäilyksen sijaa.

Tästä henkilöstömäärästä ministeri hyvin kertoi, että pitäisi luoda myös sitä tiekarttaa tulevaan. Olen vuodesta 2014 asti — pöytäkirjastakin voi tarkistaa — ollut esittämässä ja toivomassa, että tähän henkilöstöasiaan löydetäisiin sellainen yli hallitus- ja vaalikausien menevä ratkaisu. Puolustusvoimien henkilöstön tehtävämäärä on lisääntynyt vuoden 2014 jälkeen huomattavasti, mutta henkilöstömäärä ei ole seurannut tätä kehitystä. Mainitsitte, että selonteossa tulisi etsiä [Puhemies koputtaa] tähän polkua. Onko teillä jo ajatuksissa esittää jonkinlaista siltaa yli vaalikauden, että henkilöstömäärä saada tehtävien tasolle?

18.12 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomea puolustetaan myös tiedustelemalla. Meillä on uusi tiedustelulainsäädäntö ollut voimassa vuodesta 2019 lähtien, ja on tärkeätä, että tämä tiedustelu toimintana on sellaista, että kansalaiset kokevat sen hyväksyttäväksi, viranomaisten toimintaan luotetaan, yksityisyydensuojaa on kunnioitettu ja ylipäätään koko tiedustelukulttuuri on kiitettävää ja sitä pidetään tärkeänä.

Eilen valmistui tiedusteluvalvontavaluokunnan mietintö, ja siinä nostimme esille huomion, että tiedusteluvalvontavaltuutetulla ei ole sijaista. Tätä pidimme jonkinlaisena puutteena, ja toivomme valtioneuvoston korjaavan asian. Asia on tärkeä sen vuoksi, että uskotavuus, luottamus säilyy tärkeään tiedustelulainsäädäntöön ja tiedustelutoimintaan. — Kiitos.

18.13 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tätä monitoimihävittäjähankintaa on kiirehditty sillä perusteella, niin kuin täällä on tullut esille, että nykyiset Hornetit olisivat tulossa tiensä päähän jo 2031. Minulla on tässä edessäni Ilmavoimien esikunnan laatima muistio, kesäkuulle päivätty, Hornetien elinkaaren jatkamismahdollisuuksista. Se on laadittu puolustusministeriön toimeksiannosta, kun koronasta johtunut talouden taantuma nostatti perustellusti keskustelun tarpeesta lykätä uusien hävittäjien hankintaa. Tietenkin Ilmavoimat päätyy omassa asiassaan siihen, että Hornetien käyttöikä ei kannata jatkaa.

On ylipäänsä erikoista pyytää Ilmavoimien itse arvioimaan omaa asiaansa. Vähintäänkin tarvittaisiin rinnalle puolueettoman tahon selvitys. Ilmavoimien Hornetien lentotuntimäärää ei tässä selvityksessä tuoda esille lainkaan. Tietoja pitää tästä asiasta kaivella monista eri lähteistä. Niitä on hyvin vaikea saada. Mutta lobbareiden mukaan nämä [Puhemies koputtaa] Ilmavoimien Hornetit pitäisi uusia jo silloin, kun koneelle tulee täyteen vain 4 000 lentotuntia, [Puhemies: Ja nyt on minuutit täynnä!] kun valmistaja lupaa niille jopa lentotukialusolosuhteissa 6 000 tuntia ja maakentiltä 9 000 tuntia... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

18.14 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ei ole vielä puhuttu kriisinhallinnasta. Me kaikki muistamme hienon, maineikkaan historian rauhan- turvaamisesta ja Suomen yhtenä rauhanturvaamisen suurvaltana. Tietysti on ehkä aika muuttunut ja aika ajanut ohi, mutta me olemme ennen kaikkea halunneet jatkossakin panostaa siihen, että niin sotilaallinen kuin siviilikriisinhallinta on Suomen painopisteitä ja prioriteetteja ja sitä tullaan tekemään jatkossakin. Meillähän on tällä hetkellä tämä parlamentaarinen komitea määrittelemässä niitä määrällisiä ja laadullisia tavoitteita ja myöskin seuraamassa sitä tilannetta, mitä Suomessa ja Euroopassa ja YK:ssa tällä sektorilla tapahtuu.

Kysyisinkin nyt ensi vuoden ajatuksianne ja näkymiä sotilaallisen kriisinhallinnan osalta. Eli meidän tiedämme Afganistanin osalta USA:n nopeat liikkeet ja Trumpin epävakaa politiikan, ja sitten tietysti Irakissa olemme. Mutta onko nähtävissä muutoksia sotilaallisen kriisinhallinnan kentällä?

18.16 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä palaisin tähän Senaatti-kiinteistöjen ja Puolustuskiinteistöjen tilanteeseen eliikkä siihen, että tuntuu, että meillä tällä hetkellä valtionhallinnossa monta kertaa nämä erilaiset määrärahalisäykset momenteilla — olivat ne sitten yliopistorahoitusta tai jotain muuta liittyen esimerkiksi oikeuslaitokseen tai sisäministeriön poliisitaloihin tai vastaaviin — hupenevat näihin kasva- viin vuokratuluihin. Siinä mielessä toivon, että tässä tilanteessa, missä nyt sitten Puolus- tusvoimatkin on, tämä ei tulisi lisärasitteeksi tulevaisuudessa ja pystyttäisiin pitämään huolta turvallisista kiinteistöistä.

Olisin kysynyt myöskin tähän Helsingin keskustaan tulossa olevasta tämmöisestä omas- ta erityisestä turvakiinteistöistä, johon on tarkoitus kai sitten sekä puolustushallintoa että myöskin suojelupoliisia ja vastaavaa sille alueelle tuoda — olisin kysynyt tämän hankkeen etenemisestä.

Ja sitten edelleen edustaja Yrttiaholle: ihmettelen, että hallituspuolueen kansanedustaja tuo äänestettäväksi tällaisen [Puhemies koputtaa] määrärahavähennyksen, kun ei tänne ole tienpätkiäkään saatu hallituspuolueitten kansanedustajien tuella tuotua. [Puhemies: Nyt on aika täynnä!]

18.17 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! HX:stä: Poliitti- nen päätöksenteko voi kiinnittää kolmeen asiaan mielestäni huomiota: 1) kuinka paljon an- netaan määrärahoja, 2) mikä on tämän hankkeen aikataulu, ja 3) mistä maasta ne hanki- taan. Nyt tällä päätöksellä, minkä eduskunta tässä nyt tulee juuri tekemään, me päätämme sekä tämän aikataulun että tämän määrärahatason.

Ainoa, mikä jää nyt tässä vielä auki, poliittinen päätös, on tämä, mikä konetyyppi tulee. Siinä on suorituskyky nostettu ykköstavoitteeksi. Kaikki ovat hävittäjiä, kaikki ovat suori- tuskyykyisiä. Siinä saadaan varmasti järjestysero, mutta tällä on muitakin merkityksiä. Teollinen yhteistyö on yksi, toinen tietysti myöskin strateginen riippuvuus, jonka tämä hanke synnyttää. Mikä painopiste tässä tullaan katsomaan, kun hallitus joutuu viime kädes- sä arvioimaan sen sitten — suorituskyky varmaan sijoittaa jonkun ykköseksi. Mutta jolla- kin toisella hävittäjällä voi olla tämä teollinen yhteistyövaikutus huomattavasti suurempi, tai tätä strategista riippuvuutta joudutaan ulko- ja turvallisuuspoliittisista syistä ehkä miet- timään. Mikä näillä muilla kriteereillä on sitten painopiste silloin, kun joudutaan lopulli- nen päätös tekemään?

18.18 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustuskyky ja siitä huolehtiminen on todellakin laaja ja pitkäkestoinen asia sekä tämän salin osalta myöskin laidasta laitaan -asia — toivottavasti ihan sinne vasempaan laitaan asti.

Moni nuori mies tai nuori nainen on ollut viime vuosina pettynyt, kun ei ole pystynyt kään suorittamaan varusmiespalvelusta tai vapaaehtoista asepalvelusta sillä innolla ja kyvyllä, johon on sitoutunut ja odottanut, kun sisäilmaongelmat ovat monessa meidän varuskunnassa vieläkin arkipäivää. Voisiko ministeri Kaikkonen kerrata vielä, mitä toimia on tehty ja mitä ollaan tekemässä, jotta jokaisella olisi mahdollisuus suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus tai varusmiespalvelus ja palvella sitä kautta isänmaata? Tiedän, että tähän asiaan on paneutunut myös puolustusvaliokunta puheenjohtaja Kanervan johdolla, mutta kysyn tätä nyt vielä uudestaan.

Ja toinen asia on Suomen puolustusvoimien teknologinen kyvykkyys, johon edustaja Vähämäki viittasi myöskin äskeisessä debatissa. Mitä sillä suunnalla on suunnitteilla?

18.19 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! HX-hanke puhututtaa, ja hyvä niin. Eduskunta on tehnyt aikanaan päätöksen siitä, että Hornetin suorituskyky korvataan täysimääräisesti. On tiedossa, että hanketta ei ole järkevää lykätä eteenpäin. Hornetit ovat tiensä päässä, ja niiden kunnostaminen maksaisi uusia koneita enemmän. Jouduttaisiin todennäköisesti laittamaan koneet atomeiksi ja sitten sen jälkeen kasamaan uudestaan. Lentäminen ei olisi siis näillä koneilla enää turvallista, ja jos koneilla ei voi lentää, niin miten meidän ilmavalvonta rauhan aikana suoritetaan? Droneillako?

Hornetien korvaajilla on tärkeä rooli Suomen puolustusstrategiassa. Se ei ole pelkästään ilmasta ilmaan, niin kuin tässä ministeri kertoi, vaan siellä on monta muutakin, myös ilmasta maahan, merelle, tiedustelu, ynnä muuta, ynnä muuta.

Olen kuullut, että joidenkin mielestä koneet voidaan korvata muun muassa vaikka ohjuspuolustusjärjestelmällä. Onko, arvoisa ministeri, teillä tietoa, [Puhemies koputtaa] mitä tämä vaihtoehto tulisi maksamaan ja pystytäänkö sillä suorituskyky korvaamaan täysimääräisesti?

18.21 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä HX-hankinta tulee hiukan aikaisin suhteessa siihen strategisen autonomian keskusteluun, joka myös puolustusteollisuuden osalta Euroopassa on käynnistynyt. Pyytäisinkin ministerin arviota siitä, kuinka voimakkaasti eurooppalaiset valmistajat tässä vetoavat tuohon pyrkimykseen, että Eurooppa kokonaisuutena, Euroopan unionin jäsenmaat, olisivat itsenäisempiä myös varustelun ja keskeisen puolustusvälineistön osalta eivätkä olisi niin riippuvaisia Yhdysvaltain tai muun merentakaisen toimittajan kyvyistä.

18.21 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Toivon, että tätä koulutusvelkakysymystä seurataan tarkasti niin reservin kuin varusmiestenkin osalta, jos tämä koronatilanne vielä pitkittyy.

Kysyisin muutaman kysymyksen. Ensimmäinen kansainvälisten harjoitusten määrästä: Ne laskevat aika merkittävästi. Mitä tämän taustalla on — voitteko, ministeri, sitä vähän avata? Ja sitten Ruotsin tuore kansainvälisen avunannon sopimus on jonkin verran erilainen kuin Suomessa. Siinä on kuusi kohtaa, joista valtaosa käsittelee sitä, miten Suomi tulee auttamaan Ruotsia, ja yksi sitten mahdollisesti sitä, miten Ruotsi voisi auttaa Suomea. Hain Rebas kommentoi sitä, että Ruotsi saa tukea Suomea asevoimin, jos Ruotsi ei ole itse

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

sodassa ja jos Suomessa ei ole aseellista konfliktia. Kun olette todennäköisesti tähän tutustunut, niin näettekö näissä asiakirjoissa kansainvälisestä sotilaallisesta avusta jotain ristiiriitaa tai eroavaisuutta siinä, mitä me olemme luvanneet Ruotsille [Puhemies koputtaa] ja mitä Ruotsi on valmis meille antamaan?

18.23 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari, mikrofoni.

Anteeksi. Näin se unohtuu näköjään joka kerta. — Niin, arvoisa puhemies, tässä kun edustaja Yrttiahoa kohtaan esitettiin vähän kritiikkiä ja kovia kysymyksiä, niin itse kuitenkin kunnioitan hänen mielipidettään ja vakaumustaan, vaikken niistä ole itse samaa mieltä, ja ennen kaikkea hänen oikeuttaan ilmaista niitä valtiopäivillä.

Se, että HX-elinkaarikeskustelua ylipäättänsä käydään, osoittaa sen, että me olemme kiinnostuneita tästä hankkeesta. Se on iso kansantalouden ponnistus, ja se on meille myös iso puolustustekninen ratkaisu, mutta itselleni on kyllä täysin mahdotonta ajatella, että me tilaisimme jonkun puolueettoman selvityksen HX:n elinkaaresta — kysyn, mistä tällainen taho löytyisi, en ala esittämään suuntia suuntaan tai toiseen — ja ylipäättänsä, että on epäilystä meidän omaa asiantuntemustamme kohtaan, meidän virkamiesten lojaliteettia kohtaan.

Olen itse harrastanut aikanaan lentämistä, ja kun vasemmistoliitto kysyi, onko mahdollista lykätä HX-hanketta, niin voin entisenä lentäjänä sanoa, että laskeutumistakin lentokoneella voi lykätä vain tiettyyn rajaan asti, ei loputtomiin. [Naurua]

18.24 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää puolustusministeriä mielestäni erittäin ryhdikkästä työstä, esimerkkinä vaikka tämä HX-hanke ja sen eteenpäinvienti. Kuten olemme huomanneet, niin hallituspuolueista löytyy mielestäni suomalaisten turvallisuutta hieman riskeeraaviakin mielipiteitä.

Asia, mistä halusin puhua, on lasten ja nuorten heikko fyysinen kunto ja ennen kaikkea se suunta, mihin me olemme menossa. Tässä asiassa on tietenkin monta aspektia, mihin se vaikuttaa, mutta tässä yhteydessä olen erittäin huolissani suomalaisten kyvystä puolustaa maatamme tulevaisuudessa. Yhä vähenevä ja heikkokuntoisempi nuoriso ei mielestäni takaa sitä pohjaa, mihin meidän maanpuolustuksemme nojaa parhaimmillaan. Arvoisa puolustusministeri, koetteko te, että tähän ongelmaan on herätty Suomessa riittävällä tasolla, ja voitteko te viedä tätä ymmärrystä eteenpäin hallituksen sisällä, jotta panostukset lasten ja nuorten liikuntaan tulevat riittävällä tavalla huomioituiksi maanpuolustuksellisesta näkökulmasta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Vähämäki, ja sen jälkeen ministeri vastaa.

18.25 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Täällä keskusteltiin näistä lentotunneista ja siitä, kuinka paljon niitä oikein koneilla voidaan lentää. Katsoin vain tuossa lentotuntien hintoja, mitä ne ovat olleet vuonna 2017, ja sitten sitä, kuinka

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

paljon on budjetoitu budjetissa, että niillä nykyisillä koneilla lennetään: noin 8 800 tuntia nykyisellä kalustolla lennetään, ja se tahtois sanoa, että noin 130 tuntia konetta kohti.

Nyt jos katsotaan näitä HX-hävittäjiä, mitä hankitaan, niin jos niillä nyt lennetään 40 vuotta sitä 130:tä tuntia hävittäjää kohti, niin se on 5 200 tuntia hävittäjää kohden, ja lentotunnin hinta kun on kymppitonnin, niin se kustannus koko aikana nousee sitten sinne 52 miljoonaan. No, nyt kun täällä sanottiin, että näillä koneilla olisi pitänyt lentää enemmän tai voisi lentää enemmän, niin sehän tahtois sanoa, että ne kustannukset olisivat kasvaneet.

Sitten vielä haluan nostaa esille tämän, että NH90:llä lentotunti maksaa 16 000, [Puhemies koputtaa] mutta onhan se kiva katsoa, kun ne käyvät sammuttamassa jonkun metsäpalon. Näin ne toimivat.

18.27 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Joitakin, mitä jäi vielä mainitsematta:

Edustaja Sankelo otti Kauhavan kentän esille. Se on eduskunnan korvamerkintä, ja tämä mahdollistaa harjoitustoimintaa siellä ensi vuonna.

Edustaja Ronkainen kysyi aiemmin työaikalakiasiaista. Siinä on keskusteltavaa, ja ongelmia pitää ratkoa ensisijaisesti työnantajan ja työntekijän välisin neuvotteluin. Osin se on resurssikysymys, siitä myöskin on kysymys.

Edustaja Kari kysyi siltä tähän henkilömääräkysymykseen. Ei ole esittää valmista mallia siihen. Olen todennut, että asialle täytyy tehdä jotakin, ja puolustusselonteko on oikea paikka pohtia tätä siltäkysymystä myöskin, mutta voisin ajatella, että asteittain täytyy pyrkiä asiaa korjaamaan, ehkä sitten tuolta vuodesta 24 eteenpäin — jos aiemmin ei ole mahdollista liikkuu — kohti vuosikymmenen loppua, ja suuruusluokka oman käsitykseni mukaan on noin viitisensataa tehtävää, mitä lisää tarvittaisiin. Että siitä mittaluokasta ainakin puolustushallinnon näkökulmasta puhutaan, ja se liittyy tehtävien laajentumiseen, mutta muutamia muitakin perusteita sille on.

Edustaja Kiurun huomio tuosta sijaisuudesta tiedusteluvalvontavaltuutetun suhteen on noteeraamisen arvoinen.

Edustaja Yrttiaholle sanoisin, että kyllä meillä maan parhaat sotilasilmailuasiantuntijat ovat tätä valmistelleet, joten aika paljon kuitenkin luottaisin siihen asiantuntemukseen ja niihin näkemyksiin — enemmän kuin erilaisten suuntaan tai toiseen lobbaavien lobbareitten näkemyksiin.

Edustaja Ovaska, sotilaallisen kriisinhallinnan näkymistä: On turbulenssia. Varsinkin Afganistanin tilanne on tällä hetkellä mielenkiintoinen. Yhdysvallat on linjannut vähentävänsä joukkoja sieltä, ja se on tietysti sidoksissa siihen maan tilanteeseen. Toivottavaa tietysti on, että maan tilanne vakautuu sillä tavalla, että sieltä voidaan hyvällä omallatunnolla lähteä, mutta sanoisin, että tässä vaiheessa on liian varhaista vielä sanoa, että näin varmuudella on. Tiedossa on myös, että esimerkiksi Afrikassa on tarpeita, ja meidänkin osallistumistamme sinne on pidemmän aikaa jo kyselty, niin että ne asiat tulevat ratkaistavaksi varmaan lähitulevaisuudessa, mutta meillä ei kovin massiivisia resursseja ole laittaa tähän kuitenkaan jatkossakaan. Haluaisin painottaa vaikuttavuutta, mitä sitten ikinä tehdään. Tärkeää, hyvää työtähan Suomi tekee tällä rintamalla.

Edustaja Essayah, tämä turvallisuuskorttelihanke etenee. Siinä merkittävin asia on itse asiassa supon kortteli, ja muistini mukaan se on valmistumassa vuoden 2023 lopussa, mutta se vanha rakennus on vielä paikallaan — niin että pitää varmaan aloittaa siitä, että siinä katapultti käy ensin. Mutta hanke kyllä etenee, se on Kaartinkaupungissa Helsingissä.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Edustaja Kiljunen, siinä kilpailutuksessahan on tietyt kriteerit, joita täällä on asianomaisissa valiokunnissa käyty läpi — täytyy läpäistä tietyt huoltovarmuuskriteerit, teollinen yhteistyö, käyttökustannukset. Mutta on juuri näin, että suorituskyky on se, mitä painotetaan tässä näin. Sitten tämä turvallisuuspoliittinen arvio: kaikki nämä toimittajamaat ovat meidän keskeisiä yhteistyökumppaneitamme, ja tietynlainen valinta tehtiin jo siinä vaiheessa, kun valittiin nämä neljä maata ja viisi toimittajaa tähän kilpailuun mukaan, mutta valtioneuvosto voi tietysti tätä vielä halutessaan arvioida. Mutta suorituskyky edellä tätä asiaa valmistellaan puolustushallinnossa.

Edustaja Talvitie, paljon on peruskorjauksia jo tehty kasarmeihin, 19 kasarmiin tulee lähivuosina vielä peruskorjaus. Ei nyt tiedossani ole, että varsinaisissa homekasarmeissa kehtään tällä hetkellä koulutettaisiin, mutta joka tapauksessa niihin viesteihin, mitä tulee, pitää aina suhtautua vakavasti ja ongelmat ratkaista.

Ylipäättään siitä, miten varusmiehiä koulutetaan: meillähän on edustaja Kanervan johtama parlamentaarinen komitea pohtimassa tällä hetkellä näitä kehittämiskysymyksiä. Siihen liittyy myös se, kuinka saadaan mahdollisimman iso osa ikäluokasta koulutettua. Mutta tämän tuloksia kuullaan ensi vuoden puolella.

Teknologiseen kyvykkyyteen Puolustusvoimat panostaa kyllä monin tavoin, Maavoimilla on hankintoja myöskin päällä.

Edustaja Ronkainen, hyvä näkökulma teillä. Ohjuspuolustuksella ei voida korvata HX:ää, tarvitaan sekä HX että ilmatorjunta.

Edustaja Koskiselle sanoisin, että kyllä nämä HX-toimittajat pyrkivät ensisijaisesti vastaamaan niihin kriteereihin, mitä kilpailutuksessa on asetettu kilpailun kriteereiksi. Aina-kin tähän mennessä mielestäni tämä kilpailu on ollut varsin siistiä, ja toivottavasti se on sitä loppuun saakka.

Edustaja Heinonen, kysyitte kv-harjoittelusta, siitä, että ensi vuodelle on vähemmän. Siihen on muutama syy, ennen muuta se, että Puolustusvoimat [Puhemies koputtaa] tietää nyt entistä paremmin, mihin meidän kannattaa osallistua ja mihin ehkä ei.

Ja viimeisenä vastaan vielä — jos puhemies sallii — edustaja Kaunistolle. Kysyitte tästä lasten ja nuorten heikosta kunnosta. No, se ei ole vain puolustuksen ongelma, vaan se on koko yhteiskunnan ongelma itse asiassa, ja siihen pitäisi pyrkiä hakemaan parannusta jo sieltä lapsuudesta alkaen. Mutta ilman muuta olisi parempi, että lasten ja nuorten yleiskunto olisi nykyistä parempi — ja varmaan tämä koskee kyllä varttuneempaakin väestöä, eipä siinä mitään. Voin kyllä viedä tätä viestiä eteenpäin, vaikka en ehkä itse siinä ihan paras mannekiini olekaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Jatketaan vielä hetken debattia.

18.33 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin sanon tähän äskeiseen vain sen verran, että jokainen viidestä vaihtoehdosta aiheuttaa oman riippuvuutensa. Ei se ole vain yksi maa tai yksi toimittaja, joka aiheuttaa riippuvuutta, kaikilla on sama vaikutus tietysti.

Arvoisa ministeri, minä haluan hiukan laventaa keskustelua. Vaikka tässä olisi hyvä buffettipöytä puhua melkein kaikista täällä esiin nousseista kysymyksistä, niin yksi sellainen asia, joka on minulle henkilökohtaisesti noussut viime aikoina — ei itsestäni mutta lähipiiristäni — esille, on se, kuinka kauan olet reservissä. Nykyään se on kai niin, että kun kuusikymppiä tulee täyteen, niin se on sillä sitten sileä. On tietysti tavattoman paljon ha-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

lukkuutta, pyrkimystä, osaamista, kokemusta, joka lopetetaan silloin. Onko mitään mahdollisuuksia ajatella, että reservin yläikä nostettaisiin vaikkapa nyt 65 vuoteen, mikä mahdollistaisi paljon laveamman asian arvioinnin ja sen hyödyntämisen, [Puhemies koputtaa] mikä meillä Suomessa on käytössä?

18.34 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma muuttuu, se on klisee mutta tosiasia, joka vaikuttaa kaikkeen, myös puolustuspolitiikkaan ja Puolustusvoimien tarpeisiin, ja siihen on kyettävä vastaamaan. Voisikin ajatella, että Puolustusvoimilta edellytetään tänä päivänä perinteisten puolustushaarojen suorituskkykyjen ylläpidon ja kehittämisen lisäksi myös kybervuimien kehittämistä. Tarvitaan ymmärrystä ja osaamista siitä, mitä on hybridiuikuttaminen, mitä on informaatiouikuttaminen, ja tarvitaan toki teknologisia järjestelmiä, mutta tarvitaan ennen kaikkea osaamista, osajia ja ammattilaisia. Kysyn ministeriltä: miten Puolustusvoimat varmistaa, että myös näihin osaamisiin löytyy osajia ja ammattilaisia?

18.35 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen sotilaallisen maanpuolustuksen edellytysten turvaaminen on tärkeää ja tässäkin ajassa edelleen välttämätöntä. Puolustuskyvyn kannalta on tärkeää, että taito, tahto ja välineet ovat kunnossa. Tahdon suhteen maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan tuore katsaus toi huolenaihetta. Toki maanpuolustustahto on edelleen korkea, mutta siinä ja nykyisen kaltaisen asevelvollisuusjärjestelmän kannatuksessa näkyy laskua, erityisesti nuorissa ja naisissa. Miten ministeri näkee, että tähän voitaisiin reagoida?

18.36 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Karille tukipuheenvuorosta, mutta haluan sanoa, että tämä ei sinänsä ole mikään vakaumuskytymys vaan hyvinkin pragmaattinen kysymys, miksi esitämme HX-hankkeen lykkäämistä ja uudelleenarviointia. Tässä on taustalla huoli siitä, että kun tänä kymmenen vuoden hankinta-aikana menee tämä 10 miljardia, sehän tarkoittaa, että kymmenen vuoden aikana siis on joka vuosi miljardi vähemmän hyvinvointiin, koulutukseen ja, edustaja Essayah, niihin tienpätkiin ja jopa ratahankkeisiin — miljardin verran vähemmän joka vuosi tämän hankkeen käynnistyttyä.

Sitten tässä on taustalla myös huoli puolustuskyvystä kokonaisuutena. Tämähän nielee Puolustusvoimien budjetista, niin kuin voidaan noista papereista lukea, valtavan osuuden, joka on pois sitten muista siellä sisällä hyvin tärkeistä käyttökohteista, joita edustajat ovat tässä tuoneet esille. Eli meidän tavoitteenamme on kokonaisvaltaisempi arviointi, sen käynnistäminen.

Suomelle hyvin järkevä ratkaisu voisi olla se, että on vähemmän hävittäjiä, tehokkaampi ilmatorjunta ja puolustushaarojen [Puhemies koputtaa] tasapainoista kehittämistä eikä tällaista yhteen kohteeseen hirveän rahamäärän laittamista.

18.37 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Hopsu nosti esiin tärkeän asian eli meidän asevelvollisuuden, ja kun täällä ovat paikalla parlamentaarisen komitean puheenjohtaja, edustaja Kanerva, ja puolustusministeri, niin oikeastaan haluaisin teiltä — miten voin sanoa — uskonvahvistuksen sille, että nämä MTS:n tutkimukset pitävät sisällään myös tällaisen kausaalisuuden, jonka pohjalta ei kannata tehdä liian draamattisia johtopäätöksiä yhden vuoden arvioinnin osalta. Suomalainen asevelvollisuusjärjestel-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

mä nauttii kansalaisilta sellaista luottamusta, jota voisi kutsua maailmanennätykseksi. Kyllä saa etsiä demokratiaa — korostan vielä: demokratiaa — jossa luottamus omaan puolustusvoimaan ja -kykyyn ja haluun puolustaa omaa maata on niin suuri kuin se on Suomessa, ja hyvä niin.

Arvoisa ministeri, vaikka komiteatyö on vielä kesken ja valmistumassa varmaankin keväätistuntokauden aikana, tai ensi vuoden aikana nyt ainakin, [Ilkka Kanerva: Lokakuu!] niin tulisiko pyrkiä etsimään — edustaja Kanerva nosti tämän esiin — vaikkapa siellä reservin yläikärajalla ja vähän nuoremmassa joukossa uusia välineitä?

18.38 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen puolustusta vahvistaa se, että jokainen suomalainen kantaa omalta osaltaan vastuuta maamme turvallisuudesta ja kokee isänmaan puolustamisen arvokkaaksi. Yhteiskunnallisesti eheä Suomi haluaa turvata ja puolustaa kaikkea sitä, mikä meille on arvokasta: toisiamme, kotiamme, kotiseutuamme, isänmaatamme, juuriamme, kulttuuriamme ja yhteistä historiaamme.

Korona on koetellut suomalaisten henkistä kestävyyttä. Edustaja Kanerva nosti esille resilienssin, kestäkyvyn, ja kysyn ministeriltä: miten henkistä kestävyyttä harjoitellaan ja vahvistetaan varusmiespalveluksessa, kertausharjoituksissa ja kantahenkilöstön jatkuvasa oppimisessa?

18.39 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koronakriisi on todellakin osoittanut kriisinhallinnan tärkeyden, ja näen kriisinhallinnan hyödyt monella eri tavalla. Toisaalta näin luodaan kriisien keskellä asuvien ihmisten mahdollisuutta turvalliseen elämään omalla kotiseudullaan ja siten torjutaan hallitsematonta pakolaisvirtaa jo lähtöpisteessä. Toisaalta se myös parantaa Suomen omaa puolustuskykyä ja edistää Suomen kansainvälistä profiilia.

Arvoisa puolustusministeri, kuten te sanoitte, Suomi ei voi kriisinhallinnassa nojata niinkään määrään vaan laatuun ja vaikuttavuuteen. Siksi suomalaisten saaminen johtotehtäviin on mielestäni ratkaisevaa. Miten te näette, että puolustusministeriö voi tätä edistää?

18.40 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ronkainen kysyi, mitä Hornetien suorituskyvyn täysimääräinen korvaus tarkoittaa, ja viittasi siten keskusteluun ilmapuolustuksesta, ohjustorjunnasta. Te vastasitte, ministeri, että ilmatorjunnalla ei voida korvata HX:ää, ja aivan varmasti näin onkin, mitä esimerkiksi ilmapuolustukseen liittyy. Mutta se HX:n esiselvityshän toi esille selkeästi sen, että vuodesta 1970 tähän päivään käydyissä sodissa 0—3 prosenttia pudotustappioista on tullut hävittäjillä. Kaikki muu on tullut ohjuksilla, ilmatorjunnalla. Siinä mielessä maanpuolustuksen kannalta tämä ilmatorjunta saattaisi olla tehokkaampi väline kuin hävittäjät konsanaan. Se ei ole nyt auki oleva kysymys, me emme keskustele nyt siitä.

Haluaisin kysyä edelleenkin Hornetien täysimääräisestä korvaavuudesta. Meillä oli Horneteja 64 kappaletta, ja jotkut ovat viittaneet siihen samaan lukuun 64, kun viitataan Hornetien täysimääräisen suorituskyvyn korvaamiseen. Onko tämä luku joku fiksattu luku, vai onko meillä suhteellista arviota siitä, koska hävittäjien suorituskyky on tänään toinen kuin aikoinaan Horneteilla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Ovaska ja sen jälkeen puolustusministeri Kaikkonen, ja sitten mennään puhujalistaan.

18.41 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erittäin hienoa, että tuolla Kaunistokin tukee tätä ajatusta kriisinhallinnasta. Olen sitä mieltä, että kylä meidän pitää pystyä myöskin pohtimaan sitä, että resursseja siellä lisättäisiin ja että me pystyisimme jatkossa myös hakemaan roolia entistä vahvemmin sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan puolella. Ja erityisesti myöskin naisten asemaa me olemme korostaneet voimakkaasti ja onnistuneet siinä, mutta sitten nämä rakkaat EU-kumppanit eivät ole kyenneet siihen samassa suhteessa ja ovat oikeastaan aika noloon suuntaan siinä kulkeneet.

Mutta haluan vielä, arvoisa ministeri, nostaa tuon meidän länsinaapurimme. Edustaja Heinonen viittasi täällä tähän eiliseen linjaukseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta, joka siellä tehtiin. Nythän Ruotsi tulee kasvattamaan voimakkaasti puolustusmäärärahojaan, avaamaan uusia varuskuntia, ja myöskin Nato-optio nyt kirjattiin sinne linjaukseen. Oppositio päätti siitä. Hallitus vastusti, ja opposition kirjauksilla se sinne laitettiin. Mitä nämä Ruotsin linjaukset tulevat tarkoittamaan Suomen kannalta? Tokihan siellä on hyvää nyt se, että Suomen kanssa halutaan yhteistyötä ainakin lisätä.

18.43 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Edustaja Kanerva ja edustaja Karikin viittasivat tähän reservin yläikäkysymykseen. Tottaahan se on, että tämän päivän 65-vuotias on keskimäärin paremmassa kunnossa kuin joskus aikaisemmin. Oikeastaan heittäisin pallon teille takaisin. Johdatte tuota komiteaa, mikä pohtii asevelvollisuuden kehittämistä, ja aivan hyvin tätäkin asiaa voisi siellä pohtia. Se on varmasti aivan relevantti kysymys.

Edustaja Kalli kysyi tästä kybervaikuttamisesta ja tästä tematiikasta. Kilpailu osallistujista on kova tällä saralla, ja tämä kysymys oli aiheellinen. Mutta kyllä Puolustusvoimat on ainakin toistaiseksi ollut ihan houkutteleva työnantaja, ja väkeä on saatu virkoihin. On palkattu jo. Ja kun tälle vaalikaudelle, tälle hallituskaudelle tulee noin sata virkaa lisää, niin osa niistä tulee tälle sektorille.

Edustaja Hopsu kysyi tästä MTS-kyselystä. Muutama huomio — oikeastaan siitä, mihin edustaja Karikin viittasi: Oleellista on katsoa trendejä, ei vain yksittäistä vuotta. Jos useamman vuoden sarja näyttää jotakin, niin se on syytä tarkemmin noteerata, varsinkin, kun tämä vuosi on ollut erittäin poikkeuksellinen tämän koronaviruksen takia, joka on vaikuttanut varmaan vähän kaikkien ajatteluun, ja ehkä tämmöinen perinteinen maanpuolustus ei ole ollut yhtä lailla vahvasti mielessä kuin vaikkapa joitakin vuosia sitten. Mutta seurataan ilman muuta. [Ilkka Kanerva: Pandemia on huolenaihe tällä hetkellä!] — Niin, se pitää paikkansa, että pandemia on ihmisten huolenaihe numero yksi tällä hetkellä.

Mutta voin kuitenkin sen todeta, että edelleen yleisellä asevelvollisuudella on kansalaisten vahva tuki ja edelleen meidän maanpuolustustahtomme on erittäin korkealla tasolla, jos kansainvälisesti vertailee. Me voimme olla tästä todella tyytyväisiä. Suomalaiset haluavat puolustaa omaa maataan, ja sekin on hyvä kaikkien tiedostaa. Mutta myös tämä asia kuuluu Kanervan komiteaan, se, miten ylläpidetään sitä hyvää maanpuolustustahtoa. Ja kaikilla porukoilla täällä on edustus tuossa komiteassa. Tähän päästään palaamaan ensi vuoden puolella.

Edustaja Yrttiäholle huomautan siitä tai totean sen, että tällä mallilla, jolla Merivoimien ja Ilmavoimien investoinnit saavat lisärahoitusta, varmistetaan myös se, että Maavoimia-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kin voidaan samaan aikaan kehittää. Se ei ole Maavoimilta pois. Ja esimerkiksi ilmatorjuntaan, joka on tärkeä aselaji, voidaan panostaa ja panostetaankin. Eli kokonaisuudesta pidetään huolta.

Edustaja Kinnuselle toteaisiin yleisesti vain sen, että asevelvollisuus jo itsessään ja armeijan käyminen ja kertaukset jo itsessään lisäävät resilienssiä. Niillä on jo lähtökohtaisesti sekin luonne.

Edustaja Kaunisto, nämä johtotehtävät kv-krihaan liittyen. Joitakin meillä on ollut, ja totta kai aina katsotaan, olisiko meillä mahdollisuuksia omia miehiä tai naisia johtotehtäviin laittaa ainakin sopivin väliajoin. Meillä on hyvä osaaminen ja hyvä luotto tuolla muitten maitten keskuudessa.

Edustaja Kiljuselle totean, että lisään siihen sen, että hävittäjillä on toki monia muitakin tehtäviä. Ilmavalvontatehtäviä on hyvinkin usein, tai varsin usein, voi sanoa näin. Ja tämä meidän puolustusjärjestelmämme pitää nähdä kokonaisuutena. 64 ei ole kiveen hakattu määrä, kun puhutaan täysimääräisestä korvaamisesta. Mutta sanoisin, että kyllä se suuruusluokka niille haminoille kuitenkin menee. Mutta tässä tarjouskilpailussahan verrataan kokonaisuutta. Elikkä näiden viiden toimittajan pitää tähän 10 miljardin hintakattoon rakentaa mahdollisimman hyvä kokonaisuus, jossa on itse koneet mutta on myös aseistus, sensorit, koulutus, koko paketti, ja näitä vertaillaan. Tehtäviä ovat ilmoitse tulevan uhkan torjunta, Maa- ja Merivoimien taistelujen tukeminen, vaikuttaminen kaukana oleviin kohteisiin, ja vielä lisäksi tarvitaan ylläpito- ja koulutusjärjestelmä, joka mahdollistaa operoinnin kaikissa tilanteissa. Tästä se kokonaisuus syntyy.

Edustaja Ovaska kysyi näistä Ruotsin tuoreista linjauksista. Ruotsissa valtiopäivillä kirjattiin Natosta samansuuntainen linjaus, mikä meillä on ollut selonteossa jo pidemmän aikaa. Oman järkeni mukaan Ruotsilla on kyllä aiemminkin ollut mahdollisuus halutessaan hakea Nato-jäsenyyttä, mutta nyt se on sitten paperiinkin siellä kirjattu. En itse näe tätä ihan niin dramaattisena muutoksena, mutta totta on, että Ruotsissa on ollut jonkin verran keskustelua tästä linjauksesta. Mutta se ei sinänsä ole osa Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyötä, mitä kumpikin Natosta kirjaa. Se on molempien maitten oma asia. Sitä, että Ruotsi panostaa omaan puolustukseensa, pitäisin Suomen kannalta aivan myönteisenä asiana, sitä, että meidän keskeinen läheinen kumppani vahvistaa omaa puolustustaan. Se on mielestäni aivan hyvä asia. — Tässä, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. Ja nyt siirrytään puhujalistaan.

18.48 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa uusien monitoimihävittäjien hankinnan hinnaksi määriteltiin 7—10 miljardia euroa. Valtioneuvosto on nostanut 1. lokakuuta 2019 hinnan 10 miljardiin euroon. Nyt käsillä olevassa talousarvioesityksessä hankinnan lopullinen hinta jätetään määrittelemättä. Näyttää siltä, että 10 miljardia ylittyy.

Tilausvaltuuteen kirjattu enimmäissumma voidaan budjettikirjauksen mukaan ylittää valuutta- ja kustannustason muutoksilla, joihin sisältyvät muun muassa indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet ja hankintasopimuksen jälkeen tehtävistä muista sopimuksista aiheutuvat kustannukset, muun muassa ase- ja varaosahankinnat. Kokonaisuutena on täysin epäselvää, mihin kustannuksiin eduskunta talousarvion hyväksyessään sitoutuu.

Hävittäjien tilausvaltuutta ei ole nähdäkseni perustuslain 85 §:n edellyttämällä tavalla määrittänyt ja käyttötarkoitukseltaan rajattu. On epäselvää, mitä valtuuteen sisältyy ja mitä

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ei. Elinkaarikuluja, jotka ovat hankintaan nähden moninkertaiset, ei ole ilmoitettu tai arvioitu, eikä niihin ole edes viitattu tässä budjetissa. Valtiosääntöoppineiden mukaan euro-määräinen yläraja on talousarviossa kuitenkin oltava.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt Puolustusvoimien suorituskykyhankkeista tuloksellisuustarkastuskertomuksen 8/2020. Myös eduskunnan talousvaliokunnalle antamassaan budjettilausunnossa VTV moittii hävittäjähankkeen kustannusten epävarmuutta ja avoimuuden puutetta. Valtiovarainvaliokunta sivuuttaa tässä mietinnössään VTV:n kriittiset huomiot. Valiokunnan olisi ilman muuta tullut pyytää arvio tilausvaltuuden perustelunmukaisuudesta. Kysymys on käytännössä eduskunnan budjettivallan horjumisesta.

Arvoisa puhemies! Kysyin ministeri Vanhaselta eilen istunnossa, miten hän arvioi eduskunnan budjettivallan toteutuvan tässä hankinnassa. Vanhanen totesi — eduskunnan pöytäkirjasta: ”Kun lopullista päätöstä tehdään, luonnollisesti hävittäjien kohdalla sekä hankintahinnan että elinkaarikustannusten pitää olla selvillä.” Huomauttaisin tähän, että tilausvaltuudesta päätetään eduskunnassa nyt ja siinä annetaan lupa kustannusylityksille. Kustannukset eivät ole selvillä, eikä tilausvaltuuden ylitys ole enää jatkossa eduskunnan kontrollissa. Toimivalta siirtyy tämän jälkeen valtioneuvostolle, jossa päätöksenteko ei ole edes julkista. Eduskunnan tehtäväksi jää laskujen kuittaaminen.

Puhemies! Kysyn vielä puolustusministeri Kaikkoselta: myönnätkö, että valtioneuvoston 1.10.2019 hallitusohjelmaa muuttaen päättämä 10 miljardia, jota nyt tässä budjettiehdotuksessa eduskunnalle esitetään, tullaan hankintakustannusten osalta ylittämään? Vaikuttaa siltä, että hallitusohjelma ei tämän kohdan osalta olisi enää pätevä.

Olen tehnyt hävittäjähankintaa koskevan talousarvion muutosehdotuksen. Esitän, että eduskunta poistaa ensi vuoden talousarviosta siihen esitetyn hävittäjien tilausvaltuuden, hankintaa siirretään ja arvioidaan Hornetien suorituskyvyn korvaamisen aikataulu ja laajuus uudelleen puolustuskyvyn kehittämisen kokonaistarpeet ja valtiontalouden tilanne huomioiden. Todettakoon, että vasemmistoliiton puoluehallitus on linjannut näin syyskuun kokouksessaan.

Suomelle järkevä ratkaisu voisi olla vähemmän hävittäjiä, tehokkaampi ilmatorjunta ja puolustushaarojen tasapainoinen kehittäminen. — Kiitoksia, puhemies.

18.53 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuossa debattiosuudessa tulikin oikeastaan erityisesti näihin kiinteistöasioihin kiinnitettyä paljon huomiota. Tietysti noin yleisesti voisi todeta, myöskin tuohon edelliseen puheenvuoroon viitaten, että kyllähän valiokunta on kiinnittänyt huomiota tähän puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitykseen, sen yleispiirteisyyteen, mutta todennut kuitenkin myös sen, että tässä on kysymys tarjouskilpailutilanteesta, jolloin kovin tarkkojen ja yksityiskohtaisten tietojen levittäminen tässä vaiheessa ei ole kyllä kokonaistaloudellisesti järkevää. Meidän pitää kuitenkin pystyä siten pitämään se kilpailuasetelma niin sanotulla level playing fieldillä, että kaikilla on mahdollisuus ikään kuin samojen taustatietojen pohjalta toimia. Siinä mielessä ajattelen, että tämä on viisautta tässä tilanteessa.

Mutta täytyy edelleenkin ihmetellä: Mietinkin tuossa, kun edustaja Yrttiaho täällä usean kerran puhui muodossa ”me”, että keneen hän mahtaa viitata tässä, ja nyt hän sitten sanoi, että puoluevaltuuston päätös on olemassa tästä, elikkä tämä on siis vasemmistoliiton kanta tähän asiaan. [Johannes Yrttiaho: Puoluehallituksen!] — Puoluehallituksen. — Siinä mielessä ajattelen, että tämä on kyllä hyvin erikoinen tilanne. [Ilkka Kanerva: On!] Täällä kui-

tenkin käydään momenttikohtaisia äänestyksiä, ja vaikka meillä olisi kuinka hyviä erilaisia tiehankkeita ja ratahankkeita omissa maakunnissamme, niin se on ihan selvää, että hallituspuolueen kansanedustajat eivät ole voineet lähteä niitä tukemaan äänestämällä niitten puolesta. Nyt sitten asia tuodaan ihan äänestykseen saakka, ja tämä on sitten vasemmistoliiton kanta. Mielenkiinnolla odotankin, kuka vasemmistoliiton edustaja huomenna tätä esittää ja kuka kannattaa ja miten suuri joukko sitten tämän puolesta äänestää. Kyllähän tämä on aika erikoinen tilanne, erityisesti kun koko tämän HX-hankkeen ympärillä on kuitenkin ollut tämä tämmöinen kansallinen yksituumaisuus, jota on haluttu myös tässä hankkeessa pitää yllä ja viedä eteenpäin ja myöskin on ollut mahdollisuus puolueilla ja ryhmillä saada tietoa senkin lisäksi, mitä julkisuuteen on tuotu, jotta varmastikin kaikilla on tarkempaakin tietoa tämän hankkeen etenemisestä ja myöskin erilaisista kustannus- ynnä muista asioista.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain ylipäättänsä totean, että tämä korona-aika on ollut varmasti Puolustusvoimille omalla tavalla haasteellinen, mutta jos ajatellaan, että jos ei Puolustusvoimat selviä kriisiajan organisaationa tästä tilanteesta, niin mikä organisaatio sitten meillä oikeastaan selviää? Siinä mielessä toisaalta voisi sanoa, että näitä erilaisia kriisitilanteita vartenhan meillä Puolustusvoimat on, ja vaikka emme ehkä osanneet arvela, että tämänäyttypisen haasteen kautta joudumme tätä asiaa myöskin puolustushallinnossa kohtaamaan, niin siitä täytyy nostaa hattua, [Puhemies koputtaa] että olisi voinut kuvitella, että nimenomaan armeija, jos mikä, olisi ollut varsinainen koronalinko, mutta näin ei ole tapahtunut.

18.57 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen edellytysten turvaaminen on tärkeää. Uskottava puolustus tuo myös selkänajaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Jaan puheen kolmeen osaan: puolustuskyvyn kannalta on tärkeää, että tahto, taito ja välineet ovat kunnossa.

Välineiden osalta ensi vuoden talousarviossa korostuu HX-hanke, joka paisuttaa lähi vuosien puolustusmenoja. Puolustuskyvyn kannalta olennaisen hankkeen hinta pitää kuitenkin luonnollisesti hahmottaa suhteessa uusien monitoimihävittäjien arvioituun elinkaareen. On myös tärkeää, että kaikkien puolustushaarojen kalusto on ajantasaisista ja toimivaa. Siksi tulevan monitoimihävittäjän käytön ja ylläpidon kustannuksien on syytä pysyä linjatussa mitassa.

Taidon osalta ratkaisevaa on harjoittelu. Hallitusohjelmassa linjatut lisäykset henkilöstöön ja kertausharjoituksiin etenevät, ja hyvä niin. Puolustuksemme nojaa lopulta reserviläisiin, joiden osaamisesta on pidettävä kiinni. Kertausharjoitusten ohessa vapaaehtoisen maanpuolustuksen puitteiden ja käytäntöjen on oltava kunnossa. Puolustusvoimien käyttöliittymää tai rajapintaa reserviläisten suuntaan on edelleen tarpeen kehittää, jotta reservin into ja osaaminen saadaan täysmittaisesti maanpuolustusta tukemaan. Myös kantahenkilökunnan riittävyys ja jaksamiseen on edelleen toki syytä kiinnittää huomiota, kuten valtiokuntakin toteaa.

Tahdon suhteen maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan tuore katsaus tosiaan nosti huolenaiheita, jotka mainitsin debatissa. Toki maanpuolustustahto on edelleen poikkeuksellisen korkea, kuten edustaja Kari totesi, mutta siinä nykyisen kaltaisen asevelvollisuusjärjestelmän kannatuksessa näkyy laskua, erityisesti nuorissa ja naisissa. Parlamentaarisen asevelvollisuuden kehittämiskomitean työ tuleeikin todella tarpeeseen, sillä näen, kuten edustaja Kalli sanoi, että kehittyä pitää muuttuvan maailman mukana, muun muassa

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

kyberuhkien, miksei pandemian tyyppisten uhkien ja muiden uusia taitoja ja kykyjä vaativien sisältöjen suhteen. Yhtä lailla kehityksessä pitää huomioida kansalaisten laajan mielipiteen ja luottamuksen kehitys, jotta nuorten tahto ja luottamus olisi yhtä vahvaa kuin vanhemmissa polvissa.

Asevelvollisuusjärjestelmää ei voi muuttaa hetkessä, joten haasteet on tunnistettava ja niihin on tartuttava ajoissa. Komitean työ on vielä kesken, mutta voisin kuvitella, että sieltä tulee ulos sekä melko nopeasti toteuttamiskelpoisia kehittämisideoita että pureskeltavaa koko järjestelmän kehittämiseen puolustuskyvystä tinkimättä.

19.00 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Herra puhemies! Ehkä vielä muutama sana tähän loppuun.

Edustaja Yrttiaho nosti nämä Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen suositukset, ja niistä muutama sana.

VTV teki ensimmäisen tarkastuksen HX-hankkeeseen poikkeuksellisen aikaisessa vaiheessa. Tämä on tukenut hyvin HX-hankkeen laadukasta läpivientiä. Tässä tarkastuskertomuksessa VTV toteaa, että HX-hanketta on viety ammattimaisesti eteenpäin. VTV antoi tarkastuksessa kolme suositusta, jotka tulee huomioida hankkeen jatkovalmistelussa.

Yksi suositus on edustaja Yrttiahon mainitsema suositus, että puolustusministeriö varmistaa, että eduskunnalla on ajantasainen ja riittävä tieto HX-hankkeen elinkaarikustannuksista, kun rahoituksesta päätetään vuoden 21 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

VTV teki HX-hankkeeseen 10.12. seurantatarkastuksen, jossa esiteltiin, miten annetut kolme suositusta on huomioitu HX-hankkeen toimeenpanossa. VTV oli saamani tiedon mukaan tyytyväinen suositusten toimeenpanoon.

VTV:n suosituksen mukaisesti HX-järjestelmän elinkaarikustannuksia on esitelty sekä puolustusvaliokunnalle että hallinto- ja turvallisuusjaostolle useampaankin kertaan. Sen lisäksi vuoden 21 talousarvioesityksen esittelyjen yhteydessä sekä puolustusvaliokunnalle että hallinto- ja turvallisuusjaostolle on annettu yksityiskohtainen muistio HX-hankkeen rahoituksesta. Näkemykseni mukaan HX-hanke on siis täyttänyt VTV:n suosituksen ja eduskunnalle on annettu ajantasainen ja riittävä tieto HX-hankkeen elinkaarikustannuksista.

Tähän voi itse kukin meistä suhtautua, miten parhaaksi näkee. Se on kansanedustajien oikeus ja poliittisten ryhmien oikeus, mutta ajattelen itse jotenkin siihen tapaan, että tätä HX:ää on valmisteltu pitkän aikaa, useita vuosia, eikä tätä pitäisi nähdä hallituksen hankkeena saatika keskustan hankkeena vaan koko isänmaan hankkeena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.04.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 27.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

20.05 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen puolustuskyky perustuu edelleen yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin, osaavaan henkilöstöön, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Puolustusvoimissa tehdään vaikuttavaa työtä. Isänmaamme puolustamisesta tulee huolehtia kaikissa olosuhteissa niin maalla, merellä, ilmassa kuin tietoverkoissa — myös taloudellisesti haastavina aikoina.

Iloitsen siitä, että valiokunta lisää maanpuolustusjärjestöjen toimintaan 200 000 euroa lisää rahaa ja nimenomaan Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön ja varautumistoiminnan kuluihin. Sodanajan joukkojen vahvuutta halutaan ylläpitää 280 000:ssa, ja kertausharjoituksissa koulutettujen reserviläisten määrää lisätään 300 hengellä. Kun kehitämme kertausharjoituksia, reserviläisten siviilissä hankittu osaaminen kannattaa hyödyntää entistä enemmän harjoitusten aikana.

Kansamme tarvitsee koronan aikana henkistä kestävyyttä. Se on tärkeä osa kokonaisturvallisuuttamme. Kun olin hiljattain valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla, opin siellä, mistä kaikesta henkinen kestävyys koostuu. Jotta olemme maailmanjärjestyksen muutoksessa ja epävarmoina aikoina henkisesti kestäviä, tarvitsemme realistista optimismia: kohtaamme pelon, moraalinen kompassimme toimii, spiritualiteetti on kunnossa, saamme ja annamme sosiaalista tukea, autamme toisiamme ja otamme apua vastaan, meillä on kestäviä esikuvia, huolehdimme kunnostamme, olemme kognitiivisesti ja emotionaalisesti joustavia ja huumorin- ja tilannetajuisia ja elämällemme ja toiminnallemme on merkitys ja tarkoitus. Maanpuolustustahdon ja henkisen kestäkyvyn vahvistamista tulee olla tärkeänä osana varusmiespalveluksessa ja reservin kertausharjoituksissa.

Iloitsen siitä, että sopimussotilaiden palkkaamiseen esitetään 4,4 miljoonan euron lisäystä. Sopimussotilaiden määrä nousee yli 400 henkilötyövuoteen, ja tämä kattaa nykyisen tarpeen. Samalla edistetään nuorten työllistymistä. Työsopimus on usein puoli vuotta, ja se toteutuu varusmiespalveluksen jatkeena. Tämä on hieno kokemus ja oppimisen syventävä polku eteenpäin ja toimii luontevana rekrytointiväylänä erilaisiin tehtäviin Puolustusvoimissa.

Kolmas poikani suorittaa parasta aikaa varusmiespalvelusta. Palveluksen korona-ajan rytmitys toimii hyvin. Jokainen poika on oppinut paljon palveluksen aikana. Esiin on tullut myös aivan uusia vahvuuksia. Kiitos kantahenkilökunnalle vaikuttavasta työstä, palaute varusmiehiltä on tehtyjen kyselyjen mukaan oikein hyvä.

On hienoa, että esimerkiksi Vaasan yliopisto hyväksyy varusmiesten johtamiskoulutuksen suoraan opintoina kaikilla koulutusaloilla. Vaikka yliopistot ovat autonomisia, kannustan Puolustusvoimien, Maanpuolustuskorkeakoulun ja muiden korkeakoulujen yhteistyöhön.

Arvoisa puhemies! Meillä on hieno maa, jota kannattaa puolustaa. Toivotan kaikille rauhaa joulua!

20.10 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä jäi hieman kesken tuo keskustelu tuosta puolustusministeriön pääluokasta, jota täällä tuossa hetkeä aikaisemmin käytiin, ja ainakin edustaja Kanerva jäi tuosta edellisestä keskustelusta tähän saliin seuraamaan myöskin tätä mahdollista jatkokeskustelua.

Minä nostan tässä esille ainoastaan yhden ison asian, ehkä sen kaikkein suurimman, eli tämän HX-hankkeen. Se on, kuten todettiin tuossa aikaisemmassa keskustelussa, Suomen julkisen talouden koko historian suurin yksittäinen investointi, eli mittakaava on valtavan suuri, ja se ansaitsee tietysti myöskin tätä keskustelua ja ehkä joitain kysymyksiä. Tässä on

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

ehkä enemmän kysymyksiä ilmassa kuin selkeitä vastauksia, ainakin minun puheenvuorossani.

Tunnistamme sen mittakaavan, kun todella noin 10 miljardin tilausvaltuudet annetaan tässä nyt juuri, mutta me olemme asiantuntijoilta kuulleet sekä puolustusvaliokunnassa että ulkoasiainvaliokunnassa siitä, että näissä hävittäjähankinnoissa yleensä tilaushankintahinta on noin 35 prosenttia kokonaiskustannuksista, eli tämän hankkeen kokonaisuus tulee olemaan jossain 30 miljardissa eurossa. Se tulee nostamaan puolustusmenojen osuuden Suomen bkt:stä noin 1,5 prosentista 2,5 prosenttiin, mikä nostaa Suomen puolustusmenot yhdeksi suurimmaksi koko Euroopassa. Siellä on Ranska ja Iso-Britannia edellä, ja sitten Suomi melkein siinä perässä. Joka tapauksessa, jos tämän Hornet-hankinnan korvaavan HX-hankinnan mittakaava on tuo sama, noin 64 hävittäjää, niin Suomen hävittäjälaivue, siis koko hävittäjälaivasto yhteensä, on Euroopan maista suurin, jos poissuljetaan ne maat, joilla on omia hävittäjiä, ja sitten poissuljetaan Kreikka, jolla on paljon hävittäjiä toiseen Nato-maahan, Turkkiin, nähden. Eli tässä tämä mittakaava näkyy: Suomi siis panostaa voimakkaasti tässä kohdassa puolustukseen, ja nyt myöskin Ilmavoimiin.

Tässä käytiin keskustelua siitä, mihin seikkoihin poliittinen päätöksenteko voi kiinnittää huomiota. Me tunnistamme, että on rajallista, miten eduskunnassa voidaan selkeästi tehdä päätöksiä tässä, kun on päädytty siihen, että hävittäjiä hankitaan.

Me voimme päättää tämän mittakaavan: nyt me olemme sen noin 10 miljardia tässä antamassa. Me voimme päättää tämän aikataulun: nyt juuri tämän budjetin yhteydessä päätetään se, että tämä hankinta käynnistetään tässä vaiheessa ja nämä Hornetit tullaan tässä korvaamaan.

Kolmas päätöksentekoseikka, joka on poliittisella prosessilla edessä, on tietysti se, mistä nuo koneet hankitaan. Meillä on viisi tarjoajaa ja neljä eri maata, jotka ovat näitä hävittäjiä meille tarjoamassa. Suorituskyky ilman muuta joudutaan asettamaan ykköseksi. Kun on puolustustarvikkeesta kyse, niin totta kai niiden suorituskyky on se merkittävä tekijä, mutta näin suuren mittakaavan kysymyksessähän on muitakin tekijöitä, ja, arvoisa puhemies, tietysti yksi iso kysymys, jos me puhumme tosiaan elinkaarikustannuksista siinä 30 miljardin tasolla, on se, mikä tämän teollisen yhteistyön luonne on, ja siihen 30 prosenttia. Nyt ollaan lähdetty liikkeeseen, että se halutaan hoitaa näin, mutta se iso kysymys on, onnistutaanko sitten jatkossa pitämään tiukasti nämä kriteerit siinä, että saataisiin edes kolmasosa tästä kotimaahan, ja siinä varmaan eri hävittäjävalmistajatkin vähän eri tavalla pysyvät sitten indikoimaan, mikä tämä riippuvuus on.

Mutta edustaja Kanerva esitti sen toisen kulman, millainen iso seikka tässä on esillä eli ulko- ja turvallisuuspoliittinen kytkentä. Me tunnistamme automaattisesti, että kun me hankimme näinkin merkittävän osion Suomen puolustusmateriaaleista, eli nyt näistä hävittäjistä, niin tällä on oma strategista riippuvuutta synnyttävä vaikutuksensa. Ja edustaja Kanerva sanoi sitten perään, kun tämä huomio täältä salista tehtiin, että ”kyllä”, että tässä ei ole vain yhtä ilmansuuntaa vaan strateginen riippuvuus tulee kaikista ilmansuunnista, mistä tahansa — kun ulkomailta näitä hankitaan, kun ei niitä kotimaisesti voida kokonaisuudessaan valmistaa, eikä voidakaan valmistaa. Se synnyttää väkisinkin riippuvaisuuksia: sekä huollossa, ylläpidossa, koulutusjärjestelmissä ja niiden käyttöönkin liittyen voimakasta riippuvuutta. Tämä on nyt tärkeä seikka, ja sitä seikkaa tässä ehkä kannattaisi nyt analysoida tarkemmin, mutta, puhemies, minä näen, että aika on kulumassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Aika kuluu.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Minä haluaisin tähän edustaja Kanervan kysymykseen pikkusen perusteellisemmin vastata. Minä en tee sitä 15 sekunnissa, eli minä keskeytän puheenvuoron ja pyydän uuden puheenvuoron hetken kuluttua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Selvä. — Edustaja Kanerva, olkaa hyvä. — Tämän puheenvuoron jälkeen voidaan todeta, että jos ei ole erityistä halukkuutta tulla tänne eteen, voi puhua paikaltaan sen 5 minuuttia.

20.15 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Ei ole ensimmäinen kerta, kun on tämä määrä väkeä paikan päällä näitä asioita käsittelemässä, mikä ei tietysti ole kunniaksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle.

Puhemies! Tarkastelen kuitenkin hiukan yleisempää kuvaa, ja tarvittaessa mennään tuohon HX-hankintaan vielä erikseen. Itse näen niin, että strategisesti on tärkeää, että puolustuspolitiikka ja ulkopoliittikka kulkevat käsi kädessä. Suomen historia tuntee vaihteita, jolloin näin ei välttämättä ole ollut, ja tänä päivänä se on kunnossa oleva elementti, mutta se on elementti, jota ei saa päästää ikään kuin karkaamaan omasta katsannosta. On tärkeää pitää kiinni siitä, että ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka muodostavat kokonaisuuden, jossa eri elementit tukevat toinen toisiaan, ja että se perusanalyysi on sama, joka tällä hetkellä pelkistetyimmillään on ilmaistavissa ehkä niin, että Suomen toimintaympäristö ei ole aivan niin rauhallinen kuin sen pitäisi olla, varsinkin tilanteessa, jossa kansainväliset järjestelmämme, sopimusjärjestelmämme ja instituutiomme, eivät ole niin otollisessa kulmassa kuin mikä olisi pienen kansakunnan, pienen valtion etu.

Me elämme tiettyä epävakautta ja vaikeasti ennakoitavissa olevaa vaihetta turvallisuusympäristössämme, ja voisiko sanoa, että sen keskeinen muutostekijä on aika lailla siinä, että suurvaltanäyttämöllä on tapahtunut tietynlaisia valaistuksen muutoksia. Suurvaltanäyttämö ei ole juuri niin kuin se oli vaikkapa neljä vuotta takaperin, ja se on merkinnyt kiristyvää ilmapiiriä kansainvälisessä politiikassa, mikä ei myöskään ole pienen kansakunnan, pienen valtion etu. Meidän strateginen sijaintimme kartalla on sen kaltainen, että nämä muutokset aika herkästi koskevat myöskin pohjoista Eurooppaa — eivät vain Itämeren aluetta vaan myöskin laajemmin arktista aluetta, High Northia, tai kuinka tuota aluetta nyt sitten kutsuttaisiinkaan. Siellä nämä suurvaltanäyttämön muuttuneet olosuhteet heijastuvat aika selkeällä tavalla.

Olen vahvasti sitä mieltä, että ensimmäisen periaatteen pitää olla se, että Suomi ei koskaan joudu sotaan. Mutta se ei tahdo olla riittävä periaate siltä osin, että jos meidän turvallisuusympäristössämme tapahtuu jotain, niin se ei voi olla koskettamatta meitä ja meidän on kyettävä siihen reagoimaan. Sen vuoksi yksi periaate tässä asiassa ei riitä Suomen itsenäisyyden, valtiollisen koskemattomuutemme turvaamiseksi. Sen vuoksi myöskin tämä puolustuspuolen keskustelu ja sen filosofian rakentaminen on meille aivan keskeistä, varsinkin sen jälkeen, kun Suomesta on tullut Euroopan unionin vaikutusvaltainen, keskeinen toimija ja EU:n omat säädökset koskevat meitä yhtä tasavertaisesti kuin muitakin EU:n jäsenmaita. Me olemme tilanteessa, jossa sotilaallinen voimankäyttö Suomea vastaan ei ole pois suljettavissa oleva vaihtoehto, niin kuin tietysti toivomme ja niin kuin meidän pitää pyrkiä edesauttamaan.

Itse näkisin niin, että jos Euroopan unioni aikoo olla varteenotettava, vakavasti otettava toimija suhteessa muihin globaaleihin keskeisiin toimijoihin, joilla tarkoitan tietysti Yhdysvaltoja, Kiinaa ja Venäjää, niin Euroopan unionin pitäisi tällä hetkellä esimerkiksi ke-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

hittää hyvin vahvasti yhteistä kriisinhallintapolitiikkaansa, kun sitä tällä hetkellä EU:n jäsenmaissa tehdään per jäsenmaa -lähtökohtaisesti.

Myöskin huoltovarmuus on yksi asia, josta täällä ei ole tänä päivänä puhuttu laisinkaan. En mene sen sisältöön tämän enempää, mutta puhun eräästä seikasta lyhyesti ajan puitteissa: Se, mikä on se hieman huolestuttava asia tämän pääluokan kohdalla, on kansainvälisen yhteisten harjoitusten määrän väheneminen. Sitä selitetään kyllä rationaalisilla perusteilla, mutta se ei voi olla aiemmin itseään rauhanturvan suurvaltana markkinoineelle maalle millään tavalla edullista. Kansainvälinen puolustusyhteistyö on meille erittäin tärkeä lisäarvo oman kansallisen sotilaallisen suorituskykymme lisäksi, koska ne yhdessä luovat sen pelotteen, sen deterenssin, joka kaikkien maiden kyseessä ollen on hyvin tärkeä, jotta vakaat olosuhteet voitaisiin turvata.

20.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kanerva aloitti sillä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kokonaisuus, johon myöskin puolustuspolitiikka kytkeytyy, ja yksikään näistä raiteista ei voi kulkea toisiaan vastaan, vaan ainoastaan toisiaan tukien. Tämä on tietenkin ydin. Suomen turvallisuuspolitiikan ydin on juuri siinä, miten me varmistamme Suomen turvallisuuden, koskemattomuuden, ja siinä, kuinka huolehtia siitä, että Suomi pysyy sotien ulkopuolella. Se on se lähtökohta, ykköstavoite, ilman muuta.

Historia on kertonut sen, että Suomi ei Suomena ole uhka mihinkään suuntaan. Mutta historia kertoo myöskin sen, että Suomen aluetta on käytetty hyväksi, ja Suomen historian synkimmät luvut — niin kuin presidentti Mauno Koivisto muistelmissaan, Historian tekijät -kirjassaan selkeästi kuvasi — ovat niitä vaiheita, kun muut ovat käyttäneet Suomea hyväksi ja Suomi on vedetty mukaan muiden sotiin. Tämä on tietysti kriittisin piste tässä, ja Suomen hallitusohjelmissa, myöskin tässä nykyisessä hallitusohjelmassa, on hyvin selkeästi kirjattu se, että Suomen aluetta ei voida käyttää ketään vastaan. Tämä on tietenkin lähtökohta kaikelle sille, miten Suomi asemoituu.

Pitkään sotien jälkeen Suomen linjana oli puolueettomuuspolitiikka, jolla nimenomaan haluttiin varmistaa se, että Suomi ei halua osallistua suurvaltakonfliktiin ristiriitatilanteissa eikä edes ottaa kantaa siihen vaan pyrkii välttämään ja väistämään sitä. Puolueettomuuspolitiikka tietenkin muuntui 90-luvun alussa, kun Euroopasta hävisi se kylmän sodan jakolinja, johon haluttiin ottaa etäisyyttä. Toisaalta tajuttiin, että kriisit ja konfliktit ovat muita kuin sotilaallisia, joita ei pidä väistää, vaan pikemminkin pitää pyrkiä avittamaan niissä ongelmatilanteissa, kriisitilanteissa, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, jotka ovat muita kuin sotilaallisia — puhutaan sitten vaikka ympäristötuhoista, ympäristöongelmista, hajoavista kriiseistä, pakolaisvirroista ja niin edelleen, monia, monia ongelmia, jotka ovat kriittisiä. Tässä suhteessa puolueettomuuspolitiikalta katosi pohja pois.

Kolmantena ulottuvuutena on tietenkin Euroopan unionin jäsenyys, koska me osallistumme unionissa yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Nämä poistivat puolueettomuuspolitiikan, mutta ne eivät poistaneet sitä lähestymistapaa, että Suomi ei halua osallistua sotilasliittoihin, koska silloin Suomi ajautuu helposti potentiaalisen konfliktin osapuoleksi, erityisesti jos suurvallat ajautuvat vastakkainasetteluun. Tästä perspektiivistä me joudumme katsomaan myöskin isoja asehankintoja, mukaan lukien tämä HX-hankinta — ja nyt palaamme siihen edustaja Kanervan kysymykseen.

Kaikista ilmansuunnista, jos näitä Horneteja korvaavia hävittäjiä hankitaan, se synnyttää strategista riippuvuutta. Suomen kannalta tämän hankinnan primääri lähtökohta on maanpuolustukselliset tarpeet, ja me arvioimme niitä hävittäjiä Suomen näkövinkkelistä

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

siitä kulmasta, kuinka se parhaiten puolustaa niitä tarpeita, mitä meillä on — tässä tapauksessa suhteessa ilmapuolustukseen, mutta ennen kaikkea kokonaisuutena puolustukseen.

Nyt meidän täytyy katsoa sitä strategista riippuvuutta toisesta kulmasta: ei siitä, miten Suomi sen katsoo, vaan siitä, miten se toinen osapuoli katsoo. Ruotsin suunnalta sitä katsotaan sillä tavalla kuin juuri tullessa puolustusselonteossa. Siellä puolustuspolitiikan päivitys, mikä juuri hyväksyttiin riksdagenissa Ruotsissa, lähti siitä, että jos Suomi hankkii ruotsalaisen hävittäjän, se vahvistaa Suomen ja Ruotsin välistä puolustuksellista yhteistyötä ja myöskin puolustusteollista yhteistyötä. Eurooppalaisesta kulmastahan se tarkoittaa sitä — tänä päivänä puhutaan usein strategisesta eurooppalaisesta autonomiasta — onko Euroopalla omaa kykyä sekä kilpailupoliittisesti että puolustusteollisesti, puolustuksellisesti olla autonominen toimija, ja me tiedämme, että nämä eurooppalaiset hävittäjätarjoajat tuovat sen selkeästi esille. Me tiedämme erityisesti tästä Eurofighterista — jos ottaa yhden hävittäjän tähän nimikkeenä esille, kun se on neljän maan yhteistyöhanke — että se on eurooppalaisen puolustusteollisen yhteistyön kruununjalokivi luonteeltaan. Siitä lähtökohdasta se on se kaikkein pisimmälle viety yhteistyöhanke unionin puitteissa. Jos panostaa tuohon kulmaan, niin eurooppalainen kulma katsoo sitä näin. Tällä vahvistettaisiin sitä eurooppalaista strategista autonomiaa. Tässä suhteessa osa on myöskin unionin rakenteet, jos ranskalaiseen hävittäjään, Rafaleen, päädyttäisiin. Yhdysvallat on tietysti ainoa osapuoli, jossa myöskin tämä neuvotteluprosessi käydään suoraan sotilashallinnon kanssa. Suomi ei neuvottele laitevalmistajan kanssa vaan sotilashallinnon kanssa. Se on amerikkalainen tapa näissä asioissa, ja Amerikassa valikoitui myöskin kongressin päätöksellä huolellisesti se, mihin se sijoitetaan. [Puhemies koputtaa] Ja tässä suhteessa, jos katsoo sen amerikkalaisen näkökulman, miksi he sijoittaisivat omia hävittäjiään Suomeen, lähtökohta amerikkalaisessa perspektiivissä näyttäytyy niin, että se onkin osa pohjoisen Euroopan läntistä pelotetta amerikkalaisesta näkökulmasta. Me joudumme näitä riippuvuuksia arvioimaan näistä kulumista, miten sitä eri puolilta katsotaan, ja tähän on se iso kysymys. Edustaja Kanerva luonnollisesti joutuu analysoimaan suomalaisen turvallisuuspolitiikan perspektiivistä näitä kysymyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Yleiskeskustelu on päättynyt... — Anteeksi, edustaja Kanerva, olkaa hyvä.

20.26 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Minä en halua viivyttää tätä keskustelua tässä, mutta totean kyllä, että Suomessa on sentään ainakin pari puoluetta, jotka kantavat näistä perusasioista huolta. Annan suuren hatunnoston sille, miten HX-hankkeeseen on perehdytty ja miten niin edellisen puhemies Rinteen johtaman hallituksen aikana kuin myöskin nykyisen sosiaalidemokraattisjohtoisen hallituksen aikana tähän on paneuduttu syvällisesti, kunnolla, vastuuntuntoisesti ja niin, että se asia myöskin toteutetaan. Se ei ole Suomessa pieni asia, se on valtavan iso asia, ja hatten av sen osalta. Tämän asian turvallisuuspoliittiset puolet ovat sellaisia, joista ehkä ei ole käyty kovin laajaa keskustelua, mutta niin kuin täällä salissa äsken muun muassa edustaja Kiljunen erityisesti kävi läpi hieman näitä vaikutuksia ja heijastuksia, niin oletan, että rauhallinen keskustelu niistä tulee Suomessa myöskin jossakin mitassa käytäväksi, ja sitä asiaa sitten siinä valossa tullaan arvioimaan. Minusta on tärkeää huomata, että ne arviot pitää tehdä hyvin strategisesta vinkkelistä, ne pitää tehdä pitkän kantamoisen näkökulmasta katsottuna ja täysin siitä lähtökohdasta, että kaikki nämä viisi eri toimittajavaihtoehtoa ovat reaalisesti mahdollisia vaihtoehtoja Suo-

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

melle lunastettavaksi, sillä tämä alkukarsinta on tehty ymmärtääkseni myöskin varsin perusteellisen harkinnan tuloksena niin, että nämä viisi toimittajaa ovat meille niitä, joihin Suomi voi tarvittaessa tukeutua sitten, kun varsinaiseen hankintavaiheeseen ollaan menossa.

Mutta jos keskustelua voidaan käydä näin asiallisessa ilmapiirissä, mitä tässä nyt on tänään voitu tämän asian ympärillä käydä, niin hyvä, mutta ilmaan jää yksi kysymys, ja se on se, että täällä esitettiin kyllä yhden hallituspuolueen toimesta linjauksia, joita ei parhaimmallaan tahdolla voi ymmärtää kuuluvaksi hallituspuolueen repertuaariin ja siihen arsenaaliin, jolla täällä ehdotuksia tehdään. Jään kummasti ihmettelemään sitä, miten maan hallitus voi pitää kutinsa, miten se voi pitää linjansa, jos yksi merkittävä hallituspuolue täällä taituroi tavalla, jonka filosofia ja konkreettiset esitykset ovat täysin ulkona siitä, mitä hallitus sinänsä tekee ja toteuttaa. Toivoisin, että hallitus omalta osaltaan haluaa luoda uskoa siihen, että hallituksen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen linja näin keskeisessä turvallisuuspoliittisessa hankinnassa tulee olemaan yksiselitteisen kirkas ja luja ja vahva.

20.29 Kimmo Kiljunen sd: Minäkin haluan kiittää edustaja Kanervaa sekä käyttämästäni puheenvuorosta että siitä asennoitumisesta, mikä teillä on. Olette vetänyt puolustusvaliokuntaa, ja minun täytyy sanoa, että kun seuraan valiokunnan sisälläkin käytävää keskustelua, niin te olette kyllä puheenjohtajana onnistunut nostamaan sen keskustelun tasoa. Se tarkoittaa kyllä sitä, että on helppo yhtyä siihen näkemykseen, että yritämme niin sanotusti järkiargumenteilla pohdiskella näitä asioita. Me edustamme eri puolueita täällä, mutta näissä isoissa kysymyksissä me emme edusta eri puolueita, vaan me olemme itse asiassa — nyt käytetään vähän sotilaallista termiä — viime kädessä siinä samassa juoksuhaudassa sitten, jos se hetki tulee. Ja sitä hetkeä ei tietenkään tule, vaan me teemme kaikki voitavamme, että me pystymme yhdessä nämä asiat katsomaan läpi.

On tärkeätä, että me tunnistamme tämän HX-hankkeen mittakaavan suuruuden ja sen, että se ansaitsee myöskin kunnollisen keskustelun. Tässä on aikaa vielä sitä keskustelua osittain käydäkin, ja joudutaan pohtimaan näitä vaihtoehtoja. Itse nostin tästä — tai oikeastaan keskustelun kuluessa nostettiin — myöskin tämän omalla tavallaan sensitiivisen kysymyksen, joka ensi vuonna ratkaistaan: sen, että mikä se hävittäjä on.

Puolustusministeri tässä hyvin selkeästi tänään sanoi tästä asiasta, että nämä kaikki neljä maata, jotka tässä on nyt loppusuoralle otettu tähän vakaviksi tarjoajiksi, ovat Suomelle kumppanimaita. Ja se tässä täytyy tietysti tunnistaa silloin, kun me tätä pohdiskelua käymme, että me emme voi tähän vastakkainasettelua rakentaa ollenkaan, vaan meidän täytyy tunnistaa, että olemme kuitenkin tekemisissä sellaisten toimijoiden kanssa, joiden kanssa Suomi on puolustuksellisessa yhteistyössä myöskin sopimusvaraisesti, jolloin tätä täytyy tietysti arvioida tästäkin näkövinkkelistä. Silti on oikeutettua vähän pohtia sitä, mitä se tarkoittaa, kun tämä mittakaava on niin suuri. Tämä on todella suuren luokan mittakaava myöskin sen tarjoajamaan puolelta, ei vain tämän ostajamaan puolelta eli Suomen kannalta, jolloin me joudumme tietysti miettimään sitä, miten se kokonaisstrateginen konsepti tämän ympärille syntyy — sen lisäksi, että me joudumme arvioimaan sitä suorituskykyä, sen lisäksi, että me joudumme arvioimaan sitä, mitkä ne työllisyys- ja taloudelliset vaikutukset Suomelle ovat, koska sekin on suuren, suuren mittaluokan kysymys.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

Asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 ja 55 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 148/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 184/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 184/2020 vp sisältyvät 1.-7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 44/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 230/2020 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 17.12.2020 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.32.

Pöytäkirja PTK 167/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen